

رياست جمهوري
معاونت حقوقي

نسخه الكترونيك انتشارات معاونت تدوين، تنقيح و انتشار قوانين و مقررات

معاونت تدوين، تنقيح و انتشار
قوانين و مقررات

واحد اطلاع و رساني، پشيماني و آرشيو الكترونيك

مجموعه

برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

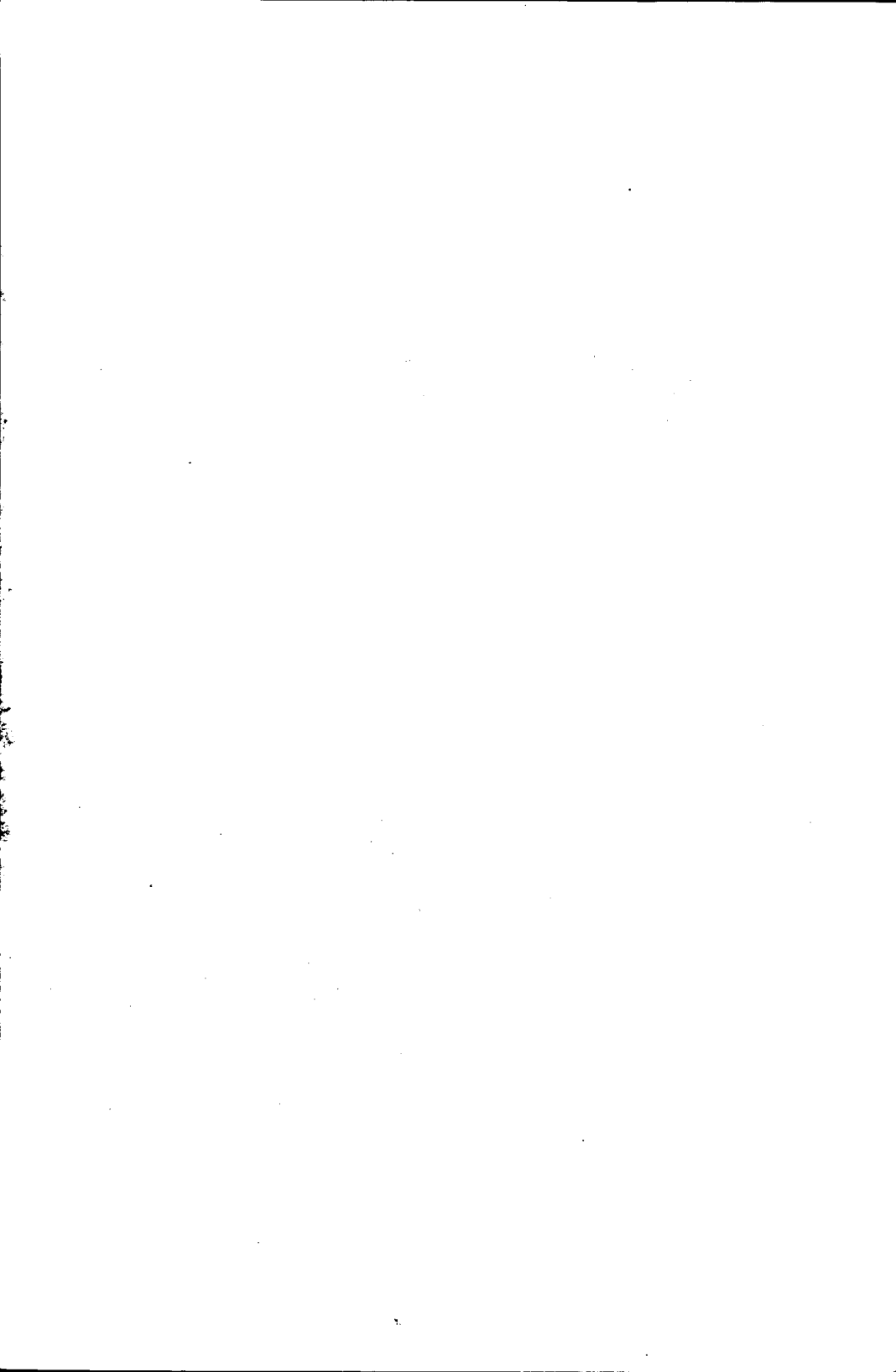
جمهوری اسلامی ایران

همراه باواژه نامه، نظرات شورای نگهبان

و

زیرنویسهای راهنما

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجموعه

برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

جمهوری اسلامی ایران

همراه با واژه‌نامه، نظرات شورای نگهبان

و

زیرنویسهای راهنما

معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات

بهار ۱۳۷۹

ایران. قوانین و احکام

مجموعه برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران همراه با واژه‌نامه، نظرات شورای نگهبان و زیرنویسهای راهنما/ تهیه و تنظیم اداره کل تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور، فاطمه منتصراسدی، شکوه فقیری؛ زیر نظر عباسعلی رحیمی اصفهانی. - تهران: ریاست جمهوری، معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور، اداره چاپ و انتشار، ۱۳۷۹.

۹۰۰۰ ریال.

۲۵۸ ص.: جدول

فهرستتوسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه به صورت زیرنویس.

۱. ایران - سیاست اقتصادی - قوانین و مقررات. ۲. ایران. سیاست اجتماعی - قوانین و مقررات. ۳. ایران - سیاست فرهنگی - قوانین و مقررات. الف. منتصراسدی، فاطمه، ۱۳۲۹ - ب. فقیری، شکوه، ۱۳۳۸ - ج. ایران. ریاست جمهوری. اداره کل تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور. د. ایران. ریاست جمهوری. معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور. اداره چاپ و انتشار. ه. عنوان.

۱۳۷۹

۳۴۳/۵۵۰۷۴

KMH3197/129

۳۵۹۸ - ۷۹ م

کتابخانه ملی ایران

«اداره چاپ و انتشار معاونت پژوهش و تدوین و تنقیح قوانین و مقررات»

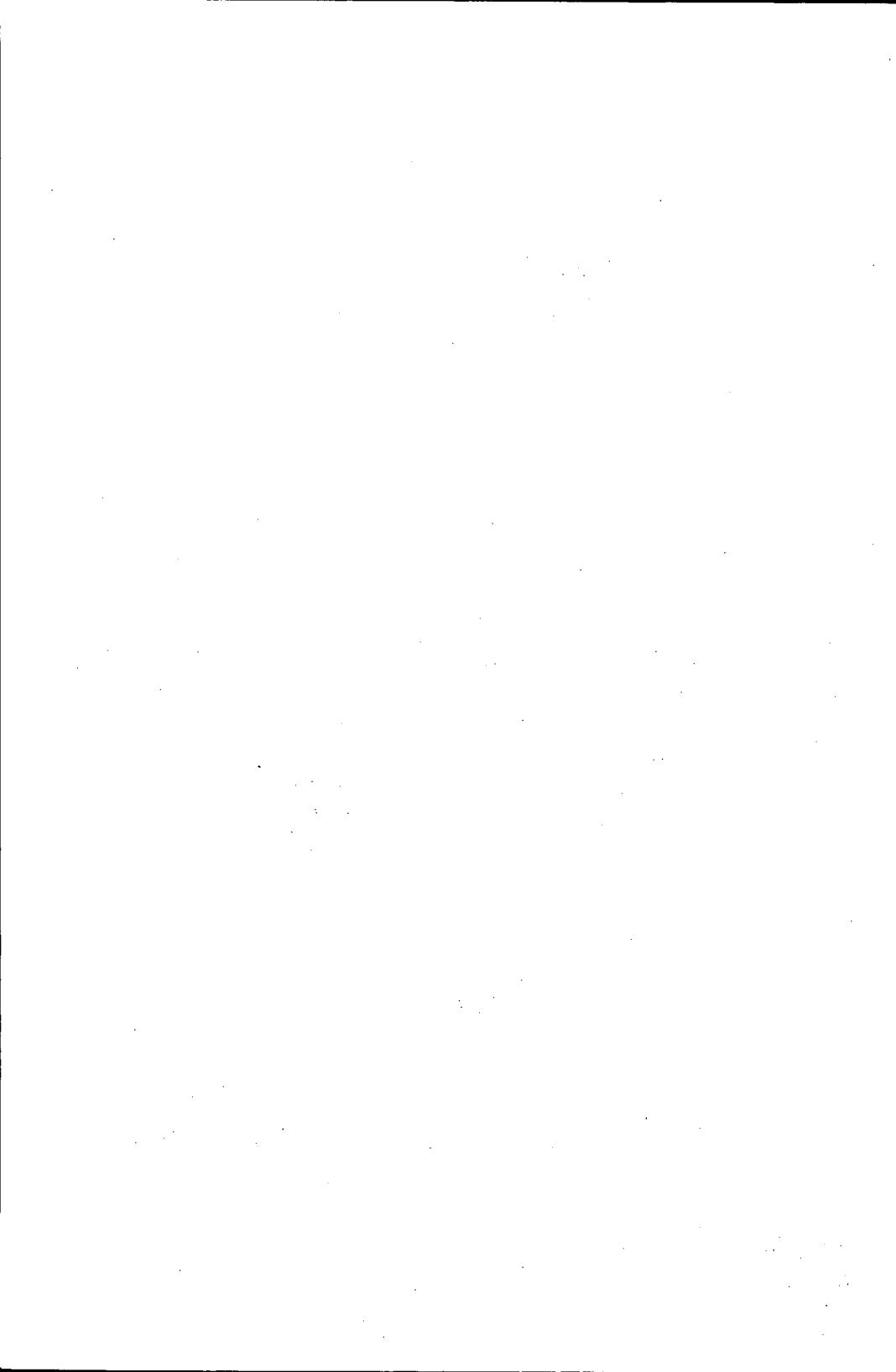
● تهران - خیابان ولی عصر شماره ۸۴ ● تلفن: ۶۴۹۲۷۰۸ دورنگار: ۶۴۹۲۷۰۷

نام کتاب	:	مجموعه برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
تهیه و تنظیم	:	اداره کل تدوین و تنقیح قوانین و مقررات
ناشر	:	معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات
لینتوگرافی و چاپ	:	اداره چاپ و انتشار
شمارگان	:	۳۰۰۰ جلد
چاپ اول	:	بهار ۱۳۷۹

کلیه حقوق برای معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات محفوظ است

همکاران :

فاطمه منتصراسدی و شکوه فقیری	:	تهیه و تنظیم
سپیده رحیم زاده و فریده گلجان اکبری	:	حروفچینی
مریم عامری و مهنازکردنائیج	:	نمونه خوانی
مهرداد مستجاب الدعواتی	:	نظارت بر آماده سازی
عباسعلی رحیمی اصفهانی	:	زیر نظر

«پیشگفتار»

قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران که در تاریخ ۱۳۷۹/۱/۱۷ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است، به عنوان خط مشی عمومی نظام اجرایی کشور دارای اهمیت زیادی بوده و در طول سالهای ۱۳۷۹ الی ۱۳۸۴ ملاک عمل و لازم الاجرامی باشد.

در این مجموعه علاوه بر زیرنویسهای راهنما و فهرست بخشها و فصول قانون برنامه سوم توسعه، و اژه نامه تفصیلی با استفاده از کلمات بکار رفته در متن قانون تهیه و تنظیم شده تا دستیابی به مواد مورد نظر تسهیل شود. همچنین ایرادات شورای نگهبان به لایحه برنامه سوم توسعه مصوب مجلس شورای اسلامی، بعد از قانون درج گردیده تا مورد استفاده صاحب نظران قرار گیرد.

امید است یکایک عزیزان، صاحب نظران و حقوقدانان کشور با ارائه نظرات، پیشنهادات و انتقادات خویش به منظور رفع نقایص احتمالی ما را در ادامه راه یاری فرمایند.

محمدعلی صدوقی

معاون حقوقی و امور مجلس رئیس جمهور

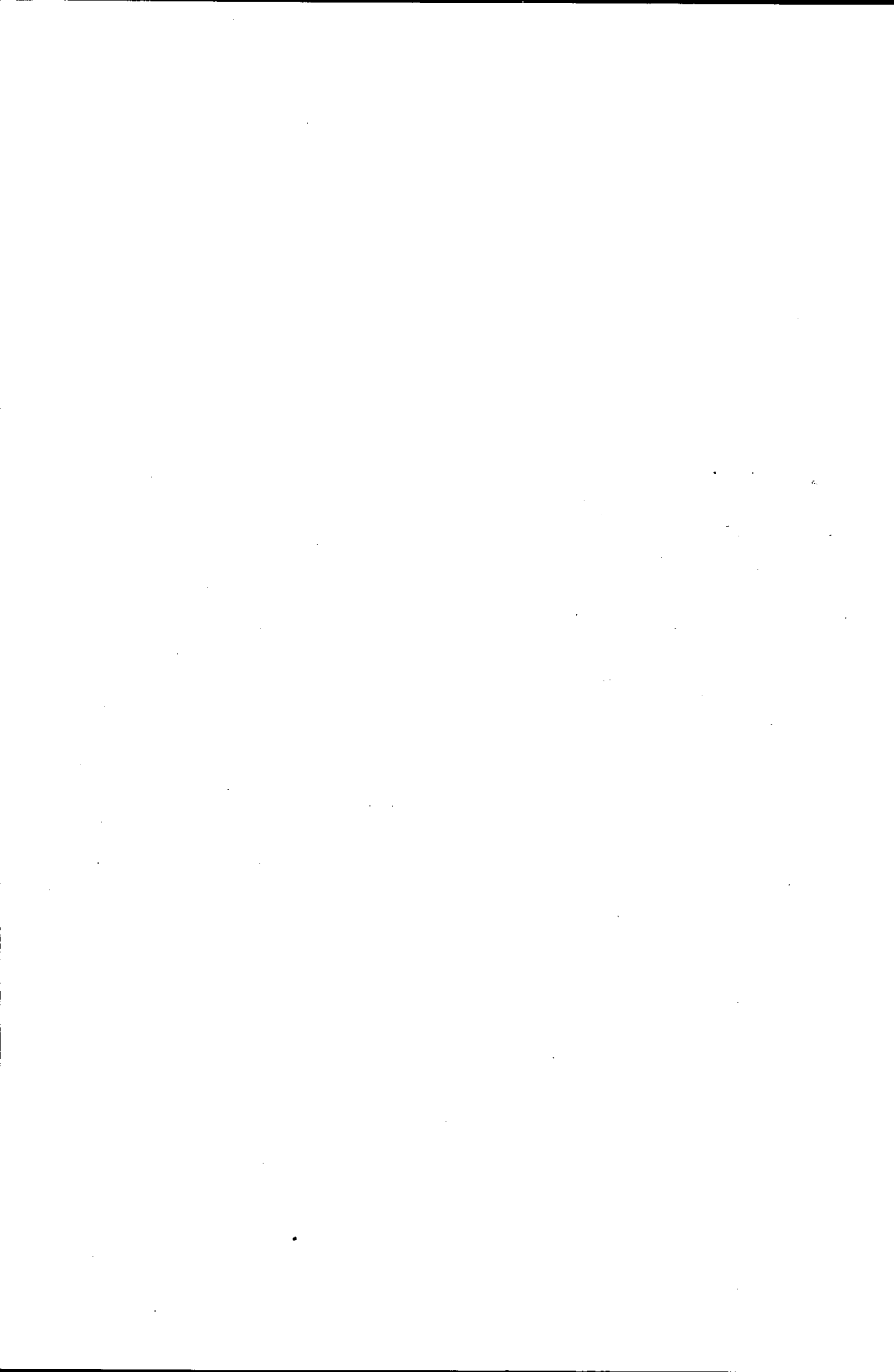

فهرست مندرجات

شماره مواد صفحه	عنوان
۱۱	قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ج.ا.ا.
۱۳	بخش اول - حوزه‌های فرابخشی
۱۳	فصل اول - اصلاح ساختار اداری و مدیریت
۱۸	فصل دوم - ساماندهی شرکتهای دولتی
۲۱	فصل سوم - واگذاری سهام و مدیریت شرکتهای دولتی
۳۰	فصل چهارم - تنظیم انحصارات و رقابتی کردن فعالیتهای اقتصادی
۳۴	فصل پنجم - نظام تأمین اجتماعی و یارانه‌ها
۴۱	فصل ششم - سیاستهای اشتغال
۴۶	فصل هفتم - نظام مالیاتی و بودجه
۵۵	فصل هشتم - نظام درآمد - هزینه استان
۶۲	فصل نهم - سیاستهای پولی و ارزی
۶۷	فصل دهم - ساماندهی بازارهای مالی
۷۲	فصل یازدهم - توسعه علوم و فن‌آوری

۷۵	۱۰۴-۱۰۵	فصل دوازدهم - سیاستهای زیست محیطی
۷۸	۱۰۶-۱۹۷	بخش دوم - امور بخشی
۷۸	۱۰۶-۱۰۹	فصل سیزدهم - آب و کشاورزی
۸۳	۱۱۰-۱۱۸	فصل چهاردهم - صنعت، معدن و بازرگانی
۹۰	۱۱۹-۱۲۳	فصل پانزدهم - انرژی
۹۳	۱۲۴-۱۲۵	فصل شانزدهم - پست و مخابرات
۹۵	۱۲۶-۱۳۲	فصل هفدهم - حمل و نقل
۹۸	۱۳۳-۱۳۷	فصل هجدهم - عمران شهری و توسعه و عمران روستایی
۱۰۱	۱۳۸-۱۴۲	فصل نوزدهم - مسکن
۱۰۶	۱۴۳-۱۵۴	فصل بیستم - آموزش
۱۱۷	۱۵۵-۱۷۰	فصل بیست و یکم - فرهنگ و هنر، ارتباطات جمعی و تربیت بدنی
۱۳۶	۱۷۱-۱۷۹	فصل بیست و دوم - امور دفاعی و امنیتی
۱۴۲	۱۸۰-۱۸۶	فصل بیست و سوم - امور عمومی سیاست داخلی و روابط خارجی
۱۴۵	۱۸۷-۱۹۱	فصل بیست و چهارم - امور قضایی
۱۴۷	۱۹۲-۱۹۷	فصل بیست و پنجم - بهداشت و درمان
۱۵۴	۱۹۸-۱۹۹	بخش سوم - اجرا و نظارت
۱۵۴	۱۹۸-۱۹۹	فصل بیست و ششم - اجرا و نظارت
۱۵۹		نظریه شماره ۷۸/۲۱/۵۸۷۴ مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۲ شورای نگهبان
۲۰۵		نظریه شماره ۷۸/۲۱/۶۳۵۵ مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۲۱ شورای نگهبان
۲۱۹		واژه نامه تفصیلی

قانون برنامه سوم توسعه
اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری
اسلامی ایران

قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

جمهوری اسلامی ایران

مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷

بخش اول - حوزه‌های فرابخشی

فصل اول - اصلاح ساختار اداری و مدیریت

ماده ۱ - به منظور تصحیح، بهسازی و اصلاح نظام اداری در ابعاد تشکیلات، سازماندهی و ساختار اداره امور کشور، کاهش تصدی‌های دولت، سیستمها و روشها، مدیریت منابع انسانی، مقررات (آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها) و افزایش بهره‌وری دستگاههای اجرائی، شورای عالی اداری با ترکیب، صلاحیتها، وظایف و اختیارات زیر تشکیل می‌گردد:

الف - اعضاء:

- ۱- رئیس جمهور یا معاون وی (رئیس شورا)
- ۲- سه نفر از وزراء (ترجیحاً از بخشهای مختلف) به انتخاب هیأت وزیران.
- ۳- وزیر یا رئیس دستگاه مستقل ذی ربط.
- ۴- رئیس سازمان برنامه و بودجه در صورتی که فردی توسط رئیس جمهور به این سمت منصوب شده باشد.
- ۵- دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور در صورتی که فردی توسط رئیس جمهور به این سمت منصوب شده باشد.

۶- چهار نفر صاحب نظر و متخصص در امور اداری و مدیریت به انتخاب رئیس جمهور.

۷- دو نفر از استانداران به انتخاب رئیس جمهور.

۸- دو نفر از نمایندگان مجلس به عنوان ناظر، به انتخاب مجلس شورای اسلامی.

مصوبات این شورا پس از تأیید رئیس جمهور لازم الاجراء خواهد بود.

تبصره - دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور به عنوان دبیر شورا و مسؤول نظارت بر حسن اجرای مصوبات آن خواهد بود.

ب- وظایف و اختیارات:

۱- اصلاح ساختار تشکیلات دستگاههای اجرائی کشور به استثنای وزارتخانهها از طریق ادغام، انحلال و انتقال مؤسسات و سازمانها به خارج از مرکز.

۲- تجدیدنظر در ساختار داخلی وزارتخانهها و وظایف و ساختار داخلی سازمانها، شرکتهای دولتی و شرکتهای اقماری آنها به منظور ایجاد انسجام تشکیلاتی و حذف وظایف موازی، مشابه و تکراری.

۳- تفکیک وظایف اجرائی از حوزههای ستادی وزارتخانهها و محدود نمودن فعالیت حوزههای ستادی به اعمال حاکمیت و امور راهبردی (سیاستگذاری، برنامه ریزی و نظارت) و انتقال وظایف اجرائی به واحدهای استانی و شهرستانی.

۴- تصمیم گیری در مورد ادغام واحدهای استانی و شهرستانی وابسته به هر یک از وزارتخانهها در یک واحد سازمانی.

۵- شناسایی و واگذاری وظایف، امور و فعالیتهای قابل واگذاری دستگاههای اجرائی به شهرداریها و بخش غیر دولتی با هدف رهاسازی دولت از تصدیهای غیر ضروری و همچنین تعیین نحوه ارتباط و تنظیم مناسبات نظام اداری با شوراهای اسلامی روستا، بخش و شهر.

۶- اصلاح و مهندسی مجدد سیستمها، روشها و رویههای مورد عمل در

دستگاههای اجرایی کشور با گرایش ساده‌سازی مراحل انجام کار، خودکارسازی عملیات و کاهش میزان ارتباط کارمندان با مراجعه‌کنندگان، افزایش رضایت مراجعان، کاهش هزینه‌های اداری و اقتصادی نمودن فعالیتها.

۷- تصویب طرحهای لازم برای ارتقای بهره‌وری و کارآیی نیروی انسانی و مدیریت دستگاههای اجرایی.

۸- تصویب ضوابط و معیارهای لازم در جهت بهینه‌سازی ساختار، ترکیب و توزیع نیروی انسانی بخش دولتی.

۹- تصویب ضوابط و دستورالعملهای مربوط به تعیین تکلیف نیروی انسانی دستگاههایی که براساس مصوبات شورای عالی ادغام، منحل، واگذار و یا وظایف آنها به دیگر دستگاهها منتقل می‌شود.

۱۰- تصویب ضوابط ناظر بر بهره‌برداری مطلوب از فضاها و اداری و جابجایی و تأمین ساختمانهای اداری.

۱۱- تعیین و پیشنهاد منابع مورد نیاز برای تحقق برنامه‌های تحول نظام اداری و طرحهای مصوب شورا که نیاز به منابع جدید دارد.

۱۲- تشخیص و اعلام دستگاههای اقدام‌کننده برنامه‌های مرتبط با فعالیت دولت در زمینه نظام اداری و امور اجرایی.

ماده ۲- به منظور کاهش تصدیها و تقویت اعمال حاکمیت و نظارت دولت و فراهم نمودن زمینه توسعه مشارکت مؤثر مردم، بخش خصوصی و بخش تعاونی در اداره امور، تبیین دقیق وظایف واحدهای ملی و استانی در برنامه‌ریزی و اجرا و فراهم نمودن زمینه تحقق مطلوب اهداف برنامه سوم، دولت موظف است در طول سال اول برنامه اصلاحات ساختاری لازم را با رعایت موارد زیر در تشکیلات دولت به عمل آورد:

الف- رعایت اصل ارتباط، پیوستگی، همبستگی و تجانس وظایف.

ب - تجمیع فرایند انجام هر فعالیت در سازمان واحد و هدف‌گرا نمودن فعالیتها.
ج - حذف واحدها و سازمانهای غیر ضرور و حذف وظایف موازی و مشترک دستگاها.

د - رعایت اصل عدم تمرکز در توزیع وظایف ملی و استانی و محدود نمودن وظایف و مأموریتهای واحدهای ملی و ستادی به جنبه‌های اعمال حاکمیت، سیاستگذاری، برنامه‌ریزی کلان و هدایت و نظارت و واگذاری امور اجرایی به واحدهای استانی.

ه - عدم گسترش تشکیلات دولت با تأکید بر کوچک‌سازی دولت از سطوح پائین هرم تشکیلات از طریق تجمیع کلیه فعالیتهای مربوط به یک وزارتخانه (به جز شرکتهای مستقل) در سازمان استانی واحد.

براساس این ضوابط باید ترتیبی اتخاذ شود که:

۱ - امور انرژی.

۲ - امور کشاورزی، دام، توسعه و عمران روستائی.

۳ - امور صنعت و معدن.

در سه وزارتخانه تجمیع شود.

دولت موظف است به منظور تحقق این ماده، عناوین وزارتخانه‌ها و سازمانهای مستقل را همراه با حدود مأموریتها و اختیارات هریک از آنها و تبیین اعمال حاکمیت و اعمال تصدی در حیطه فعالیت هر دستگاه و نحوه تحقق آنها همراه با پیش‌بینی زمان‌بندی مناسب برای تحقق آن در طول سال اول برنامه سوم تنظیم و ظرف یک ماه اقدامات قانونی لازم معمول شود.

ماده ۳ - الف - به منظور بهینه‌سازی و اصلاح ترکیب نیروی انسانی دستگاههای اجرایی، توزیع مناسب نیروی انسانی در مناطق مختلف کشور و بهبود ارائه خدمات دولتی، سازمان امور اداری و استخدامی کشور مکلف است در نیمه اول سال ۱۳۷۹

برنامه جامع نیروی انسانی بخش دولتی را بار عایت موارد زیر تدوین و جهت تصویب به هیأت وزیران تقدیم کند:

۱- تعداد کل کارکنان دولت در پایان برنامه سوم توسعه از تعداد آن در آغاز برنامه به میزان پنج درصد (۵/۱) کاهش یابد.

۲- شاخصهای کیفی نیروی انسانی به ویژه نسبت کارکنان مشاغل تخصصی به تعداد کل کارکنان و ترکیب تحصیلی کارکنان دولت ارتقاء یابد.

۳- مجموع استخدامهای جدید در بخشهای دولتی از پنجاه درصد (۵۰/۱) کل تعداد کارکنانی که از خدمت خارج می شوند تجاوز نکند.

ب- به منظور کاهش استخدامهای جدید و تأمین نیاز نیروی انسانی دستگاههای اجرائی که توسعه فعالیتهای آنها اجتناب ناپذیر است، سازمان امور اداری و استخدامی مکلف است با هماهنگی دستگاهها و شرکتهای دولتی نسبت به تعیین نیروی مازاد دستگاهها و شرکتهای دولتی (رسمی و غیررسمی) اقدام لازم را به عمل آورد و به دستگاه ذی ربط جهت صدور حکم انتقال اعلام نماید.

انتقال افراد مذکور در همان شهر نیاز به کسب موافقت مستخدم ندارد لیکن انتقال به سایر شهرستانها با موافقت مستخدم امکان پذیر می باشد.

ج- وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی می توانند نسبت به بازخریدی کارکنان داوطلب با پرداخت وجوه تشویقی علاوه بر قوانین و مقررات موضوعه اقدام نمایند.

د- دولت موظف است از ابتدای برنامه سوم توسعه، مقررات مربوط را در جهت برقراری کامل حقوق و مزایائی که ملاک کسور بازنشستگی است با احتساب معدل دو سال آخر خدمت برای کلیه کارکنانی که طبق قانون بازنشسته می شوند اصلاح نماید.

ه- دولت موظف است از ابتدای برنامه سوم توسعه به کارکنان رسمی و ثابت مشمول قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت و اعضای هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی در هنگام بازنشستگی به ازاء هر سال خدمت یک ماه آخرین

حقوق و فوق‌العاده‌ها یا مزایای مستمر به عنوان پاداش پایان خدمت پرداخت نماید.

و - دولت موظف است در طول برنامه سوم تعداد پرسنل بخش دولتی را در چارچوب جدول شماره (۱) پیوست این قانون تنظیم نماید.

ز - دولت مکلف است حقوق کلیه کارکنان و کارگران با هر قراردادی که کار می‌کنند را طی برنامه سوم و در ابتدای هر سال برای تمامی رشته‌های شغلی متناسب با تورم و حداقل مساوی با آن افزایش دهد و چنانچه در پایان هر سال رشد تورم بیش از افزایش حقوق بود به طوری که دریافت سالانه حقوق بگیر و افزایش آن کمتر از میزان رشد تورم ماهانه ضرب در حقوق اسفندماه سال قبل به اضافه دوازده برابر حقوق اسفندماه سال قبل گردید تفاوت را به عنوان دیون در سه ماهه اول سال بعد پرداخت نماید. این بند شامل کلیه بازنشستگان و مستمری‌بگیران هم می‌گردد.

آیین‌نامه اجرائی این ماده در زمینه ضوابط اعطای گروه تشویقی، تسهیلات و امتیازات استخدامی برای انتقال کارکنان به شهرهای دیگر و میزان وجوه تشویقی بازخرید و سایر موارد مربوطه، توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

فصل دوم - ساماندهی شرکتهای دولتی

ماده ۴ - به منظور ساماندهی و استفاده مطلوب از امکانات شرکتهای دولتی و افزایش بازدهی و بهره‌وری و اداره مطلوب شرکتهائی که ضروری است در بخش دولتی باقی بمانند و نیز فراهم کردن زمینه واگذاری شرکتهائی که ادامه فعالیت آنها در بخش دولتی غیر ضروری است به بخش غیردولتی، به دولت اجازه داده می‌شود نسبت به واگذاری، انحلال، ادغام و تجدید سازمان شرکتهای دولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه شرکتهای، تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی، تصویب آیین‌نامه‌های استخدامی و بیمه، با رعایت مقررات و قوانین مربوط و جابجائی و انتقال وظایف، نیروی انسانی،

سهام و دارائی‌های شرکت‌های دولتی و شرکت‌های وابسته به آنها با رعایت موارد ذیل اقدام کند:

الف - شرکت‌های دولتی در قالب شرکت‌های مادر تخصصی سازماندهی شده و زیر نظر وزارتخانه ذی‌ربط در چارچوب اساسنامه مربوط اداره می‌شوند.

ب - تصدی و اداره امور شرکت‌های دولتی از امر سیاستگذاری وزارتخانه‌های ذی‌ربط تفکیک می‌گردد و وظایف حاکمیتی از شرکت‌های دولتی منک و به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی ذی‌ربط محول می‌گردد.

تبصره ۱ - تشکیل شرکت‌های دولتی صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز است.

تبصره ۲ - مشارکت و سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی به استثنای بانکها، شرکت‌های بیمه و مؤسسات اعتباری در سایر شرکت‌های دولتی موضوع این ماده مستلزم کسب مجوز از هیأت وزیران است.

تبصره ۳ - دولت موظف است کلیه دفاتر و شعبات شرکت‌های دولتی مستقر در خارج از کشور را منحل نماید. موارد ضروری بنا به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارائی و سازمان برنامه و بودجه و سازمان امور اداری و استخدامی به تصویب شورای عالی اداری خواهد رسید.

تبصره ۴ - برای تشخیص ضرورت باقی ماندن برخی شرکت‌های دولتی در بخش دولتی، این شرکتها باید دارای فعالیت در یکی از دو مورد زیر باشند تا ضرورت ادامه فعالیت با سرمایه دولتی برای آنها ایجاب گردد:

۱ - فعالیتهایی که بطور طبیعی در آنها انحصار وجود دارد.

۲ - فعالیتهایی که بخش غیردولتی انگیزه‌ای برای وارد شدن به آن فعالیتها ندارد.

ج - شرکت‌های دولتی که با تصویب هیأت وزیران مشمول واگذاری از طریق مزایده یا بورس به بخش غیردولتی می‌شوند از تاریخ تصویب، مشمول مقررات عمومی

حاکم بر شرکتهای دولتی نخواهند بود و در چارچوب قانون تجارت اداره می‌شوند.
 د - مأموریت کارکنان شرکتهای دولتی و شرکتهای موضوع بند «ج» به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در قالب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

هـ - نقل و انتقال سهام در ارتباط با اجرای این ماده (ناشی از ادغام، انحلال و تجدید سازمان) از پرداخت مالیات معاف است.

و - انجام هرگونه فعالیت تجاری و غیر آن که در اساسنامه شرکتهای دولتی پیش‌بینی نشده باشد ممنوع است.

ز - دولت موظف است نسبت به بازنگری مقررات روابط کار اقدام نموده و حداکثر ظرف شش ماه اقدامات قانونی لازم معمول نماید.

ح - آیین‌نامه‌های اجرائی این ماده به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه، سازمان امور اداری و استخدامی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارائی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۵ - افزایش قیمت کالاها و خدمات توسط دستگاهها و شرکتهای دولتی سالیانه بیش از ده درصد (۱۰٪) مجاز نیست و با ملحوظ داشتن افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌ها قیمت‌گذاری کالا و خدمات شرکتهای دولتی به استثنای آن دسته از اقلامی که در مورد آنها حکم قانونی خاص در این قانون یا قوانین بودجه سنواتی وجود دارد، در چارچوب ضوابط اعلام شده از سوی هیأت وزیران خواهد بود و چنانچه دولت به هر دلیل فروش کالا یا خدمات هر یک از شرکتهای دولتی را به قیمتی کمتر از قیمت تعیین شده به شرح فوق تکلیف کند، مابه‌التفاوت قیمت محاسبه شده و قیمت تکلیف شده از محل اعتبارات و منابع دولت به شرکت ذی‌نفع پرداخت می‌گردد.

ماده ۶ - در کلیه مواردی که به موجب قوانین، اجازه تصویب اساسنامه سازمانها، شرکتهای، مؤسسات دولتی و وابسته به دولت از جمله مؤسساتی که شمول قانون به آنها

مستلزم ذکر نام است و همچنین نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی به دولت داده شده است، اصلاح و تغییر اساسنامه با پیشنهاد دستگاه ذی ربط و تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور، با هیأت وزیران می باشد.

ماده ۷ - نمایندگی سهام دولت در مجامع عمومی شرکتهای دولتی با رعایت فرد بودن مجموع تعداد اعضای مجمع به عهده وزیر مسؤل، وزیر امور اقتصادی و دارائی، رئیس سازمان برنامه و بودجه و دو یا چند وزیر دیگر که با تصویب هیأت وزیران تعیین می شوند یا نمایندگان آنان خواهد بود.

ماده ۸ - مقررات (آیین نامه ها و دستورالعملهای) مغایر با تصمیمات هیأت وزیران در چارچوب اختیارات موضوع این فصل ملغی الاثر است.

فصل سوم - واگذاری سهام و مدیریت شرکتهای دولتی

ماده ۹ - به منظور ارتقای کارایی و افزایش بهره‌وری منابع مادی و انسانی کشور و کارآمد کردن دولت در عرصه سیاستگذاری و توسعه توانمندی بخشهای خصوصی و تعاونی، سهام شرکتهای قابل واگذاری بخش دولتی در شرکتهائی که ادامه فعالیت آنها در بخش دولتی غیر ضروری است، طبق مقررات این قانون با اولویت ایشارگران در شرایط مساوی، به بخشهای تعاونی و خصوصی فروخته خواهد شد.

ماده ۱۰ - در واگذاری سهام موضوع این فصل رعایت موارد ذیل الزامی است:

الف - امر واگذاری در جهت تحقق اهداف برنامه باشد و خود هدف قرار نگیرد.

ب - در چارچوب قانون اساسی صورت پذیرد.

ج - موجب تهدید امنیت ملی و یا تزلزل حاکمیت ارزشهای اسلامی و انقلابی نگردد.

د - به خدشه دار شدن حاکمیت نظام یا تضییع حق مردم و یا ایجاد انحصار نیانجامد.

ه - به استفاده از مدیریت سالم منجر شده و اداره امور را بهبود بخشد.

و - حتی المقدور به توسعه مشارکت عمومی منجر شود.

ماده ۱۱ - سهام متعلق به وزارتخانه‌ها، مؤسسه‌های دولتی، شرکتهای دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱^(۱) و اصلاحات بعدی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و سایر شرکتهائی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و یا سهام آنها منفرداً یا مشترکاً متعلق به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکتهای دولتی (به استثنای بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکتهای بیمه) و همچنین سایر شرکتهای دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکتهای تابعه و وابسته وزارت نفت و شرکتهای تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکتهای تابعه و سازمان صنایع ملی ایران و شرکتهای تابعه و مرکز تهیه و توزیع کالا، همچنین سهام متعلق به دستگاههای فوق‌الذکر در شرکتهای غیردولتی و شرکتهایی که تابع قانون خاص می‌باشند، مشمول مقررات این فصل خواهند بود.

تبصره ۱ - سهام متعلق به دستگاههای مذکور در این ماده که مالکیت آنها به صورت هبه، صلح غیر معوض یا هرگونه عقد دیگری انجام شده نیز مشمول مقررات این فصل می‌شوند.

تبصره ۲ - مشارکت و سرمایه‌گذاری بانکها، شرکتهای بیمه و مؤسسات اعتباری در شرکتهای، از شمول مقررات این فصل مستثنی است.

۱- ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱:

شرکت دولتی واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به صورت شرکت ایجاد شود و یا به حکم قانون یا دادگاه صالح ملی شده و یا مصادره شده و به عنوان شرکت دولتی شناخته شده باشد و بیش از پنجاه درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد. هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه‌گذاری شرکتهای دولتی ایجاد شود، مادام که بیش از پنجاه درصد سهام آن متعلق به شرکتهای دولتی است، شرکت دولتی تلقی می‌شود.
تبصره - شرکتهایی که از طریق مضاربه و مزارعه و امثال اینها به منظور بکارانداختن سپرده‌های اشخاص نزد بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکتهای بیمه ایجاد شده یا می‌شوند، از نظر این قانون شرکت دولتی شناخته نمی‌شوند.

ماده ۱۲ - به منظور هماهنگی، نظارت و کنترل فرآیند واگذاری و حسن اجرای مقررات این قانون «هیأت عالی واگذاری» به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارائی تشکیل می‌گردد. دبیرخانه هیأت در وزارت امور اقتصادی و دارائی مستقر خواهد شد.

ماده ۱۳ - هیأت عالی واگذاری مرکب از هفت نفر به شرح زیر است:

الف - وزیر امور اقتصادی و دارائی (رئیس هیأت)

ب - رئیس سازمان برنامه و بودجه

ج - رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

د - وزیر وزارتخانه ذی‌ربط

ه - وزیر دادگستری

و - نمایندگان کمیسیونهای امور اقتصادی و دارائی و تعاون و برنامه و بودجه (هرکدام یک نفر) به عنوان ناظر با انتخاب مجلس.

ماده ۱۴ - وظایف و اختیارات هیأت عالی واگذاری به شرح زیر است:

الف - تأیید فهرست اسامی شرکتهای قابل فروش، انحلال و ادغام، پس از اعلام اسامی مزبور از سوی وزارتخانه ذی‌ربط و یا وزارت امور اقتصادی و دارائی و ارائه آن به هیأت وزیران جهت تصویب، متضمن برنامه زمان‌بندی مورد نظر و مشخص، حسب مورد و اعلام روش فروش با توجه به وضعیت بازار.

ب - تهیه برنامه سالانه فروش، انحلال یا ادغام شرکتهای در چارچوب مصوبات هیأت وزیران و تدوین و تبیین سیاستها و خط مشی‌های اجرایی لازم.

ج - نظارت بر فرآیند واگذاری و ارائه گزارشهای نظارتی شش ماهه به رئیس جمهوری و مجلس شورای اسلامی، شامل تجزیه و تحلیلها، بررسی نقاط قوت و ضعف و بازخوردهای فرآیند و راهکارهای پیش‌برنده.

د - سازماندهی فعالیتهای فرهنگی - تبلیغاتی برای امر واگذاری.

ه - پیشنهاد آیین‌نامه برقراری نظام اقساطی فروش سهام در موارد ضروری به

هیأت وزیران.

و - اعمال شیوه‌های قیمت‌گذاری سهام، تخفیفها و چگونگی پرداخت قیمت توسط خریداران در چارچوب آیین‌نامه مصوب هیأت وزیران.

ز - تصویب دستورالعملهای مربوط به اولویتهای فروش سهام شرکتهای قابل واگذاری، حسب پیشنهاد دبیرخانه.

ح - تصویب دستورالعمل مربوط به نحوه تنظیم قراردادهای فروش سهام و قرارداد واگذاری.

ط - تصویب ضوابط مربوط به اخذ مبلغ و یا کالای موضوع ماده (۱۸) این قانون، بنا به پیشنهاد دبیرخانه.

ی - تصویب ضوابط، ظرفیت و اعتبار، تعهد و تضمین، به منظور تسهیل امر انتخاب خریداران سهام، حسب پیشنهاد دبیرخانه.

ماده ۱۵ - دولت موظف است با تغییر اساسنامه سازمان مالی گسترش مالکیت واحدهای تولیدی نسبت به تشکیل یک سازمان خصوصی سازی اقدام نماید. سهام آن دسته از شرکتهایی که توسط هیأت عالی واگذاری تعیین تکلیف شده و روش فروش و برنامه زمانبندی واگذاری آنها مشخص شده است از طرف شرکتهای مادر تخصصی به منظور طی مراحل واگذاری به این سازمان وکالتاً ارائه خواهد شد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده و تغییرات اساسنامه سازمان مذکور ظرف حداکثر سه ماه از تاریخ تصویب این قانون با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۶ - رعایت اولویتهای زیر در شیوه فروش سهام شرکتهای موضوع این قانون الزامی است:

الف - فروش سهام شرکتهای کوچک به کارآفرینان و اشخاصی که از مدیریت توانمند برخوردارند.

ب - فروش سهام شرکتهای متوسط حسب مورد، به گروهها، تعاونیها و تشکلهای تخصصی - تجاری.

ج - فروش سهام شرکتهای بزرگ با حفظ سهام کنترل کننده مدیریت، به عموم مردم.

تبصره - اعطای سهام ترجیحی با اولویت به کارگران و کارکنان همان واحد مد نظر قرار میگیرد. اینارگران و سایر کارگران و کارکنان دولت در شرایط مساوی از اولویت برخوردارند.

این نامه اجرائی این ماده به پیشنهاد هیأت عالی و اگذاری به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۷ - دستورالعمل نحوه تنظیم قراردادهای فروش سهام، و اگذاری مدیریت و اجاره و چگونگی فسخ قراردادها به تصویب «هیأت عالی و اگذاری» می رسد. هیأت مزبور باید در دستورالعمل مذکور نکات زیر را مورد توجه قرار دهد:

الف - تعیین میزان تعهدات خریدار در مورد اشتغال، برنامه تولید، تعهد سرمایه گذاری جدید، اقدامات خاص به منظور حفظ محیط زیست، اجتناب از برخی اقدامات محدودکننده تجاری و نظایر آن.

ب - نحوه اعمال تخفیفهای متقابل در قیمت سهام از طرف دولت در قبال تعهدات خریداران با توجه به آیین نامه موضوع بند "و" ماده (۱۴) این قانون.

ج - محاسبه تأثیر تعهدات مالیاتی در قیمت فروش سهام.

د - تعیین شرایط فسخ قرارداد در متن قرارداد، برای طرفین.

ه - محاسبه تأثیر ضوابط، ظرفیت و اعتبار و تعهد و تضمین در امر انتخاب خریداران.

ماده ۱۸ - دولت می تواند با رعایت اصول چهل و سوم (۴۳) و چهل و چهارم (۴۴)

قانون اساسی^(۱)، شرکتهای صنعتی یا کشاورزی یا خدماتی و امثال آنها و اموالی را که

۱- اصول (۴۳) و (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸:

اصل چهل و سوم- برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران براساس ضوابط زیر استوار می‌شود:

۱- تأمین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.

۲- تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قرار دادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر که نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروههای خاص منتهی شود و نه دولت را به صورت یک کارفرمای بزرگ مطلق درآورد. این اقدام باید با رعایت ضرورت‌های حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصاد کشور در هر یک از مراحل رشد صورت گیرد.

۳- تنظیم برنامه اقتصادی کشور به صورتی که شکل و محتوا و ساعات کار چنان باشد که هر فرد علاوه بر تلاش شغلی، فرصت و توان کافی برای خودسازی معنوی، سیاسی و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار داشته باشد.

۴- رعایت آزادی انتخاب شغل، و عدم اجبار افراد به کاری معین و جلوگیری از بهره‌کشی از کار دیگری.

۵- منع اضرار به غیر و انحصار و احتکار و ربا و دیگر معاملات باطل و حرام.

۶- منع اسراف و تبذیر در همه شؤون مربوط به اقتصاد، اعم از مصرف، سرمایه‌گذاری، تولید، توزیع و خدمات.

۷- استفاده از علوم و فنون و تربیت افراد ماهر به نسبت احتیاج برای توسعه و پیشرفت اقتصاد کشور.

۸- جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانه بر اقتصاد کشور.

۹- تأکید بر افزایش تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی که نیازهای عمومی را تأمین کند و کشور را به مرحله خودکفایی برساند و از وابستگی برهاند.

اصل چهل و چهارم- نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است.

بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه‌آهن و مانند اینها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.

بخش تعاونی شامل شرکتهای و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می‌شود.

بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیت‌های اقتصادی دولتی و تعاونی است.

مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و

بصورت اموال عمومی در اختیار دارد، در قبال دریافت وجه نقد و یا کالا با حفظ سایر حقوق مالکیت و با رعایت موارد زیر به صورت اجاره از طریق مزایده در اختیار شرکتهای تعاونی و یا بخش خصوصی قرار دهد:

الف - طبق قرارداد بابت استهلاک یا بازسازی یا نگهداری یا توسعه شرکتهای موصوف سالانه مبلغی نقد و یا کالا دریافت کند.

ب - به هنگام واگذاری شرکتهای فوق یا سایر امکانات موضوع این ماده، مقرراتی را به عنوان شرایط الزامی، مقرر دارد و طرف قرارداد را به رعایت سیاستهای دولت در قیمت‌گذاری و برنامه‌ریزی تولید و توزیع و تأمین منافع عمومی ملزم کند.

ج - واگذاری مدیریت شرکتهای دولتی به بخشهای غیر دولتی به شرطی مجاز است که شخص حقیقی یا حقوقی که مدیریت را به عهده گرفته است، انجام کار را خود در طول مدت قرارداد عهده‌دار بوده و به شرکتهای اشخاص دیگری منتقل ننماید. متخلفین به سلب امتیاز و واگذاری و محکومیت تصرف در اموال عمومی مجازات می‌شوند.

د - در واگذاری شرکتهای فوق یا سایر امکانات موضوع این ماده، چنانچه کارکنان واجد شرایط شرکتهای مذکور مبادرت به تشکیل شرکت تعاونی نمایند، تعاونی کارکنان شرکت ذی‌ربط در اولویت خواهد بود.

تبصره - نحوه تعیین مبلغ نقد و یا کالای موضوع این ماده طبق ضوابطی خواهد بود که توسط «هیأت عالی واگذاری» تصویب و ابلاغ خواهد شد.

ماده ۱۹ - درآمدهای ناشی از فروش سهام شرکتهای، فروش دارائیهای، اجاره شرکتهای و کلیه قراردادهای موضوع این فصل در دوره مالی مورد نظر پس از واریز به خزانه به صورت زیر هزینه می‌شود:

الف - پنجاه درصد (۵۰٪) با اولویت پرداخت بدهی شرکت قابل فروش به منظور

اصلاح ساختار شرکتهای درحال فروش و بهسازی و آماده سازی شرکتهای برای فروش و توسعه صنعتی به حساب شرکتهای مادر ذی ربط.

ب - چهل و هشت درصد (۴۸٪) برای تقویت خزانه کشور.

ج - دو درصد (۲٪) جهت هزینه های بسیج.

ماده ۲۰ - رسیدگی، اظهار نظر و اتخاذ تصمیم در مورد شکایت اشخاص حقیقی و حقوقی از هر یک از تصمیمها در امر واگذاری در صلاحیت هیأت داورى است و این موضوع در قراردادهای تنظیمی و واگذاری سهام قید می شود و به امضای طرفین قرارداد می رسد.

ماده ۲۱ - هیأت داورى موضوع ماده (۲۰) این قانون مرکب از هفت نفر بشرح زیر است:

۱ - پنج نفر از متخصصان امور اقتصادی، مالی، بازرگانی، فنی و حقوقی، به پیشنهاد مشترک وزیر امور اقتصادی و دارائی، وزیر دادگستری و رئیس سازمان برنامه و بودجه و تصویب هیأت وزیران برای مدت شش سال.

۲ - رئیس اتاق تعاون.

۳ - رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن جمهوری اسلامی ایران.

این هیأت در مورد شکایات و اختلافات مربوط به واگذاری، رسیدگی و تصمیم گیری خواهد کرد. نحوه تشکیل جلسات هیأت و چگونگی اتخاذ تصمیم آن براساس آئین نامه ای است که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۲ - جلسات هیأت داورى با حضور حداقل پنج نفر از اعضاء رسمیت خواهد یافت و تصمیم های آن با رأی اکثریت اعضاء حاضر در جلسه دارای اعتبار قانونی است (نظر اقلیت نیز باید در صورت مجلس قید و به امضاء برسد).

ماده ۲۳ - رأی هیأت داورى پس از ده روز از تاریخ ابلاغ به طرفین، قطعی و لازم الاجراست و چنانچه طی مدت مذکور و پس از انقضای مدت مذکور صرفاً در

صورت وجود عذر موجه برای تأخیر یکی از طرفین نسبت به رأی صادره اعتراض داشته باشد باید اعتراض خود را کتباً به دادگاهی که صلاحیت رسیدگی به اصل دعوا را دارد تقدیم نماید. شعبه خاصی که توسط رئیس قوه قضائیه تعیین خواهد شد خارج از نوبت به اعتراض رسیدگی و رأی مقتضی صادر می‌نماید. رأی صادره قطعی و لازم‌الاجراست.

ماده ۲۴ - دولت مکلف است مسئولیت مدنی، محکومیت جزائی مالی و قابل خرید، محکومیت به جبران ضرر و زیان ناشی از جرم و هر محکومیت قابل خرید دیگر مسؤولان و مجریان امر و اگذاری را در قبال خطاهای غیر عمدی آنان به مناسبت و اگذاری، چه به عنوان مسئولیت جمعی و چه به عنوان مسئولیت انفرادی، به هزینه خود به گونه‌ای بیمه کند که بیمه‌گر کلیه هزینه‌ها و مخارجی را که هر یک از مسؤولان و مجریان امر و اگذاری، تحت هر یک از عناوین موصوف فوق ملزم به پرداخت آن می‌شوند، پردازد.

ماده ۲۵ - پرداخت هرگونه غرامت، خسارت و نظایر آن که مربوط به دوران پیش از فروش سهام شرکتهای ملی یا مصادره شده به بخش خصوصی یا تعاونی است، از تاریخ فروش سهام بر عهده شرکت مادر خواهد بود.

تبصره - تأدیبه سایر بدهیهای شرکت مورد و اگذاری، به عهده خود شرکت است.

ماده ۲۶ - سهامی که در اجرای این قانون فروخته می‌شود و یا بین دستگاههای اجرائی نقل و انتقال می‌یابد از شمول مالیات نقل و انتقال معاف است. همچنین پرداخت مالیات عملکرد شرکتهای فروخته شده که صددرصد (۱۰۰٪) سهام آنها متعلق به دولت (اعم از وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی) و شرکتهای دولتی است تا پایان سال مالی قبل از فروش، اعم از قطعی شده یا قطعی نشده به عهده دولت یا دستگاه اجرائی و اگذارنده حسب مورد است.

ماده ۲۷ - آن دسته از کارکنان شرکتهای دولتی که از نظر مقررات بازنشستگی تابع

صندوقهای خاص بازنشستگی وابسته به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی هستند و ارتباط استخدامی آنها با دستگاه اجرایی ذی‌ربط، در اجرای سیاستهای فروش سهام، قطع می‌گردد، می‌توانند در صورت ادامه اشتغال در واحدهای فروخته شده به بخش خصوصی یا تعاونی و رعایت ضوابط پرداخت حق بیمه مقرر به تفکیک سهم بیمه شده و کارفرما، همچنان تابع مقررات صندوق بازنشستگی مربوط باشند.

تبصره - کلیه قوانین و مقررات مربوط به کسر حق بیمه و اختیارات سازمان تأمین اجتماعی در امر دریافت حق بیمه و اخذ جرائم ناشی از دیرکرد پرداخت حق بیمه، از جمله مواد (۴۹) و (۵۰) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴^(۱) نسبت به افراد و صندوقهای فوق نافذ خواهد بود.

فصل چهارم - تنظیم انحصارات و رقابتی کردن فعالیتهای اقتصادی

ماده ۲۸ - به دولت اجازه داده می‌شود به منظور تحقق اصل چهل و سوم (۴۳) قانون اساسی^(۲) باتوجه به ضوابط و قلمروهای تعیین شده در ماده (۱۲۴) این قانون، تمهیدات لازم به منظور عرضه خدمات پستی و مخابراتی توسط بخش غیردولتی داخلی را با حفظ امور حاکمیتی پست و مخابرات و پس از اطمینان از عدم ایجاد

۱- مواد (۴۹) و (۵۰) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴:

ماده ۴۹- مطالبات سازمان ناشی از اجرای قانون در عدد مطالبات ممتاز می‌باشد.

ماده ۵۰- مطالبات سازمان بابت حق بیمه و خسارات تأخیر و جریمه‌های نقدی که ناشی از اجرای این قانون باقوانین سابق بیمه‌های اجتماعی و قانون بیمه‌های اجتماعی روستاییان باشد، همچنین هزینه‌های انجام شده طبق مواد ۶۵ و ۸۹ و خسارات مذکور در مواد ۹۹ و ۱۰۰ این قانون در حکم مطالبات مستند به اسناد لازم‌الاجرا بوده و طبق مقررات مربوط به اجرای مفاد اسناد رسمی به وسیله مأمورین اجرای سازمان قابل وصول می‌باشد.

این‌نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون از طرف سازمان تهیه و پس از تصویب وزارت راه اجتماعی و وزارت دادگستری به موقع اجرا گذارده خواهد شد تا تصویب آیین‌نامه مزبور مقررات این ماده توسط مأمورین اجرای احکام محاکم دادگستری براساس آیین‌نامه ماده ۲۵ قانون بیمه‌های اجتماعی اجرا خواهد شد.

۲- به اصل (۴۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در زیرنویس ماده ۱۸ مراجعه شود.

انحصار در بخش غیر دولتی و استمرار ارائه خدمات فراهم آورد.

ماده ۲۹ - به دولت اجازه داده می‌شود براساس آیین‌نامه‌ای که توسط وزارت کشاورزی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد تمهیدات لازم برای خرید برگ سبز چای و تبدیل آن به چای خشک و بسته‌بندی و توزیع آن توسط اشخاص حقیقی و حقوقی بخش تعاونی و خصوصی را فراهم کند.

ماده ۳۰ - به دولت اجازه داده می‌شود براساس پیشنهاد وزارت راه و ترابری آیین‌نامه اجرایی اشتغال اشخاص حقیقی و حقوقی بخش تعاونی و خصوصی داخلی در زمینه امور حمل و نقل بار و مسافر توسط راه‌آهن و امور مربوط از قبیل ایجاد، تجهیز، توسعه، نگهداری خطوط و تأسیسات راه‌آهن و بهره‌برداری از آنان، مطالعات و تحقیقات و آموزش نیروی انسانی را با رعایت مفاد ماده (۱۲۸) این قانون تصویب و اجراء کند.

ماده ۳۱ - وزارت صنایع مکلف است طی مدت شش ماه لوایح و مقررات مورد نیاز در زمینه تولید، توزیع، واردات و صادرات دخانیات را با توجه به منافع دولت تهیه کرده و به مراجع ذی صلاح ارائه کند. انحصار دخانیات پس از تصویب لوایح و مقررات مذکور، ملغی می‌گردد.

ماده ۳۲ - به دولت اجازه داده می‌شود بدون الزام به رعایت قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب ۱۳۵۳ و اصلاحیه آن^(۱)، براساس

۱- الف - قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب ۱۳۵۳/۱/۲۹:

ماده واحده - کلیه کارخانه‌های قند و تصفیه شکر کشور مکلفند قند و شکر تولیدی را با نرخ مقرر دولتی برای توزیع در سراسر مملکت منحصراً در اختیار سازمان غله و قند و شکر و چای کشور وابسته به وزارت تعاون و امور روستاها بگذارند. مدیران و مسؤولان کارخانه‌های قند و تصفیه شکر که از مقررات فوق تخلف نمایند همچنین اشخاصی که به نحوی از انحاء در معاملات قند و شکری که به طور غیر مجاز از کارخانه‌های مزبور خارج شود با علم به آن دخالت نمایند علاوه بر ضبط عین کالا مرتکب به حبس جنحه‌ای از سه ماه تا یکسال و جزای نقدی معادل در برابر بهای کالا محکوم خواهد

آئین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارتخانه‌های صنایع، بازرگانی و کشاورزی تصویب می‌کند، مقررات مربوط به استانداردهای تولیدی - قیمت‌گذاری، فروش، توزیع و صادرات و واردات قند و شکر را تعیین کند.

ماده ۳۳ - سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در امور مربوط به اکتشاف، استخراج و تولید نفت خام و پالایش مواد نفتی و فرآورده‌های اصلی و فرعی آن، در انحصار دولت است و دولت می‌تواند در چارچوب این قانون و نیز آئین‌نامه‌ای که طی مدت شش ماه توسط وزارت نفت تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، انجام فعالیت‌های مربوط به عملیات پالایش، پخش و حمل و نقل مواد نفتی و فرآورده‌های اصلی و فرعی

شد. ▶

به جرایم موضوع این ماده در مراجع قضایی خارج از نوبت رسیدگی خواهد شد.

تبصره ۱ - کارخانجات قند و شکر متعلق به سازمان تعاون مصرف کادر نیروهای مسلح شاهنشاهی که تولیدات آنها منحصرأ جهت تأمین نیازمندی‌های کادر نیروهای مسلح شاهنشاهی و عائله آنها به مصرف می‌رسد از مقررات این قانون مستثنی است.

تبصره ۲ - آیین‌نامه اجرایی این قانون در مورد تعیین نرخ قند و شکر و پرداخت حقوق دولتی و عوارض شهرداری و سایر هزینه‌های متعلقه از قبیل کرایه حمل و کارمزد توزیع همچنین تعیین استاندارد قند تولیدی کارخانجات قند و شکر و قند ریزها وسیله وزارت اقتصاد به پیشنهاد وزارت تعاون و امور روستاها پس از تصویب هیأت وزیران به موقع اجرا گذارده خواهد شد.

ب - لایحه قانونی اصلاح قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۵۳ (مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۸).

ماده واحده - از تاریخ تصویب این لایحه قانونی تبصره یک ماده واحده قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب اردیبهشت ۱۳۵۳ لغو می‌گردد.

تبصره ۱ - کارخانجات قند و شکر متعلق به سازمان تعاون مصرف کادر نیروهای مسلح مشمول ماده واحده قانون نحوه توزیع قند و شکر تولید کارخانه‌های کشور خواهد بود.

تبصره ۲ - سازمان غله و قند و شکر و چای کشور مکلف است قند و شکر مورد نیاز سازمان تعاون مصرف کادر نیروهای مسلح را با نرخهای متداول تأمین نماید و هزینه‌های حمل و نقل مربوط نیز به عهده سازمان تعاون مصرف کادر نیروهای مسلح خواهد بود.

تبصره ۳ - سازمان تعاون مصرف کادر نیروهای مسلح، قند و شکر مورد نیاز عائله کادر نیروهای مسلح را با نرخهای مورد عمل در تبصره (۲) این لایحه تأمین خواهد نمود.

آن را به نحوی که موجب انحصار در بخش غیردولتی و سلب اختیار دولت در امور حاکمیتی نشود و استمرار ارائه خدمات تضمین گردد به اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی واگذار نماید.

ماده ۳۴ - انجام بیمه‌های دستگاههای اجرائی به صورت انحصاری با شرکت سهامی بیمه ایران، موضوع ماده (۳۰) قانون بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب ۱۳۵۰^(۱)، موقوف‌الاجراء می‌شود و به دستگاههای اجرائی اجازه داده می‌شود نسبت به عقد قرارداد بیمه با شرکتهای بیمه داخلی اقدام کنند.

ضوابط اجرائی این ماده به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارائی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۱ - ماده (۳۰) قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب ۱۳۵۰: شرکت سهامی بیمه ایران عملیات خود را جز آنچه به موجب بندهای ۱، ۲، ۳، ۴ و ۷ ماده (۵)^(*) این قانون جزء وظایف و اختیارات بیمه مرکزی ایران قرار داده شده است بر طبق اساسنامه خود ادامه خواهد داد.

وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و شهرداریها و هر مؤسسه دیگری که اکثریت سرمایه آن متعلق به دولت یا سازمانهای مزبور می‌باشد و یا تحت نظر دولت و یا سازمانهای مزبور اداره می‌شوند موظفند بیمه‌های خود را منحصراً در شرکت سهامی بیمه ایران انجام دهند.

این حکم شامل شرکت ملی نفت ایران - شرکت ملی ذوب‌آهن ایران - شرکت هواپیمایی ملی ایران - بانک مرکزی ایران - بانک ملی ایران - سازمان مرکزی گسترش و نوسازی صنایع ایران و صندوق توسعه کشاورزی خواهد بود مگر آنکه مجمع عمومی هر یک از این مؤسسات نسبت به بیمه آنها تصمیم دیگری اتخاذ نماید.

* ماده ۵ - بیمه مرکزی ایران دارای وظایف و اختیارات زیر است:

- ۱ - تهیه آیین‌نامه‌ها و مقرراتی که برای حسن اجرای امر بیمه در ایران لازم باشد با توجه به مفاد ایران قانون.
- ۲ - تهیه اطلاعات لازم از فعالتهای کلیه مؤسسات بیمه که در ایران کار می‌کنند.
- ۳ - انجام بیمه‌های اتکایی اجباری.
- ۴ - قبول بیمه‌های اتکایی اختیاری از مؤسسات داخلی یا خارجی.
- ۵ - واگذاری بیمه‌های اتکایی به مؤسسات داخلی یا خارجی در هر مورد که مقتضی باشد.
- ۶ - اداره صندوق تأمین خسارتهای بدنی و تنظیم آیین‌نامه آن، موضوع ماده (۱۰) قانون بیمه اجباری مسؤولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث دیماه ۱۳۴۷.
- ۷ - ارشاد و هدایت و نظارت بر مؤسسات بیمه و حمایت از آنها در جهت حفظ سلامت بازار بیمه و تنظیم امور نمایندگی و دلالی بیمه و نظارت بر امور بیمه اتکایی و جلوگیری از رقابتهای مکارانه وناسالم.

ماده ۳۵ - دولت مکلف است انحصاراتی را که به موجب دستورالعملها و مقررات مصوب خود و یا اعطای امتیاز تخصیص منابع ایجاد شده‌اند طی مدت یک سال لغو کند. در ارجاع کار و انجام معامله توسط بخش دولتی و عمومی، نباید بین دستگاهها و شرکتهای دولتی و عمومی با بخش تعاونی و خصوصی تبعیض قائل شد.

همچنین دولت مکلف است ظرف یک سال پس از تصویب برنامه سوم، اقدامات قانونی برای لغو انحصار و جلوگیری از فعالیتهای انحصارگرانه معمول نماید.

فصل پنجم - نظام تأمین اجتماعی و یارانه‌ها

ماده ۳۶ - در اجرای اصل بیست و نهم (۲۹) قانون اساسی (۱) و به منظور توسعه عدالت اجتماعی، نظام تأمین اجتماعی با هدف حمایت از اقشار مختلف جامعه در برابر رویدادهای اقتصادی، اجتماعی و طبیعی و پیامدهای آن از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح و ناتوانی‌های جسمی، ذهنی، روانی و نیاز به خدمات بهداشتی درمانی و مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه‌ای و غیر آن (حمایتی و امدادی) حقی است همگانی و دولت مکلف است طبق قوانین، از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یکایک افراد کشور تأمین کند.

ماده ۳۷ - فعالیتهای بیمه‌ای در دو بخش همگانی و مکمل انجام می‌شود و تعهدات و خدمات هر بخش براساس ضوابط ذیل تعیین می‌شود:

۱ - اصل بیست و نهم - برخوردارى از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبتهای پزشکی به صورت بیمه و غیره، حقی است همگانی.

دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک یک افراد کشور تأمین کند.

الف - خدمات بیمه همگانی که با مشارکت بیمه شده، کارفرما (در صورت وجود کارفرما) و دولت (حسب تکالیف قانونی آن) تأمین می‌گردد شامل بیمه درمان، بازنشستگی، ازکارافتادگی، بازماندگان و بیکاری است که کلیه بیمه شدگان از آن بهره‌مند خواهند شد و حدود فعالیت‌های آن متناسب با حق بیمه دریافتی و توان مالی سازمانهای بیمه‌ای و میزان کمک دولت طبق مصوبات هیأت وزیران تعیین می‌شود.

تبصره - خدماتی که در قوانین فعلی سازمانهای بیمه‌ای و صندوقهای بازنشستگی برای کلیه بیمه‌شدگان تحت پوشش هر سازمان و صندوق تعیین شده است، به عنوان خدمات بیمه همگانی برای مشمولان همان سازمان و صندوق منظور خواهد شد.

ب - بخش مکمل بیمه‌های تأمین اجتماعی شامل خدماتی است که سطح بالاتری از خدمات بیمه همگانی را دربر می‌گیرد و یا خدمات جدیدی را ارائه می‌کند و یا هزینه بیشتری نسبت به تعهد بیمه همگانی تأمین می‌نماید. این بخش از خدمات بیمه‌ای براساس توافق بیمه شدگان و بیمه‌گر و با تعهد پرداخت هزینه توسط بیمه شده فعالیت نموده و گسترش می‌یابد.

ج - تأمین صد در صد (۱۰۰٪) هزینه بیمه همگانی و مکمل جانبازان و درمان خاص آنها (صدمات ناشی از مجروحیت) برعهده دولت می‌باشد.

د - نیروی انظمای به جهت نوع مأموریت خود موظف است:

۱ - با استفاده از بیمه‌های مکمل نیاز خدمات درمانی پرسنل خود را تأمین نماید.

۲ - نسبت به برقراری بیمه مسؤولیت برای مأمورین اجرایی و عملیاتی خود اقدام

نماید.

ماده ۳۸ - حمایت‌های بخش غیربیمه‌ای پیشگیری، توان‌بخشی و حمایتی برای نیازمندان، علاوه بر خدمات ویژه‌ای که در برنامه‌های بخش اشتغال، مسکن و آموزش برای گروه‌های نیازمند در نظر گرفته می‌شود مشتمل بر موارد ذیل است:

۱ - پیشگیری از بروز آسیب‌های اجتماعی و معلولیت‌های جسمی و روانی برای

آحاد جامعه.

- ۲- پرداخت سرانه بیمه درمان در چارچوب نظام بیمه همگانی خدمات درمانی.
 - ۳- فراهم آوردن تسهیلات لازم برای نگهداری افرادی که نیاز به سرپرستی و یا نگهداری دارند و فراهم آوردن زمینه بازتوانی و خود اتکایی آنان.
 - ۴- پرداخت مستمری به نیازمندیانی که توان کار و فعالیت ندارند.
- تبصره - کلیه نیازمندیانی که برای تأمین معاش خود توان کار و فعالیت ندارند، براساس ضوابط مصوب دولت و مجلس شورای اسلامی از طریق کمیته امداد امام خمینی (ره) مشمول تمام خدمات حمایتی می‌گردند.
- ماده ۳۹- به منظور فراهم کردن امکان افزایش خدمات قابل ارائه به بیمه شدگان و جلوگیری از بروز بحران مالی در سازمانهای بیمه‌ای و تقویت بنیه مالی آنها اقدامات ذیل انجام می‌شود:
- الف - دولت مکلف است ضمن پرداخت تعهدات سالیانه خود به سازمانهای بیمه‌ای و عدم ایجاد بدهی جدید تا پایان برنامه سوم، پنجاه درصد (۵۰٪) بدهیهای خود به سازمانهای مذکور را طبق تفاهم با آنان از محل واگذاری سهام شرکتهای دولتی و اموال و دارائیهای دولت و طرحهای نیمه تمام متناسب با فعالیت آنها تأدیه کند.
 - ب - در صورتی که نرخ رشد دستمزد اعلام شده کارگران در دو سال آخر خدمت آنها بیش از نرخ رشد طبیعی دستمزد کارگران بوده و با سالهای قبل سازگار نباشد، مشروط بر آن که این افزایش دستمزد به دلیل ارتقای شغل نباشد، سازمان تأمین اجتماعی علاوه بر دریافت مابه‌التفاوت میزان کسور سهم کارگر و کارفرما به نسبت دستمزد واقعی و دستمزد اعلام شده سالهای قبل از کارفرمای ذی ربط، خسارات وارده بر سازمان را براساس آیین‌نامه‌ای که توسط وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد از کارفرمایان اخذ خواهد کرد.

ج - در طول برنامه سوم تبصره (۳) ردیف (۳) ماده واحده قانون تأمین اجتماعی مصوبه ۱۳۷۶/۷/۲۷^(۱) مجلس شورای اسلامی به شرح ذیل اصلاح می شود:

۱ - در صورت فوت بیمه شده‌ای که بین ده تا بیست سال سابقه پرداخت حق بیمه داشته باشد به بازماندگان وی به نسبت سنوات پرداخت حق بیمه بدون الزام به رعایت ماده (۱۱۱) قانون تأمین اجتماعی^(۲) و به نسبت سهام مقرر در ماده (۸۳)^(۳) همان

۱ - بند (۳) و تبصره‌های آن از ماده واحده قانون اصلاح مواد ۴۳، ۴۴، ۸۰ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۷۶/۷/۲۷:

۳ - در صورت فوت بیمه شده‌ای که در ده سال آخر حیات خود حداقل حق بیمه یک سال کار، مشروط بر این که ظرف آخرین سال حیات حق بیمه ۹۰ روز کار را پرداخت کرده باشد.

تبصره ۱ - بیمه شدگان مشمول قانون تأمین اجتماعی که قبل از تصویب این ماده واحده فوت شده و به هر علت در مورد آنان مستمری برقرار نشده است، حسب مورد شمول شرایط مقرر در این بند یا تبصره (۲) هستند.

تبصره ۲ - چنانچه بیمه شده فاقد شرایط مقرر در این بند باشد ولی حداقل (۲۰) سال حق بیمه مقرر را قبل از فوت پرداخت کرده باشد، بازماندگان وی از مستمری برخوردار خواهند شد. در تعیین متوسط مزد یا حقوق ماهانه مشمولان این تبصره برای محاسبه میزان مستمری، تبصره ماده (۷۷) قانون تأمین اجتماعی ملاک عمل قرار می گیرد.

تبصره ۳ - بیمه شده‌ای که از تاریخ تصویب این قانون به بعد فوت می شود و فاقد شرایط مقرر در این بند می باشد، چنانچه سابقه پرداخت حق بیمه او کمتر از (۳۰) سال و بیشتر از (۱۰) سال باشد، به بازماندگان وی در ازای هر سال سابقه پرداخت حق بیمه، غرامت مقطوعی معادل یک ماه حداقل دستمزد کارگر عادی در زمان فوت به طور یکجا و به نسبت سهام مقرر در ماده (۸۳) قانون تأمین اجتماعی پرداخت می شود.

۲ - ماده (۱۱۱) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴: مستمری از کارافتادگی کلی و مستمری بازنشستگی و مجموع مستمری بازماندگان در هر حال نباید از حداقل مزد کارگر عادی کمتر باشد.

۳ - ماده (۸۳) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴: سهم مستمری هریک از بازماندگان بیمه شده متوفی به شرح زیر می باشد:

۱ - میزان مستمری همسر بیمه شده متوفی معادل پنجاه درصد مستمری استحقاقی بیمه شده است و در صورتی که بیمه شده مرد دارای چند همسر دائم باشد مستمری به تساوی بین آنان تقسیم خواهد شد.

۲ - میزان مستمری هر فرزند بیمه شده متوفی معادل بیست و پنج درصد مستمری استحقاقی بیمه شده می باشد و در صورتی که پدر و مادر را از دست داده باشد مستمری او دوبرابر میزان مذکور خواهد بود.

۳ - میزان مستمری هریک از پدر و مادر بیمه شده متوفی معادل بیست درصد مستمری استحقاقی بیمه شده می باشد. مجموع مستمری بازماندگان بیمه شده متوفی نباید از میزان مستمری استحقاقی متوفی متجاوز نماید هرگاه مجموع

قانون مستمری پرداخت می‌گردد.

۲- بیمه شده‌ای که از تاریخ تصویب این قانون به بعد فوت می‌شود چنانچه سابقه پرداخت حق بیمه او از یک سال تا ده سال باشد به بازماندگان وی در ازاء هر سال سابقه پرداخت حق بیمه غرامت مقطوعی معادل یک ماه حداقل دستمزد کارگر عادی در زمان فوت بطور یکجا و به نسبت سهام مقرر در ماده (۸۳) قانون تأمین اجتماعی پرداخت می‌شود.

ماده ۴۰- در اجرای وظایف مذکور در این فصل حداکثر طی مدت شش ماه از تاریخ تصویب این قانون بنا به پیشنهاد مشترک سازمانهای برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور ساختار سازمانی مناسب نظام تأمین اجتماعی با رعایت اصول ذیل طراحی و جهت تصویب تقدیم مجلس شورای اسلامی می‌گردد:

الف- رفع تداخل وظایف دستگاههای موجود و حذف و یا ادغام دستگاههای موازی.

ب- تأمین پوشش کامل جمعیتی از نظر ابعاد نظام تأمین اجتماعی و جامعیت نظام.

ج- افزایش کارآمدی و اثربخشی سازمانهای مربوط و کاهش هزینه‌های اداری و پشتیبانی مجموعه نظام تأمین اجتماعی.

د- پیش‌بینی ساز و کار لازم برای برقراری هماهنگی بین سازمانهای ذی‌ربط و اتخاذ سیاست‌های واحد در بالاترین سطح تصمیم‌گیری اجرایی.

ه- استفاده مؤثر از مؤسسات خیریه و امکانات مردمی و وقف و همچنین شوراهای اسلامی شهر و روستا و مراکز دینی و مذهبی.

▶ مستمری از این میزان تجاوز کند سهم هریک از مستمری بگیران به نسبت تقلیل داده می‌شود و در این صورت اگر یکی از مستمری بگیران فوت شود یا فاقد شرایط استحقاق دریافت مستمری گردد سهم بقیه آنان باتوجه به تقسیم‌بندی مذکور در این ماده افزایش خواهد یافت و در هر حال بازماندگان بیمه شده از صد درصد مستمری بازماندگان متوفی استفاده خواهند کرد.

و - تأکید بر استفاده از سازمانهای موجود و پرهیز از ایجاد سازمانهای جدید.

ماده ۴۱ - به منظور افزایش بازده سرمایه‌گذاریها و کاهش هزینه‌های جاری، مؤسسات بیمه‌ای مکلفند اقدامات ذیل را به عمل آورند:

الف - سرمایه‌گذاریهای جدید سازمانهای بیمه‌ای باید به گونه‌ای انجام شود که ضمن داشتن توجیه فنی، اقتصادی و مالی دارای بازدهی مطلوب باشد در صورتی که سرمایه‌گذاریهای موجود نیز از بازدهی مناسب برخوردار نباشد، سازمانهای مذکور موظفند تدریجاً نسبت به اصلاح ساختار سرمایه‌گذاری و یا واگذاری دارائیهایی مشمول این بند اقدام کنند.

ب - میزان پستهای سازمانی و نیروی انسانی مؤسسات بیمه‌ای و همچنین هزینه‌های اداری و بالاسری آنها براساس ضوابطی که متناسب با تعداد افراد بیمه شده و پراکندگی آنها به تصویب هیأت وزیران می‌رسد تعیین می‌گردد.

ماده ۴۲ - کلیه بیمه‌شدگان (به استثنای کادر نیروهای مسلح و کارکنان وزارت اطلاعات) می‌توانند نسبت به تغییر سازمان بیمه‌ای خود اقدام کنند. نقل و انتقال حق بیمه و کسورات بیمه‌ای بین صندوق‌های بیمه‌ای براساس ضوابطی خواهد بود که حداکثر طی مدت شش ماه توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و براساس محاسبات بیمه‌ای تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۴۳ - به منظور بهبود ارائه خدمات به ایثارگران (خانواده معظم شهدا، مفقودین، اسراء و همچنین آزادگان، جانبازان و خانواده آنها) و ساماندهی خدمات قابل ارائه، طرح جامع خدمات به ایثارگران مشتمل بر نظام پرداخت حقوق و مستمری، خدمات درمانی و سایر خدمات توسط سازمانهای برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور و نهادهای ذی‌ربط تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران از محل منابع داخلی نهادها و مؤسسات ذی‌ربط و بودجه عمومی به اجراء در می‌آید. اختصاص

بودجه عمومی منوط به عدم امکان اجرای طرح از منابع داخلی نهادهای ذی ربط است.
تبصره ۱- به منظور بهبود ارائه خدمات به محرومین و اقشار آسیب پذیر و ساماندهی متمرکز خدمات قابل ارائه به آنان کلیه خدمات حمایتی به محرومین و اقشار آسیب پذیر توسط کمیته امداد امام خمینی (ره) و کلیه خدمات توانبخشی به معلولین توسط سازمان بهزیستی انجام می شود.

تبصره ۲- اجرای مفاد این ماده در مورد نهادهای تحت نظر مقام معظم رهبری، پس از تأیید معظم له ممکن خواهد بود.

ماده ۴۴- به منظور پیشگیری و کاهش اثرات بلایای طبیعی و ایجاد آمادگی لازم در مردم و تعیین دقیق نقش و وظایف دستگاههای اجرائی، برای مقابله با حوادث و سوانح طبیعی، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران موظف است با هماهنگی وزارت کشور و نیروی مقاومت بسیج در سال اول برنامه، طرح جامع امداد و نجات را با همکاری دستگاههای ذی ربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند. این طرح مشتمل بر:

مدیریت بحران، آموزش و ایجاد آمادگی در مردم و نحوه مشارکت دستگاههای اجرائی، نقش صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و رسانه های گروهی، اقدامات و عملیات اجرائی، منابع مالی و تدارکاتی و... است.

تبصره - نیروی مقاومت بسیج به عضویت ستادهای حوادث غیر مترقبه کشور درمی آید.

ماده ۴۵- کلیه شرکتهای بیمه ای تجاری مجازند بنا رعایت قوانین و مقررات مربوط، نسبت به ارائه خدمات بیمه ای همگانی و مکمل تأمین اجتماعی اقدام کنند.

ماده ۴۶- الف - سیاست پرداخت یارانه کالاهای اساسی شامل گندم، برنج، روغن نباتی، قند و شکر، پنیر، دارو و شیر خشک در برنامه سوم با حفظ کالابریک از نظر تعداد، مقدار وزنی و قیمت آن مطابق با برنامه دوم ادامه خواهد یافت.

دولت موظف است یارانه پرداختی به کالاهای اساسی را براساس مقدار سرانه در برنامه دوم بصورت ریالی و ارزی در بودجه سالانه منظور نماید.

ب - سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولیدکنندگان موظف است با اعلام وزارت بازرگانی پس از انجام محاسبات لازم نسبت به برقراری مابه‌التفاوت در مورد کالاهای وارداتی که دارای امتیاز قابل توجه هستند، اقدام نماید و مابه‌التفاوت مأخوذه را به حساب خزانه واریز نماید. دولت می‌تواند معادل صددرصد (۱۰۰٪) وجوه مابه‌التفاوت مأخوذه را براساس پیشنهاد وزارت بازرگانی و تصویب شورای اقتصاد در نظام پرداخت یارانه کالاها و یا خدماتی که ضرورت استفاده از یارانه را دارند استفاده نماید.

ماده ۴۷ - یارانه‌نهادهای کشاورزی مانند کود، سم و بذر در طی سالهای برنامه حفظ و ادامه می‌یابد و دولت وظیفه دارد قیمت تضمینی کالاهای اساسی را به‌نحوی تعیین کند که در پایان سال سوم برنامه، قیمت خرید داخلی آنها با هزینه خرید این کالاها از خارج برابری کند.

فصل ششم - سیاست‌های اشتغال

ماده ۴۸ - وزارت کشور موظف است حداکثر در سال اول برنامه پنجساله سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ترتیبی اتخاذ نماید که کلیه افراد خارجی فاقد پروانه کار را جمع‌آوری نموده و در صورت عدم تهدید جانی، آنها را به کشور متبوع خود انتقال دهد و در غیر این صورت آنها را در اردوگاههای مشخص مجتمع نماید.

تشخیص وجود و یا عدم وجود تهدید جانی به عهده وزارت امور خارجه است. آئین‌نامه اجرائی این ماده توسط وزارتخانه‌های کشور، امور خارجه و کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

ماده ۴۹ - به منظور تشویق کارفرمایان کارگاههای موجود به استخدام نیروی کار جدید، دولت موظف است کارفرمایانی را که در دوران برنامه از طریق مراکز خدمات اشتغال وزارت کار و امور اجتماعی مبادرت به استخدام نیروی کار جدید نمایند مشمول تخفیفاتی به شرح زیر قرار دهد:

الف - تخفیف در میزان حق بیمه سهم کارفرما و پیش‌بینی اعتبار لازم برای جبران کاهش درآمد سازمان تأمین اجتماعی در بودجه کشور.

ب - کاهش مالیات کارفرمایان این‌گونه کارگاهها به میزان مالیات بر حقوق دریافتی از کارکنان جدیدالاستخدام.

آیین‌نامه اجرائی این ماده حداکثر سه ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره - کارگاههایی که در دوران برنامه به بهره‌برداری می‌رسند نیز در مورد اشتغال مازاد بر پیش‌بینی در طرح و جواز تأسیس از مزایای این ماده استفاده خواهند کرد.

ماده ۵۰ - به دولت اجازه داده می‌شود به منظور ایجاد اشتغال در مناطق کمتر توسعه یافته:

الف - معافیت از حقوق و عوارض دولتی برای سرمایه‌گذارانی که در این مناطق اقدام به سرمایه‌گذاری می‌نمایند. طبق آیین‌نامه‌ای که بنا به پیشنهاد وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و صنایع و کار و امور اجتماعی و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت دولت می‌رسد در طول سالیان اجرای برنامه در نظر بگیرد.

ب - قسمتی از سود تسهیلات اعطائی به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و تعاونیها و تعاونیهای خدمات تولیدکنندگان، تعاونیهای تولید روستائی، عشایری و بهره‌برداری از منابع طبیعی و طرحهای خود اشتغالی را پرداخت کند.

ج - تسهیلات اعطائی در قالب بودجه‌های سنواتی و آیین‌نامه‌های اجرائی آنها باید طوری تقسیم شود که سهم مناطق کمتر توسعه یافته به نسبت شاخص بیکاری آنها بیشتر باشد بصورتی که در پایان برنامه جبران کمبود اشتغال این مناطق شده باشد.

ماده ۵۱ - دولت موظف است به منظور توسعه کمی و کیفی مهارت‌های فنی و حرفه‌ای نیروی کار و ارائه آموزش‌های متنوع مهارتی به گروه‌های مختلف، نسبت به اختصاص سهمیه‌ای خاص در پرداخت یارانه سود تسهیلات به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و تعاونی در زمینه ایجاد آموزشگاه‌های آزاد فنی و حرفه‌ای اقدام کند.

ماده ۵۲ - در جهت منطقی نمودن هزینه برق، گاز، تلفن، آب و فاضلاب و نیز متناسب نمودن نرخ‌های ترجیحی در جهت حمایت از تولید (در مقایسه با بخش‌های غیر تولیدی)، کمیته‌ای متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های متولی امور تولیدی و زیربنایی (حسب مورد) و سازمان برنامه و بودجه، همه ساله ضوابط تعیین نرخ فروش (اعم از اشتراک و نرخ نهاده‌ها) را متناسب با هدف فوق تهیه و به شورای اقتصاد پیشنهاد خواهد نمود.

هزینه‌های اشتراک زیربنای فوق برای واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی، کشاورزی، بعلاوه هزینه حفر چاه، قیمت زمین و پروانه ساختمان مورد استفاده واحدهای تولیدی غیردولتی که طی برنامه سوم تقاضای انشعاب می‌کنند، پس از بهره‌برداری با تقسیط پنج ساله توسط دستگاه‌های ذی‌ربط دریافت خواهد شد.

وزارتخانه‌های نیرو، نفت، پست و تلگراف و تلفن و راه و ترابری موظف به تأمین آب، برق، گاز، تلفن و راه دسترسی تا ورودی شهرک‌های صنعتی و نواحی صنعتی حسب اعلام وزارت صنایع می‌باشند.

ماده ۵۳ - کمیته‌ای متشکل از وزرای امور خارجه، کار و امور اجتماعی، امور اقتصادی و دارائی و رئیس بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران برنامه‌ریزی، هدایت و نظارت و پیش‌بینی تمهیدات لازم را از نظر قوانین و مقررات برای اعزام

نیروی کار به خارج از کشور بر عهده خواهد داشت. آیین نامه اجرائی این ماده مشتمل بر چگونگی برقراری تسهیلات و حمایت‌های قانونی از اعزام شوندگان و اعزام کنندگان (کاراییهای خصوصی) و جذب درآمد ارزی افراد اعزام شده توسط این کمیته تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۵۴- به دولت اجازه داده می‌شود؛ در قالب لوایح بودجه سنواتی و از طریق وجوه اداره شده، تسهیلات متناسب با سهم متقاضیان سرمایه گذاری در طرحهای اشتغال‌زا و صنایع کوچک و نیز قسمتی از سود و کارمزد تسهیلات مذکور را در قالب این قانون تأمین کند. همچنین بخشی از تسهیلات اعتباری سیستم بانکی باید برای حمایت از صنایع کوچک و اشتغال‌زا اختصاص یابد.

آیین نامه اجرائی این ماده حداکثر طی مدت شش ماه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۵۵- سه درصد (۳٪) از سپرده‌های قانونی بانکها نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بر مبنای درصد سال ۱۳۷۸ در اختیار بانکهای کشاورزی، مسکن و صنعت و معدن (هر بانک یک درصد (۱٪)) قرار می‌گیرد تا صرف اعطای تسهیلات به طرحهای کشاورزی و دامپروری، احداث ساختمان و مسکن، تکمیل طرحهای صنعتی و معدنی بخش غیردولتی شود که ویژگی عمده آنها اشتغال‌زائی می‌باشد.

آیین نامه اجرائی این ماده با رعایت قانون عملیات بانکی بدون ربا^(۱) و به پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب شورای پول و اعتبار می‌رسد.

ماده ۵۶- در اجرای بند (۲) اصل چهل و سوم (۴۳) قانون اساسی^(۲)، نظام بانکی کشور موظف است در طول سالهای برنامه سوم به نحوی برنامه‌ریزی و اقدام نماید که

۱- جهت اطلاع از قانون عملیات بانکی بدون ربا (بپره) مصوب ۱۳۶۲/۶/۸ به مجموعه بانکی و پولی (در دست انتشار) این اداره کل مراجعه شود.

۲- به اصل ۴۳ قانون اساسی در زیر نویس ماده ۱۸ مراجعه شود.

همواره پس از کسر ذخائر قانونی و احتیاطی سپرده‌های قرض الحسنه پس‌انداز که حداکثر از بیست درصد (۲۰٪) آن تجاوز نمی‌کند، حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) بقیه را برای تهیه ابزار کار در اختیار کسانی قرار دهد که برای کار کردن امکان تهیه وسائل کار خود را ندارند. این تسهیلات به صورت وام بدون بهره بوده و کارمزد آن را شورای پول و اعتبار معین می‌کند. بیکاران ساکن در روستاها و زنان بیکار سرپرست خانوار و همچنین حرفه‌آموختگان بخش‌های فنی و حرفه‌ای دولتی و غیردولتی از اولویت برخوردارند. مبلغ وام برای هر متقاضی حداکثر ده میلیون (۱۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال معین می‌شود و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است مطابق آیین‌نامه اجرایی این ماده که آن را ظرف سه ماه تهیه و به تصویب هیات وزیران می‌رساند، براساس اصل اعتماد و اتخاذ ساده‌ترین شکل اخذ تعهد، ترتیب اعطای تسهیلات را به متقاضیان فقط برای یک بار بدهد و بازپرداخت و جوه وام داده شده را به نحوی معین کند که واقع‌بینانه و مطابق با شرایط اقتصادی وام‌گیرنده باشد.

صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران وظیفه دارد با همکاری سازمان‌ها و وزارت‌تسخانه‌ها و موسسات ذی‌ربط در امر اشتغال و همچنین بخش غیردولتی برنامه‌های لازم به‌منظور آموزش نحوه پرداختن به جِرف و مشاغل مختلف کوچک که احتیاج به سرمایه کم دارد را از شبکه‌های مختلف خود به مردم آموزش دهد. در این آموزش‌ها تکیه بر استفاده از امکانات و تسهیلات و مواد اولیه و بازارهای محلی، یک اصل قلمداد خواهد شد.

وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است گزارش عملکرد این ماده را هر شش ماه یک بار به مجلس شورای اسلامی ارسال نماید.

ماده ۵۷ - در تمامی برنامه‌های اشتغال‌زایی و اعطای امتیازات و تسهیلات، ایثارگران در اولویت هستند و دولت موظف است حمایت‌های لازم در حفظ و تثبیت موقعیت شغلی آنان را اعمال نماید.

فصل هفتم - نظام مالیاتی و بودجه

ماده ۵۸ - از سال ۱۳۷۹ کلیه تخفیف‌ها، ترجیحات و معافیت‌های مالیاتی و حقوق گمرکی کلیه دستگاههای موضوع ماده (۱۱) این قانون، مؤسسات، نهادهای انقلابی و عمومی غیردولتی جز در مورد بخشهای فرهنگی و به غیر از معافیتهای برقرار شده براساس کنوانسیونهای بین‌المللی تجاری و واردات کاغذ برای تهیه کتب درسی آموزش و پرورش، لغو می‌گردد.

تبصره ۱ - اعمال این ماده در مورد نهادهائی که از طرف حضرت امام خمینی (ره) یا مقام معظم رهبری دارای مجوز می‌باشند، منوط به موافقت مقام معظم رهبری است.

تبصره ۲ - اقلام عمده دفاعی که توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سایر نیروهای مسلح از خارج تأمین می‌شود، از شمول این ماده مستثنی می‌گردد.

ماده ۵۹ - در نظام مالیاتی:

الف - به دولت اجازه داده می‌شود به منظور افزایش کارآیی نظام مالیاتی و رفع موانع سازمانی موجود و همچنین تمرکز کلیه امور مربوط به اخذ مالیات، «سازمان امور مالیاتی کشور» را به صورت یک مؤسسه دولتی و زیر نظر وزیر امور اقتصادی و دارائی ایجاد کند، با ایجاد این سازمان کلیه اختیارات، وظائف، نیروی انسانی، امکانات و تجهیزات موجود وزارت امور اقتصادی و دارائی که در معاونت امور مالیاتی و بخشها و حوزه‌های مالیاتی به کار گرفته می‌شوند به این سازمان منتقل می‌گردد.

تشکیلات سازمان مذکور و آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارائی و سازمان امور اداری و استخدامی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ب - وزارت امور اقتصادی و دارائی موظف است طی سه سال اول برنامه سوم توسعه، نسبت به طراحی و راه‌اندازی نظام جامع اطلاعات مالیاتی کشور اقدام کرده و با

گردآوری و پردازش اطلاعات مربوط به فعالیتهای اقتصادی مؤدیان مالیاتی در شبکه فراگیر، روش خوداظهاری را در نظام مالیاتی کشور توسعه و ترویج دهد.

ماده ۶۰ - در جهت ایجاد ثبات در میزان درآمدهای ارزی و ریالی حاصل از صدور نفت خام در دوران برنامه سوم توسعه و تبدیل دارائی حاصل از فروش نفت به دیگر انواع ذخایر و سرمایه گذاری و امکان تحقق دقیق فعالیتهای پیش‌بینی شده در برنامه، دولت مکلف است با ایجاد «حساب ذخیره ارزی حاصل از درآمد نفت خام» و «حساب ذخیره ریالی» اقدامات زیر را به عمل آورد:

الف - از سال ۱۳۸۰ مازاد درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام در پایان هر سال نسبت به ارقام پیش‌بینی شده در جدول شماره (۲) این قانون در حساب سپرده دولت نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تحت عنوان «حساب ذخیره ارزی درآمد نفت خام» نگهداری می‌شود.

ب - از آغاز سال سوم برنامه، در صورتی که درآمد ارزی حاصل از صدور نفت خام، کمتر از ارقام مندرج در جدول شماره (۲) این قانون باشد، دولت در فواصل زمانی شش ماهه می‌تواند از موجودی حساب ذخیره ارزی برداشت کند. معادل ریالی این وجوه در حساب درآمد عمومی دولت منظور می‌گردد.

ج - بخشی از مانده وجوه ارزی حساب موضوع بند (الف) این ماده در چارچوب اولویتهای برنامه سوم جهت توسعه فعالیتهای تولیدی و سرمایه‌گذاری براساس نرخ مبادله روز به فروش رسیده و معادل ریالی آن در «حساب ذخیره ریالی» نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نگهداری می‌شود. پس از حصول اطمینان از تحقق درآمدهای ریالی پیش‌بینی شده در قانون بودجه هر سال، اعطای وام کوتاه مدت برای فعالیتهای تولیدی و سرمایه‌گذاری از محل باقیمانده وجوه ارزی مجاز خواهد بود.

د - استفاده از وجوه «حساب ذخیره ریالی» برای تأمین هزینه‌های بودجه عمومی دولت صرفاً در صورت کاهش درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام نسبت به رقم

مصوب و عدم امکان تأمین اعتبارات مصوب از مالیات و سایر منابع، مجاز خواهد بود و استفاده از آن برای تأمین کسری ناشی از درآمدهای غیرنفتی بودجه عمومی دولت ممنوع است.

ه - آیین نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و دارایی طی مدت سه ماه از تصویب این قانون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۶۱ - الف - مبادله موافقتنامه شرح عملیات طرحهای عمرانی به تفکیک مطالعاتی، انتفاعی و غیرانتفاعی، فقط برای یک بار در دوران برنامه انجام می پذیرد. موافقتنامه هائی که برای انطباق میزان اعتبار سالانه طرحها با قوانین بودجه سنواتی مبادله می شود، جنبه اصلاحیه داشته و نباید موجب افزایش اهداف و تعداد پروژه های طرح شود. موارد استثناء که منجر به افزایش حجم عملیات و یا تعداد پروژه ها می گردد، براساس ساز و کار بند (ب) این ماده صورت خواهد پذیرفت.

ب - مبادله موافقتنامه طرحهای عمرانی انتفاعی و غیرانتفاعی جدید صرفاً پس از طی مراحل زیر مجاز خواهد بود:

۱ - انجام مطالعات مبنی بر وجود توجیه فنی، اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی.

۲ - انجام مطالعات طراحی تفصیلی.

۳ - حصول اطمینان از وجود اعتبار کافی و یا تأمین منابع، با توجه به تعهدات

طرحهای عمرانی در دست اجرای هر یک از دستگاههای اجرایی.

مبادله موافقتنامه طرحهای عمرانی صرفاً نظامی بخش دفاع تابع دستورالعمل خاصی است که به پیشنهاد مشترک ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ج - دستگاههای اجرایی موظفند طرحهای عمرانی در دست اجرای خود را به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه به منظور ساده سازی و ارزان سازی (با اعمال مهندسی

ارزش) ضمن رعایت استانداردهای فنی مورد بازنگری قرار دهند.

د - سازمان برنامه و بودجه موظف است با همکاری دستگاههای اجرایی طرحها و پروژههای عمرانی در دست اجراء را برای تخصیص اعتبار و تعیین زمان خاتمه باتوجه به میزان پیشرفت کار، به منظور صرفه جویی و تسریع در اجراء، حداکثر تا پایان سال ۱۳۷۹ اولویت بندی کند.

ه - آیین نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۶۲ - به دولت اجازه داده می شود دارائی های ثابت شرکت های دولتی را که سددرد صد (۱۰۰٪) سهام آنها متعلق به دولت و یا متعلق به شرکت های دولتی مذکور هستند، در دوران برنامه سوم توسعه، یک بار مورد تجدید ارزیابی قرار دهد. مبالغ حاصل از تجدید ارزیابی شرکت های دولتی یادشده مشمول پرداخت مالیات بر درآمد و سایر انواع مالیات ها نمی شود و مبالغ حاصل باید حسب مورد به حساب افزایش سرمایه دولت و یا شرکت دولتی مربوط در شرکت های دولتی یادشده منظور گردد. آیین نامه اجرایی این بند و چگونگی استهلاك دارائی های ثابت استهلاك پذیر تجدید ارزیابی شده، به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارائی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۶۳ - حد نصاب معاملات دولتی (موضوع مواد (۸۰)، (۸۶) و (۸۷) قانون محاسبات عمومی)^(۱) بر مبنای سال ۱۳۷۸ با شاخص خرده فروشی کالا و خدمات،

۱- مواد (۸۰، ۸۶ و ۸۷) قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۶۶ با اصلاحات بعدی:

ماده ۸۰ (اصلاحی ۱۳۷۲/۷/۲۴) - معاملات دولتی به سه دسته جزئی، متوسط و عمده به شرح زیر تقسیم می شود:

الف- معاملات جزئی - معاملاتی است که مبلغ آن از یک میلیون ریال تجاوز نکند.

ب- معاملات متوسط - معاملاتی است که مبلغ آن از یک میلیون ریال بیشتر باشد و از پانزده میلیون ریال تجاوز ننماید.

ج- معاملات عمده - معاملاتی است که مبلغ آن از پانزده میلیون ریال بیشتر باشد.

تبصره ۱- مبنای نصاب در خرید برای معاملات جزئی و متوسط مبلغ مورد معامله و درمورد معاملات عمده مبلغ برآورد است.

تبصره ۲- مبنای نصاب در فروش مبلغ ارزیابی کاردان خبره و متعهد رشته مربوط که توسط دستگاه اجرایی ذی ربط انتخاب می شود خواهد بود.

ماده ۸۶ (اصلاحی ۱۳۷۳/۷/۲۴)- در اجرای ماده (۸۳)^(*) این قانون در صورتی که معامله مبلغ بیش از ۱۵۰ میلیون ریال باشد انجام معامله پس از تصویب هیأت سه نفری موضوع ماده (۸۴)^(***) این قانون حسب مورد با تأیید مقامات زیر مجاز خواهد بود.

الف- درمورد واحدهای مرکزی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی، وزیر مربوطه.

ب- درمورد دستگاههای اجرایی محلی تابع نظام بودجه استانی و سایر واحدهای تابعه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در خارج از مرکز و همچنین درمورد مؤسسات دولتی مستقر در خارج از مرکز، استاندار استان مربوط.

ج (اصلاحی ۱۳۷۵/۲/۱۲)- درمورد معاملات نیروهای سه گانه ارتش جمهوری اسلامی ایران و ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و درمورد معاملات نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران و ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران، رئیس ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران و درمورد معاملات مربوط به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.

د - درمورد معاملات مربوط به دادگستری جمهوری اسلامی ایران، صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و دیوان محاسبات کشور و سایر مؤسسات دولتی که به صورت مستقل اداره می شوند و تابع هیچیک از وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی نیستند به ترتیب شورای عالی قضایی، شورای سرپرستی، رئیس دیوان محاسبات کشور و بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی ربط.

ه - درمورد معاملات مربوط به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی در صورتی که به موجب مقررات مربوط زیر نظر شورا و یا ارکان مشابه اداره می شوند، شورا و یا رکن مربوط و در صورتی که فاقد شورا و یا ارکان مشابه می باشند، بالاترین مقام اجرایی مؤسسه یا نهاد مربوط.

ماده ۸۷ (اصلاحی ۱۳۷۲/۲/۲۱)- در اجرای ماده ۸۳ در صورتی که مبلغ معامله بیش از یک میلیارد ریال باشد انجام معامله پس از تصویب هیأت سه نفری موضوع ماده ۸۴ موکول به پیشنهاد مقامات و مراجع مذکور در بندهای ذیل ماده ۸۶ و تأیید شورای اقتصاد خواهد بود.

**ماده ۸۳ - درموردی که انجام مناقصه یا مزایده براساس گزارش توجیهی دستگاه اجرایی مربوط به تشخیص یک هیأت سه نفره مرکب از مقامات مذکور در ماده (۸۴) این قانون میسر یا به مصلحت نباشد، می توان معامله را به طریق دیگری انجام داد و در این صورت هیأت مزبور با رعایت صرفه و صلاح دولت ترتیب انجام اینگونه معاملات را با رعایت سایر مقررات مربوط در هر مورد یا بطور کلی برای یک نوع کالا یا خدمت تعیین و اعلام خواهد نمود.

**ماده ۸۴ - ترکیب هیأت ترک مناقصه و مزایده موضوع ماده (۸۳) این قانون درمورد دستگاههای اجرایی در مرکز و

همه ساله با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارائی و تصویب هیأت وزیران تعدیل می‌گردد.

ماده ۶۴- اعتبارات جاری و عمرانی این قانون جهت درج در لویح بودجه سالانه

▶ استانها به شرح زیر خواهد بود:

الف- درمورد اعتبارات جاری و عمرانی واحدهای مرکزی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و همچنین درمورد مؤسسات دولتی مستقل در خارج از مرکز، معاون مالی و اداری و یا مقام مشابه وزارتخانه یا مؤسسه دولتی حسب مورد و ذی‌حساب مربوط و یک نفر دیگر از کارکنان خبره و متعهد دولت به انتخاب وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط.

ب- درمورد اعتبارات جاری و عمرانی غیراستانی واحدهای خارج از مرکز وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی، استاندار یا نماینده او و بالاترین مقام دستگاه اجرایی درمحل و عامل ذی‌حساب مربوطه در مرکز استان.

ج- درمورد اعتبارات جاری و عمرانی دادگستری جمهوری اسلامی ایران و صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و دیوان محاسبات کشور و سایر مؤسسات دولتی که بصورت مستقل اداره می‌شوند و تابع هیچیک از وزارتخانه‌ها نمی‌باشند بجای نماینده وزیر به ترتیب نماینده شورای عالی قضایی و نماینده شورای سرپرستی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و نماینده رئیس دیوان محاسبات کشور و بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط در هیأت موضوع این ماده شرکت خواهد نمود.

د- درمورد اعتبارات جاری و عمرانی استانی، استاندار یا نماینده او و بالاترین مقام دستگاه اجرایی محلی ذی‌ربط و ذی‌حساب مربوط.

ه- درمورد عملیات جاری و طرحهای عمرانی شرکتهای دولتی، مدیرعامل و یا بالاترین مقام اجرایی و ذی‌حساب مربوط و یکنفر به انتخاب مجمع عمومی.

و- درمورد مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی مادام که از محل درآمد عمومی چیزی دریافت می‌دارند در صورتی که به موجب مقررات مربوط زیر نظر شورا و یا ارکان مشابه اداره می‌شوند، ذی‌حساب و دونفر به انتخاب شورا یا ارکان مربوط و در صورتی که فاقد شورا یا ارکان مشابه می‌باشند، ذی‌حساب و دونفر به انتخاب بالاترین مقام اجرایی مؤسسه یا نهاد مربوطه.

ز (اصلاحی ۱۳۷۵/۲/۱۲)- درمورد معاملات نیروهای سه گانه ارتش جمهوری اسلامی ایران و نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران در مرکز، فرمانده نیروی مربوط و ذی‌حساب مربوط یا یک نفر به انتخاب رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران یا رئیس ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی حسب مورد و در خارج از مرکز به ترتیب نماینده نیروی مربوط و عامل ذی‌حساب درمحل و نماینده رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران یا رئیس ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی حسب مورد.

ح (اصلاحی ۱۳۷۵/۲/۱۲)- درمورد معاملات وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به ترتیب مقرر در بند (الف) این ماده و درمورد معاملات مربوط به ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران ذی‌حساب مربوط و دونفر به انتخاب رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و یا رئیس ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی حسب مورد.

کل کشور، با رعایت اصول و طبقه‌بندی وظایف دولت، مذکور در این ماده و رعایت اولویت‌های ذیل بنابه پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه و تصویب هیأت وزیران بر حسب امور و فصل بین بخش‌های مختلف تقسیم خواهد شد و برنامه‌های اجرایی هر بخش متناسب با اعتبارات پیش‌بینی شده از محل درآمدهای عمومی و منابع غیردولتی تنظیم می‌گردد:

الف - وظایف اعمال حاکمیت دولت که منافع حاصل از انجام آن شامل همه اقشار جامعه می‌گردد و بهره‌مندی افراد از این نوع خدمات نه تنها موجب ایجاد محدودیت برای استفاده دیگران نمی‌شود بلکه تحقق آن اقتدار دولت را نیز افزایش می‌دهد، از قبیل مدیریت ملی و اداره امور کشور، وضع قوانین و مقررات، ایجاد نظم اجتماعی و استقرار عدالت اجتماعی، حفظ نظم و امنیت عمومی، عدالت قضائی و دفاع از مرزهای کشور و تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفان.

اعتبار موردنیاز برای انجام این وظایف از محل درآمدهای عمومی تأمین می‌شود و براساس افزایش کارایی دستگاه‌های ذی‌ربط، منابع اختصاص یافته جهت بهبود کیفیت ارائه خدمات به مردم در دوران برنامه سوم توسعه افزایش می‌یابد.

ب - وظایف مربوط به تصدی‌های اجتماعی که منافع اجتماعی حاصل از آنها نسبت به منافع فردی برتری دارد و موجب بهبود وضعیت زندگی افراد جامعه می‌گردد، از قبیل آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای، بهداشت و درمان، تربیت بدنی و ورزش، فعالیت‌های فرهنگی، هنری و تبلیغات دینی.

اعتبار موردنیاز برای انجام این وظایف از محل منابع بودجه عمومی و مشارکت بخش غیردولتی تأمین خواهد شد و دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند زمینه‌های لازم برای توسعه فعالیت‌های بخش غیردولتی و واگذاری بخشی از فعالیت‌های فعلی دولت را به این بخش فراهم کنند.

صدرصد (۱۰۰٪) منابع حاصل از واگذاری این‌گونه فعالیت‌ها به بخش غیردولتی،

برای توسعه فعالیتهای دولت در مناطقی که بخش غیردولتی رغبتی به سرمایه‌گذاری ندارد و همچنین افزایش کیفیت خدمات فعلی هزینه خواهد شد.

ج - اعتبار لازم برای اجرای طرح‌های عمرانی غیرانتفاعی که موجب تقویت آن گروه از زیرساخت‌های اقتصادی و اجتماعی می‌گردد که امکان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در آن وجود ندارد، از طریق بودجه عمومی دولت تأمین خواهد شد.

د - وظایف مربوط به تصدی‌های اقتصادی در بخشهای تولیدی و زیربنایی، از محل منابع داخلی شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و یا سایر منابع غیر وابسته به بودجه عمومی دولت تأمین اعتبار خواهد شد، مگر در مواردی که باتوجه به حجم بالای سرمایه‌گذاری و سایر ضرورت‌ها، با تصویب هیأت وزیران سرمایه‌گذاری بخش دولتی ضروری تشخیص داده شود. در زمینه سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی علاوه بر سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی متولی امور زیربنایی از محل منابع داخلی، چنانچه شرکت‌های صنعتی و معدنی دولتی و یا غیردولتی نسبت به سرمایه‌گذاری در این زمینه‌ها برای تأمین نیازهای خود اقدام نمایند، هزینه‌های مزبور به عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی منظور خواهد شد.

بخشی از وظایف دولت در این قسمت در دوران برنامه به تدریج به بخش غیردولتی واگذار می‌گردد.

ماده ۶۵ - به دولت اجازه داده می‌شود در تنظیم لوایح بودجه سالانه، پرداخت بخشی از اعتبارات طرح‌های عمرانی انتفاعی را در قالب تسهیلات و کمک‌های مالی و فنی، توسط بانکهای تخصصی و توسعه‌ای از طریق وجوه اداره شده یا دیگر روشهای مرسوم در نظام بانکی، منظور کند. وجوه برگشت شده طرح‌های انتفاعی، موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱^(۱) نیز با سازوکار فوق به سایر طرح‌های

انتفاعی اختصاص می‌یابد.

ماده ۶۶- به شرکتهای دولتی موضوع ماده (۱۱) این قانون و سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود با رعایت مقررات مربوط، نسبت به فروش اموال مازاد بر نیاز خود، به استثنای خودرو، از طریق مزایده اقدام کرده و معادل صددرصد (۱۰۰٪) وجوه حاصله را در قالب بودجه مصوب خود صرف هزینه‌های سرمایه‌گذاری کنند. وجوه سرمایه‌گذاری معادل مابه‌التفاوت قیمت دفتری و وجوه دریافتی از پرداخت مالیات بر درآمد معاف است.

ماده ۶۷- به وزارتخانه‌های صنایع، معادن و فلزات، نیرو و نفت اجازه داده می‌شود حسب مورد به منظور سرمایه‌گذاری‌های مولد و اعطای کمکهای مالی و فن‌آوری برای ارتقاء سطح طراحی، مهندسی ساخت تجهیزات، نمونه‌سازی ماشین‌آلات، مطالعات و عملیات اکتشافی و معدنی به طرحهای مورد تأیید در بخش ذی‌ربط از محل بودجه عمومی در قالب وجوه اداره شده نزد بانکها نسبت به تأمین تسهیلات اعتباری اقدام کرده و مابه‌التفاوت نرخ سود تسهیلات مذکور را پرداخت کنند. میزان وجوه اداره شده مذکور شامل اعتبار مربوط به پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود در قانون بودجه هر سال تعیین می‌گردد.

در صورت لزوم بخشی از نیازهای اعتباری طرح‌های مذکور که از محل بودجه عمومی دولت تأمین می‌شود، می‌تواند به عنوان کمک بلاعوض تلقی گردد. عناوین و سهم حمایت دولت در قالب کمک بلاعوض و یارانه سود انتظاری در طرح‌های مشمول دریافت این کمک توسط کمیته‌ای مرکب از وزارتخانه‌های ذی‌ربط و سازمان برنامه و بودجه تعیین خواهد شد.

▶ وجوهی که از محل اعتبارات عمرانی جهت اجرای طرح‌های عمرانی انتفاعی به دستگاههای اجرایی مربوط پرداخت می‌شود به صورت وام خواهد بود. دستگاهی که بدین ترتیب وام دریافت می‌کند مکلف است اصل و بهره متعلق را طبق قرارداد منعقد شده با وزارت دارایی در سررسید مقرر به خزانه به پردازد.

مبالغ دریافتی از بابت بازپرداخت اقساط تسهیلاتی که از محل بودجه عمومی تأمین شده مجدداً به روش فوق‌الذکر مورد استفاده قرار می‌گیرد. مانده وجوه فوق‌الذکر در آخر برنامه و نیز اقساط بازپرداخت شده از محل تسهیلات مذکور پس از برنامه به حساب افزایش سرمایه بانک‌های تخصصی منظور و معادل آن از بدهی دولت به نظام بانکی کسر خواهد شد.

ماده ۶۸- به شرکتهای تابعه وزارتخانه‌های پست و تلگراف و تلفن، صنایع، معادن و فلزات، نیرو و نفت اجازه داده می‌شود به منظور اعطای کسب‌های مائی و فن‌آوری برای ارتقای سطح طراحی، مهندسی، ساخت تجهیزات، نمونه‌سازی ماشین‌آلات، مطالعات و عملیات اکتشافی به طرحهای مورد تأیید مجامع عمومی از محل منابع داخلی در قالب وجوه اداره شده نزد بانکها نسبت به تأمین تسهیلات اعتباری، اقدام کرده و مابه‌التفاوت نرخ سود را از منابع داخلی خود پرداخت کنند. میزان وجوه اداره شده مذکور شامل اعتبار مربوط به پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود در بودجه سالانه شرکتهای مذکور تعیین می‌گردد.

ماده ۶۹- دولت مکلف است لایحه بودجه‌های سالیانه را به نحوی تنظیم نماید که کسری احتمالی از طریق استقراض از بانک مرکزی و سیستم بانکی کشور تأمین نشده باشد.

فصل هشتم - نظام درآمد - هزینه استان

ماده ۷۰- به منظور تصمیم‌گیری، تصویب، هدایت، هماهنگی و نظارت در امور برنامه‌ریزی و توسعه و عمران استانها، در چارچوب برنامه‌ها و سیاست‌ها و خط مشی‌های کلان کشور، شورای برنامه‌ریزی و توسعه هر استان به ریاست استاندار تشکیل می‌شود.

تبصره ۱- به منظور پیشبرد اهداف و انجام وظایف شورای برنامه‌ریزی و توسعه

استان، کمیته‌های تخصصی متشکل از مدیران و رؤسای ادارات کل، شعب و نمایندگی سازمانهای دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی در استان که مشمول نظام بودجه استانی بوده و یا قسمتی از وظایف عمرانی استانی را عهده‌دار هستند (دستگاههای اجرایی استانی) تشکیل می‌گردد. آیین‌نامه اجرایی شورای برنامه‌ریزی استان و کمیته‌های تخصصی توسط سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲- پس از تشکیل کمیته‌های تخصصی موضوع این ماده، سایر شوراهای کمیته‌ها و ستادهای مرتبط موجود استان منحل و وظایف آنها در قالب وظایف این کمیته‌ها ساماندهی و تنظیم می‌شود.

تبصره ۳- وظیفه دبیرخانه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان به عهده سازمان برنامه و بودجه استان است.

ماده ۷۱- شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان وظایف زیر را به عهده دارد:

الف - بررسی و تأیید برنامه‌های بلندمدت توسعه استان شامل جهت‌گیریهای توسعه بلندمدت استان، در چارچوب نظام برنامه‌ریزی کشور و در راستای جهت‌گیریهای بلندمدت کشور و طرح آمایش ملی.

ب - بررسی و تأیید برنامه‌های میان مدت توسعه استان شامل هدفها، سیاست‌ها و خط‌مشی‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و اولویتهای سرمایه‌گذاری در توسعه استان که در چارچوب رهنمودهای کلی و سیاست‌های کلان و بخشی و سازگار با برنامه میان مدت ملی برای دوره برنامه توسعه تهیه می‌شود.

ج - تصویب طرحهای توسعه و عمران و سلسله مراتب خدمات شهری و روستایی در قالب برنامه‌های توسعه استان، با رعایت سیاست‌های مصوب شورای عالی معماری و شهرسازی.

د - اتخاذ تدابیر لازم برای تحقق آن قسمت از درآمدهای عمومی و اختصاصی

دولت در استان که توسط دستگاه اجرائی استانی وصول و به خزانه استان واریز می‌گردد (درآمد استانی) و پیشنهاد کسب منابع جدید درآمد در چارچوب سیاستهای مصوب دولت.

هـ - اتخاذ تدابیر لازم برای صرفه‌جویی در هزینه‌ها و پیشنهاد راههای کاهش هزینه در چارچوب سیاست‌های مصوب دولت.

و - بررسی و تأیید بودجه پیشنهادی سالانه استان شامل منابع مالی لازم از محل درآمدهای استان و سهمی از منابع ملی و اعتبارات جاری و عمرانی دستگاههای اجرائی استان از محل درآمد عمومی و اعتبارات از محل درآمد اختصاصی، در چارچوب بخشنامه‌ها و دستورالعملهای تهیه و تنظیم بودجه کل کشور، برای ارائه به سازمان برنامه و بودجه.

ز - بررسی و توزیع اعتبارات عمرانی استانی مصوب بین فصول و برنامه‌ها و طرحهای عمرانی و دستگاههای اجرائی استانی به تفکیک شهرستان براساس پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه استان.

ح - بررسی و توزیع اعتبارات جاری دستگاههای اجرائی استانی به تفکیک برنامه و فصول هزینه براساس پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه استان.

ط - بررسی و تصمیم‌گیری در مورد توسعه صادرات غیر نفتی استان و در صورت لزوم خط مشی‌های اجرائی مبادلات مرزی اعم از بازارچه‌ها، تعاونیهای مرز نشینی در چارچوب سیاست‌های کلی تجارت خارجی کشور.

ی - بررسی برنامه‌های سالانه و میان مدت اصلاح و تحول اداری متناظر با برنامه‌های توسعه مصوب و پیشنهاد آن به مراجع ذی‌ربط.

ک - شناخت قابلیتها و مزیتهای نسبی استان و ایجاد زمینه‌های لازم برای تشویق و توسعه سرمایه‌گذار بهای مردمی در امور اقتصادی، تولیدی و اجتماعی.

ل - ساماندهی کمکها و توسعه مشارکتهای مردمی در اقدامات عمرانی و امور

عام‌المنفعه.

م - بررسی راههای تجهیز و جذب پس‌اندازهای مردم و به‌کارگیری آنها در امور توسعه استان در چارچوب سیاست‌ها و خط‌مشی‌های پولی کشور.

ن - پیشنهاد برنامه‌های توسعه مشارکت زنان و جوانان به‌ویژه بسیجیان در فعالیتهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان به مراجع ذی‌ربط و تنظیم سیاست‌های اجرایی مربوطه.

س - پیشنهاد برنامه‌های توسعه منابع انسانی به مراجع ذی‌ربط و تنظیم سیاست‌های اجرایی مربوطه.

ع - پیشنهاد برنامه‌های استقرار نظام تأمین اجتماعی ملی در سطح استان به مراجع ذی‌ربط و تنظیم سیاست‌های اجرایی مربوطه.

ف - بررسی وضعیت اشتغال در سطح استان و پیش‌بینی روشهای تشویقی برای سرمایه‌گذاری در امور اشتغال‌زا.

ص - پیشنهاد برنامه‌ها و تأمین منابع تقویت و توسعه بسیج استان.

ماده ۷۲ - به منظور ساماندهی نظام غیرمتمرکز درآمد - هزینه استانی، در هر استان خزانه معین استان، وابسته به خزانه‌داری کل و زیر نظر اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان تشکیل می‌شود.

ماده ۷۳ - خزانه‌داری کل موظف است برای هر یک از خزانه‌های معین استان یک حساب به‌عنوان «حساب خزانه‌داری کل»، (خزانه معین استان) در مرکز استان ذی‌ربط افتتاح کند. از ابتدای سال ۱۳۷۹ نمایندگی خزانه در استان به خزانه معین استان تبدیل خواهد شد.

ماده ۷۴ - خزانه معین استان وظایف زیر را برعهده خواهد داشت:

الف - امور مربوط به ثبت و دریافت کلیه درآمدهای استانی در چارچوب قوانین و مقررات مربوط.

ب - امور مربوط به دریافت و پرداخت سهم از منابع ملی طبق قوانین و مقررات مالی کشور.

ج - امور مربوط به پرداخت تنخواه گردان حسابداری به دستگاههای اجرائی استان مطابق دستورالعملها و قوانین جاری کشور.

د - امور مربوط به افتتاح حسابهای دولتی در استان برای کلیه دستگاههای اجرائی استان (صرفنظر از اینکه دستگاه دارای بودجه استانی است یا ملی).

ه - انجام امور مربوط به پرداخت اعتبارات جاری و عمرانی استان براساس مصوبات کمیته تخصیص اعتبار استان.

و - ارائه گزارشهای مالی از عملکرد درآمدهای استانی، عملکرد اعتبارات جاری و عمرانی استان به دبیرخانه ستاد درآمد و تجهیز منابع استان و دبیرخانه کمیته تخصیص اعتبار استان در مقاطع سه ماهه.

تبصره ۱ - سایر اموری که براساس قوانین و مقررات موجود به عهده نمایندگی خزانه محول شده است به خزانه معین استان واگذار می شود.

تبصره ۲ - خزانه معین استان علاوه بر وظایف استانی خود، در هر موردی که لازم باشد به تشخیص وزیر امور اقتصادی و دارائی به عنوان نمایندگی خزانه داری کل در استان عمل خواهد کرد.

ماده ۷۵ - بودجه استان که در قالب برنامه های مصوب تنظیم می شود شامل درآمد استانی، سهم از درآمد ملی، اعتبارات جاری و اعتبارات عمرانی استان در قالب لایحه بودجه سالانه کل کشور تقدیم مجلس شورای اسلامی می شود.

تبصره - در طول برنامه تخصیص اعتبارات عمرانی سالانه استانها به نحوی باید تنظیم گردد که درصد بودجه عمرانی استانی (مجموع استانها) نسبت به بودجه عمرانی کل کشور از بیست و شش درصد (۲۶٪) در سال اول برنامه و بارشد سالانه شش درصد (۶٪) از پنجاه درصد (۵۰٪) سال آخر برنامه سوم کمتر نباشد.

ماده ۷۶ - درصد معینی از درآمدهای واریزی به خزانه معین هر استان در قالب بودجه سنواتی به تأمین اعتبارات عمرانی همان استان اختصاص می‌یابد و تمام یا قسمتی از هزینه‌های جاری هر استان منظور شده در قوانین بودجه سنواتی از محل درصد باقیمانده درآمدهای آن استان تأمین می‌شود. به تناسب درآمد و هزینه هر استان، نسبتهای مذکور به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه توسط هیأت وزیران تعیین می‌گردد.

تبصره - چنانچه درآمد استان از درآمدهای پیش‌بینی شده در بودجه مصوب بیشتر شود، مازاد درآمد پس از واریز به خزانه در قالب قوانین بودجه همان سال، یا سال بعد، جهت تکمیل طرحهای عمرانی و بهبود کیفیت ارائه خدمات و اصلاح ساختارهای فنی، اقتصادی و مدیریتی استان براساس آیین‌نامه‌ای که بنا به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، در اختیار استان قرار می‌گیرد.

ماده ۷۷ - کمیته تخصیص اعتبار استانی مرکب از معاون عمرانی استاندار، رئیس سازمان برنامه و بودجه استان و مدیرکل امور اقتصادی و دارائی استان تشکیل می‌شود و براساس گزارش خزانه معین استان نسبت به تعیین سقف تخصیص اعتبارات جاری دستگاههای اجرائی استان و اعتبارات عمرانی بر حسب فصول تصمیم‌گیری می‌کند.

تبصره - وظیفه دبیرخانه کمیته تخصیص اعتبار استانی بر عهده سازمان برنامه و بودجه استان است.

ماده ۷۸ - عناوین برنامه‌های عمرانی و آن دسته از وظایف دولت که نتایج کارکردی آن از محدوده استان فراتر نباشد (وظایف استانی) و می‌باید در قالب بودجه استانی تأمین اعتبار شود به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره - اختیارات لازم برای اجرای وظایف استانی موضوع این ماده توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور با هماهنگی دستگاههای اجرائی ذی‌ربط قبل از تنظیم لوایح بودجه سنواتی، تعیین و به عنوان شرح وظایف جدید دستگاههای اجرائی

استانی ابلاغ می شود.

ماده ۷۹ - طی مدت سه ماه پس از تصویب این قانون، عناوین درآمدهای استانی به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه و وزارت امور اقتصادی و دارائی تعیین و پس از تصویب هیأت وزیران ابلاغ می گردد.

تبصره - عناوین و مجوز وصول درآمدهای استانی جدید که سابقه وصول ندارند، همه ساله در لایحه بودجه سنواری کل کشور درج و به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

ماده ۸۰ - سرجمع درآمدهای استانی هر استان که باید به خزانه معین استان واریز شوند، در لایحه بودجه سالانه درج و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی ارائه می شود.

تبصره - دستگاههای استانی وصول کننده درآمد موظف اند تمام وصولی هائی را که به موجب قانون دریافت می کنند به خزانه معین استان واریز کنند.

ماده ۸۱ - به منظور ساماندهی درآمدهای استان و بهبود مستمر روشهای کسب درآمدهای استانی و شناسائی منابع جدید درآمدی، ستاد درآمد و تجهیز منابع استان به ریاست استاندار و مرکب از افراد ذیل در هر استان تشکیل می شود.

الف - استاندار

ب - رئیس سازمان برنامه و بودجه استان

ج - مدیرکل امور اقتصادی و دارائی استان

د - یک نفر از نمایندگان استان باتصویب مجلس شورای اسلامی (به عنوان ناظر).

ه - یک نفر صاحب نظر در امور اقتصادی و مالی (به انتخاب استاندار).

و - رئیس خزانه معین استان.

ز - رئیس شورای اسلامی استان (تا تشکیل شورای اسلامی استان، رئیس شورای

اسلامی شهر مرکز استان جانشین وی خواهد بود).

تبصره ۱- در صورتی که موضوع مورد بحث در ستاد درآمد به بخش خاصی مربوط باشد، مسؤول دستگاه اجرائی ذی ربط در استان با حق رأی در جلسه شرکت خواهد کرد.

تبصره ۲- وظیفه دبیرخانه ستاد درآمد و تجهیز منابع استان بر عهده اداره کل امور اقتصادی و دارائی استان خواهد بود.

ماده ۸۲- ستاد درآمد و تجهیز منابع استان وظایف ذیل را بر عهده دارد:

الف- برآورد منابع درآمدی استان برای سال بعد با توجه به ظرفیتهای درآمدی استان و پیشنهاد آن به شورای برنامه ریزی توسعه استان به هنگام تهیه و تنظیم بودجه استان.

ب- بررسی و پیشنهاد منابع جدید درآمد برای استان به شورای برنامه ریزی و توسعه استان جهت درج در لوایح بودجه سنواتی کل کشور.

ج- پیشنهاد بهبود روشهای کسب درآمد در استان در چارچوب قوانین و مقررات موجود و ارائه آن به شورای برنامه ریزی و توسعه استان.

د- بررسی و اظهار نظر در مورد گزارشهای مربوط به وصول درآمدهای استان که توسط خزانه معین استان ارائه می شوند.

ه- تصویب سیاستهای اجرائی وصول درآمد و نظارت بر نحوه وصول توسط دستگاههای اجرائی وصول کننده و پیگیری رفع مشکلات آنها.

فصل نهم - سیاستهای پولی و ارزی

ماده ۸۳- ترکیب اعضای شورای پول و اعتبار به شرح ذیل اصلاح می گردد:

الف- وزیر امور اقتصادی و دارائی.

ب- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

ج- رئیس سازمان برنامه و بودجه یا معاون اقتصادی وی.

د - دو تن از وزرا به انتخاب هیأت وزیران.

ه - وزیر بازرگانی.

و - دونفر کارشناس و متخصص پولی و بانکی به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی و تأیید ریاست جمهوری.

ز - دادستان کل کشور یا معاون وی.

ح - رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن.

ط - رئیس اتاق تعاون.

ی - یک نماینده از هر یک از کمیسیونهای برنامه و بودجه و امور اقتصادی و دارائی و تعاون مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر به انتخاب مجلس شورای اسلامی.

تبصره ۱ - ضوابط اجرائی این ماده شامل نحوه تشکیل جلسات و چگونگی اتخاذ تصمیمات با پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تصویب شورای پول و اعتبار به مرحله اجرا گذارده خواهد شد.

تبصره ۲ - ریاست شورا برعهده وزیر امور اقتصادی و دارائی و در غیاب او با رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

ماده ۸۴ - الف - افزایش در مانده تسهیلات تکلیفی طی سالهای برنامه سوم به طور متوسط سالانه ده درصد (۱۰٪) نسبت به ارقام مصوب سال ۱۳۷۸ کاهش می یابد.

ب - حمایتهای دولت در اعطای تسهیلات اعتباری به بخشها و فعالیتهای مختلف به شکل پرداخت یارانه نرخ سود، اعتبارات ترجیحی و قبول تضمین بازپرداخت در چارچوب بودجه های سالانه انجام خواهد شد.

ماده ۸۵ - الف - به منظور تنظیم تعهدات ارزی کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی موضوع ماده (۱۱) این قانون، ملزم به رعایت موارد ذیل هستند:

۱ - عملیات و معاملات ارزی خود را از طریق حسابهای ارزی که در بانکهای داخل

یا خارج با تأیید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران افتتاح می‌کنند، انجام دهند. بانکهای عامل ایرانی مکلفند خدمات مورد نیاز آنها را در سطح استانداردهای بین‌المللی تأمین کنند.

۲- ظرف سه ماه از تصویب این قانون لیست کلیه حسابهای ارزی خارج از کشور را به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام نمایند، ادامه کار آنها از این پس منوط به تأیید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران است.

ب- به دولت اجازه داده می‌شود با رعایت شرایط زیر نسبت به اخذ و یا تضمین تسهیلات مالی خارجی در قالب لوایح بودجه سنواتی اقدام نماید:

۱- زمان‌بندی بازپرداخت بدهی‌ها و تعهدات اعم از میان‌مدت و کوتاه‌مدت خارجی باید به گونه‌ای تنظیم گردد که بازپرداخت‌های سالانه این بدهی‌ها و تعهدات - بدون در نظر گرفتن تعهدات ناشی از بیع متقابل - پس از سال پایانی برنامه، از سی درصد (۳۰٪) درآمدهای ارزی دولت در سال آخر برنامه سوم تجاوز نکند. در استفاده از تسهیلات خارجی، اولویت با تسهیلات بلندمدت خواهد بود.

۲- دولت موظف است میزان تعهدات و بدهی‌های خارجی کشور در طول برنامه سوم را به گونه‌ای تنظیم نماید تا ارزش حال خالص بدهی‌ها و تعهدات کشور (مابه‌التفاوت ارزش حال بدهی‌ها، تعهدات کشور و ذخایر ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران) در سال آخر برنامه سوم بیش از بیست و پنج میلیارد (۲۵۰۰۰۰۰۰) دلار نباشد.

ج- در مورد طرحهای دولتی که از تسهیلات مالی خارجی استفاده می‌کنند، دستگاههای اجرایی موظف به رعایت موارد ذیل خواهند بود:

۱- تمامی طرحها با مسؤولیت وزیر و یا بالاترین مقام اجرایی دستگاه ذی‌ربط و تأیید شورای اقتصاد، دارای توجیه فنی، اقتصادی و مالی باشند و مجموع هزینه‌های اجرای کامل آنها از سقفهای تعیین شده تجاوز نکند. تعیین زمان‌بندی دریافت و

بازپرداخت تسهیلات هر طرح و میزان استفاده آن از ساخت داخل با توجه به ظرفیتهای امکانات و تواناییهای داخلی و با رعایت قانون «حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژهها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲»^(۱) و نیز رعایت شرایط زیست محیطی در اجرای هر یک از طرحها باید به تصویب شورای اقتصاد برسد.

۲- قبل از عقد قرارداد با ارائه توجیحات فنی و اقتصادی با سازمان برنامه و بودجه موافقتنامه مبادله کنند.

۳- هرگونه معامله و قرارداد خارجی را که بیش از یک میلیون (۱ ۰۰۰ ۰۰۰) دلار باشد تنها از طریق مناقصه محدود یا بین المللی (با درج آگهی مناقصه در روزنامه های کثیرالانتشار داخلی و خارجی) انجام و منعقد کنند.

در کلیه مناقصه ها حق کنترل و بازرسی کمی و کیفی و کنترل قیمت برای کلیه کالاهای وارداتی و پروژهها برای خریدار محفوظ است. وزیر یا بالاترین مقام اجرائی ذی ربط مسؤول حسن اجرای این موضوع می باشد.

د- دولت مکلف است همراه با لوابیح بودجه سالانه جداول دریافتها و پرداختهای ارزی را برای سالهای باقیمانده از برنامه ارائه نماید.

ه- دولت موظف است طرح های بیع متقابل خود و دستگاه های موضوع ماده (۱۱) این قانون و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و بانکها را در لوابیح بودجه سالیانه برنامه ارائه و پس از تصویب مجلس شورای اسلامی اجراء نماید.

و- آیین نامه اجرائی این ماده با پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصادی و دارائی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۱- این قانون در صفحه ۱۲۶۳ مجموعه قوانین روزنامه رسمی ۱۳۷۵ درج شده است.

ماده ۸۶- به منظور تنظیم و ایجاد تعادل در بازار ارز و تشویق خرید کالا و خدمات از داخل کشور، کمیته‌ای به ریاست رئیس جمهور و عضویت وزیران امور اقتصادی و دارائی، بازرگانی، امور خارجه و رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، رئیس سازمان برنامه و بودجه و دو نفر از وزرا به انتخاب هیأت وزیران تشکیل می‌شود. **تبصره ۱-** سه نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی از کمیسیونهای امور بازرگانی و توزیع، امور برنامه و بودجه و امور اقتصادی و دارائی و تعاون به انتخاب مجلس بعنوان ناظر در این کمیته شرکت می‌نمایند.

دبیرخانه کمیته موظف است هر سه ماه یکبار گزارش عملکرد جلسات کمیته را برای کمیسیونهای امور بازرگانی و توزیع، امور برنامه و بودجه و امور اقتصادی و دارائی و تعاون ارسال نماید.

دبیرخانه این کمیته در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مستقر خواهد شد. **تبصره ۲-** وزارت بازرگانی مسؤول تنظیم تراز تجاری کشور خواهد بود و کلیه وزارتهای موظفند در تهیه برنامه‌های عملیاتی و تقسیم اهداف کمی و کیفی، تنظیم و تفوق تراز تجاری کشور همکاری لازم با وزارت بازرگانی بعمل آورند. **تبصره ۳-** سیاست ارزی دولت باید به گونه‌ای تنظیم گردد که موجب حفظ ارزش پول ملی گردد.

ماده ۸۷- به منظور حمایت از تولیدات داخلی، به دولت اجازه داده می‌شود بخشی از کالاهای اساسی که با ارز رسمی وارد می‌شود و امکان تولید آن در داخل وجود دارد را از داخل خریداری نموده و نسبت به فروش ارز صرفه‌جویی شده به قیمت واریزنامه‌ای اقدام و درآمد حاصل را به درآمد عمومی واریز نماید.

معادل وجوه واریزی فوق، برای تأمین مورد نیاز جهت خرید کالای جایگزین از تولیدات داخلی و نیز پرداخت تمام یا قسمتی از سود تسهیلات سرمایه‌گذاری به منظور افزایش تولید کالاهای مذکور، در قالب لوايح بودجه سنواتی

دراختیار دستگاههای اجرائی ذی ربط قرار خواهد گرفت.

آیین نامه اجرائی این ماده شامل نحوه تصمیم گیری برای خرید از داخل، نحوه واریز مابه التفاوت به خزانه و نحوه پرداخت به دستگاه اجرائی ذی ربط، نحوه صدور تضمین خرید به تولیدکنندگان و سازو کار تنظیم بازار کالاهای مذکور بنا به پیشنهاد وزارت بازرگانی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۸۸ - به منظور استفاده حداکثر از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرائی کشور، دستگاههای اجرائی موضوع این قانون موظفند به هنگام انجام کلیه معاملات از پیمانکاران و سازندگان ایرانی در چارچوب رتبه بندی سازمان برنامه و بودجه دعوت به عمل آورند و با رعایت قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی کشور در کلیه معاملات، شرایط یکسان ارزی و ریالی جهت پیمانکاران، مشاوران و سازندگان و تولیدکنندگان داخلی و خارجی معمول دارند.

ماده ۸۹ - به منظور حمایت از تولید و صادرات، کلیه دستگاههای اجرائی که بابت خرید کالاها یا انجام پروژهها از ارز استفاده می نمایند موظفند حداقل ده درصد (۱۰٪) قیمت کالا یا هزینه ارزی پروژه را از محل تحویل کالاهای ساخت داخل پرداخت نمایند.

موارد استثناء با تأیید شورای اقتصاد یا وزیر دستگاه ذی ربط بلامانع است.

فصل دهم - ساماندهی بازارهای مالی

ماده ۹۰ - به دولت اجازه داده می شود حداکثر طی مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، آیین نامهها، دستورالعملها و ضوابط اداری، استخدامی و انضباطی خاص نظام بانکی را در چارچوب اساسنامههای بانکها و در جهت توسعه و بهبود کیفیت ارائه خدمات و رقابتی کردن فعالیت سیستم بانکی براساس پیشنهاد مشترک مجمع عمومی

بانکها و سازمان امور اداری و استخدامی کشور به تصویب رسانده و اجراء نماید.

ماده ۹۱ - به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می شود باتصویب شورای پول و اعتبار، علاوه بر موارد مندرج در بند (۶) ماده (۲۰) قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲/۶/۸^(۱) از اوراق مشارکت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به شرط عدم مغایرت با قانون عملیات بانکی بدون ربا استفاده نماید.

ماده ۹۲ - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است جهت افزایش شرایط رقابتی بانکها و گسترش بازارهای مالی و تشویق پس انداز داخلی، زمینه فعالیت مجاز انواع مؤسسات، سازمانها و واحدهای اعتباری غیربانکی (غیردولتی) را فراهم و نظارت لازم بر آنها را اعمال نماید و از فعالیت مؤسسات غیر مجاز جلوگیری به عمل آورد.

۱- ماده ۲۰ قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) مصوب ۱۳۶۲/۶/۸:

بانک مرکزی ایران در حسن اجرای نظام پولی و اعتباری کشور می تواند با استفاده از ابزار ذیل، طبق آیین نامه ای که به تصویب هیأت وزیران می رسد براساس ماده (۱۹)^(*)، در امور پولی و بانکی دخالت و نظارت کند:

۱- تعیین حداقل و یا حداکثر نسبت سهم سود بانکها در عملیات مشارکت و مضاربه، این نسبتها ممکن است در هر یک از رشته های مختلف متفاوت باشد.

۲- تعیین رشته های مختلف سرمایه گذاری و مشارکت در حدود سیاستهای اقتصادی مصوب و تعیین حداقل نرخ سود احتمالی برای انتخاب طرحهای سرمایه گذاری و مشارکت، حداقل نرخ سود احتمالی ممکن است در هر یک از رشته های مختلف متفاوت باشد.

۳- تعیین حداقل و حداکثر نسبت سود بانکها در معاملات اقساطی و اجاره به شرط تملیک در تناسب با قیمت تمام شده مورد معامله. این نسبتها ممکن است در موارد مختلف متفاوت باشد.

۴- تعیین انواع و میزان حداقل و حداکثر کارمزد خدمات بانکی (مشروط بر این که بیش از هزینه کار انجام شده نباشد) و حق الوکاله به کارگیری سپرده های سرمایه گذاری که توسط بانکها دریافت می شود.

۵- تعیین نوع، میزان، حداقل و حداکثر امتیازات موضوع ماده (۶) و تعیین ضوابط تبلیغات برای بانکها در این موارد.

۶- تعیین حداقل و حداکثر میزان مشارکت، مضاربه، سرمایه گذاری، اجاره به شرط تملیک، معاملات اقساطی، نسیه، سلف، مزارعه، مساقات، جماله و قرض الحسنه برای بانکها و یا هر یک از آنها در هر یک از موارد و رشته های مختلف و نیز تعیین حداکثر تسهیلات اعطایی به هر مشتری.

*ماده ۱۹ - سیاست اعتباری و تسهیلات اعطایی کوتاه مدت (یک ساله) به پیشنهاد مجمع عمومی بانک مرکزی و تصویب هیأت دولت تعیین شده و سیاست اعتباری و تسهیلات اعطایی پنج ساله و درازمدت در ضمن لوایح برنامه های عمرانی پنج ساله و درازمدت کشور جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم می شود.

شرایط مربوط به تأسیس و نحوه فعالیت و ترتیب انحلال و ورشکستگی مؤسسات، سازمانها و واحدهای اعتباری غیربانکی (غیردولتی) تابع ضوابط تعیین شده برای مؤسسات اعتباری غیربانکی در قانون پولی و بانکی کشور مصوب سال ۱۳۵۱^(۱) و عدم فعالیت در اموری که بنا به تشخیص شورای پول و اعتبار اختصاصاً بانکها باید انجام دهند، خواهد بود.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است بر حسن جریان امور بانکها و مؤسسات، سازمانها و واحدهای اعتباری غیربانکی (غیردولتی) براساس ضوابط مصوب نظارت نماید.

ماده ۹۳ - به منظور تقویت پایه سرمایه بانکها و افزایش توان حضور بانکهای ایرانی در بانکداری بین المللی، به دولت اجازه داده می شود که در سالهای برنامه سوم، حداکثر تا مبلغ پنج هزار میلیارد (۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال اوراق مشارکت ویژه برای تقویت پایه سرمایه بانکها، منتشر نماید. معادل کل وجوه واریز شده از این محل به حساب خزانه، عیناً به بانکها مسترد خواهد شد تا به عنوان افزایش سهم دولت در سرمایه بانکها منظور شود. تا زمان تسویه کامل اصل و سود اوراق مشارکت مذکور، سود سالانه بانکها قبل از کسر مالیات به ترتیب ذیل توزیع خواهد شد:

الف - معادل نسبت مانده بازپرداخت نشده اوراق به کل سرمایه بانک به عنوان سود اوراق مشارکت ویژه به بانک پرداخت خواهد شد.

ب - باقیمانده سود سالانه هر بانک به مصرف بازپرداخت قسمتی از اصل اوراق مشارکت ویژه موجود در آن بانک خواهد رسید.

آیین نامه اجرائی این ماده طی سه ماه پس از تصویب این قانون توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و دارائی پیشنهاد و به تصویب

۱ - جهت اطلاع از قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱ و اصلاحات بعدی آن به مجموعه بانکی و پولی این اداره (در دست انتشار) مراجعه شود.

هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۹۴ - شبکه رایانه‌ای بازار سرمایه ایران جهت انجام داد و ستد الکترونیکی اوراق بهادار در سطح ملی و پوشش خدمات اطلاع رسانی در سطح ملی و بین‌المللی توسط شورای بورس پس از بررسی جامع نظام اطلاع رسانی و مبادله الکترونیکی و هماهنگی با فعالیتهای انجام شده در قالب تبصره (۲۶) قانون برنامه پنج ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰^(۱) ایجاد می‌شود. شورای بورس موظف است حداکثر طی مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، مقررات لازم در زمینه نوع اطلاعات، نحوه انتشار آنها، هماهنگی‌های شبکه بانکی کشور را تصویب کند. ضوابط اجرائی داد و ستد الکترونیکی و نحوه برخورد با متخلفین و ایمنی معاملات با پیشنهاد دولت به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

ماده ۹۵ - شورای بورس مجاز است:

- الف - نسبت به راه‌اندازی بورسهای منطقه‌ای در سطح کشور در چارچوب قانون بورس^(۲) اقدام کند.
- ب - تمهیدات قانونی لازم جهت قابل معامله نمودن سایر ابزارهای مالی در بورس

۱ - تبصره (۲۶) قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰:

دولت موظف است طی دو سال اول برنامه شبکه متمرکز اطلاع رسانی تجاری بین‌المللی و داخلی کشور را از طریق وزارت بازرگانی طراحی و اجرا نماید. وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، بانکها، نهادها و کلیه شرکتها و دستگاههای ذی ربط، موظف به هماهنگ کردن سیستم اطلاع رسانی خود با طرح جامع فوق‌الذکر و ارائه اطلاعات به شبکه مذکور می‌باشند.

هزینه طراحی و اجرای سیستم مذکور در وزارت بازرگانی از محل منابع داخلی دستگاههای وابسته به این وزارتخانه تأمین خواهد شد.

۲ - قانون تأسیس بورس اوراق بهادار مصوب ۱۳۴۵/۲/۲۷ در صفحه ۱۲۰ مجموعه قوانین سال ۱۳۴۵ درج شده است.

اوراق بهادار، علاوه بر موارد مندرج در بند (۲) ماده (۱) قانون تأسیس بورس اوراق بهادار مصوب ۱۳۴۵/۲/۲۷^(۱) را فراهم کند.

ج - نسبت به ایجاد بورس کالا با همکاری دستگاههای ذی ربط اقدام نماید.

ماده ۹۶ - به دولت اجازه داده می شود آیین نامه ها و ضوابط مالی، اداری، استخدامی و انضباطی خاص صنعت بیمه را در چارچوب اساسنامه های خاص آنها در جهت توسعه و بهبود کیفیت خدمات و رقابتی کردن فعالیت صنعت بیمه، با پیشنهاد مشترک سازمان امور اداری و استخدامی کشور و مجمع عمومی شرکت های بیمه و بیمه مرکزی ایران به تصویب رسانده و اجراء نماید.

ماده ۹۷ - به بانکهای صنعت و معدن، کشاورزی و توسعه صادرات اجازه داده می شود برای تأمین منابع مالی طرحهای غیردولتی که دارای توجیه فنی، اقتصادی و مالی باشند، از منابع مالی خارجی استفاده کرده و بازپرداخت آن را تعهد کنند. دولت و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران هیچ گونه تعهد یا تضمینی در قبال بازپرداخت این منابع نخواهند داشت. در هر حال الزامات مذکور در بند (ب) ماده (۸۵) این قانون لازم الرعایه است.

ماده ۹۸ - به منظور افزایش شرایط رقابتی در بازارهای مالی و تشویق پس انداز و سرمایه گذاری و ایجاد زمینه رشد و توسعه اقتصادی کشور و جلوگیری از ضرر و زیان جامعه با توجه به ذیل اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی^(۲) و در چارچوب ضوابط، قلمرو و شرایط تعیین شده در زیر اجازه تأسیس بانک توسط بخش غیردولتی به

۱ - بند ۲ ماده ۱ قانون تأسیس بورس اوراق بهادار مصوب ۱۳۴۵/۲/۲۷:

ماده ۱ - تعاریف زیر از لحاظ این قانون معتبر است:

۱ -

۲ - اوراق بهادار عبارت است از سهام شرکت های سهامی و اوراق قرضه صادر شده از طرف شرکت های و شهرداریها و مؤسسات وابسته به دولت و خزانه داری کل که قابل معامله و نقل و انتقال باشد.

۲ - به اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مندرج در زیر نویس ماده ۱۸ همین مجموعه مراجعه شود.

اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی داده می‌شود:

الف - سیاست‌گذاری پولی، اعتباری، ارزی، چاپ اسکناس، ضرب سکه، حفظ ذخایر ارزی، نظارت بر بانکها و صدور مجوز فعالیت بانکی در قلمرو و وظایف دولت بوده و جهت اعمال حاکمیت همچنان در اختیار دولت باقی می‌ماند.

ب - ضوابط مربوط به نحوه فعالیت بانکها از قبیل رعایت نسبتهای مالی تعیین شده جهت داشتن ساختار مالی سالم و نوع قراردادها و عقود و فعالیتهای بانکها طبق قوانین پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱^(۱) و قانون عملیات بانکی بدون ربا^(۲) خواهد بود.

ج - دولت می‌تواند به افراد حقیقی و حقوقی داخلی در صورت دارا بودن شرایط زیر مجوز فعالیت اعطاء نماید:

۱- داشتن تجربه و دانش لازم در این کار.

۲- از نظر مالی توان تأمین سرمایه لازم و انجام کار را داشته باشد.

۳- عدم داشتن هرگونه سوء پیشینه اعم از مالی و اخلاقی

فصل یازدهم - توسعه علوم و فن آوری

ماده ۹۹ - به منظور انسجام بخشیدن به امور اجرایی و سیاست‌گذاری نظام علمی کشور، از ابتدای برنامه سوم توسعه کشور، "وزارت فرهنگ و آموزش عالی" به "وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری" تغییر نام می‌یابد و وظایف برنامه‌ریزی، حمایت و پشتیبانی، ارزیابی و نظارت، بررسی و تدوین سیاست‌ها و اولویتهای راهبردی در حوزه‌های تحقیقات و فن آوری به وظایف وزارتخانه مذکور افزوده می‌شود.

دولت موظف است اصلاحات لازم در اهداف، وظایف و تشکیلات وزارتخانه

۱-۲- جهت اطلاع از قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱ و قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲ به مجموعه بانکی و پولی این اداره (در دست انتشار) مراجعه شود.

مذکور را طی مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، تدوین و به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ماده ۱۰۰ - به منظور ایجاد زمینه‌های مشارکت و سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی و حمایت کمی و کیفی از فعالیتهای پژوهشی و فن‌آوری، بالاخص پژوهشها و فن‌آوریهای کاربردی توسعه‌ای، دولت مجاز است در تأسیس صندوق‌های غیردولتی مشارکت کند و موظف به تقویت صندوقهای دولتی موجود می‌باشد و باید ترتیبی اتخاذ کند که امکان استفاده این صندوقها از یارانه سود تسهیلات مالی طی سالهای اجرای برنامه فراهم شود.

اساسنامه صندوق جدیدالتأسیس و آیین‌نامه نحوه مشارکت بخش دولتی، نظام بانکی و بخش غیردولتی در تأمین منابع مورد نیاز آن، جایگاه سازمانی، اهداف و وظایف این صندوقها به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه و سازمان امور اداری و استخدامی کشور و وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری حداکثر ظرف یک سال از تصویب این قانون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۰۱ - دولت مکلف است به منظور کمک و حمایت از گسترش کمی و کیفی فعالیتهای مراکز پژوهشی بخش غیردولتی طی سالهای اجرای برنامه، برای این مؤسسات در قوانین و مقررات موضوعه، استفاده از تسهیلات مالی و بیمه‌های حمایتی را پیش‌بینی کرده و به مورد اجرا گذارد.

ماده ۱۰۲ - الف - به منظور حمایت از پژوهشهایی که توسط وزارتخانه‌ها و دیگر دستگاههای اجرائی به دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی دولتی و غیردولتی سفارش داده می‌شود و حداقل چهل درصد (۴۰٪) از هزینه‌های آن را کارفرما تأمین و تعهد کرده باشد، به دولت اجازه داده می‌شود در لوائح بودجه سنواتی، اعتبارات لازم را برای ادامه عملیات این‌گونه پروژه‌ها تأمین کند.

پژوهشهایی که دستگاههای اجرائی از طریق مراکز تحقیقاتی و واحدهای وابسته به

خود انجام می‌دهند و سفارش دهنده و سفارش گیرنده آنها یکی هستند مشمول تسهیلات پیش بینی شده در این ماده نمی‌شوند.

ب - سهم هزینه‌های صرف شده در امر تحقیقات از تولید ناخالص داخلی در طول برنامه پنج ساله سوم بطور یکنواخت افزایش یافته به نحوی که هزینه‌های صرف شده در امر تحقیقات از تولید ناخالص داخلی در سال پایان برنامه در بخش دولتی به یک درصد (۱٪) تولید ناخالص داخلی از اعتبارات عمومی دستگاههای اجرایی و در بخش غیردولتی به نیم درصد (۰/۵٪) تولید ناخالص داخلی از منابع بخش خصوصی و شرکتهای دولتی و بانکها برسد. دولت موظف است پانزده درصد (۱۵٪) از این اعتبارات را در ارتباط با انجام پژوهش‌های بنیادی و پایه و پژوهش‌هایی که به جذب و تولید دانش فن آوری نو منتهی می‌گردد هزینه نماید.

ج - سازمان برنامه و بودجه مکلف است با هماهنگی شورای پژوهشهای علمی کشور در هر سال سهم بخش تحقیقات هریک از دستگاههای اجرایی و شرکتهای دولتی را تعیین و در ردیف مستقل و جداگانه منظور نماید. احداث، خرید و اجاره ساختمانهای اداری، خرید تجهیزات که مرتبط با امر تحقیقات نیست و خرید خودروهای سواری و پرداخت هرگونه هزینه‌ای که ارتباط با امر تحقیقات ندارد از چنین ردیف‌هایی ممنوع است و به‌عنوان هزینه تحقیقاتی نمی‌تواند منظور گردد. دولت موظف است حمایت لازم را از تحقیقات بخش خصوصی به‌عمل آورد. آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد شورای پژوهشهای علمی کشور و سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه، شورای پژوهشهای علمی کشور، وزارت علوم و تحقیقات و فن آوری و دانشگاه آزاد اسلامی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۰۳ - دولت موظف است امکانات لازم برای دستیابی آسان به اطلاعات

داخلی و خارجی، زمینه‌سازی برای اتصال کشور به شبکه‌های جهانی، بهبود خدمات و ترویج استفاده از فن‌آوری‌های جدید را از طرق زیر فراهم نماید:

الف - ایجاد زیرساختهای ارتباطی و شاهراههای اطلاعاتی لازم، پهنای باند کافی و گسترده از طریق وزارت پست و تلگراف و تلفن و ایجاد تسهیلات لازم برای استفاده دانشجویان و اعضای هیأت علمی.

ب - تفکیک وظایف مجموعه‌های "تأمین‌کننده اطلاعات"، "تأمین‌کننده خدمات" و "تأمین‌کننده ارتباطات".

فصل دوازدهم - سیاست‌های زیست محیطی

ماده ۱۰۴ - به منظور حفاظت از محیط زیست و بهره‌گیری پایدار از منابع طبیعی کشور، اجرای موارد زیر الزامی است:

الف - بهره‌برداری از منابع طبیعی کشور باید براساس توان بالقوه منابع صورت گیرد. بدین منظور دولت موظف است ضمن حفظ روند رشد تولیدات و بهره‌برداری پایدار از منابع، با اجرای طرحهایی از قبیل "تعادل دام و مرتع"، "خروج دام از جنگل" و "تأمین علوفه دام و سوخت جنگل‌نشینان، عشایر و روستائیان، حفظ و حراست از منابع پایه و ذخائر ژنتیکی، هماهنگی در مدیریت یکپارچه منابع پایه و نهادینه کردن مشارکت مردم در برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری و اجراء" ترتیبی اتخاذ نماید که تعادل محیط زیست نیز حفظ شود.

آیین‌نامه اجرایی این بند مشتمل بر ضوابط زیست محیطی موردنظر، با پیشنهاد مشترک سازمان حفاظت محیط زیست و وزارتخانه‌های کشاورزی و جهاد سازندگی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ب - به منظور تقویت و پشتیبانی از "سازمانهای غیردولتی حامی محیط زیست و منابع طبیعی"، کمکهای مالی اشخاص حقیقی و حقوقی به این سازمانها به عنوان هزینه

قابل قبول تلقی می‌شود. این کمکها که به حساب خاصی در خزانه واریز می‌گردد، دریافت و براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه و سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت جهاد سازندگی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد و مشتمل بر حداکثر میزان کمکها و نحوه اعطای آنهاست، در اختیار این سازمانها قرار خواهد گرفت.

ج - به منظور کاهش عوامل آلوده‌کننده محیط زیست، بالاخص در مورد منابع طبیعی و منابع آب کشور، واحدهای تولیدی موظفند برای تطبیق مشخصات فنی خود با ضوابط محیط زیست و کاهش آلودگیها اقدام کنند. هزینه‌های انجام شده در این مورد به عنوان هزینه‌های قابل قبول واحدها منظور می‌گردد.

از واحدهائی که از انجام این امر خودداری نمایند و فعالیتهای آنها باعث آلودگی و تخریب محیط زیست گردد، جریمه متناسب با خسارت وارده اخذ و به درآمد عمومی واریز می‌گردد تا در قالب لویایج بودجه سنواتی برای اجرای طرحهای سالم سازی محیط زیست هزینه شود. آیین‌نامه این بند مشتمل بر مبلغ و چگونگی اخذ جرایم و نحوه هزینه آن به پیشنهاد سازمان حفاظت محیط زیست به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

د - دولت مکلف است در طول برنامه سوم نسبت به کاهش میزان آلودگی هوای شهرهای تهران، مشهد، تبریز، اهواز، اراک، شیراز و اصفهان در حد استانداردهای سازمان بهداشت جهانی اقدام نماید. آیین‌نامه اجرایی این بند همان آیین‌نامه اجرایی تبصره (۸۲) قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰^(۱) می‌باشد.

ه - به منظور جلوگیری از آلودگی و ساماندهی ساحل دریای خزر، دولت موظف

۱ - آیین‌نامه اجرایی تبصره (۸۲) قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳۷۷/۷/۱۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در صفحه ۳۴۵ مجموعه قوانین روزنامه سال ۱۳۷۷ درج شده است.

است نسبت به آزادسازی حریم دریا اقدام نماید.

و - برای تشویق انتقال واحدهای تولیدی و صنعتی مستقر در داخل محدوده شهرهای کشور تمهیدات زیر اتخاذ می‌گردد:

۱- تغییر کاربری عرصه و اعیان کارخانجات طبق ضوابط شهرداری‌ها و با توافق مالکین حقیقی و حقوقی امکان پذیر خواهد بود.

۲- وزارتخانه‌های نفت، نیرو و پست و تلگراف و تلفن موظفند نسبت به خرید حق‌الامتياز و حق‌الاشتراک و سایر امتیازات مربوط به انشعاب گاز، آب، برق و تلفن محل قبلی واحد مربوطه به قیمت عادلانه روز و یا انتقال امتیازات یادشده، به متقاضیانی که صاحب امتیاز معرفی می‌نماید در اسرع وقت و بدون مطالبه وجه اقدام نماید.

ز - به منظور کاهش آلودگی هوا در تهران بزرگ موارد ذیل در طی سال اول برنامه سوم انجام می‌گیرد:

۱- کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی و دستگاههای اجرایی که بنحوی از بودجه عمومی استفاده می‌کنند موظفند نسبت به رفع عیوب منجر به تولید آلودگی خودروهای خود (از هر نوعی که باشند) اقدام نمایند.

۲- شهرداری تهران موظف است خودروها و اتوبوس‌های دچار نقص فنی منجر به سوخت بد خود را تعمیر و اصلاح نماید.

۳- تمدید جواز کار تاکسی‌ها و مینی‌بوس‌های تحت پوشش منوط به نداشتن نقص فنی منجر به ایجاد آلودگی است.

۴- سالیانه مبلغ بیست میلیارد (۲۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال در اختیار سازمان حفاظت محیط زیست قرار می‌گیرد تا منحصراً "مصرف کمک به بخشی از هزینه موتورسیکلت‌ها و سواری‌های شخصی دارای نقص فنی شود که آلودگی ایجاد می‌کنند و متقاضی کمک هستند.

۵- از سال دوم برنامه سوم آلوده‌سازی هوا توسط موتورسیکلت‌ها و خودروها (از هر نوع که باشند) جرم محسوب می‌شود و متخلف (راننده) به‌جزای نقدی پانصد هزار (۵۰۰ ۰۰۰) ریال در هر نوبت تخلف محکوم می‌شود نوبت بعدی احتساب تخلف، حداقل گذشت یک هفته از تخلف قبلی و ارتکاب جرم می‌باشد.

ماده ۱۰۵ - کلیه طرحها و پروژه‌های بزرگ تولیدی و خدماتی باید پیش از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان‌سنجی و مکان‌یابی، براساس ضوابط پیشنهادی شورای عالی حفاظت محیط زیست و مصوب هیأت وزیران مورد ارزیابی زیست محیطی قرار گیرد. رعایت نتایج ارزیابی توسط مجریان طرحها و پروژه‌های مذکور الزامی است. نظارت بر حسن اجرای این ماده برعهده سازمان برنامه و بودجه می‌باشد.

تبصره - سازمان حفاظت محیط زیست موظف است راهکارهای عملی و اجرایی پروژه‌های عمرانی و اشتغال‌زائی در مناطق حفاظت شده را به‌طریقی فراهم نماید که ضمن رعایت مسائل زیست محیطی، طرحهای توسعه عمرانی متوقف نگردد.

بخش دوم - امور بخشی

فصل سیزدهم - آب و کشاورزی

ماده ۱۰۶ - به دولت اجازه داده می‌شود:

الف - به منظور جلب منابع مالی بیشتر جهت سرمایه‌گذاری و تسریع در اجرای طرحهای تأمین آب و خاک کشاورزی، شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی طرحهای کوچک آبی و احیاء قنوات و چشمه‌سارها، دام و طیور و دامپزشکی و شیلات، منابع طبیعی (جنگل، مرتع و بیابان) آبخیزداری، نوغانداری، زراعت و باغداری اعتبارات لازم را در بودجه‌های سالانه منظور و از طریق وزارتخانه ذی‌ربط در اختیار بانک کشاورزی قرار دهد. مبالغ پرداختی به بانک کشاورزی به‌هزینه قطعی منظور می‌شود. بانک کشاورزی موظف است از محل تلفیق منابع مذکور با منابع

اعتباری سیستم بانکی و منابع حاصل از مشارکت تولیدکنندگان و بهره‌برداران بخش کشاورزی جهت سرمایه‌گذاری در طرحهایی که دارای توجیه فنی و اقتصادی هستند، در چارچوب مقررات، تسهیلات اعطاء کند.

در صورت لزوم بخشی از نیازهای اعتباری طرحهای مذکور که از محل بودجه عمومی دولت تأمین می‌شود، می‌تواند به عنوان کمک بلاعوض تلقی گردد. عناوین و سهم حمایت دولت در قالب کمک بلاعوض و یارانه سود انتظاری در طرحهای مشمول دریافت این کمک، توسط کمیته‌ای مرکب از وزارتخانه‌های ذی‌ربط و سازمان برنامه و بودجه تعیین خواهد شد. مبالغ دریافتی از بابت بازپرداخت اقساط تسهیلاتی که از محل بودجه عمومی تأمین شده است، مجدداً به روش فوق‌الذکر مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ب- به منظور تجهیز منابع برای سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی هر ساله بخشی از منابع خودراکه در بودجه سالیانه مشخص خواهد شد، از طریق دستگاههای ذی‌ربط به صورت کمک به صندوقهای غیردولتی توسعه کشاورزی و دامداری و یا به صورت وجوه اداره شده در اختیار صندوقهای مذکور و بانک کشاورزی قرار دهد.

ج- در طول سالهای برنامه سوم حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) از تسهیلات اعطایی کلیه بانکهای کشور را با هماهنگی دستگاههای اجرائی ذی‌ربط به بخش آب و کشاورزی اختصاص دهد.

د- تأمین اعتبارات بخش آب و کشاورزی را در اولویت قراردادده و بدون توجه به میزان وصول درآمدهای پیش‌بینی شده، بطور صددرصد (۱۰۰٪) تخصیص و از طریق خزانه پرداخت نماید.

ه- دولت موظف است به‌جای واردات روغن و کنجاله در جهت اشتغال و صرفه‌جویی ارزی، دانه‌های روغنی وارد نماید.

تبصره ۱- دولت مکلف است به منظور افزایش توان تولید اقتصادی درآمدهای

ارزی، در طول برنامه با اتخاذ تدابیر و اقدامات لازم امکان تطبیق الگوی کشت در مناطق مختلف با امکانات و ظرفیت‌های آبی را فراهم و کارآیی اقتصادی آب را از طریق تخصیص آب به تولید محصولات با نیاز آبی کمتر و بازدهی اقتصادی بیشتر افزایش دهد.

آیین‌نامه اجرائی این تبصره متضمن اهداف کمی، نحوه سازماندهی، تأمین امکانات و هماهنگی دستگاه‌های اجرائی در سال اول برنامه سوم توسط وزارت نیرو با مشارکت وزارت کشاورزی و جهاد سازندگی و سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲- به منظور حفاظت و سامان دهی نظام‌های بهره‌برداری از منابع آب کشور وزارت نیرو موظف است در طول برنامه اقدامات زیربنایی زیر را به انجام برساند:

۱- توسعه و تجهیز شبکه‌های آماربرداری از منابع آب کشور از نظر کمی و کیفی.
۲- ایجاد و توسعه شبکه‌های اندازه‌گیری منابع آلوده‌کننده آب و تقویت مبانی مدیریت کیفی آب.

۳- تقویت بازارهای محلی آب.

۴- ایجاد و توسعه شبکه‌های اندازه‌گیری مصارف آب در بخش کشاورزی.

۵- تقویت مبانی حقوقی آب متناسب با تحولات مدیریتی و فن‌آوری.

۶- ایجاد مبانی لازم به منظور استقرار نظام‌های بهره‌برداری مناسب مبتنی بر تقویت مدیریتهای محلی آب.

آیین‌نامه اجرائی این ماده شامل شرایط و ضوابط کمک بلاعوض و پرداخت یارانه سود و کارمزد توسط وزارتخانه‌های ذی‌ربط، سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۰۷- به دولت اجازه داده می‌شود به منظور اجرای سیاست‌های صرفه‌جویی

و هدایت مصرف کنندگان آب کشاورزی برای بهره‌برداری بهینه، آب را در انهار و شبکه‌های آبیاری و ایستگاههای پمپاژ و چاههای عمیق و نیمه عمیق براساس الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی نسبت به تدوین و اجرای نظام بهره‌برداری، مشارکت بخشی غیر دولتی (حقیبه‌داران و مالکان) و ایجاد تشکلهای بهره‌برداری آب و خاک اقدام نماید و برای این‌گونه مصرف‌کنندگان، براساس قانون تثبیت نرخ آب بهای زراعی^(۱) قیمت‌گذاری نموده و تحویل دهد.

تبصره - به منظور بهره‌برداری اصولی از آب و حفظ ارزش واقعی آن و سهولت در نقل و انتقال آن، دولت موظف است نسبت به تهیه و صدور اسناد آب به حقیبه‌داران و مالکان اقدام نماید.

ماده ۱۰۸ - الف - به منظور استفاده از نیروهای متخصص و کارآفرینان بخش آب و کشاورزی با اولویت ساکنین روستاها، دولت مجاز است اراضی بزرگ را با مقیاس اقتصادی را در عرصه‌های منابع طبیعی که قابل احیاء و بهره‌برداری کشاورزی می‌باشند، با شرایط مناسب در اختیار آنان قرار دهد و حمایت‌های لازم را از قبیل ایجاد زیربناها و پرداخت تسهیلات به عمل آورد.

دولت موظف است ارزش آن قسمت از اراضی ملی و مزارع و سایر اراضی متعلق به دولت را که برای سرمایه‌گذاری در طرحهای مختلف تولیدی به مردم (اعم از حقیقی و حقوقی) واگذار می‌نماید در ابتدای واگذاری تقویم و برهمان اساس بعد از شروع دوره بهره‌برداری آن را با اقساط حداکثر پنج ساله دریافت نماید. ارزش احیاء و تبدیل به احسن این اراضی متعلق به بهره‌بردار بوده و دولت حق ندارد بابت آن وجهی دریافت نماید.

ب - به منظور آزاد سازی عرصه‌های منابع طبیعی و اعمال مدیریت بهره‌برداری

۱ - جهت اطلاع از قانون تثبیت نرخ آب‌بهای زراعی مصوب ۱۳۶۹/۶/۱۴ به صفحه ۲۳۷ مجموعه قیمت‌گذاری و توزیع کالا و خدمات از انتشارات این اداره مراجعه شود.

بهینه، دولت مکلف است به عشایر و دامداران دارای پروانه بهره برداری و یا بهره برداران عرفی و تشکلهای اقتصادی آنها از اراضی مرتعی قابل احیاء تحت تصرف خود و یا اراضی همان مناطق زیست آنها در ییلاق و قشلاق برای کشاورزی و از عرصه های مرتعی برای اجرای طرحهای مرتعداری و تولید علوفه و اگذار نماید (باقید اولویت) به گونه ای که معیشت

آنها در حد بالای خط فقر تامین گردد و بقیه اراضی جهت سرمایه گذاری و واگذاری بر اساس ضوابط مربوطه منظور می گردد.

آیین نامه اجرائی این ماده شامل نحوه قیمت گذاری، ضوابط تشخیص نیروهای متخصص و کارآفرین، ضوابط تشخیص اراضی بزرگ با مقیاس اقتصادی و تعیین انواع حمایتها به پیشنهاد مشترک وزارتخانه های کشاورزی و جهاد سازندگی و نیرو به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۰۹ - برای دسترسی بخش آب و کشاورزی به حداکثر رشد پیش بینی شده در برنامه سوم توسعه، منابع و عوامل مؤثر در فعالیتهای با اولویتهای زیر مورد نظر قرار خواهد گرفت:

الف - تأمین ماشین آلات و ادوات کشاورزی و بهبود مدیریت بهره برداری از ماشینها و تجهیزات تارفع بخران مکانیزاسیون.

ب - افزایش راندمان آبیاری و بهره وری از آب و افزایش سطح زیر کشت آبی.

تبصره - دولت مکلف است از طرق گوناگون و ممکن زیر با اولویت دادن نسبت به پروژه های دیگر استحصال آب:

۱ - ساخت سدهای کوچک متعدد.

۲ - ساخت سدهای بزرگ مخزنی.

۳ - تنظیم مسیر عبور آب با احداث تونلهای انحرافی و شبکه توزیع مناسب.

۴ - ایستگاههای پمپاژ طراحی شده بر اساس اصول فنی و مهندسی.

از خروج آب از کشور جلوگیری نماید. به صورتیکه در پایان برنامه سوم، میزان استحصال آب از طریق رودخانه‌های مرزی به حداکثر ممکن خود رسیده و کمترین خروجی را از کشور داشته باشد.

ج - مدیریت هماهنگ دام و مرتع و ساماندهی جامعه عشایری.

د - افزایش تولید علوفه به ویژه ذرت، سویا و پودر ماهی به منظور کاهش وابستگی به علوفه وارداتی و حمایت از تولیدکنندگان کود و سم در داخل برای کاهش واردات.

ه - حمایت از ایجاد تعاونی‌های تولید کشاورزی و تشکلهای بهره‌برداران آب و خاک و منابع طبیعی با اولویت تعاونی‌های ایثارگران.

و - افزایش کمی و کیفی محصولات کشاورزی و آبیان با هدف تأمین امنیت غذایی و توسعه صادرات و با اولویت دانه‌های روغنی و زیتون و محصولات باغی.

ز - دولت مکلف است از آغاز برنامه سوم، عشایر سیار کشور را طی دو برنامه پنج‌ساله از نظر اقتصادی و معیشتی و اشتغال با حفظ توانمندی‌های تولید، مسکن، ایجاد امکانات زیربنایی و خدمات رسانی، رفاه عمومی و اجتماعی سامان‌دهی نماید.

سهم تحقق اهداف برنامه سوم حداقل چهل درصد (۴۰٪) و سرعت اجرای آن متناسب با تغییر کاربری و واگذاری مرتع خواهد بود که در امر واگذاری عرصه‌های مرتعی به علت داشتن پروانه بهره‌برداری و یا عرف بهره‌برداری دارای اولویت خواهند بود.

فصل چهاردهم - صنعت، معدن و بازرگانی

ماده ۱۱۰ - کلیه اصناف تولیدی مستقر در شهرها چنانچه به شهرکهای صنعتی منتقل شوند ضمن استفاده از تسهیلات ویژه درخصوص واگذاری اقساطی زمین در شهرکهای صنعتی از حمایتها و تسهیلات اعتباری که توسط دولت تعیین می‌گردد، برخوردار خواهند بود.

تبصره - به وزارت بازرگانی اجازه داده می شود که به منظور ساماندهی و قانونمند نمودن واحدهای صنفی فاقد پروانه کسب که تا قبل از سال ۱۳۷۸ در کشور دایر شده و دارای سند مالکیت یا اجاره نامه و یا مبیعه نامه و یا قرارداد و اگذاری عین یا منافع ملک با اشخاص حقیقی یا حقوقی، سازمانها، نهادها و ارگانها باشند توسط اتحادیه های صنفی کشور با دریافت گواهی پرداخت عوارض سالیانه شهرداری و همچنین گواهی مشخص بودن وضعیت مالیاتی، پروانه کسب موقت صادر نمایند.

مدت اعتبار پروانه کسب های موقت صادره سه سال پس از تاریخ صدور می باشد و اتحادیه های صنفی موظفند ظرف مدت مزبور نسبت به تبدیل پروانه کسب های موقت به دائم اقدام نمایند.

نحوه صدور پروانه کسب های موقت و شرایط تبدیل آنها به پروانه کسب های دائم و همچنین سایر موارد لازم به موجب آئین نامه ای خواهد بود که توسط وزارت بازرگانی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۱۱۱ - به منظور فعال کردن بانک تخصصی صنعت و معدن در جهت تجهیز منابع مالی بخش صنعت و معدن و تشویق، ترویج و هدایت بخش غیر دولتی در سرمایه گذاریهای صنعتی و معدنی، توسعه کارآفرینی و کمک به انتقال فن آوری، اقدامات ذیل به عمل خواهد آمد:

الف - بانک صنعت و معدن در دو سال نخست برنامه، سهام کلیه شرکتهای تحت پوشش خود را به بخشهای تعاونی و خصوصی داخلی و اگذار خواهد کرد.

ب - در مأموریت بانک مزبور و سازماندهی درونی آن خط اعتباری خاصی برای حمایت از صنایع کوچک ایجاد می گردد.

ج - به بانک صنعت و معدن اجازه داده می شود صندوقهای خاص سپرده گیری برای رشته ها یا طرحهای معین ایجاد کرده و از امکانات بازارهای مالی داخلی و خارجی در جهت اهداف مذکور در اساسنامه و مؤکد در این قانون استفاده کند.

د - در طی برنامه سوم بخشی از منابع بانک صنعت و معدن از محل اعتبارات عمرانی بودجه‌های سنواتی فصول صنعت و معدن یا تسهیلات بین بانکی تأمین خواهد شد تا در جهت اهداف فوق‌الذکر و یا اهدافی که توسط دولت تعیین می‌شود مصرف کند.

ماده ۱۱۲ - به منظور تأمین منافع ملی و نیازهای عمده الکترونیکی نظامی و غیرنظامی در داخل کشور دولت موظف است در طول برنامه صنایع الکترونیک (الکترونیکی، مخابراتی، اتوماسیون و یتیک) موجود در بخشهای مختلف از طریق سیاست‌گذاری و سرمایه‌گذاریهای متمرکز و هماهنگ، سازماندهی و تقویت کند.

آیین‌نامه اجرائی این ماده توسط وزارتخانه‌های صنایع، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و پست و تلگراف و تلفن تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۱۳ - به منظور تحقق جهش صادراتی در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور:

الف - حقوق گمرکی و سود بازرگانی مواد اولیه و واسطه‌ای وارداتی مورد استفاده در تولید کالاهای صادراتی پس از صدور محصولات تولیدی براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت بازرگانی تهیه و به تصویب هیأت وزیران میرسد مسترد خواهد شد.

ب - کالاهای و خدماتی که صادر می‌شوند مشمول پرداخت عوارض و مالیات نخواهند بود.

ج - صادرات کالا و خدمات از اخذ هرگونه مجوز به استثنای استانداردهای اجباری و گواهیهای مرسوم در تجارت بین‌الملل (مورد درخواست خریداران) معاف می‌باشند.

د - کلیه تشویقها و امتیازاتی که برای صادرات کالا وجود دارد به صادرات خدمات نیز تسری می‌یابد.

ه - صندوقهای غیردولتی توسعه صادرات مورد حمایت دولت قرار می‌گیرد.

و - به منظور پشتیبانی از صادرات کالاهای غیر نفتی و خدمات فنی و مهندسی از سال ۱۳۷۹ به تناسب افزایش صادرات غیر نفتی و خدمات فنی و مهندسی منابع ارزی و ریالی از محل مازاد درآمد حاصل از صادرات نفت به عنوان سهم دولت در افزایش سرمایه بانک توسعه صادرات در اختیار بانک مزبور قرار می‌گیرد به صورتی که این افزایش سرمایه بانک در طول هر سال و سال پایان برنامه سوم متناسب با اهداف مندرج در این قانون بوده و به تحقق اهداف مذکور کمک نماید.

آیین‌نامه مربوط به نحوه اعضای اعتبار و شرایط آن مشترکاً توسط وزارت امور اقتصادی و دارائی و سازمان برنامه و بودجه و با همکاری بانک مرکزی تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ز - بانک توسعه صادرات مکلف است مانده وصول نشده ارز تنخواه صادراتی موضوع بند (ه) تبصره (۲۵) قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰^(۱) را حداکثر تا پایان برنامه سوم توسعه وصول نماید. مبالغ وصول شده به عنوان سرمایه دولت نزد بانک منظور شده و از محل آن تسهیلات به صادرکنندگان پرداخت خواهد شد. نحوه تسویه تمامی تنخواه ارزی مذکور و نرخ سود متعلقه را هیأت وزیران ظرف سه ماه از تصویب این قانون تعیین و به بانک توسعه صادرات ایران ابلاغ خواهد نمود.

ح - کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی و همچنین اشخاص حقیقی و حقوقی مقیم ایران مکلفند قبل از

۱ - بند ۲۵ تبصره ۲۵ قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰:

ه - بانک توسعه صادرات ایران مکلف است کلیه وجوه ناشی از اعطای ارز تنخواه صادراتی منظور شده در قانون بودجه سالهای ۱۳۶۸، ۱۳۶۹ و ۱۳۷۰ را طی برنامه دوم وصول و مجدداً به صورت تسهیلات ارزی به صادرکنندگان اعطا نماید. این مبالغ به عنوان سرمایه دولت نزد بانک منظور خواهد شد.

برپایی هرگونه نمایشگاه تجاری - صنعتی بین‌المللی در داخل و خارج از کشور و یا شرکت در نمایشگاههای بین‌المللی، برنامه‌های خود را با مرکز توسعه صادرات ایران هماهنگ و به تأیید مرکز مزبور برسانند.

ماده ۱۱۴ - تنظیم بازار داخلی موجب ممنوعیت صدور نمی‌گردد و صدور کلیه کالاها و خدمات، به جز موارد ذیل مجاز خواهد بود:
الف - اشیاء عتیقه و میراث فرهنگی.

ب - اقلام دامی یا نباتی که جنبه حفظ ذخایر ژنتیک و یا حفاظت محیط زیست داشته باشند.

ج - صادرات کالاهایی که دولت برای تأمین آنها مستقیماً یارانه پرداخت می‌کند یا پیشنهاد دستگاه مربوطه و تصویب شورای اقتصاد مجاز می‌باشد.

تبصره - به‌منظور تنظیم بازار داخلی و جبران کمبود احتمالی، وزارت بازرگانی مجاز است در مواردی که تشخیص می‌دهد از طریق واردات بدون انتقال ارز نسبت به جبران نیازهای داخلی اقدام نماید.

ماده ۱۱۵ - دولت موظف است برای رونق تجارت خارجی موانع غیر تعرفه‌ای و غیر فنی را با رعایت ممنوعیتهای شرعی حذف و نسبت به تهیه برنامه زمان‌بندی اصلاح نرخهای معادل تعرفه و اعلام آن به صورت پیش‌آگهی و تعیین تعرفه‌های گمرکی اقدام کند.

ماده ۱۱۶ - به منظور تقویت توان رقابت محصولات صادراتی کشور در بازارهای بین‌المللی:

الف - کلیه وزارتخانه‌ها و سازمانهای تولیدی و خدماتی دولتی مرتبط با امر صادرات مکلفند تا پایان اولین سال برنامه سوم نسبت به راه‌اندازی مرکز اطلاع‌رسانی مربوط به خود، براساس طرح شبکه جامع اطلاع‌رسانی بازرگانی کشور اقدام کنند و خدمات اطلاع‌رسانی لازم را در اختیار متقاضیان داخلی و خارجی قرار دهند. وزارت

پست و تلگراف و تلفن موظف است تسهیلات لازم جهت تقویت شبکه‌های مذکور را فراهم کند.

ب - وزارت بازرگانی مکلف است نسبت به راه‌اندازی شبکه جامع اطلاع رسانی بازرگانی کشور (داخلی و بین‌المللی) تا پایان سال دوم برنامه سوم اقدام کند.

ج - دولت موظف است برای حضور فعال شرکتها و مؤسسات فنی و مهندسی اعم از مشاور و پیمانکاری ایرانی در بازارهای جهانی و صادرات خدمات فنی و مهندسی تسهیلات زیر را فراهم نموده و بر اجرای مستمر و احسن آن نظارت نماید.

۱- فراهم نمودن زمینه صدور ضمانتنامه بانکی با حداقل سپرده‌گذاری.

۲- امکان خروج ماشین‌آلات مورد نیاز اجرای قرارداد، بدون وثیقه‌گذاری.

۳- ارائه خدمات بیمه‌ای و بانکی با حداقل هزینه و کارمزد.

۴- ایجاد نظام اعطای اعتبار صادراتی به طرحهای عمرانی، به صورت اعتبار خریدار و فروشنده.

۵- پیش‌بینی و تعیین سهمیه خاص در سهمیه‌بندی اعتبارات اعطائی نظام بانکی.

۶- پیش‌بینی اعتبار در بودجه سالیانه کشور جهت مشارکت دولت در تأمین مالی اینگونه اعتبارات صادراتی.

۷- فراهم نمودن زمینه صدور و عرضه اوراق مشارکت توسط شرکتهای صادرکننده خدمات فنی و مهندسی، به عنوان یکی از منابع تأمین مالی طرحهای اخذ شده توسط آنها.

شرکتهای متقاضی فوق‌الذکر باید توسط سازمان برنامه و بودجه تشخیص صلاحیت شده و دارای رتبه‌بندی مناسب باشند.

ماده ۱۱۷ - به منظور تنظیم خط‌مشی‌های صادرات کشور و تعیین کمکها و تسهیلات قابل ارائه به بخش صادرات و رفع مشکلات و موانع آن و اجرای سیاست‌های مصوب برنامه سوم، شورای عالی توسعه صادرات غیرنفتی به ریاست

رئیس جمهور یا معاون اول وی و عضویت وزیران بازرگانی، صنایع، معادن و فلزات، تعاون، امور خارجه، نفت، امور اقتصادی و دارائی، کشاورزی، جهاد سازندگی و رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مدیرعامل بانک توسعه صادرات و رؤسای مرکز توسعه صادرات ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران، اتاق بازرگانی، صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون تشکیل می شود. دبیرخانه شورای مزبور در وزارت بازرگانی مستقر بوده و پیشنهادهای این شورا پس از تصویب هیأت وزیران در حدود قوانین مربوط در ارتباط با ایجاد تسهیلات صادراتی برای کلیه وزارتخانه ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی و همچنین اشخاص خصوصی اعم از حقوقی و حقیقی لازم الاجراء خواهد بود. سه نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی از کمیسیونهای امور بازرگانی و توزیع، امور برنامه و بودجه و امور اقتصادی و دارائی و تعاون به عنوان ناظر در جلسات شورای عالی توسعه صادرات غیرنفتی شرکت می نمایند. دبیرخانه شورای مذکور موظف است گزارش عملکرد شورا را هر سه ماه یکبار به کمیسیونهای مذکور ارسال نماید.

کمیته توسعه صادرات استان به ریاست استاندار و عضویت مدیران کل بازرگانی، گمرک، سازمان برنامه و بودجه و ادارات کل ذی ربط حسب مورد و مدیرعامل بانک صادرات استان تشکیل می شود و وظایف دبیرخانه کمیته توسعه صادرات استان بر عهده اداره کل بازرگانی استان خواهد بود.

ماده ۱۱۸ - وظایف و اختیارات وزارت بازرگانی موضوع قانون چگونگی اداره سازمان تعاون مصرف شهر و روستا مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲^(۱) درخصوص تشکیل شرکت سهامی عام بازرگانی شهر و روستا و اجرای سایر موضوعات پیش بینی شده در قانون مذکور برای دو سال اول برنامه سوم توسعه کشور تمدید می گردد.

۱ - جهت اطلاع از قانون چگونگی اداره سازمان تعاون مصرف شهر و روستا مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲ به صفحه ۴۱۴ جلد اول مجموعه سازمانهای دولتی از انتشارات این اداره مراجعه شود.

فصل پانزدهم - انرژی

ماده ۱۱۹ - به دولت اجازه داده می‌شود براساس پیشنهاد وزارت نفت و وزارت نیرو قیمت فروش داخلی حاملهای انرژی (برق، گاز طبیعی، نفت سفید، بنزین، نفت گاز و نفت کوره) را در لوایح بودجه سنواتی به مجلس ارائه نماید.

ماده ۱۲۰ - الف - درآمد حاصل از صادرات فرآورده‌های نفتی، گاز و میعانات گازی و برق حسب مورد به عنوان درآمد شرکت ملی نفت ایران و شرکت ملی گاز ایران و شرکت توانیر تلقی شده و به مصرف ارزی هزینه عملیات جاری (شامل واردات فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی) و اجرای طرحهای سرمایه‌ای مصوب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

مبالغ سرمایه‌گذاری فوق از نظر مالیاتی جزء هزینه‌های قابل قبول محسوب خواهد شد و به عنوان افزایش سرمایه دولت یا شرکت ملی نفت ایران حسب مورد منظور می‌شود.

ب - درصدی از درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام که میزان آن در قوانین بودجه سنواتی تعیین خواهد شد در قالب ساز و کاری که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، در اختیار شرکت ملی نفت ایران قرار خواهد گرفت تا به منظور تحقق اهداف برنامه طبق قوانین و مقررات موجود هزینه شود.

ج - صادرات فرآورده‌های نفتی پس از تأمین نیازهای داخلی مجاز خواهد بود. مسئولیت تأمین نیاز کشور و تنظیم بازار داخلی فرآورده‌های نفتی با وزارت نفت خواهد بود.

د - دولت موظف است به منظور اصلاح ساختار شرکت‌های دولتی وابسته به وزارتین نفت و نیرو در راستای اجرای سیاست کاهش تصدی دولت و افزایش کارآمدی اقتصادی، فنی این شرکتها با در نظر گرفتن بهره‌مالکانه نفت و گاز مورد

مصرف داخلی به عنوان سرمایه ملی طی سال اول برنامه سوم لایحه‌ای را تنظیم و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ماده ۱۲۱ - دولت موظف است به منظور اعمال صرفه‌جویی، منطقی کردن مصرف انرژی و حفاظت از محیط زیست، اقدامات زیر را انجام دهد:

الف - تهیه و تدوین معیارها و مشخصات فنی مرتبط با مصرف انرژی در تجهیزات، فرایندها و سیستمهای مصرف کننده انرژی، به‌ترتیبی که کلیه مصرف کنندگان، تولیدکنندگان و واردکنندگان این تجهیزات، فرایندها و سیستمها ملزم به رعایت این مشخصات و معیارها باشند. معیارهای مذکور توسط کمیته‌ای متشکل از نمایندگان وزارت نیرو، وزارت نفت، مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، سازمان حفاظت محیط زیست و وزارتخانه ذی‌ربط تدوین می‌شود.

نحوه تصویب این معیارها را هیأت وزیران تعیین خواهد کرد.

ب - تهیه آیین نامه تعیین ساعات کار اصناف در ایام سال به‌ویژه در فصل اوج مصرف برق توسط وزارت بازرگانی با همکاری وزارتخانه‌های نیرو و کشور.

ج - تنظیم برنامه فصلی ساعات کار کارخانه‌ها و صنایع توسط وزارتخانه‌های ذی‌ربط به‌نحوی که مصرف برق و انرژی در ماههایی که دارای حداکثر مصرف هستند، کاهش یابد و سیاست‌های تشویقی برای مصرف‌کنندگان در غیر ساعات اوج مصرف، اعمال گردد.

تبصره - در صورت قطع برق با ایجاد محدودیت به‌نسبت ضرر و زیان وارده مصرف‌کنندگان از پرداخت دیماند و سایر پرداخت‌های مربوط معاف خواهد بود.

د - تدوین مقررات و ضوابط مربوط به رعایت استانداردهای مصرف انرژی در طراحی و ساخت ساختمانها در بخش دولتی و غیردولتی به‌منظور پرهیز از اتلاف انرژی و تنظیم و اجرای روشهای تشویقی در مورد ساختمانهای موجود برای به‌کارگیری استانداردهای مصرف انرژی توسط کمیته‌ای متشکل از نمایندگان

وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی، کشور، نفت، صنایع، نیرو و سازمان برنامه و بودجه و نظام مهندسی کشور.

تبصره - قیمت انرژی برای واحدهایی که مصرف سالانه سوخت آنها بیش از پنج هزار (۵۰۰۰) متر مکعب معادل نفت کوره و یا قدرت مورد استفاده آنها بیش از پنج (۵) مگاوات است، در صورت عدم رعایت معیارها، ضوابط و آیین‌نامه‌های مذکور در این ماده با ارائه فرصت مناسب، افزایش خواهد یافت.

آیین‌نامه اجرائی این ماده توسط سازمان برنامه و بودجه و دستگاههای اجرائی ذی‌ربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۲۲ - الف - وزارت نفت مجاز است بنابه تقاضای بخش خصوصی یا تعاونی رأساً، یا با مشارکت خارجی که دارای توان مالی کافی بوده و تقاضای آنها دارای توجیه فنی و اقتصادی و زیست محیطی باشد، مجوز احداث پالایشگاه و واحدهای تولید سایر محصولات وابسته به صنایع نفت را صادر کند. وزارت مذکور موظف است طبق قرارداد تنظیمی مبنی بر تحویل خوراک آنها و خرید فرآورده‌های آنها به قیمت‌های بین‌المللی (در صورت نیاز) و همچنین مجوز صادرات محصولات مازاد بر مصرف اقدام کند.

ب - وزارت نیرو مجاز است بنابه تقاضای بخش خصوصی یا تعاونی رأساً، یا با مشارکت خارجی که دارای توان مالی کافی بوده و تقاضای آنها دارای توجیه فنی، اقتصادی و زیست محیطی باشد، مجوز لازم برای احداث نیروگاه و تولید برق صادر کند و شرایط از جمله تسهیلات مربوط به تبدیل درآمد شرکت‌های مزبور به ارز و تضمین خرید برق این گونه واحدها را مشخص و اعلام کند.

ج - دولت مکلف است به منظور ترغیب سایر مؤسسات داخلی به تولید هرچه بیشتر نیروی برق از نیروگاههای خارج از مدیریت و نظارت وزارت نیرو، همه‌ساله شرایط و قیمت‌های تضمینی خرید برق را تعیین و اعلام کند.

د - به وزارت نیرو اجازه داده می شود بخشی از تأسیسات و دارائی های شرکتهای برق منطقه ای و آب و برق خوزستان در ولتاژ توزیع را به شرکتهای توزیع نیروی برق واگذار کند. معادل دارائی های واگذار شده، سهام شرکتهای توزیع نیروی برق به برق منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان تعلق می گیرد. این نقل و انتقال از معافیت مالیاتی برخوردار خواهد بود.

ماده ۱۲۳ - به دولت اجازه داده می شود براساس آیین نامه هایی که توسط سازمان انرژی اتمی ایران، سازمان امور اداری و استخدامی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارائی پیشنهاد می شود، مقررات مالی و استخدامی سازمان انرژی اتمی را بدون الزام به رعایت قانون محاسبات عمومی و قانون استخدامی کشوری و سایر مقررات عمومی تصویب و جهت اجرا ابلاغ کند.

فصل شانزدهم - پست و مخابرات

ماده ۱۲۴ - الف - به منظور تحقق حاکمیت دولت، ایجاد و حفظ شبکه های مادر مخابراتی، تنظیم فضای فرکانسی کشور و تضمین استمرار ارائه خدمات پستی و مخابراتی به عهده دولت خواهد بود. باتوجه به ذیل اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی^(۱)، به منظور جلوگیری از ضرر و زیان جامعه و تحقق رشد و توسعه اقتصادی کشور، بخش غیردولتی، در قلمرو شبکه های غیر مادر بخش مخابرات، شبکه های مستقل و موازی پستی و مخابراتی و در امور ذیل، حسب مجوز هیأت وزیران اجازه فعالیت خواهد داشت:

۱ - شبکه تلفن همراه.

۲ - شبکه پی جو.

۱ - به اصل (۴۴) قانون اساسی در زیرنویس ماده ۱۸ مراجعه شود.

۳- مراکز تلفن کم ظرفیت تا پنج هزار شماره.

۴- شبکه انتقال داده‌ها.

۵- شبکه‌های ارائه خدمات ارزش افزوده.

۶- شبکه مخابرات روستایی.

۷- شبکه قبول پستی.

۸- شبکه حمل و نقل پستی.

ب- به منظور کمک به رشد و توسعه اقتصادی، به شرکتهای دولتی مخابراتی اجازه داده می‌شود قسمتی از فعالیتهای خود را در زمینه‌های نگهداری و بهره‌برداری، طراحی، مهندسی، نصب و راه‌اندازی، آزمایش و تحویل تجهیزات و شبکه‌ها با رعایت موارد مذکور در بند (الف) و نیز خط مشی‌های دولت به بخشهای تعاونی و خصوصی داخلی واگذار کند.

تبصره - مجوز فعالیت بخش غیردولتی در حیطه‌های مذکور در این ماده و پس از حصول اطمینان از عدم ایجاد انحصار در بخش غیردولتی و استمرار ارائه خدمات، براساس آئین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه و وزارت پست و تلگراف و تلفن تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۲۵ - به منظور صیانت از منابع ملی، نیل به عدالت اجتماعی، توسعه ارتباطات به نقاط غیر برخوردار، بالا بردن بازده ملی و بازده بخش، شفاف سازی اقتصادی و بهبود رفاه اجتماعی، دولت موظف است موارد زیر را به اجرا گذارد:

الف - مجاز کردن جابجایی اعتبار و درآمد بین شرکتهای مخابرات استانی و ایران در جهت کمک به استانهای زیانده با تأیید وزیر پست و تلگراف و تلفن و در چارچوب سهم دولت.

ب - وجوه سرمایه‌گذاری شده در طرحهای مصوب شرکتهای مخابراتی (استانی و ایران) و پستی و دیگر مؤسسات و شرکتهای وابسته به وزارت پست و تلگراف و تلفن

از محل درآمدها و منابع داخلی خود آنها و یا از محل منابع داخلی شرکتهای مخابراتی جزء هزینه‌های قابل قبول مالیاتی محسوب و به‌عنوان افزایش سرمایه دولت و یا شرکت مخابرات ایران (حسب مورد) منظور می‌گردد و مشمول ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱^(۱) نمی‌باشد.

فصل هفدهم - حمل و نقل

ماده ۱۲۶ - به شرکت سهامی راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود به منظور ارائه خدمات حمل و نقل منطقه‌ای، ترانزیتی و چند وجهی با مشارکت کشورهای عضو اکر نسبت به ایجاد شرکتهای حمل و نقل بین‌المللی اقدام کند.

ماده ۱۲۷ - به وزارت راه و ترابری اجازه داده می‌شود:

الف - بخشی از ماشین‌آلات، تجهیزات و اماکنی را که در راستای تحقق سیاست واگذاری، مازاد تشخیص می‌دهد براساس آیین‌نامه‌ای که توسط وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارائی، راه و ترابری و سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید به فروش برساند و یا به صورت اجازه به پیمانکاران و شرکتهای تعاونی راهداری تشخیص صلاحیت شده واگذار کند.

ب - نسبت به کاهش و تعدیل نیروی انسانی براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت مذکور و سازمان امور اداری و استخدامی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، اقدام کند. منابع مالی مورد نیاز برای اصلاح ساختار نیروی انسانی نیز در راستای کاهش تصدی فوق از محل بند (الف) این ماده در قالب لوایح بودجه سنواتی تأمین می‌شود.

ماده ۱۲۸ - به وزارت راه و ترابری اجازه داده می‌شود با حفظ مالکیت دولت بر

۱ - به ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱ در زیرنویس ماده ۶۵ مراجعه شود.

خطوط ریلی و اعمال سیاست جامع و هماهنگ حمل و نقل ریلی کشور و جلوگیری از ایجاد انحصار در بخش غیردولتی و تضمین استمرار ارائه خدمات، بخشی از فعالیتهای مربوط به حمل و نقل بار و مسافر، تعمیر، نگهداری و بازسازی شبکه و ناوگان حمل و نقل ریلی را به اشخاص حقیقی و حقوقی بخش غیردولتی داخلی واگذار کند و در صورت لزوم با ایجاد شرکتهای مشترک بین بخش غیردولتی داخلی و راه آهن جمهوری اسلامی ایران از آنها حمایت و تسهیلات لازم در این زمینه را فراهم سازد. ضوابط و مقررات این ماده به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۲۹ - باتوجه به اینکه امور هوانوردی و حمل و نقل هوایی (شامل ناوبری، نشست و برخاست) منحصرأ در اختیار و در کنترل دولت (سازمان هواپیمائی کشوری) می باشد، با پیش بینی تمهیدات مناسب برای جلوگیری از ایجاد انحصار در بخش غیردولتی و تضمین استمرار ارائه خدمات، به دولت اجازه داده می شود:

الف - نسبت به واگذاری سهام شرکتهای هواپیمائی جمهوری اسلامی ایران (حداکثر تا ۴۹٪)، هواپیمائی آسمان، هواپیمائی پیام، حمل و نقل هوایی نفت، خدمات هلیکوپتری (ساخته)، کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و شرکتهای تابعه آن و شرکت ملی نفتکش ایران به بخشهای تعاونی و خصوصی داخلی اقدام کند.

ب - با پیشنهاد مشترک شورای عالی هواپیمائی کشوری و دستگاه اجرائی ذی ربط اساسنامه شرکتهای هوایی کشور (آسمان، پیام، حمل و نقل هوایی نفت، خدمات هلیکوپتری) را اصلاح کند. تغییرات اساسنامه هواپیمائی جمهوری اسلامی ایران به تصویب مجلس شورای اسلامی می رسد.

ماده ۱۳۰ - با حفظ حاکمیت دولت بر امور هوانوردی و حمل و نقل هوایی (شامل ناوبری، نشست و برخاست) توسط دولت و با رعایت صدر ماده (۱۲۹)، به سازمان هواپیمائی کشوری اجازه داده می شود:

الف - نسبت به تکمیل و اجرای طرحهای فرودگاهی و پروازی و توسعه ناوگان

هوایی با جلب سرمایه‌های داخلی و خارجی از طریق انعقاد قراردادهای مشارکت، پیش فروش خدمات فرودگاهی و خدمات پروازی اقدام و تعهدات مربوط را تأدیبه کند.

ب - به منظور تأمین هزینه اجرای برنامه‌های نگهداری، بهسازی و امنیت پرواز و توسعه زیربناها در فرودگاهها و نیز استفاده از تجهیزات و سیستمهای جدید فرودگاهی و هوانوردی و امنیتی، با تصویب شورای عالی هواپیمایی کشوری دو درصد (۲٪) قیمت فروش بلیط مسافران پروازهای داخلی را دریافت کند.

ماده ۱۳۱ - به سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور اجازه داده می‌شود به منظور کمک به تدارک ناوگان حمل و نقل جاده‌ای بین شهری و احداث پایانه‌های مسافری و باری و مجتمعهای خدمات رفاهی بین راهی توسط بخش غیر دولتی با اولویت تعاونیها و ایثارگران، از محل منابع داخلی در قالب وجوه اداره شده نزد بانکها نسبت به تأمین تسهیلات اعتباری بانکی، اقدام کرده و مابه‌التفاوت نرخ سود را از منابع داخلی خود پرداخت کند. میزان وجوه اداره شده مذکور شامل اعتبار مربوط به پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود در بودجه سالانه سازمان مذکور تعیین می‌گردد.

ماده ۱۳۲ - به منظور تأمین منابع مالی مورد نیاز جهت توسعه، نگهداری و بهره‌برداری امور حمل و نقل جاده‌ای، به سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور اجازه داده می‌شود:

الف - از جابه جایی کالا و مسافر در جاده‌های کشور براساس تن-کیلومتر و نفر-کیلومتر عوارض وصول کند. میزان این عوارض همه‌ساله با پیشنهاد مجمع عمومی سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور و تصویب شورای اقتصاد تعیین می‌گردد.

ب - حداکثر معادل پنجاه (۵۰) ریال برای هر تن-کیلومتر حمل و نقل کالا در داخل کشور از شرکتهای حمل و نقل بین‌المللی که مبادرت به حمل و نقل کالای ترانزیتی می‌کنند با تأیید وزیر راه و ترابری از طریق دفاتر مرزی خود دریافت کند.

ج - صددرصد (۱۰۰٪) خسارت وارده بر ابنیه فنی و تأسیسات زیربنایی را وصول کند. بجز خسارات وارده بر اثر حوادث و سوانح غیر مترقبه و طبیعی که دولت بنا به توان، موظف به جبران آن خواهد بود.

د - کلیه دریافتهای موضوع این ماده پس از وصول، به حساب سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور نزد خزانه داری کل واریز می‌شود تا براساس بودجه سالانه سازمان به مصرف برسد.

فصل هجدهم - عمران شهری و توسعه و عمران روستایی

ماده ۱۳۳ - الف - به دولت اجازه داده می‌شود با تشخیص وزارت نیرو و نسبت به واگذاری مالکیت تأسیسات آب و فاضلاب که قبل یا بعد از تشکیل شرکتهای آب و فاضلاب احداث گردیده، یا می‌گردد به شرکتهای مذکور اقدام کند.

ب - کلیه وظایف حاکمیتی مربوط به وزارت نیرو که توسط شرکتهای آب و فاضلاب انجام می‌گردد از شرکتهای مذکور منفک و به وزارت نیرو انتقال می‌یابد.

ج - تعرفه‌های آب بها، حق انشعاب و هزینه دفع فاضلاب، در چارچوب ضوابط و سقف مصوب شورای اقتصاد و با پیشنهاد شرکت آب و فاضلاب و تصویب شورای اسلامی شهر تعیین می‌گردد. شهرهای جدید فاقد شورای اسلامی شهر مشمول تعرفه مصوب نزدیکترین شهر مجاور هستند.

ماده ۱۳۴ - صدور هر گونه مجوز بهره‌برداری از منابع آب سطحی یا زیرزمینی و شبکه توزیع شهری برای مصارف واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، دامداری، خدماتی و سایر مصارفی که تولید فاضلاب با حجم زیاد می‌کنند و همچنین استمرار مجوزهای صادره در گذشته، منوط به اجرای تأسیسات جمع‌آوری فاضلاب، تصفیه و دفع بهداشتی پساب است. تا زمان اجرای تأسیسات مناسب، از واحدهای مصرف‌کننده آب با توجه به نوع و میزان آلودگی، جرایمی بر مبنای آیین‌نامه و تعرفه مصوب دولت

اخذ می‌گردد که پس از واریز به خزانه، معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواتی پیش بینی خواهد شد در اختیار سازمان حفاظت محیط زیست قرار گیرد و برای طرحهای حفاظت کینی منابع آب و تصفیه و دفع بهداشتی فاضلاب هزینه خواهد شد. وزارت نیرو با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست کشور و دستگاه اجرائی ذی‌ربط نسبت به تهیه آیین‌نامه اجرائی این ماده و پیشنهاد آن برای تصویب در هیأت وزیران اقدام خواهد کرد.

ماده ۱۳۵ - به کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی که دارای مراکز فرهنگی، هنری، ورزشی، بهداشتی، درمانی، توانبخشی، آموزشی، اداری و نظامی هستند و براساس طرحهای مصوب شهری الزاماً تغییر کاربری می‌یابند اجازه داده می‌شود که مراکز مذکور را با رعایت قوانین مربوط از طریق مزایده عمومی به فروش برسانند و درآمد حاصل را به خزانه‌داری کل واریز و معادل آن را جهت جایگزینی، تکمیل و نوسازی مراکز مشابه و تعمیر و نگهداری طبق قوانین بودجه‌های سنواتی هزینه کنند.

ماده ۱۳۶ - به دولت اجازه داده می‌شود با توجه به تواناییهای شهرداریها، آن گروه از تصدیهای مربوط به دستگاههای اجرائی در رابطه با مدیریت شهری را که ضروری تشخیص می‌دهد، براساس پیشنهاد مشترک وزارت کشور و سازمان امور اداری و استخدامی کشور همراه با منابع تأمین اعتبار ذی‌ربط به شهرداریها واگذار کند.

ماده ۱۳۷ - الف - به منظور تسریع در امر توسعه و عمران روستاها و توجه ویژه به بهبود معیشت روستاییان، دولت مکلف است نسبت به انجام موارد زیر طی دوران برنامه اقدام کند:

۱- تعیین نقش و قلمرو وظایف و ارتباطات دستگاهها و سازمانهای مرتبط با توسعه و عمران روستاها در جهت سازماندهی مجدد و حذف فعالیت‌های مشابه و موازی.

۲- واگذاری بخشی از فعالیت‌های اجرائی دستگاههای دولتی به شوراهای اسلامی و

دستگاههای محلی و مؤسسات و شرکتهای غیر دولتی.

۳- تعیین ضوابط برای خدمات زیربنایی در محیط روستایی و سطح بندی و ارائه خدمات و تجهیز فضاهای روستایی کشور براساس طرحهای توسعه و عمران مصوب.

۴- حمایت از مؤسسات غیر دولتی تأمین کننده اعتبارات خرد از قبیل صندوق عمران و توسعه روستایی به منظور ارائه تسهیلات به روستاییان برای فعالیتهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.

۵- ساماندهی فضاها و سکونت گاههای روستائی به منظور توسعه هماهنگ و موزون فعالیت های کشاورزی، صنعتی و خدماتی، از طریق توزیع مناسب جمعیت و استقرار بینه خدمات در محیط های روستایی و حمایت از اجرای آن.

۶- حمایت از سرمایه گذاریهای خصوصی و مردمی در محیط روستایی با تأمین تسهیلات مناسب به ویژه برای سرمایه گذاریهای اشتغالزا و پرداخت بخشی از سود تسهیلات اعطایی برای مناطق توسعه نیافته.

۷- ساماندهی کوچ و حمایت از اسکان عشایر داوطلب.

ب- به منظور هویت بخشی به سیما و کالبد شهرها و روستاهای کشور و انطباق مشخصات کلیه ساختمانهای مسکونی و غیر مسکونی کشور با ویژگیهای فرهنگ معماری و شهرسازی ایرانی - اسلامی (بومی) و رعایت اصول و ضوابط مربوطه در نماسازی و طراحی شهری و روستائی کشور و جلوگیری از تخریب ساختمانها و نماهای با ارزش در شهرها، وزارت مسکن و شهرسازی موظف است به تدریج و حداکثر تا پایان برنامه سوم ضمن انجام مطالعه و تحقیق و با همکاری دستگاهها و مراجع ذی ربط، نسبت به تهیه، تدوین و ارائه اصول، ضوابط و مقررات نماسازی در کلیه ساخت و سازهای کشور اقدام و ضوابط مذکور را به کلیه شهرداریها و دستگاههای ذی ربط و تشکلهای مهندسی کشور ابلاغ نماید.

ج- دولت موظف است همه ساله اعتبارات خاصی را در لوایح بودجه به نحوی

پیش‌بینی نماید تا پس از پایان برنامه سوم، کلیه روستاهای بالای بیست خانوار از راه مناسب، مدرسه، آب شرب بهداشتی، برق و تلفن برخوردار باشند.

د - به منظور ایجاد اشتغال در مناطق روستائی به ویژه در مناطق توسعه نیافته، صندوقی تحت عنوان صندوق قرض الحسنه توسعه اشتغال روستائی با سرمایه دولت و مردم تأسیس می‌شود. اساسنامه تأسیس صندوق مذکور به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های جهاد سازندگی و کشاورزی و دفتر امور مناطق محروم کشور - رئیس جمهور و سازمان برنامه و بودجه تهیه و ظرف مدت دو ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

آیین‌نامه اجرائی این ماده، توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور، سازمان برنامه و بودجه و وزارتخانه‌های جهادسازندگی و مسکن و شهرسازی و دفتر امور مناطق محروم کشور - رئیس جمهور پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل نوزدهم - مسکن

ماده ۱۳۸ - به منظور افزایش سهم تولید انبوه مسکن از کل ساخت و سازهای کشور و همچنین افزایش تولید واحدهای مسکونی کوچک، سازندگان (خصوصی و تعاونی) مجتمعهای مسکونی دارای سه واحد مسکونی و بیشتر در نقاط روستائی، پنج واحد مسکونی و بیشتر در شهرهای با جمعیت کمتر از ۲۵۰/۰۰۰ نفر و ده واحد مسکونی و بیشتر در سایر شهرها به شرح ذیل مورد حمایت قرار می‌گیرند:

الف - سازندگان موضوع این قانون از پرداخت مالیات اولین نقل و انتقال قطعی املاک معاف می‌شوند و درآمد مشمول مالیات مربوط به این واحدها متناسب با سطوح زیربنای هر یک و صرفنظر از تعداد آنها توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تعیین خواهد شد.

ب - وزارتخانه‌های نیرو، نفت و همچنین شهرداریها و سایر مراجع ذیصلاح

موظفند در چارجوب تراکم مصوب طبق طرح جامع نحوه اخذ هزینه تامین، انتقال و حق انشعاب آب، برق، گاز و عوارض صدور پروانه ساخت را به گونه‌ای تنظیم کنند که سرانه هزینه‌های دریافتی به ازای هر واحد مسکونی احداث شده موضوع این قانون، حداکثر معادل هزینه‌های دریافتی از سازندگان انفرادی باشد.

میزان و نحوه دریافت حق انشعاب و عوارض فوق‌الذکر برای مازاد بر تراکم مصوب طرحهای جامع براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت مسکن و شهرسازی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ج - سازمان تامین اجتماعی موظف است پس از دریافت حق بیمه از سازندگان موضوع این ماده به شرح زیر، مفاصاحساب مربوطه را صادر کند:

- کارکنان ثابت: براساس قانون تامین اجتماعی. (۱)

- کارگران فصلی: براساس قانون بیمه اجباری کارگران ساختمانی. (۲)

وزارت مسکن و شهرسازی موظف است با همکاری سازمان برنامه و بودجه طی مدت سه ماه از تصویب این قانون آیین‌نامه اجرائی این ماده را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

ماده ۱۳۹ - به منظور حمایت از متقاضیان مسکن و در راستای تقویت توان مالی آنها و ساده سازی استفاده از تسهیلات بانکی برای خرید یا احداث مسکن:

الف - اقساط ماهیانه تسهیلات اعتباری مسکن از بانکها از درآمد مشمول مالیات دریافت کنندگان تسهیلات کسر و مانده درآمد مکتسبه در شمول محاسبات مالیاتی قرار می‌گیرد. استفاده از این معافیت مالیاتی فقط برای یکبار برای هر خانواده و یا افراد متاهل مجاز بوده و شامل واحدهای با مساحت مفید حداکثر ۱۲۰ متر مربع خواهد بود.

ب - بیمه نامه‌های صادره از سوی مؤسسات بیمه به عنوان وثیقه دریافت تسهیلات

۲۰۱ - جهت اطلاع از قانون تامین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و قانون بیمه اجباری کارگران ساختمانی مصوب ۱۳۵۲ به مجموعه تامین اجتماعی ار انتشارات این اداره کل مراجعه فرمایید.

بانکی معتبر خواهد بود.

ج - در خصوص خانواده معظم شهداء، جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و به بالا و آزادگان اعطای تسهیلات بانکی جهت خرید و یا ساخت مسکن با حداقل کارمزد و اقساط بلندمدت خواهد بود.

آیین‌نامه‌های اجرائی این ماده، توسط وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی و امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بودجه و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۴۰ - به منظور صدور سند مالکیت املاک واقع در بافت مسکونی روستاها، وزارت مسکن و شهرسازی (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی) موظف است به نمایندگی از طرف روستائیان طی مدت برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران برای کلیه روستاهای بالای دویست (۲۰۰) خانوار و مراکز دهستانها نقشه تفکیکی وضع موجود روستا را تهیه و به اداره ثبت اسناد و املاک ارسال نماید. نقشه‌های تفکیکی تهیه شده نیاز به تأیید سایر مراجع دولتی ندارد و ادارات ثبت اسناد و املاک براساس آن به شرح زیر اقدام می‌نمایند:

۱ - در صورتی که محدوده مورد عمل قبلاً تحدید حدود شده باشد، پس از کنترل نقشه و تطبیق آن با محل با توجه به مدارک متصرفین صورتجلسه تفکیکی حاوی حدود قطعات و مشخصات متصرفین توسط نماینده و نقشه بردار ثبت تنظیم و به امضاء نماینده بنیاد مسکن و شورای اسلامی روستا می‌رسد تا براساس آن بنام متصرفینی که دارای مدارک دال بر مالکیت می‌باشند سند مالکیت صادر و تسلیم گردد.

۲ - در صورتی که متصرف نتواند مدارک دال بر مالکیت ارائه نماید، یا در مالکیت و تصرف اشخاص اختلاف باشد، همچنین در صورتی که محدوده مورد عمل تحدید حدود نشده باشد یا عرصه آن از املاک متعلق به دولت، سازمانها و مؤسسات و نهادهای عمومی یا اوقاف باشد، موضوع در هیأتی مرکب از مدیرکل ثبت اسناد و املاک

استان و رئیس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و یکی از قضات دادگستری به انتخاب رئیس قوه قضائیه مطرح و رأی مقتضی صادر می‌گردد.

هیأت می‌تواند برای رسیدگی به موضوع از خبرگان ثبتی استفاده و با تحقیقات و شهادت شهود رأی خود را صادر نماید. رأی صادره توسط ثبت محل به طرفین ابلاغ می‌شود، در صورت عدم اعتراض ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ رأی، ادارات ثبت اسناد و املاک و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی حسب مورد مکلف به اجرای آن می‌باشند. در صورت وصول اعتراض، معترض به دادگاه هدایت می‌شود. رسیدگی به این اعتراضات در دادگاه خارج از نوبت خواهد بود.

۳- مشمولین این قانون از پرداخت کلیه هزینه‌های ثبتی معاف می‌باشند. نقل و انتقالات بعد از صدور سند مالکیت شامل معافیت نخواهد بود.

۴- نحوه تشکیل جلسات و اختیارات هیأتها و نحوه انتخاب کارشناسان و خبرگان ثبتی و چگونگی تهیه نقشه تفکیکی و میزان مبالغ دریافتی و هزینه نمودن آنها مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و وزارت مسکن و شهرسازی (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی) حداکثر ظرف دو ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

۵- خانواده‌های تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی از پرداخت هزینه عوارض و مالیات و هرگونه هزینه دیگر معاف می‌باشند.

ماده ۱۴۱- الف - به سازمان ملی زمین و مسکن و وزارت مسکن و شهرسازی اجازه داده می‌شود به منظور تأمین بخشی از اعتبارات مورد نیاز اجرای قانون تشویق احداث و عرضه واحدهای مسکونی استیجاری^(۱) یا اجاره به شرط تملیک، زمینهای شهری در تملک خویش را به قیمت روز و به صورت مزایده یا با قیمت توافقی که از

۱- قانون تشویق احداث و عرضه واحدهای مسکونی استیجاری مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۴ در صفحه ۱۵۷ مجموعه قوانین روزنامه رسمی درج شده است.

قیمت کارشناسی روز کمتر نخواهد بود به فروش رساند.

ب- به وزارت مسکن و شهرسازی اجازه داده می شود زمینهای با کاربری آموزشی، فرهنگی، ورزشی و مذهبی را در طول برنامه سوم توسعه به قیمت منطقه ای واگذار نماید.

ج- سازمان ملی زمین و مسکن نمی تواند از اشخاص حقیقی و حقوقی که با سازمان مذکور جهت دریافت زمین پیش از تصویب این قانون قرارداد منعقد نموده و قیمت آن را مطابق قرارداد پرداخت کرده اند هیچ گونه وجه دیگری بابت زمین مطالبه و دریافت نماید. قیمت زمین همان مبلغی است که در قرارداد قید شده است.

د- به منظور حمایت از خانواده های شهداء و جانبازان متقاضی مسکن و در راستای تقویت توان مالی آنان، دولت مکلف است در طی سنوات اجرای برنامه پنج ساله سوم، به نحوی اقدام نماید که مشکل مسکن کلیه خانواده های شهداء و جانبازان بالای بیست و پنج درصد (۲۵٪) و آزادگان فاقد مسکن واجد شرایط در آخر برنامه سوم به اتمام برسد.

ه- به منظور حل مشکل متصرفین زمین هائی که مالک عرصه آن در دسترس نیست و خود متصرفین صاحب سند اعیان هستند، قیمت عادلانه روز عرصه با اجازه ولی فقیه یا فرد مجاز از طرف ایشان تعیین و به حسابی که بدین منظور مشخص می کند واریز و اداره ثبت اسناد محل نسبت به صدور سند به نام متصرفین اقدام نماید که در صورت مراجعه مالکین یا نماینده معرفی شده از طرف آنان قیمت ملک مورد نظر پرداخت می گردد.

ماده ۱۴۲- دستگاههای اجرایی مکلفند کلیه عواید حاصل از اجاره خانه های سازمانی مربوط به کارکنان خود را به حساب خزانه واریز نمایند. معادل مبالغ واریزی صرف هزینه های مربوط به تأمین، نگهداری و سایر خدمات مشترک خانه های سازمانی مزبور گردد و علاوه بر آن، ترتیبی اتخاذ نمایند که هزینه های مربوط به آب،

برق، مخابرات و سوخت توسط استفاده کنندگان پرداخت شود.

تبصره - دولت مکلف است کمک هزینه مسکن کارکنان نیروهای مسلح (نظامی و انتظامی) ساکن در خانه‌های سازمانی را پس از کسر از دریافتی آنان به حساب مخصوصی در خزانه واریز نماید و همه ساله معادل وجوه واریز شده به حساب فوق در سال قبل در بودجه نیروهای مسلح (نظامی و انتظامی) برای تأمین هزینه تعمیر و نگهداری خانه‌های سازمانی پیش‌بینی گردد.

فصل بیستم - آموزش

ماده ۱۴۳ - الف - به دولت اجازه داده می‌شود در طی برنامه سوم برای تنظیم و اصلاح ساختار نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش و به‌کارگیری نیروهای انسانی در مناطق نیازمند و به‌خصوص مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته کشور، مقررات لازم را برای ایجاد انگیزه در زمینه نقل و انتقال، بازخرید، کاهش ساعات کار در مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته، پرداخت پاداش اضافه کار و سایر موارد لازم، وضع و اجرا کند.

ب - دولت موظف است با هماهنگی و همکاری سازمان‌های برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور در تأمین نیروی انسانی کمی و کیفی و ایجاد فضاهای آموزشی و پرورشی و فراهم نمودن تجهیزات آموزشی و وسایل نقلیه به گونه‌ای برنامه‌ریزی و اقدام نماید که تبعیض بین مناطق شهری و روستایی نباشد و برای ورود دانش‌آموزان از ابتدائی به راهنمایی و متوسطه امکانات لازم فراهم گردد.

ج - هزینه تغذیه شبانه روزی دانش‌آموزان در مدارس شبانه‌روزی و سرویس ایاب و ذهاب هر هفته یک بار آنها به روستاها و مدارس و سایر هزینه‌های لازم در بودجه‌های سنواتی دیده شود.

برای ایاب و ذهاب دانش‌آموزان دختر و پسر در روستاهای کوچک فاقد مدرسه

راهنمایی و متوسطه به روستاهای دارای مدرسه، در صورت به صرفه بودن رفت و آمد نسبت به تحصیل در مدارس شبانه‌روزی هزینه ایاب و ذهاب منظور خواهد شد. در مناطق آموزشی که نسبت به^(۱) دانش‌آموزان راهنمایی و متوسطه به ابتدائی آنها کمتر از متوسط کشور است حد نصاب تشکیل کلاسهای راهنمایی ده نفر و متوسطه حداقل پانزده نفر می‌باشد.

آیین‌نامه اجرائی این ماده به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه و سازمان امور اداری و استخدامی کشور و وزارت آموزش و پرورش به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۴۴ - الف - در مواردی که اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی برای احداث، توسعه تکمیل و تجهیز فضاهای آموزشی، پرورشی و ورزشی و خوابگاه و سالن‌های غذاخوری و کتابخانه‌ها و خوابگاههای دانش‌آموزی و دانشجویی وابسته به وزارت آموزش و پرورش و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی در چارچوب مصوبات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و در دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی در چارچوب طرح جامع و یا طرح توسعه آنها هزینه‌هایی را انجام می‌دهند، این هزینه‌ها به عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی مورد محاسبه قرار می‌گیرد.

ب - اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی که اموال خود را مانند ساختمان، منازل مسکونی، باغ، زمین، سهم الارث به آموزش و پرورش، دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و نیروی مقاومت بسیج (شامل رده‌ها) و حوزه‌های علمیه و دانشگاه آزاد اسلامی و مراکز تحقیقاتی وابسته به دانشگاهها و سازمان تربیت بدنی انتقال می‌دهند از پرداخت هرگونه عوارض و مالیات نقل و انتقال معاف می‌باشند.

ج - وزارت آموزش و پرورش مجاز است تا سقف ده درصد (۱۰٪) از اعتبارات

۱ - به نظر «به» در این سطر زائد می‌باشد.

عمرانی (ملی و استانی) هر سال خود را صرف خرید زمین برای احداث فضاهای آموزشی و پرورشی و ورزشی مناسب نماید.

ماده ۱۴۵ - الف - بمنظور تجهیز منابع غیردولتی بخش آموزش و پرورش، میزان عوارض و عواید کالاهای و خدمات موضوع بند (۲) ماده (۱۳) قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۲۶^(۱) در استانها، شهرستانها و مناطق کشور به دو درصد (۲٪) افزایش می‌یابد.

ب - از تاریخ تصویب این قانون کالاهای مصرفی وارداتی نیز به مجموعه کالاهای خدمات موضوع بند (۲) ماده (۱۳) قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش در استانها، شهرستانها و مناطق کشور افزوده می‌شود و دودرصد (۲٪) عوارض موضوع ماده قانونی سابق الذکر از آنها اخذ می‌گردد.

ج - سی درصد (۳۰٪) از درآمدهای حاصل از اجرای بند (الف) و (ب) این ماده در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار می‌گیرد تا در جهت ایجاد تعادل در استانهای کشور به مصرف برسد.

ماده ۱۴۶ - در دوران برنامه سوم واحدهای آموزشی و پرورشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش و همچنین واحدهای آموزشی فنی و حرفه‌ای از پرداخت هرگونه عوارض به شهرداری معاف هستند.

ماده ۱۴۷ - در جهت تحقق کامل اهداف تأسیس صندوق ذخیره فرهنگیان موضوع تبصره (۶۳) قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری

۱ - بند ۲ ماده (۱۳) قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش در استانها، شهرستانها و مناطق کشور مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۲۶

۱۲ - منابع مالی شوراهای مناطق برای هزینه‌های جاری و عمرانی عبارتند از:

۱ -

۲ - یک درصد از بهای فروش کالا و خدمات کارخانه‌ها و مؤسسات خدماتی و تولیدی استان که از طریق شورای استان میان مناطق توزیع می‌شود.

اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰^(۱) و تأمین هرچه بیشتر رفاه و ارتقای وضعیت معیشتی فرهنگیان کشور، دولت مکلف است:

الف - کارکنان وزارت آموزش و پرورش که عضویت صندوق ذخیره فرهنگیان را پذیرفته‌اند و یا خواهند پذیرفت باید ماهانه درصدی از حقوق و مزایای خود را تا پنج درصد (۵٪) به حساب صندوق واریز کنند و دولت نیز موظف است همه ساله معادل سهم واریزی اعضاء به صندوق ذخیره فرهنگیان به طور کامل در ردیف اعتباری خاص در بودجه سال مربوطه منظور و پرداخت نماید.

ب - دولت موظف است دیون خود نسبت به صندوق ذخیره فرهنگیان را که تا پایان سال ۱۳۷۸ ایجاد شده است ظرف سه سال در لویح بودجه‌های سالیانه درج و نسبت به تسویه آن اقدام نماید.

ج - در مورد عملکرد صندوق ذخیره فرهنگیان، وزیر آموزش و پرورش در مقابل مجلس شورای اسلامی مسؤول می‌باشد.

ماده ۱۴۸ - از تاریخ تصویب این قانون تقویم آموزشی مدارس متناسب با شرایط اقلیمی و جغرافیایی هر منطقه با تصویب شورای عالی آموزش و پرورش تعیین می‌گردد.

ماده ۱۴۹ - الف - به وزارت آموزش و پرورش اجازه داده می‌شود اجاره اماکن و فضاهای آموزشی در فرصتهایی که از آنها استفاده نمی‌کند را از طریق انعقاد قرارداد و با

۱ - تبصره (۶۳) قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰:

وزارت آموزش و پرورش موظف است نسبت به تأسیس صندوق ذخیره فرهنگیان اقدام نماید، فرهنگیان می‌توانند ماهانه حداکثر تا مبلغ پنج درصد (۵٪) حقوق و مزایای خود را به حساب صندوق واریز نمایند. دولت موظف است همه ساله معادل مبلغ فوق را که به همین منظور در بودجه سالانه منظور می‌گردد، به صندوق مزبور واریز نماید. سهم الشرکه فرهنگیان در هنگام بازنشستگی و از کارافتادگی و یا بازخریدی به آنان و در صورت فوت به ورثات آنها مسترد می‌گردد.

حق اولویت برای فرهنگیان دریافت نموده و براساس مفاد بند (ب) این ماده هزینه نماید. در این خصوص فرهنگیان مشمول قانون منع مداخله کارکنان در معاملات دولتی^(۱) نخواهند بود.

ب - به وزارت آموزش و پرورش اجازه داده می‌شود، درآمدهایی را که براساس قوانین مصوب، دریافت می‌کند به حسابهایی که توسط خزانه برای هر یک از دستگاههای اجرائی ملی و استانی افتتاح می‌شود واریز کند تا به حساب درآمد اختصاصی دستگاه مربوط منظور شود. همه ساله معادل صد درصد (۱۰۰٪) وجوه واریزی، از محل اعتبار درآمد اختصاصی دستگاه ذی‌ربط که به‌همین منظور در قانون بودجه هر سال پیش‌بینی می‌شود، در اختیار دستگاه مربوط قرار خواهد گرفت.

ج - تعرفه‌های مربوط به بند (الف) این ماده در دستگاههای اجرائی ملی بنابه پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش به تصویب هیأت وزیران و تعرفه‌های مربوط به دستگاههای اجرائی استانی به تصویب شورای آموزش و پرورش استان خواهد رسید. ماده ۱۵۰ - الف - به دستگاههای اجرائی اجازه داده می‌شود، درصدی از اعتبارات جاری و عمرانی خود را برای اجرای دوره‌های آموزشی ضمن خدمت (خارج از نظام آموزش عالی رسمی کشور) به شرح زیر هزینه کنند:

۱ - اجرای دوره‌های آموزشی ضمن خدمت متناسب با مشاغل مورد تصدی کارکنان به‌منظور افزایش سطح کارایی آنان به ویژه از طریق آموزشهای کوتاه‌مدت پودمانی.

۲ - اجرای دوره‌های آموزشی ویژه مدیران.

ب - کلیه دستگاههای اجرائی موظفند حداکثر طی مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، برنامه‌های آموزشی سالانه خود را برای دوران برنامه سوم و به تفکیک سال،

۱ - جهت اطلاع از قانون منع مداخله وزرا و نمایندگان مجلس و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری مصوب ۱۳۳۷/۱۰/۲۲ به مجموعه معاملات و اموال دولتی (در دست انتشار) این اداره کل مراجعه شود.

شامل مباحث و موضوعات آموزشی، چگونگی اجرای دوره‌ها و همچنین چگونگی پوشش کلیه کارکنان شاغل را تهیه و جهت تأیید به سازمان امور اداری و استخدامی کشور ارسال دارند.

ج - آیین‌نامه اجرائی این ماده شامل میزان و چگونگی هزینه نمودن اعتبار بند (الف) این ماده و پیش‌بینی الزامات و تسهیقات قانونی طی مدت سه ماه پس از تصویب این قانون بنا به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه و سازمان امور اداری و استخدامی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۵۱ - به منظور هماهنگی امر سیاست‌گذاری آموزشهای فنی و حرفه‌ای اعم از رسمی و غیررسمی شامل آموزشهای کاردانی و علمی کاربردی که متولی آن وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و آموزشهای فنی و حرفه‌ای متوسطه و کار و دانش که متولی آن وزارت آموزش و پرورش و آموزشهای فنی و حرفه‌ای کوتاه‌مدت که متولی آن وزارت کار و امور اجتماعی و آموزشهای ضمن خدمت کارکنان دولت و مدیریت حرفه‌ای تخصصی که متولی آن سازمان امور اداری و استخدامی کشور می‌باشند، شورای عالی کارآموزی [مواد (۵) و (۶) و (۷) قانون کارآموزی مصوب ۱۳۴۹ مجلسین سنا و شورای ملی سابق] (۱) و

۱ - مواد ۵، ۶ و ۷ قانون کارآموزی مصوب ۱۳۴۹/۲/۲۸:

ماده ۵ - به منظور تعیین خط مشی کلی کارآموزی کشور شورایی به نام شورای عالی کارآموزی مرکب از وزرای کار و امور اجتماعی - اقتصاد - آموزش و پرورش - علوم و آموزش عالی مدیر عامل سازمان برنامه - رییس اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و یا معاونین آنان و دونفر از مطلعین امور تعلیمات حرفه‌ای به انتخاب اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و یکنفر از کارگران مطلع به انتخاب وزیر کار و امور اجتماعی تشکیل می‌شود.

ریاست شورا با وزیر کار و امور اجتماعی و در غیاب مشارالیه با وزیر آموزش و پرورش خواهد بود.

تبصره ۱ - شورای عالی دارای دبیرخانه‌ای خواهد بود که در وزارت کار و امور اجتماعی تشکیل می‌شود.

تبصره ۲ - طرز تشکیل جلسات و تشکیلات داخلی دبیرخانه شورای عالی کارآموزی به وسیله آیین‌نامه‌ای که به تصویب شورای عالی مذکور خواهد رسید تعیین می‌شود.

شورای عالی هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای کشور (مصوب ۱۳۵۹ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران^(۱)) و شورای عالی آموزشهای علمی، کاربردی (مصوب سال ۱۳۶۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی^(۲)) منحل و ستاد هماهنگی آموزشهای فنی و حرفه‌ای به ریاست معاون اول رئیس جمهور و عضویت وزرای آموزش و پرورش، کار و امور اجتماعی، علوم، تحقیقات و فن‌آوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشاورزی و جهادسازندگی و رئیس سازمان برنامه و بودجه و دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور و رئیس مرکز امور مشارکت زنان تشکیل می‌گردد. سایر وزرا حسب مورد و به تشخیص و دعوت رئیس ستاد در جلسات شرکت خواهند نمود. رئیس سازمان برنامه و بودجه دبیر ستاد می‌باشد. سایر وظایف و اختیارات شوراهای مذکور به وزارتخانه‌های ذی‌ربط تفویض می‌گردد. تصمیمات این ستاد پس از تأیید هیأت وزیران برای کلیه وزارتخانه‌ها و شوراها در امور مذکور لازم‌الاجرا خواهد بود. آیین‌نامه اجرایی این ماده طی مدت سه ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد ستاد

► ماده ۶- وظایف شورای عالی کارآموزی عبارت است از: تعیین خط مشی و برنامه کلی کارآموزی در کشور و نظارت بر نحوه مصرف درآمد حاصله از اجرای این قانون - تعیین حدود اختیارات و وظایف کمیته‌های کارآموزی - تهیه و تصویب مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به قرارداد کارآموزی مدت و نحوه کارآموزی - دستمزد کارآموزان و سایر مسائل مربوط به امور کارآموزی.

تبصره - شورای عالی کارآموزی می‌تواند در اجرای این قانون به پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی قسمتی از وظایف خود را به کمیته کارآموزی تفویض نماید.

ماده ۷- شورای عالی کارآموزی بنا به پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی به تدریج حرفه‌ها و مناطقی را که باید در آن کارآموزی انجام شود و صنایع مشمول این قانون را با توجه به طبقه بندی مشاغل و استانداردهای آموزشی و با در نظر گرفتن نوع حرف و صنایع و فراهم بودن موجبات آموزشی تعیین و اعلام خواهد شد.

۱- لایحه قانونی راجع به تشکیل شورای عالی هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای مصوب ۱۳۵۹/۲/۲۰ و آیین‌نامه اجرایی شورای عالی مزبور که پیوست لایحه قانونی به تصویب رسیده در صفحه ۷۰ مجموعه قوانین سال ۱۳۵۹ روزنامه رسمی درج شده است.

۲- جهت اطلاع از مصوبات تشکیل شورای عالی آموزشهای علمی - کاربردی مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۱ و آیین‌نامه تشکیل شورای عالی آموزشهای علمی - کاربردی مصوب ۱۳۶۹/۱۱/۹، به صفحات ۱۲۸ و ۱۴۰ جلد دوم مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی از انتشارات این اداره کل مراجعه شود.

به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۵۲ - به منظور پاسخگویی مناسب به افزایش تقاضا برای ورود به

آموزش عالی با استفاده بهینه از ظرفیتهای موجود و حمایت از مشارکتهای مردمی:

الف - به دستگاههای اجرایی دارای واحد آموزش عالی وابسته، اجازه داده می شود برای ظرفیت مازاد بر نیاز خود، با اخذ مجوز از شورای گسترش آموزش عالی، در مقطع کاردانی دانشجو پذیرش کرده و هزینه آن را از متقاضیان دریافت و به خزانه واریز کنند. معادل وجوه واریزی ضمن لوایح بودجه سنواتی در اختیار دستگاههای مجری دوره های آموزشی مذکور قرار می گیرد تا براساس مقررات مربوط به اجرای این دوره ها و ارتقای کیفیت واحد آموزشی اختصاص یابد.

در مواردی که کسب آموزشها توسط آموزش گیرنده موجب تعهد خدمت می گردد دستگاههای مربوطه بایستی مجوز لازم را از سازمان امور اداری و استخدامی کشور اخذ کنند.

اجرای دوره های کارشناسی در رشته هایی که امکان برگزاری آن در دیگر دانشگاهها میسر یا به صرفه و صلاح نباشد به صورت استثنا و با اخذ مجوز از شورای گسترش آموزش عالی بلامانع است.

ب - به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی اجازه داده می شود نسبت به برگزاری دوره های شبانه و دوره های خاص اقدام کرده و هزینه های مربوط را با تأیید وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و علوم، تحقیقات و فن آوری حسب مورد از داوطلبان اخذ و به خزانه واریز کنند. وجوه واریزی ضمن لوایح بودجه سنواتی در اختیار دستگاههای مربوط قرار می گیرد.

برگزاری دوره های خاص نباید منجر به صدور مدرک دانشگاهی گردد.

جانابزان بالای بیست و پنج درصد (۲۵٪) به طور کامل، دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی تا سقف پنجاه درصد (۵۰٪) از

پرداخت شهریه دوره‌های شبانه و دوره‌های خاص معاف می‌باشند.

ج - به دولت اجازه داده می‌شود، تسهیلات اعتباری به صورت وام بلندمدت در اختیار صندوقهای رفاه دانشجویان قرار دهد تا بخشی از دانشجویان دوره‌های مذکور در بند (ب) این ماده و دانشجویان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش دولتی و غیردولتی و پیام نور به استثناء دوره‌های خاص که امکان پرداخت شهریه را ندارند، بتوانند با استفاده از این وام شهریه خود را پرداخت و پس از فراغت از تحصیل به تدریج بازپرداخت کنند.

دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی و فرزندان جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) به بالا و فرزندان شاهد و فرزندان آزادگان که عدم تمکن مالی آنها حسب مورد به تأیید دستگاه‌های ذی‌ربط می‌رسند از پرداخت شهریه معاف می‌باشند.

دانشگاه آزاد اسلامی و مؤسسات آموزش عالی غیرانتفاعی (غیردولتی)، پیام نور و دوره‌های شبانه شهریه‌های این دانشجویان را از محل اعتباراتی که به این منظور بودجه سنواتی منظور می‌گردد دریافت خواهند نمود.

د - هزینه‌های دانشگاه پیام نور از محل دریافت شهریه از دانشجویان، کمکهای مردمی و اعتبارات بودجه عمومی تأمین می‌گردد.

ه - به دولت اجازه داده می‌شود به طرحهای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در زمینه ایجاد و توسعه واحدهای آموزش عالی، در صورت انطباق با ضوابط و سیاست‌های آموزش عالی کشور، از محل بودجه عمومی، یارانه سود اعتبارات بانکی اعطا کند. ایجاد آموزشکده‌های غیردولتی غیرانتفاعی به منظور توسعه دوره‌های کاردانی علمی - کاربردی در اولویت استفاده از تسهیلات بانکی مذکور خواهند بود.

و - کلیه دانشجویان واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی و مراکزی که زیر نظر این واحدها تحصیل می‌نمایند و تا پایان سال ۱۳۷۸ به تصویب هیأت امناء رسیده‌اند از کلیه

تسهیلاتی که برای دانشجویان سایر دانشگاهها در نظر گرفته می شود برخوردار خواهند شد.

واحدها و مراکزی که پس از سال ۱۳۷۸ به تصویب هیأت امنا خواهند رسید بایستی تمامی مراحل مندرج در اساسنامه دانشگاه را طی نمایند.

ماده ۱۵۳ - ضمن تداوم و تقویت کمکهای دولت به صندوقهای رفاه دانشجویان و تأمین امکانات رفاهی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی دولتی، به منظور بهبود شرایط و امکانات رفاهی دانشجویی، ساماندهی نظام اعطای یارانه و هدایت کمکهای دولت به سمت دانشجویان کم درآمد:

الف - بخشی از مابه‌ازای ریالی تسهیلات رفاهی که توسط دانشگاه در اختیار دانشجو قرار می‌گیرد به عنوان وام قرض‌الحسنه بلندمدت از صندوقهای رفاه تلقی می‌شود و استفاده کنندگان از خدمات مذکور موظف به بازپرداخت آن در اقساط بلندمدت پس از فراغت از تحصیل هستند.

ب - وجوه حاصل از بازپرداخت اقساط فوق، صرف بهبود شرایط و امکانات رفاهی از قبیل خوابگاهها به دانشجویان واجد شرایط خواهد شد.

ج - دانش‌آموختگان دوره‌های روزانه دانشگاههای دولتی که قبل از پایان مدت تعهد خدمت خود (موضوع قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی، مصوب ۱۳۵۲/۴/۳۰ و اصلاحیه آن مصوب ۱۳۵۸/۷/۳۰^(۱)) عازم خارج از کشور هستند باید قبل از خروج نسبت به پرداخت هزینه‌های تحصیلی خود و یا سپردن تعهد لازم اقدام کنند. بورسیه‌های خارج از کشور دستگاههای دولتی که تضمین و وثیقه کافی برای بازگشت سپرده‌اند از این امر مستثنی هستند.

آیین‌نامه‌های این ماده به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فن‌آوری

۱ - قانون تأمین وسائل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی و اصلاحیه آن در صفحه ۱۴۴ مجموعه قوانین سال ۱۳۵۳ و صفحه ۲۲۱ مجموعه قوانین سال ۱۳۵۸ روزنامه رسمی درج شده است.

و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۵۴ - به منظور تسهیل در استفاده از تخصص و توان فنی کادر علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و جهت گیری پژوهشهای دانشگاهی به سمت نیازهای علمی و تخصصی کشور:

الف - به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور و مراکز تحقیقاتی مصوب اجازه داده می شود با رعایت مراتب زیر نسبت به تشکیل شرکتهای دولتی خدمات علمی، تحقیقاتی و فنی با مقررات خاص و تابع قانون تجارت مبادرت کنند.

۱ - خدمات این شرکتها صرفاً در محدوده تحقیقات و خدمات علمی و فنی است که شرکتها و مؤسسات بخش غیردولتی و غیرعمومی قادر به انجام آنها نیستند و دانشگاه را از اهداف اصلی آموزشی و پژوهشی خود دور نمی کند.

۲ - حداکثر چهل و نه درصد (۴۹٪) از سهامداران این شرکتها اعضای هیأت علمی، کارشناسان پژوهشی، تکنسینها و کارکنان همان دانشگاه، مؤسسه آموزش عالی و مرکز تحقیقاتی و پژوهشی بوده و سهامداران و شرکت مربوطه از محدودیت قانون منع مداخله وزراء و نمایندگان مجلسین، دولت و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری مصوب ۱۳۳۷/۱۰/۲۲^(۱) مستثنی است.

اساسنامه نمونه و یا خاص هر یک از شرکتهای فوق در هر یک از دانشگاهها، مؤسسات آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی و پژوهشی با پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ب - نحوه هزینه اعتبارات جاری و اختصاصی برنامه تحقیقات دانشگاهها و مراکز پژوهشی که تابع قانون مربوط به مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص ترکیب هیأت امناء دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی مصوب

۱ - قانون مزبور در صفحه ۴۶۸ مجموعه قوانین روزنامه رسمی سال ۱۳۳۷ درج شده است.

۱۳۷۶/۴/۳^(۱) و قانون نحوه انجام امور مالی و معاملاتی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۸^(۲) هستند، صرفاً تابع قوانین مذکور و آیین نامه‌های مربوطه بوده و از شمول قوانین و مقررات عمومی و مؤسسات دولتی - به استثنای ماده (۳۱) قانون محاسبات عمومی^(۳) - مستثنی می‌باشد. درآمدهای حاصل از خدمات پژوهشی مراکز تحقیقاتی درآمد اختصاصی مراکز مذکور محسوب می‌گردند.

فصل بیست و یکم - فرهنگ و هنر، ارتباطات جسمی و تربیت بدنی

ماده ۱۵۵ - الف - به منظور گسترش عدالت اجتماعی و فراهم کردن امکان استفاده عادلانه اقشار مختلف جامعه از کالاها و خدمات فرهنگی، ورزشی و هنری و به منظور ایجاد تعادل و کاهش نابرابریها اجازه داده می‌شود:

۱- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان تربیت بدنی حسب مورد شاخصها و استانداردهای مربوط به بهره‌مندی نقاط مختلف کشور از فضاهای ورزشی، فرهنگی، هنری و همچنین میزان دسترسی ساکنین مناطق مختلف کشور به خدمات و تولیدات فرهنگی، هنری و ورزشی را متناسب با ویژگیهای اجتماعی، فرهنگی، جمعیتی و

۱- قانون مزبور در صفحه ۳۴۱ مجموعه قوانین روزنامه رسمی سال ۱۳۷۶ درج شده است.

۲- قانون مزبور در صفحه ۷۱۴ مجموعه قوانین روزنامه رسمی سال ۱۳۶۹ درج شده است.

۳- ماده ۳۱ قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۶۶: ذی حساب مأموری که به موجب حکم وزارت امور اقتصادی و دارایی از بین مستخدمین رسمی واجد صلاحیت به منظور اعمال نظارت و تأمین هماهنگی لازم در اجرای مقررات مالی و محاسباتی در وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و دستگاههای اجرایی محلی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی به‌این سمت منصوب می‌شود و انجام سایر وظایف مشروحه زیر را به عهده خواهد داشت:

۱- نظارت بر امور مالی و محاسباتی و نگهداری و تنظیم حسابها برطبق قانون و ضوابط و مقررات مربوط و صحت و سلامت آنها.

۲- نظارت بر حفظ اسناد و دفاتر مالی.

۳- نگهداری و تحویل و تحول وجوه و نقدینها و سپرده‌ها و اوراق بهادار.

۴- نگهداری حساب اموال دولتی و نظارت بر اموال مذکور.

جغرافیائی هر یک از این مناطق، حداکثر تا پایان سال اول برنامه سوم تهیه و همراه با ارائه راه‌حلهای مناسب برای ایجاد تعادل به هیأت وزیران ارائه دهند.

۲- دستگاه‌های اجرائی امکانات، تأسیسات و فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی، طرح‌های نیمه‌تمام و اراضی متعلق را در مناطق شهری با اولویت شهرهای بزرگ به بخشهای غیردولتی با اولویت اشخاص حقیقی و حقوقی ایثارگران که دارای سوابق ورزشی، فرهنگی و هنری و شهرداریها در قالب قراردادهای اجاره، اجاره به شرط تملیک و فروش، واگذار نموده و درآمدهای ناشی از آن را به خزانه واریز نماید. معادل وجوه واریزی فوق از محل اعتبارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواتی هر یک از سالهای برنامه پیش‌بینی خواهد شد، در اختیار دستگاههای اجرائی موضوع این بند قرار می‌گیرد تا برای احداث فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی در مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته در چارچوب سیاستهای برنامه سوم هزینه کند.

ب- سازمان برنامه و بودجه موظف است در لوایح بودجه سنواتی هر یک از سالهای برنامه اعتبارات بخشهای فرهنگ و هنر، تربیت بدنی و ورزش را با توجه به موارد مذکور در بند (الف) این ماده و با عنایت به وضعیت بهره‌برداری از فضاهای ورزشی، فرهنگی و هنری در مناطق مختلف کشور به گونه‌ای توزیع کند که نابرابریهای موجود در زمینه برخورداری مناطق مختلف کشور از فضاهای ورزشی، فرهنگی و هنری و دستیابی ساکنین آنها به تولیدات فرهنگی تقلیل یافته و به تعادل برسد.

آیین‌نامه اجرائی این ماده شامل نحوه واگذاری امکانات، تأسیسات و فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی، اراضی و طرح‌های نیمه‌تمام قابل واگذاری، نحوه استفاده از تسهیلات بانکی و موارد و نحوه مصرف درآمدهای ناشی از اجرای مفاد این ماده، به پیشنهاد مشترک سازمانهای برنامه و بودجه، امور اداری و استخدامی کشور، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان تربیت بدنی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۱- کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۱۱) این قانون و نهادها و مؤسسات

عمومی غیردولتی مشمول مفاد این ماده می‌باشد.

تبصره ۲- اجرای مفاد این ماده در مورد مؤسسات و نهادهایی که تحت نظر مقام معظم رهبری اداره می‌شوند منوط به تأیید معظم‌له می‌باشد.

ماده ۱۵۶- به منظور استفاده از توانمندیهای شوراهای اسلامی شهر و روستا در انجام امور دینی و فرهنگی، شوراهای مذکور علاوه بر وظایف مصرحه در قانون تشکیل آنها^(۱)، موظف به انجام وظایف ذیل هستند.

الف - بررسی مشکلات و نارسائیهای فرهنگی، هنری، ورزشی و آموزشی و ارائه پیشنهادهاى لازم به مسؤلان و مراجع ذی‌ربط.

ب - مساعدت و مشارکت در حفظ و نگهداری بناهای فرهنگی و گلزار شهداء، بهره‌برداری از مراکز فرهنگی و هنری و ورزشی و تلاش برای جلب همکاری مردم در ایجاد تأسیسات و فضاهاى مورد نیاز.

ج - همکاری در حفاظت از ابنیه و آثار تاریخی و فرهنگی و بافتها و محوطه‌های فرهنگی، تاریخی و ممانعت از تغییر کاربری آنها.

آیین‌نامه اجرائی این ماده شامل نحوه مشارکت و همکاری شوراها در انجام وظایف مذکور به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی و کشور، سازمان تبلیغات اسلامی و سازمان تربیت بدنی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۵۷- با عنایت به اهتمام ویژه نظام جمهوری اسلامی ایران به حل مسائل جوانان و اعتلاء و رشد نسل جوان کشور و استفاده بهینه از استعدادها و توانائیهای این نسل عزیز، مرکز ملی جوانان به منظور ساماندهی اساسی امور جوانان کشور بصورت ساختار و سازمان کار متناسب با این مأموریت به سازمان ملی جوانان تبدیل می‌گردد تا وظایف اساسی ذیل را بر عهده گیرد:

۱- قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ در صفحه ۲۷۵ مجموعه قوانین روزنامه رسمی سال ۱۳۷۵ درج شده است.

الف - سازمان ملی جوانان موظف است برنامه جامع ملی ساماندهی امور جوانان کشور با عنایت به جایگاه نقش و مأموریت‌های اساسی دستگاههای مختلف دولتی و غیردولتی مرتبط با امور جوانان نظیر نیروی مقاومت بسیج و توجه اساسی به نیازهای جوانان در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، شغلی، علمی، تفریحی و تحصیلی را تهیه و تدوین نماید.

ب - شناسایی و پی‌گیری و اگذاری آن دسته از فعالیتهای دستگاههای اجرائی که می‌تواند با پیش‌بینی تمهیدات لازم از طریق سازمانهای غیردولتی جوانان انجام گیرد.

ج - برای تحقق مواردی که نیاز به تهیه طرح دارد، سازمان ملی جوانان برحسب مورد طرحهای لازم شامل اهداف، اصلاحات سازمانی، تسهیلات مالی، حمایتی اجرائی از تشکلهای غیردولتی را تهیه نماید.

آیین‌نامه اجرائی این ماده مشتمل بر نحوه همکاری بین سازمان ملی جوانان و دستگاههای اجرائی، به پیشنهاد مشترک سازمان ملی جوانان و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۵۸ - مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری موظف است در جهت زمینه‌سازی برای ایفای نقش مناسب زنان در توسعه کشور و تقویت نهاد خانواده، ضمن انجام مطالعات لازم با همکاری دستگاههای اجرایی ذی‌ربط اقدامات ذیل را به عمل آورد:

الف - با بهره‌گیری از اصول و مبانی اسلامی و با در نظر گرفتن تحولات آینده جامعه، نیازهای آموزشی و فرهنگی و ورزشی خاص زنان را شناسایی کرده و طرحهای مناسب را برحسب مورد از طریق دستگاههای اجرایی ذی‌ربط تهیه و برای تصویب به مراجع مربوط پیشنهاد کند.

ب - طرحهای لازم برای افزایش فرصتهای اشتغال زنان و ارتقاء شغلی آنان در چارچوب تمهیدات پیش‌بینی شده در این قانون و متضمن اصلاحات ضروری در امور

اداری و حقوقی را تهیه و به منظور تصویب به هیأت وزیران ارائه کند.

ج - با سازماندهی فعالیتهای مطالعاتی مشترک با دستگاههای مسؤول در قوه قضائیه، طرحهای لازم برای تسهیل امور حقوقی و قضائی زنان را تهیه و بر حسب مورد از طریق دستگاههای مسؤول پی گیری کند.

د - برای بهره گیری از خدمات مختلف اجتماعی زنان در زمینه های مالی، حقوقی، مشاوره ای، آموزشی و ورزشی، طرحهای لازم با اولویت قایل شدن برای زنان خودسرپرست و بی سرپرست مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته و گروههای محروم جامعه در زمینه حمایت از تشکیل سازمانهای غیر دولتی، تهیه و بر حسب مورد به دستگاههای اجرایی یا دولت منعکس کند تا پس از تصویب از طریق دستگاههای ذی ربط اجرا شوند.

ه - گزارش عملکرد سالیانه دستگاههای اجرایی را در زمینه اجرای مفاد این ماده به هیأت وزیران ارائه کند.

ماده ۱۵۹ - برای اعتلای معرفت دینی و قرآنی و بهره گیری از اندیشه های والای حضرت امام خمینی (ره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه ای در تحکیم مبانی فکری ارزشهای انقلاب اسلامی و فرهنگ جهاد و شهادت در جامعه، به ویژه در جوانان و نوجوانان، وزارتخانه های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فن آوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما، نیروی مقاومت بسیج، سازمان تبلیغات اسلامی، دفتر تبلیغات اسلامی و سایر دستگاههایی که از بودجه عمومی استفاده می کنند موظف اند:

الف - یکی از مراکز پژوهشی موجود خود را برای انجام مطالعات مستمر و همه جانبه در زمینه های بهره گیری از علوم و فن آوری ها و هنر دینی و افکار حضرت امام خمینی (ره) مأمور کنند و با پیش بینی منابع لازم زمینه های مشارکت دانشجویان دوره های تحصیلات تکمیلی را در پژوهشهای مرتبط با این امور فراهم کنند.

ب- در طرحها و فعالیتهای فرهنگی و تربیتی، آموزشی با بهره گیری از انواع هنرها، علوم و فن آوریهای جدید، اثربخشی فعالیتهای در این زمینهها را تعمیق بخشند و با پیش بینی امکانات و امتیازات کافی زمینه جذب اندیشمندان متعهد و استعداد های خلاق، نوآور را در این عرصهها فراهم سازند.

ج- یکی از واحدهای مناسب موجود خود را برای تحقیق و ارزیابی مستمر اثربخشی فعالیتهای فرهنگی، تربیتی موجود و جدید و چگونگی ارتقای بهره وری از منابع موجود در اجرای اهداف سابق الذکر را تجهیز کنند.

شروع هرگونه فعالیت جدید فرهنگی، تربیتی و آموزشی در زمینههای فوق با ارائه توجیه مناسب مبتنی بر نتایج این ارزیابیها صورت خواهد پذیرفت.

د- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف است به منظور ترویج فرهنگ ایثار و شهادت و بزرگداشت یاد شهیدان و تجلیل از ایثارگران و حماسه دفاع مقدس و اعطای تسهیلات ویژه در فعالیتهای فرهنگی، هنری به خانوادههای معظم شاهد و ایثارگران با همکاری بنیاد شهید انقلاب اسلامی و بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی و بنیاد حفظ آثار و ارزشهای دفاع مقدس، طرح مناسبی را تهیه و به هیأت وزیران ارائه کند.

ه- دستگاههای ذی ربط موظفند به منظور ترویج فرهنگ و ارزشهای والای اسلام و ایران اسلامی و استفاده از اندیشههای دینی و سیاسی حضرت امام خمینی (ره)، اقدامات ذیل را انجام دهند:

۱- سازمان امور اداری و استخدامی کشور موظف است برنامه آموزشی ویژه ای را برای مدیران دولتی تهیه و از طریق آن مبانی نظری و اندیشههای دینی و سیاسی حضرت امام خمینی (ره) را آموزش دهد.

۲- سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و وزارتخانههای آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فن آوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با تجدیدنظر در برنامههای آموزشی و تربیتی خود معرفی شخصیت حضرت امام خمینی (ره) و

اندیشه‌های معظم‌له را مورد عنایت خاص قرار دهند.

۳- وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری برنامه‌های خاصی را برای تقویت مطالعات و پژوهش‌های مربوط به شناخت افکار و اندیشه‌های امام خمینی (ره) با همکاری مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی (ره) تدوین و با بهره‌گیری از ظرفیتهای مؤسسات و مراکز پژوهشی و پایان‌نامه‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی زمینه شناخت هرچه بیشتر افکار معظم‌له را فراهم سازد.

۴- به منظور اجراء، نظارت و ارزیابی این برنامه‌ها، ستادی در قالب آیین‌نامه این بند تعیین می‌شود.

و- به منظور آموزش همگانی قرآن کریم، سازمان تبلیغات اسلامی موظف است در سطح کشور و نقاط محروم نسبت به فراخوان و آموزش قرآن (باعنوان طرح نهضت قرآن‌آموزی) اقدام نماید. در این راستا ضمن اولویت بخشیدن به جوانان و نوجوانان سازمان مذکور مجاز است تا در هر یک از مراکز استانها نسبت به تأسیس و حمایت مرکز تربیت معلم و مبلغ قرآن اقدام نماید.

آیین‌نامه اجرائی این بند با مشارکت سازمان تبلیغات اسلامی و سازمان اوقاف و امور خیریه تهیه و در سال اول برنامه سوم به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ز- به منظور هماهنگی اعزام مبلغ خصوصاً جهت نقاط محروم و دهستان‌های فاقد روحانی در ایام سال به مناسبت‌های مختلف سازمان تبلیغات اسلامی موظف است ضمن انجام مطالعات و تحقیقات میدانی لازم در خصوص نیازمندی‌های تبلیغ دینی سراسر کشور در سال اول برنامه سوم نتیجه آن را با طرح جامع شناسائی، گزینش و آموزش‌های کوتاه مدت، بلندمدت و اعزام با مشارکت سایر ارگان‌ها و نهادهای ذی‌ربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

ح- به منظور بررسی و پژوهش پیرامون مسائل مستحدثه و مشکلات مذهبی اقشار مختلف در زمینه فرهنگ دینی و نحوه پاسخگویی منطقی به سؤالات و مشکلات

مذکور، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم موظف است ضمن هماهنگی با مراکز پژوهشی دینی، راهکارها و طرحهای کاربردی و برنامه‌های عملی تحقق هدف فوق را طی سال اول برنامه سوم تهیه و به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی برساند. .
 آیین‌نامه اجرائی این ماده، شامل نحوه همکاری دستگاههای اجرائی، به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه و دستگاههای فوق‌الذکر حداکثر ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره - انجام کلیه فعالیتهای پیش‌بینی شده در این ماده در مورد مؤسسات و نهادهایی که تحت نظر مقام معظم رهبری اداره می‌شوند، منوط به تأیید معظم‌له می‌باشد.

ماده ۱۶۰ - گزارشهای پژوهشی، پایان‌نامه‌ها و نرم‌افزارهای چند رسانه‌ای به عنوان "اثر" مشمول مفاد قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱^(۱) می‌گردد. ثبت نرم‌افزارهای چند رسانه‌ای از لحاظ فنی و رایانه‌ای توسط دبیرخانه شورای عالی داده‌ورزی انجام می‌شود. شورای عالی یاد شده موظف است در موقع ثبت اثر، نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را اخذ کند.

تبصره - نحوه ثبت آثار فرهنگ مکتوب، هنری، سینمایی و نرم‌افزارهای رایانه‌ای برای استفاده از حق انحصاری توسط صاحبان آنها به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۶۱ - به منظور بازسازی سینماها و مجتمع‌های فرهنگی و ساخت سینماها و مجتمع‌های فرهنگی جدید و تالارهای نمایش در شهرهایی که بیش از پانزده هزار (۱۵۰۰۰) نفر جمعیت دارند:

۱ - قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان در صفحه ۵۹۸ مجموعه قوانین روزنامه رسمی سال ۱۳۴۸ درج شده است.

الف - شهرداریهای کشور می توانند رأساً یا با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی برای ساخت و بازسازی سینماهای موجود از تسهیلات بانکی استفاده کنند.

ب - تأمین زمین مناسب برای ساخت سینما و مجتمع فرهنگی در شهرکهای جدید الاحداث به عهده وزارت مسکن و شهرسازی و در طرحهای توسعه شهری به عهده شهرداریها خواهد بود.

زمینهای مذکور در این بند به قیمت منطقه‌ای و به صورت اقساط ده ساله در اختیار اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی قرار می‌گیرد.

ج - به شهرداریهای شهرهای مذکور اجازه داده می‌شود زمینهای مناسب برای ساخت سینما و مجتمع فرهنگی را که در مالکیت شهرداری است بدون انتقال مالکیت دو قالب قرارداد با دریافت حداقل سهم بابت زمین برای مدت بیست و پنج (۲۵) سال در اختیار افراد حقیقی و حقوقی قرار دهند.

د - در موارد بازسازی سینماها و مجتمع‌های فرهنگی و یا ساخت سینماهای جدید و تالارهای نمایش شهرداریها موظفند بدون اخذ هر نوع عوارض و دریافت هزینه، پروانه ساخت صادر و در صورت هماهنگی با طرحهای جامع شهری حداکثر معادل زیربنای سالن‌های نمایش، مجوز ساخت تجاری و خدماتی صادر کنند. سینماها و مجتمع‌های فرهنگی که با استفاده از این امتیازات ساخته می‌شوند تا ده سال پس از بهره‌برداری مجاز به تغییر کاربری نیستند.

آیین‌نامه اجرائی این ماده بنابه پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی و کشور و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۶۲ - به منظور شناخت تحولات فرهنگی جامعه، افزایش کارایی دستگاههای فرهنگی، ساماندهی مجموعه فعالیتهای مؤثر بر فرهنگ عمومی جامعه و اعمال نظارت مستمر بر فعالیتهای فرهنگی، اقدامات ذیل به عمل خواهد آمد:

الف - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف است با انجام مطالعات لازم و با

مشخص نمودن تعاریف، مفاهیم اصلی بخش فرهنگ نسبت به تعریف شاخص‌های فرهنگی متناسب با اهداف و آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی و سیاست‌های فرهنگی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی اقدام و پس از تأیید شورای مذکور با مبنای قرارداد آنها و با همکاری مرکز آمار ایران به ترتیب ذیل نسبت به تولید اطلاعات مربوط به آنها و اندازه‌گیری تحولات شاخص‌های مزبور طی سالهای برنامه سوم اقدام نماید:

۱- هر دو سال یک بار تحولات شاخص‌های مربوط به تغییرات فکری، پیشی و رفتاری جامعه را تعیین و برای بررسی در اختیار دستگاهها و نهادهای ذی‌ربط قرار دهد.

۲- همه‌ساله تحولات شاخص‌های مربوط به میزان مصرف کالاها و خدمات فرهنگی در کل کشور و مناطق مختلف را تعیین کند.

۳- همه ساله اطلاعات و آمار و تحولات شاخص‌های مربوط به نیروی انسانی، فضاها و تجهیزات فرهنگی اعم از دولتی و غیردولتی را در کل کشور به تفکیک استان تعیین نماید.

ب- دولت موظف است تا پایان سال اول برنامه سوم اقدامات قانونی لازم درخصوص نحوه انجام فعالیتهای فرهنگی دستگاههای اجرایی متولی امور فرهنگی اعم از دولتی، نهادها و سازمانهای عمومی غیردولتی را با هدف شناسایی مسؤولیت‌های دولت در قبال تحولات فرهنگی، افزایش کارایی، حذف فعالیتهای موازی، برقراری انضباط مالی، تنوع بخشیدن به روش‌های تأمین منابع، فراهم آوردن زمینه‌های بیشتر مشارکت مردم در امور فرهنگی را در قالب "طرح ساماندهی امور فرهنگی" تهیه نماید.

ج- به منظور ارزیابی تحولات فرهنگ عمومی و میزان اثربخشی مجموعه فعالیتهای فرهنگی که از طریق دستگاههای آموزشی، فرهنگی، رسانه‌ها و سایر دستگاههای اجرایی و نهادها و سازمانهای غیردولتی صورت می‌گیرد "ستاد نظارت و

ارزیابی" زیر نظر شورای عالی انقلاب فرهنگی تشکیل می‌گردد تا نسبت به انجام فعالیتهای زیر اقدام نماید:

۱- با استفاده از اطلاعات و شاخص‌های موضوع بند (الف) این ماده و انجام مطالعات و تحقیقات لازم، چالش‌ها و بحران‌های فرهنگی قابل پیش‌بینی ناشی از توسعه ارتباطات فرهنگی و تهاجم فرهنگ بیگانه را شناسایی و پس از تأیید شورای عالی انقلاب فرهنگی و بر حسب مورد به دستگاههای مسؤول منعکس نماید.

۲- میزان و نحوه اثربخشی فعالیتهای فرهنگی، آموزشی و پژوهشی دستگاههای مختلف اجرایی را در راستای تحقق سیاستهای مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در مسائل فرهنگی و سیاستهای اجرایی بخش فرهنگ و هنر، ارتباطات جمعی و تربیت بدنی در برنامه سوم توسعه را ارزیابی و پس از تأیید شورای عالی انقلاب فرهنگی به مراجع ذی‌ربط گزارش نماید.

۳- با انجام مطالعات مستمر روند تحقق و پیگیری دیدگاههای حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری در حوزه فرهنگ را در دستگاهها و نهادهای مختلف و در فرهنگ عمومی جامعه ارزیابی و نتایج حاصل را در اختیار مراجع ذی‌ربط قرار دهد.

۴- پس از تعیین شاخص‌های اصلی نشان‌دهنده تحولات فکری، بینشی، رفتاری اقشار مختلف به ویژه نوجوانان و جوانان و تصویب آن از طرف شورای عالی انقلاب فرهنگی، به‌طور سالانه و مستمر گزارشهای لازم حاوی تحولات شاخص‌ها و علل آن، راه‌کارهای مؤثر برای بهبود این شاخص‌ها را تهیه و پس از تأیید شورای عالی انقلاب فرهنگی در اختیار مراجع ذی‌ربط قرار دهد تا برای اصلاح سیاستها و فعالیتهای اجرایی مورد استفاده قرار گیرد.

د- کلیه دستگاههای اجرایی، نهادها و سازمانهای عمومی غیردولتی موظف‌اند براساس رهنمودها و نتایج مطالعات و گزارشهای این ستاد، فعالیتهای خود را اصلاح و یا تقویت نمایند و سازمان برنامه و بودجه نیز در زمان تنظیم بودجه‌های سالیانه

گزارش‌ها و تحلیل‌های منتشره ستاد موضوع بند (ج) این ماده را مدنظر قرار داده و تمهیدات لازم برای اجزای پیشنهادات اصلاحی ستاد مذکور را فراهم آورد.

تبصره - انجام کلیه فعالیتهای پیش‌بینی شده در این بند در مورد مؤسسات و نهادهائی که تحت نظر مقام معظم رهبری اداره می‌شوند، منوط به تأیید معظم‌له می‌باشد.

ماده ۱۶۳ - با توجه به اهمیت گسترش فضاهاى مذهبی و مساجد ضمن حفظ اصل ساماندهی ساخت و ساز، احیا، تعمیر و تجهیز مساجد از طریق مشارکتهای مردمی و شوراهای شهری و روستایی دستگاههای اجرائی موضوع این ماده موظفند طی سالهای اجرائی برنامه اقدامات زیر را انجام دهند:

الف - وزارت مسکن و شهرسازی، شهرداریها و سایر سازمانهای مسؤول در زمینه طراحی و اجرای طرحهای جامع، تفصیلی و هادی شهری و روستایی موظفند طرحهای مذکور را با محوریت مساجد تهیه و اجرا کنند.

ب - وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداریها موظفند در کلیه شهرکهای جدید الاحداث اراضی مناسبی را برای احداث مسجد و پایگاههای مقاومت بسیج پیش‌بینی کرده و پس از آماده‌سازی بدون دریافت هزینه در اختیار متقاضیان احداث مساجد و پایگاههای مقاومت بسیج قرار دهند و قیمت اراضی را در هزینه مربوط به آماده سازی اراضی منظور کنند.

ج - وزارتخانه‌های راه و ترابری و نفت موظفند به منظور تسهیل دسترسی مسافران به اماکن مذهبی با انجام هماهنگی‌های لازم از محل اعتبارات عمرانی و جاری خود نسبت به احداث مسجد و یا نمازخانه و همچنین نگهداری و مدیریت مساجد و نمازخانه‌های موجود و جدید الاحداث، در پایانه‌های مسافری و پمپ بنزینهای بین شهری اقدام کنند.

د - وزارت امور اقتصادی و دارائی موظف است کلیه وجوه پرداختی توسط

اشخاص حقیقی و حقوقی در ارتباط با احداث، تعمیر و تجهیز مساجد و سایر فضاهای مذهبی را به عنوان هزینه قابل قبول منظور کند.

هـ - شهرداریها و سازمان جنگلها و مراتع کشور موظفند نسبت به اختصاص فضای مناسب در پارکهای ملی و عمومی حسب مورد برای ایجاد مسجد یا نمازخانه اقدام کنند.

و - با هدف اعتلای جایگاه مسجد و مدرسه در فعالیتهای اجتماعی، فرهنگی محلات، روستاها و شهرها و هماهنگ سازی فعالیتهای سازماندهی شده در این مکانها در جهت ارتقای ایمان و ارزشهای معنوی و اخلاقی و شکوفائی خلاقیتهای علمی، فرهنگی و هنری گروههای مختلف جامعه به ویژه نوجوانان و جوانان اقدامات ذیل در سالهای برنامه سوم توسعه انجام می گیرد:

۱ - حمایت مالی، قانونی و حقوقی از پژوهشهای کاربردی با هدف شناخت راهکارهای اجرایی برای ارتقاء جایگاه مسجد و مدرسه در فعالیتهای اجتماعی و فرهنگی کشور.

۲ - تعریف فعالیتهای آموزشی، فرهنگی و هنری مشترک مسجد و مدرسه در آیین نامه ها و مقررات بخشهای آموزش، فرهنگ و هنر و تبلیغات اسلامی، تربیت بدنی و ورزش.

ز - به منظور ساماندهی نحوه اختصاص و مصرف منابع اعتباری دولت در زمینه احیاء و بازسازی مساجد، کمک به مراکز تحقیقاتی حوزه های علمیه، فعالیتهای مربوط به تبلیغات دینی و با هدف تقویت و متناسب کردن مشارکت مردمی در تأمین منابع این فعالیتهای سازمان تبلیغات اسلامی موظف است طی یک سال در چارچوب رهنمودهای مقام معظم رهبری و مشورت با مراجع ذی ربط و انجام مطالعات لازم با همکاری سازمان امور اداری و استخدامی کشور و سازمان برنامه و بودجه طرحی را تهیه و به دولت ارائه دهد تا پس از بررسی و تصویب، مبنای پیش بینی و مصرف منابع دولتی در

این امور قرار گیرد.

تبصره - دولت موظف است در مناطق روستائی در صورت پنجاه درصد (۵۰٪) خودیاری مردم برای احداث مسجد پنجاه درصد (۵۰٪) باقیمانده را تأمین نماید.

ماده ۱۶۴ - در طی سالهای اجرای برنامه سوم، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مقرراتی را معمول خواهد داشت که بانکهای کشور بتوانند در مبادی ورودی هوایی، دریایی، زمینی، هتلهای و دفاتر خدمات جهانگردی نسبت به خرید ارز گردشگرانی که به ایران آمده اند اقدام کنند. شعب نظام بانکی همچنین می توانند به این گردشگران که قصد خروج از کشور دارند، به شرط ارائه مدارک لازم ارزشهای معتبر بفروشند.

آیین نامه اجرائی این ماده شامل نوع مدارک و مستندات لازم برای استفاده از تسهیلات پیش بینی شده و سایر مقررات مورد نیاز به پیشنهاد مشترک بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۶۵ - به منظور حفظ و حراست از میراث فرهنگی کشور اجازه داده می شود:

الف - سازمان میراث فرهنگی کشور با اخذ اجازه از ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح یگان پاسداران میراث فرهنگی کشور را زیر نظر سازمان مذکور تشکیل دهد.

ب - کلیه جرایم اخذ شده از حفاریهای غیر مجاز و قاچاقچیان اموال تاریخی و فرهنگی به درآمد عمومی واریز گردد. حداکثر معادل وجوه واریزی در قالب لوایح بودجه سنواتی و براساس آیین نامه ای که به پیشنهاد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به تصویب هیأت وزیران می رسد به شرح ذیل به مصرف خواهد رسید:

۱ - پرداخت به کاشفان اموال قاچاق و اشخاص حقیقی و حقوقی که در این زمینه همکاری می کنند، به عنوان حق الکشف و پاداش.

۲ - تأمین هزینه های مربوط به تقویت امر حفاظت از میراث فرهنگی.

ج - خروج آثار منقول تاریخی و فرهنگی که برای انجام مطالعات، تعمیرات و سایر موارد ضرور به ایران وارد می شود موقوف به ارائه گواهی ورود آثار مذکور، صادره از سوی سازمان میراث فرهنگی با ذکر کامل مشخصات خواهد بود.

ماده ۱۶۶ - به منظور حسن اجرای وظایف مندرج در قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۷/۲/۱^(۱) در خصوص مرمت و احیای بافتها و بناهای تاریخی فرهنگی اقدامات ذیل انجام می شود:

الف - رئیس سازمان میراث فرهنگی کشور در شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و نمایندگان آن سازمان در کمیسیونهای ماده (۵) [قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۲ و اصلاحات بعدی^(۲)] تهران و شهرستانها عضویت می یابند.

ب - در شهرهای دارای بافت تاریخی ارزشمند که حدود آن طبق ماده (۳) قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۷/۲/۱^(۳)، اعلام شده و یا می شود

۱ - قانون مزبور در صفحه ۲۲۰ مجموعه قوانین روزنامه رسمی سال ۱۳۶۷ درج شده است.

۲ - ماده ۵ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۲ با اصلاحیه ۱۳۷۴/۳/۳۱: بررسی و تصویب طرحهای تفصیلی شهری و تغییرات آنها در هر استان یا فرمانداری کل به وسیله کمیسویی به ریاست استاندار یا فرماندار کل و به عضویت رئیس انجمن شهرستان و شهردار و نمایندگان وزارت فرهنگ و هنر و آبادانی و مسکن^(*) و وزارت کشاورزی و نماینده مهندس مشاور تهیه کننده طرح انجام می شود.....
* وزارت فرهنگ و هنر به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت آبادانی و مسکن به وزارت مسکن و شهرسازی تغییر نام یافته است.

۳ - ماده ۳ قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۷/۲/۱:
وظایف سازمان: وظایف سازمان در زمینه میراث فرهنگی که شامل پژوهش، نظارت، حفظ و احیا و معرفی است به قرار زیر می باشد:

۱ - تهیه و تنظیم و اجرای برنامه های پژوهشی پیرامون آثار باقیمانده از گذشتگان.
۲ - بررسی و شناسایی محوطه ها، تپه ها، بناها و مجموعه های تاریخی و تهیه فهرست جامع از آنها و نقشه باستانشناسی کشور.
۳ - انجام پژوهشهای باستانشناسی و کاوشهای علمی.

- ۴ - بررسیهای مردم‌نگاری، پژوهشهای مردم‌شناسی، انسانشناسی زیستی و شناخت فرهنگ بومی مناطق مختلف کشور.
- ۵ - پژوهش در زمینه هنرهای سنتی و فراهم آوردن امکانات لازم جهت حفظ، احیا و رشد آنها.
- ۶ - ثبت آثار ارزشمند منقول و غیرمنقول فرهنگی - تاریخی کشور در فهرست آثار ملی و فهرستهای ذی‌ربط.
- ۷ - انجام انحصاری کلیه امور حقوقی مربوط به میراث فرهنگی و طرح دعای کیفری علیه متخلفین از قوانین ناظر به میراث فرهنگی کشور به عنوان مدعی یا حسب مورد شاکی خصوصی.
- ۸ - اقدامات لازم جهت شناسایی و استرداد اموال فرهنگی ایران در سطح ملی و بین‌المللی از طریق مراجع ذی‌ربط.
- ۹ - شناسایی و دراختیار گرفتن کلیه اموالی که دارای ارزشهای فرهنگی - تاریخی بوده و جزء میراث فرهنگی محسوب می‌گردد و توسط دستگاههای مسؤول ضبط شده است.
- تبصره - کلیه دادگاهها، گمرکات، نیروهای انتظامی و دستگاههای دولتی نظیر آنها که به نحوی نسبت به ضبط اموال اقدام می‌نمایند موظف به دراختیار قراردادن اموالی که دارای ارزش فرهنگی - تاریخی می‌باشد به سازمان میراث فرهنگی کشور هستند.
- ۱۰ - تهیه و اجرای طرحهای لازم به منظور حراست، حفاظت، تعمیر، مرمت و احیای آثار، بناها و مجموعه‌های با ارزش فرهنگی - تاریخی.
- ۱۱ - اظهارنظر در کلیه طرحهای عمرانی جامع و تفصیلی در رابطه با مناطق فرهنگی و تاریخی و موافقت نهایی درباره محوطه‌ها و بافتها و اماکن فرهنگی تاریخی ارزشمند در موارد مذکور و جلوگیری از هرگونه تخریب آنها.
- ۱۲ - تعیین حریم بناها، مجموعه‌ها، محوطه‌ها و تپه‌های تاریخی ثبت‌شده و ضوابط خاص معماری و طراحی داخل حریم.
- ۱۳ - معرفی آثار با ارزش فرهنگی - تاریخی از طریق موزه‌ها و نمایشگاهها و نظایر آن.
- ۱۴ - ایجاد و توسعه و اداره موزه‌ها در سطح کشور.
- ۱۵ - ایجاد مرکز اسناد و مدارک میراث فرهنگی کشور (نظیر مجموعه گزارشهای علمی، نقشه‌ها و عکسهای بناها و...) جهت ارائه خدمات علمی و تحقیقاتی در این زمینه.
- ۱۶ - معرفی و شناساندن ارزشهای میراث فرهنگی در سطح ملی و بین‌المللی به وسیله چاپ و نشر مجموعه مطالعات و تحقیقات انجام یافته و استفاده از وسایل سمعی و بصری و ارتباط جمعی.
- ۱۷ - تنظیم، تدوین و انتشار دائرةالمعارف آثار و ابنیه تاریخی ایران.
- ۱۸ - توسعه فعالیت‌های تحقیقاتی در زمینه‌های مختلف میراث فرهنگی و تشویق محققان، هنرمندان و استادکاران.
- ۱۹ - تنظیم و اجرای برنامه‌های آموزشی جهت آماده‌سازی نیروهای کارآمد در زمینه‌های مربوط به میراث فرهنگی با هماهنگی دستگاههای ذی‌ربط.
- ۲۰ - تشویق مردم به مشارکت در فعالیتهای مربوط به شناسایی، حفظ و احیای میراث فرهنگی و نظارت بر آن.
- ۲۱ - ایجاد و گسترش انجمنهای میراث فرهنگی در سطح کشور.

تشکیلات شهرداریها مورد تجدیدنظر قرار می‌گیرد و به منظور انجام امور مربوط به حفاظت از بافت تاریخی این‌گونه شهرها، سازوکار مدیریتی مناسب در شهرداریهای مذکور ایجاد می‌گردد.

ج - شوراهای شهر در صدی از درآمد شهرداری هر شهر را متناسب با نیاز بافت‌های تاریخی آن شهر در اختیار مدیریت ذی‌ربط در شهرداری قرار می‌دهند تا با نظارت واحدهای سازمان میراث فرهنگی کشور در جهت مرمت بناها، مجموعه‌ها و بافت‌های تاریخی همان محل به مصرف برسد.

دولت مکلف است امکانات و شرایط لازم جهت استفاده از منابع مالی و سرمایه‌های بین‌المللی و اعتبارات سازمانهای فرهنگی بین‌المللی از قبیل یونسکو برای توسعه امکانات و حفاظت آثار ملی و میراث فرهنگی را با سرمایه‌گذاری اولیه داخلی تا پایان سال دوم برنامه سوم فراهم نماید.

آیین‌نامه اجرائی این بند بنابه پیشنهاد مشترک سازمان میراث فرهنگی کشور، وزارت کشور و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

د - به منظور حفظ بافت قدیمی و سنتی منطقه جماران [محدوده منتهی به حسینیه جماران و بیت حضرت امام خمینی (ره)] طبق نقشه و طرح مصوب شورایعالی شهرسازی و تملک املاک واقع در محدوده فوق‌الذکر و تبدیل آن به مجموعه‌ای فرهنگی و خدماتی برای زائران و گردشگران داخلی و خارجی، شهرداری تهران موظف است اقدام لازم را به عمل آورده و پس از تملک در اختیار مؤسسه تنظیم و نشر

تبصره - نحوه ایجاد و حدود و وظایف و اختیارات این انجمنها را شورای سازمان تعیین خواهد نمود.

۲۲ - برقراری ارتباطات و مبادلات علمی و فرهنگی با مؤسسات و نهادهای ذی‌ربط در سطح ملی و بین‌المللی بالاخص کشورهای اسلامی و منطقه و برگزاری کنگره‌ها و سمینارهای دوره‌ای لازم.

۲۳ - همکاری با وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در زمینه امور ایرانگردی و جهانگردی.

۲۴ - ارائه خدمات مشاوره‌ای، تحقیقاتی، فنی و آموزشی، فروش تولیدات فرهنگی، دریافت ورودیه بناها، محوطه‌ها، موزه‌ها و نمایشگاهها و قبول هدایا و کمکها و نظایر آن.

آثار حضرت امام خمینی (ره) قرار دهد.

وزارت مسکن و شهرسازی باید زمین مناسب را به صورت رایگان یا قیمت خرید اولیه جهت معوض املاک فوق در اختیار شهرداری قرار دهد.

همچنین وزارتخانه‌ها، سازمانها، شرکت‌های دولتی و نهادهای انقلابی و عمومی مجازند املاکی که مورد نیاز دستگاه خود نمی‌باشد را جهت امر فوق تخصیص و در اختیار مجریان طرح قرار دهند.

ماده ۱۶۷ - به منظور تحقق رهنمودهای مقام معظم رهبری دایر به جهت‌دهی رسانه‌ها به سمت سالم‌سازی فضای عمومی در جهت رشد آگاهیها و فضایل اخلاقی و اطلاع‌رسانی صحیح و تحقق سیاست‌های کلی برنامه سوم توسعه کشور، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موظف است:

الف - با تأیید سازمان برنامه و بودجه جهت متناسب سازی شبکه‌های جدید استانی ملی و فراملی (بین‌المللی خبر) و تکمیل پوشش جمعیتی و جغرافیایی شبکه‌ها و بکارگیری فن‌آوریهای نو در تولید و پخش اقدام کند.

ب - در راستای اطلاع‌رسانی مطلوب به جامعه، کلیه دستگاههای اجرایی، اطلاعاتی را که زمینه‌ساز فرهنگ توسعه آن بخش است (و لازم است به صورت مستقیم و غیر مستقیم در برنامه‌های تولید صدا و سیما منعکس گردد) به سازمان صدا و سیما اعلام می‌کنند تا با انجام مطالعات لازم در برنامه‌ها گنجانده شود. سازمان صدا و سیما سالانه گزارش عملکرد خود را در رابطه با دستگاههایی که اطلاعات و نیازهای خود را اعلام داشته‌اند به دستگاه مربوطه منعکس کرده و گزارش کلی آن را برای رؤسای قوای سه گانه ارسال می‌کند.

ج - آن دسته از دستگاههای اجرایی که تحقق وظایف آنها مستلزم مشارکت فکری و عملی قشر وسیعی از افراد جامعه است می‌توانند برنامه‌های خاص رادیویی و تلویزیونی تهیه و در چارچوب ضوابط سازمان صدا و سیما برای پخش در زمان

مناسب اقدام کنند.

د - برای افزایش امکان دسترسی جامعه به آموزشهای عمومی و فنی و حرفه‌ای و ترویجی و آموزشهای عالی، با همکاری دستگاههای مختلف نسبت به تدوین برنامه‌های لازم اقدام کرده و از طریق شبکه‌های موجود و ایجاد شبکه‌های آموزشی و ارتباط متقابل با توجه به مفاد اساسنامه سازمان صدا و سیما نسبت به توسعه و بهبود کیفیت آموزشهای مختلف اقدام کند. برای پشتیبانی علمی برنامه‌های آموزشی، سازمان صدا و سیما با هر یک از دستگاههای مربوطه کمیته لازم را تشکیل می‌دهد.

ماده ۱۶۸ - کلیه واردکنندگان و تولیدکنندگان گیرنده‌های تلویزیونی رنگی موظفند در قبال واردات یا تولید دستگاه گیرنده، عوارضی که متناسب با ابعاد لامپ تصویر گیرنده و به تفکیک تولید داخلی و وارداتی به پیشنهاد سازمان صدا و سیما و وزارتخانه‌های صنایع و بازرگانی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، را به درآمد عمومی واریز کنند. معادل و جوه واریزی در قالب لوایح بودجه سنواتی در اختیار سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران قرار خواهد گرفت تا در جهت تولید و تأمین برنامه‌های تلویزیونی و توسعه و بهره‌برداری از شبکه‌های تلویزیونی شهرستانها به مصرف برسانند.

گیرنده‌های تلویزیونی وارداتی از طریق مناطق آزاد تجاری - صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی و نیز همراه مسافر مشمول حکم این ماده می‌شوند. کلیه تولیدکنندگان گیرنده تلویزیونی موظفند عوارض موضوع این ماده را حداکثر طی مدت سه ماه از تاریخ فروش به حساب مربوطه نزد خزانه واریز کنند در غیر این صورت مشمول جریمه دیرکرد به ازای هر سال سی درصد (۳۰٪) خواهند شد.

گیرنده‌های رنگی ساخت داخل که صادر می‌شوند، از عوارض موضوع این ماده معاف هستند.

ماده ۱۶۹ - به منظور تأمین امکانات و حمایتهای قانونی و اعتباری از فعالیتهای

ورزش عمومی و قهرمانی طی سالهای اجرای برنامه سوم، و جوهی که توسط اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی صرف احداث و تکمیل فضاها، اماکن و باشگاههای ورزشی و ارائه خدمات ورزشی می شود و یا به عنوان کمک به سازمان تربیت بدنی، کمیته ملی المپیک ایران، فدراسیونها، هیأتها و انجمنهای ورزشی و تربیت بدنی نیروهای مسلح پرداخت می گردد، با تأیید سازمان تربیت بدنی به عنوان هزینه قابل قبول تلقی می گردد. آیین نامه اجرائی این ماده به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۷۰ - درآمدهای سازمان تربیت بدنی ناشی از برگزاری مسابقات ورزشی، فروش بلیط و استفاده از اماکن ورزشی به درآمد عمومی واریز می شود و معادل و جوه واریزی در قالب لوایح بودجه سنواتی در اختیار سازمان مذکور قرار داده می شود. آیین نامه اجرائی این ماده به پیشنهاد مشترک سازمانهای تربیت بدنی و برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل بیست و دوم - امور دفاعی و امنیتی

ماده ۱۷۱ - به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اجازه داده می شود به منظور تأمین نیازهای نیروهای مسلح، به ویژه در فن آوریهای جدید و استراتژیک و خرید اقلام مورد نیاز پس از تصویب هیأت وزیران و با کسب مجوز از فرماندهی معظم کل قوا، نسبت به ایجاد شرکتهای صنعتی و خدماتی با مشارکت طرفهای داخلی و خارجی اقدام کند.

ماده ۱۷۲ - به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اجازه داده می شود مجموعه داراییهای غیر ضرور بخش دفاع و صناعی را که از فن آوری بالایی برخوردار نیستند مورد بررسی قرار داده و پس از اخذ مجوز از فرماندهی معظم کل قوا از طریق مزایده به فروش رسانده و درآمد آن را به خزانه واریز نماید.

درآمد حاصل از فروش صد درصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته تلقی شده و در چارچوب قوانین بودجه سالیانه جهت رفع نیازهای ضروری بخش دفاع اختصاص می‌یابد.

ماده ۱۷۳ - وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح مکلف است براساس نظر ستاد کل نیروهای مسلح نسبت به تهیه طرح جامع نحوه استقرار نیروهای مسلح در سطح کشور متناسب با اندازه و نوع تهدیدات و شرایط زیست محیطی، به منظور رعایت پراکندگی در استقرار تأسیسات حساس و حیاتی و صنایع دفاعی و همچنین انتقال پادگانها و مراکز نظامی و کارخانجات بزرگ صنعتی دفاعی از شهرهای بزرگ به ویژه تهران اقدام و به تصویب فرماندهی معظم کل قوا برساند.

دولت مکلف است نسبت به تأمین و واگذاری تسهیلات اعتباری، بانکی، زمین، تغییر کاربری و ایجاد حریم جهت تأسیسات مورد نیاز اقدامات لازم را به عمل آورد. اعتبارات دریافتی از منابع بانکی از محل فروش اماکن منتقل شده بازپرداخت می‌شود.

ماده ۱۷۴ - پس از کسب مجوز از فرماندهی معظم کل قوا به منظور ایجاد انسجام در نظام تأمین اجتماعی نیروهای مسلح و صرفه‌جویی در هزینه‌های جاری، از ادغام سازمان بیمه و بازنشستگی ارتش جمهوری اسلامی ایران و سازمان بیمه و بازنشستگی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و بیمه و بازنشستگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی و سازمان خدمات درمانی نیروهای مسلح، سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح وابسته به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ایجاد می‌شود.

مراحل اجرایی تجدیدنظر در سازمانهای سابق الذکر با تصویب مقام معظم فرماندهی کل قوا، تعیین می‌شود. اساسنامه سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح و آیین‌نامه اجرایی این ماده بنا به پیشنهاد مشترک ستاد کل نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، سازمان برنامه و بودجه و سازمان اموراداری و استخدامی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۷۵ - به منظور تحقق آرمانهای حضرت امام خمینی (ره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا پیرامون ارتش بیست میلیونی و ایجاد بستر مناسب جهت مشارکت نوجوانان و جوانان در امور اجتماعی، فرهنگی، دفاعی و اشاعه تفکر بسیجی و مردمی کردن امنیت و دفاع از طریق تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفین:

الف - هزینه‌هایی که توسط اشخاص حقیقی و حقوقی غیر دولتی صرف تقویت و توسعه پاسگاههای نیروی انتظامی و رده‌های مقاومت ارتش بیست میلیونی به‌ویژه احداث و تکمیل پایگاههای مقاومت بسیج می‌شوند، به‌عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی تلقی می‌شوند. آیین‌نامه اجرائی این بند توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ب - دولت موظف است یک درصد (۱٪) از سود ناخالص کلیه شرکتهای دولتی و شرکتهای تابعه و وابسته به آنها و شرکتهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است مانند شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، شرکت مخابرات ایران و شرکت هواپیمائی جمهوری اسلامی ایران را جهت توسعه بسیج، پس از واریز به خزانه براساس ردیف خاص که میزان آن همه ساله در بودجه کل کشور منظور خواهد شد به نیروی مقاومت بسیج پرداخت نماید. تا سی درصد (۳۰٪) از درآمدهای حاصل از اجرای این بند صرف توسعه رده‌های مقاومت آن دستگاه و مابقی به‌صورت متمرکز در اختیار نیروی مقاومت بسیج قرار می‌گیرد تا در جهت تعادل در سایر مناطق کشور هزینه شود.

ج - دولت موظف است به منظور تحقق پنجاه درصد (۵۰٪) طرح جامع ارتش بیست میلیونی که به تصویب مقام معظم فرماندهی کل قوا رسیده است، امکانات و تجهیزات مربوط را در برنامه سوم پیش‌بینی نماید.

د - ادارات و کارخانجات موظفند امکانات، تجهیزات و اعتبارات لازم برای

فعالیت‌های جاری رده‌های مقاومت بسیج مربوط به خود را تأمین نمایند.

هـ - در برنامه پنج ساله سوم رده‌های مقاومت بسیج و کانونهای فرهنگی ورزشی بسیج در ساختمان‌های جدید الاحداث از پرداخت حق انشعاب آب، برق، گاز و یک خط تلفن مورد نیاز معاف می‌باشند.

ماده ۱۷۶ - در زمان صلح با تأیید ستاد کل نیروهای مسلح، قسمتی از نیازهای نیروی انسانی دولت با استفاده از خدمت مشمولان و وظیفه پس از گذراندن دوره آموزش نظامی به صورتی تأمین می‌گردد که به آمادگی رزمی آسیبی وارد نیاید. نیازهای نیروی انسانی دولت از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به ستاد کل اعلام می‌شود.

هزینه‌های مربوط به دوره آموزش نظامی به عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح بوده و حقوق و مزایا و جیره استحقاقی در دوره خدمت از محل اعتبارات دستگاه مربوطه تأمین می‌گردد. میزان دریافتی این قبیل افراد نباید در مجموع از حد مقرر در قوانین نیروهای مسلح تجاوز کند.

حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) از نیروهای انسانی فوق (فارغ‌التحصیلان دانشگاهها) بایستی در مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته کشور خدمت کنند.

آیین‌نامه اجرائی این ماده توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح با همکاری سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و پس از تأیید ستاد کل نیروهای مسلح به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۷۷ - وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و نیروهای مسلح کشور مکلفند پس از کسب مجوز از مقام معظم فرماندهی کل قوا نسبت به فروش عرصه و اعیان پادگانها و سایر اماکن که در تملک یا تصرف قانونی آنها بوده و در محدوده خدمات شهری قرار دارد (پس از اثبات مالکیت) و تغییر کاربری و تفکیک از طریق مزایده اقدام نمایند.

سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است نسبت به صدور سند مالکیت عرصه و اعیان مزبور اقدام نموده و تنها بیست درصد (۲۰٪) از حقوق و عوارض قانونی مربوطه را دریافت کند.

کمیسیون موضوع ماده (۵) قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۲ و اصلاحات بعدی^(۱) آن و شهرداریها موظفند نسبت به تغییر کاربری این قبیل اراضی به کاربری‌های مناسب براساس طرحهای توسعه و عمران شهری و همچنین صدور مجوز ساخت بدون اخذ حق تغییر کاربری اقدام کنند.

درآمد حاصل از فروش اماکن فوق‌الذکر به حساب ردیف خاص که در قانون بودجه سالیانه پیش‌بینی می‌گردد واریز و به صورت صددرصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته تلقی شده و به سازمان مربوطه جهت احداث جایگزین املاک فوق و خانه‌های سازمانی پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۷۸ - در اجرای اصل یکصد و چهل و هفتم (۱۴۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^(۲) و به منظور استفاده از تخصصها و تواناییهای نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح در بازسازی کشور (با رعایت مفاد مواد (۸) و (۱۰) قانون تشکیل وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸/۵/۲۸^(۳)) به واحدهای اجرائی فوق اجازه داده می‌شود با توجه به تخصصها و

۱- این ماده در زیرنویس بند 'الف' ماده ۱۶۶ درج شده است.

۲- اصل یکصد و چهل و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: دولت باید در زمان صلح از افراد و تجهیزات فنی ارتش در کارهای امدادی، آموزشی، تولیدی، و جهادسازندگی، با رعایت کامل موازین عدل اسلامی استفاده کند در حدی که به آمادگی رزمی آسیبی وارد نیاید.

۳- مواد ۸ و ۱۰ قانون تشکیل وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح مصوب ۱۳۶۸/۵/۲۸:

ماده ۸^(*) - در اجرای بند «س» ماده (۴) این قانون وزارت اقدام به تشکیل سازمان واحدی به نام سازمان تأمین خدمات درمانی پرسنل نیروهای مسلح می‌نماید. اساسنامه این سازمان ظرف مدت شش ماه توسط وزارت تهیه و به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

تواناییها و ظرفیت نیروهای تحت نظر خود برای اجرای طرحها و پروژههای عمرانی با دستگاههای اجرائی، قرارداد پیمانکاری منعقد کنند.

کلیه وجوه دریافتی از بابت قراردادهای مذکور به ردیف درآمد، هزینه‌ای که همه ساله در قانون بودجه منظور می‌شود واریز و معادل صددرصد (۱۰۰٪) آن درجهت اجرای قراردادهای فوق و تقویت نیروی مربوطه و جایگزین استهلاک ماشین‌آلات اختصاص می‌یابد.

آیین‌نامه اجرائی این ماده توسط ستاد کل نیروهای مسلح با همکاری وزارتخانه‌های دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و امور اقتصادی و دارائی و سازمان برنامه و بودجه تهیه و از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۷۹ - نهادها، سازمانها و وزارتخانه‌ها می‌توانند پس از کسب موافقت و مجوز ستاد کل نیروهای مسلح نسبت به تشکیل یگانهای حفاظت اقدام کنند. این یگانها از نظر به کارگیری سلاح و مهمات تابع ضوابط نیروهای مسلح می‌باشند و با رعایت ضوابط نیروی انتظامی تحت نظر دستگاه ذی‌ربط اداره خواهند شد.

شرح وظایف و اختیارات و سازماندهی و چگونگی تسلیح این یگانها و آموزش و انتصاب فرماندهی هر یک از این یگانها و چگونگی ارتباط آنها با نیروی انتظامی و نظارت بر عملکرد آنها به تصویب ستاد کل نیروهای مسلح خواهد رسید.

ماده ۱۰ - در اجرای بند «ن» ماده (۴) این قانون وزارت اقدام به تشکیل سازمانی به نام سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح می‌نماید. اساسنامه این سازمان ظرف مدت شش ماه توسط وزارت تهیه و به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

* قبل از این ماده، ماده دیگری در متن ابلاغی قانون ذکر شده بود که ماده مزبور به موجب نامه اصلاحی مورخ ۱۳۶۸/۷/۱۵ از متن قانون حذف و شماره مواد بعدی اصلاح شده است.

فصل بیست و سوم - امور عمومی سیاست داخلی و روابط خارجی

ماده ۱۸۰ - به منظور ایجاد تمرکز در سیاست‌گذاری امور اتباع خارجی (آواره، پناهنده، مهاجر و اتباع خارجی دارای گذرنامه) در زمینه ورود، اسکان، اخراج، اشتغال، آموزش، بهداشت و درمان و روابط بین‌الملل، شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه به ریاست وزیر کشور و عضویت وزیران آموزش و پرورش، اطلاعات، امور خارجه، کار و امور اجتماعی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، رئیس سازمان برنامه و بودجه، دبیر شورای عالی امنیت ملی، فرمانده نیروی انتظامی و رئیس جمعیت هلال‌احمر تشکیل می‌گردد. تصمیمات شورای مذکور پس از تأیید هیأت وزیران قابل اجرا خواهد بود.

آیین‌نامه اجرائی این ماده به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی، کشور و اطلاعات به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۸۱ - الف - دولت موظف است به منظور پیشگیری، امدادسانی، بازسازی و نوسازی مناطق آسیب دیده در حوادث غیر مترقبه در طی برنامه سوم، اعتبارات لازم را در لوایح بودجه سنواتی پیش‌بینی کند و در اختیار ستاد حوادث غیر مترقبه کشور قرار دهد. درصدی از اعتبارات فوق جهت مطالعات آسیب‌پذیری به منظور کاهش اثرات بلایای طبیعی و اجرای پروژه‌های پیشگیری از حوادث غیر مترقبه از قبیل سیل و زلزله، خشکسالی، آتش سوزی، طوفان و یا پیشروی آب دریا هزینه خواهد شد.

ب - وزارت کشور می‌تواند از محل منابع قرض‌الحسنه سیستم بانکی، وام و در صورت عدم تکافو از محل سایر منابع بانکی تسهیلات موردنیاز را به مالکان واحدهای مسکونی، تجاری، صنعتی، معدنی و کشاورزی خسارت دیده در مناطق سابق‌الذکر اعطا کند. مابه‌التفاوت سود و کارمزد تسهیلات اعطایی در لوایح بودجه سالانه منظور خواهد شد. دولت موظف است بازپرداخت تسهیلات اعطایی توسط سیستم بانکی را

که در این بند پیش‌بینی شده است تضمین کند.

ج - به منظور افزایش سهم صنعت بیمه در جبران خسارت ناشی از حوادث غیر مترقبه، دولت مجاز است شرایط لازم را به نحوی فراهم کند که در دوران برنامه سوم حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) محصولات کشاورزی، دامداری، صنایع دستی، شیلات، ابنیه عمومی، تأسیسات شهری و روستایی، ساختمانهای مسکونی، تجاری و صنعتی تحت پوشش بیمه قرار گیرند.

ماده ۱۸۲ - وزارت کشور مکلف است با رعایت قوانین نسبت به تهیه طرحهای مربوط به ایجاد و تقویت تشکلهای مردمی (صنفي - تخصصی)، سازمانهای غیر دولتی و سازمانهای محلی با هدف زمینه‌سازی برای واگذاری اعمال تصدی دولت به آنها و تقویت نظارت‌های سازمان یافته مردمی بر فعالیتهای دستگاههای دولتی، اقدام نموده و پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجرا گذارد.

ماده ۱۸۳ - به منظور اعمال سیاست‌های نظام جمهوری اسلامی ایران در روابط خارجی و ایجاد وحدت رویه در این زمینه، وزارت امور خارجه بر کلیه روابط خارجی نظارت خواهد داشت و سایر دستگاهها و واحدهایی که به نحوی در خارج از کشور فعالیت دارند و یا فعالیت و اقدامات آنان در روابط خارجی اثرگذار است، ملزم به اجرای سیاست‌های ابلاغی توسط وزارت امور خارجه هستند. همچنین نمایندگیهای آنها در خارج از کشور موظفند براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت امور خارجه، به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، در انجام فعالیتهای خود با نمایندگیهای سیاسی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور هماهنگی لازم را به عمل آورند.

تبصره ۱ - به منظور اعمال سیاست‌های فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران و تمرکز در سیاست‌گذاری و هماهنگی در فعالیتهای فرهنگی و تبلیغی خارج از کشور و با اهداف استفاده بهینه از امکانات مادی و معنوی موجود انجام امور کلیه فعالیتهای فرهنگی تبلیغی و هنری بخش‌های دولتی و غیردولتی در خارج از کشور براساس

اساسنامه سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی که به تأیید مقام معظم رهبری رسیده است با سازمان مذکور خواهد بود.

تبصره ۲ - انجام کلیه فعالیتهای پیش‌بینی شده در این ماده در مورد مؤسسات و نهادهایی که تحت نظر مقام معظم رهبری اداره می‌شوند، منوط به تأیید معظم‌له می‌باشد.

ماده ۱۸۴ - به منظور تنظیم سطح روابط جمهوری اسلامی ایران با کشورهای جهان و مجامع بین‌المللی، دولت مکلف است براساس گزارش جامعی که وزارت امور خارجه از فعالیتهای برون مرزی دستگاههای اجرائی و همکاری و عضویت آنها در سازمانهای بین‌المللی و منطقه‌ای (شامل بررسی وضع موجود، ارزیابی عملکرد و ضرورت یا عدم ضرورت ادامه عضویت یا فعالیت دستگاههای مذکور در خارج از کشور و یا کاهش سطح روابط و فعالیتها) تهیه و ارائه می‌کند، در مورد ادامه و یا قطع فعالیت دستگاههای اجرائی در خارج از کشور و سطح آن و وضعیت عضویت وزارتخانه‌ها، سازمانها، شرکتهای دولتی و نهادهای انقلابی در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی اتخاذ تصمیم کند.

کلیه دستگاههای موضوع ماده (۱۱) این قانون و نهادهای عمومی غیردولتی، در صورت تأیید ادامه فعالیتشان در خارج از کشور موظفند حداکثر طی مدت شش ماه تشکیلات و ساختار نمایندگیهای خارج از کشور و نیز وضعیت عضویت خود در مجامع بین‌المللی را براساس مصوبات هیأت وزیران اصلاح کنند.

تبصره - انجام کلیه فعالیتهای پیش‌بینی شده در این ماده در مورد مؤسسات و نهادهایی که تحت نظر مقام معظم رهبری اداره می‌شوند، منوط به تأیید معظم‌له می‌باشد.

ماده ۱۸۵ - ایجاد هرگونه دفتر، نمایندگی، شعبه و واحد اداری جدید و عناوین مشابه در خارج از کشور توسط دستگاههای موضوع ماده (۱۱) این قانون و نهادهای

عمومی غیر دولتی منوط به پیشنهاد دستگاه ذی ربط و وزارت امور خارجه و تصویب هیأت وزیران خواهد بود.

تبصره ۱- بانکها و شرکتهای بیمه از شمول این ماده مستثنی هستند.

تبصره ۲- انجام کلیه فعالیتهای پیش بینی شده در این ماده در مورد مؤسسات و نهادهایی که تحت نظر مقام معظم رهبری اداره می شوند، منوط به تأیید معظم له می باشد.

ماده ۱۸۶- وزارت امور خارجه موظف است با بهره گیری از نظرات کلیه دستگاههای ذی ربط راهبردهای مناسب را برای اجرای دقیق سیاستهای کلی ذیل تهیه و جهت تصویب در سال اول برنامه سوم به شورای عالی امنیت ملی ارائه نماید:

- ۱- گسترش همکاریهای دو جانبه، منطقه ای و بین المللی.
- ۲- ادامه پرهیز از تشنج در روابط با کشورهای غیر متخاصم.
- ۳- بهره گیری از روابط برای افزایش توان ملی.
- ۴- مقابله با افزون خواهی کشورهای متخاصم.
- ۵- تلاش برای رهایی از حضور بیگانگان.
- ۶- مقابله با تک قطبی شدن جهان.
- ۷- حمایت از مسلمانان و ملت های مظلوم.
- ۸- تلاش برای ایجاد نزدیکی بیشتر میان کشورهای اسلامی.
- ۹- تلاش برای اصلاح ساختار سازمان ملل.

فصل بیست و چهارم - امور قضائی

ماده ۱۸۷- به منظور اعمال حمایت های لازم حقوقی و تسهیل دستیابی مردم به خدمات قضائی و حفظ حقوق عامه، به قوه قضائیه اجازه داده می شود تا نسبت به تأیید صلاحیت فارغ التحصیلان رشته حقوق جهت صدور مجوز تأسیس مؤسسات مشاوره

حقوقی برای آنان اقدام نماید.

حضور مشاوران مذکور در محاکم دادگستری و ادارات و سازمانهای دولتی و غیردولتی برای انجام امور وکالت متقاضیان مجاز خواهد بود. تأیید صلاحیت کارشناسان رسمی دادگستری نیز به طریق فوق امکان پذیر است.

آیین نامه اجرائی این ماده و تعیین تعرفه کارشناسی افراد مذکور به تصویب رئیس قوه قضائیه خواهد رسید.

ماده ۱۸۸ - قوه قضائیه موظف است به منظور ارتقای کیفی و افزایش کارایی محاکم نسبت به تخصصی کردن آنها بر حسب حجم عملیات، نیازهای منطقه‌ای و تخصص و تجارب قضات اقدام کند.

چگونگی و نحوه اجرای این ماده براساس دستورالعملی خواهد بود که به پیشنهاد وزیر دادگستری به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

ماده ۱۸۹ - به منظور کاهش مراجعات مردم به محاکم قضائی و در راستای توسعه مشارکتهای مردمی، رفع اختلافات محلی و نیز حل و فصل اموری که ماهیت قضائی ندارد و یا ماهیت قضائی آن از پیچیدگی کمتری برخوردار است به شوراهای حل اختلاف واگذار می‌گردد. حدود وظایف و اختیارات این شوراها، ترکیب و نحوه انتخاب اعضای آن براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد وزیر دادگستری و تصویب هیأت وزیران و به تأیید رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

ماده ۱۹۰ - به منظور اصلاح وضعیت زندانها و ایجاد محیط مناسب بازپروری و اصلاح و تربیت زندانیان در بازگشت آنان به زندگی سالم اجتماعی اقدامات زیر صورت می‌گیرد:

الف - سازمان زندانها موظف است با همکاری انجمنها و نهادهای مردمی نسبت به فعالتر کردن انجمنهای حمایت از خانواده زندانیان و معدومین نیازمند و ایجاد انجمن در تمامی مراکز اقدام کند، به نحوی که تا پایان برنامه صددرصد (۱۰۰٪) خانواده‌های

نیازمند زندانیان و معدومین تحت پوشش قرار گیرند.

ب - وزیر دادگستری موظف است نسبت به تهیه آیین نامه کار زندانیان، با اولویت حرفه آموزی مناسب اقدام کند، به نحوی که پس از اتمام دوره محکومیت آنها ضمن ارائه تأییدیه اشتغال، امکان حذف سوء پیشینه و حضور مؤثر آنها در جامعه فراهم گردد.

ماده ۱۹۱ - دولت موظف است همه ساله معادل پنجاه درصد (۵۰٪) درآمد کلیه دادگاهها و سازمانهای وابسته به قوه قضائیه که برابر قانون وصول و به خزانه واریز می گردد را طی بودجه سنواتی به عنوان کمک در اختیار قوه قضائیه قرار داده تا پس از تصویب رئیس قوه قضائیه در موارد ذیل در دادگستری و سازمانهای وابسته به قوه قضائیه هزینه گردد:

- ۱- احداث، تکمیل و خرید ساختمانهای اداری و خانه های سازمانی.
- ۲- تجهیز ساختمانهای اداری و خرید ملزومات و خودرو.
- ۳- پرداخت کارانه، حق کشیک و مأموریت.
- ۴- تأمین کسری هزینه های ضروری جاری دستگاهها.
- ۵- پرداخت سود تسهیلات مسکن قضات و کارکنان.
- ۶- سایر موارد ضروری به تشخیص رئیس قوه قضائیه.

فصل بیست و پنجم - بهداشت و درمان

ماده ۱۹۲ - الف - به منظور افزایش کارایی و توسعه خدمات بهداشتی درمانی در کشور و ایجاد تسهیلات جهت دسترسی آحاد مردم به این خدمات و تعیین حدود تصدی بخش دولتی و غیر دولتی اقدامات زیر انجام خواهد شد:

- ۱ - کلیه خدمات بهداشتی اعم از شهری و روستائی به صورت رایگان توسط دولت ارائه می گردد.

۲ - خدمات درمان سرپایی روستاییان در واحدهای موجود توسط دولت ارائه

می‌شود. توسعه مراکز درمان روستایی در مناطقی که امکان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی وجود ندارد توسط دولت انجام می‌شود.

۳- درمان سرپایی شهری در مراکز بهداشت و درمان شهری موجود به‌عهد دولت است لکن توسعه آن با مشارکت بخش خصوصی و تعاونی خواهد بود. توسعه فعالیت‌های بخش دولتی منحصر به مناطقی خواهد بود که جاذبه‌ای برای بخش خصوصی وجود ندارد.

۴- ضمن استمرار تصدی دولت در درمان بستری برای مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته و شهرهای کوچک (کمتر از یکصد هزار نفر جمعیت) و تأمین تخت‌های آموزشی متناسب با تعداد دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی، توسعه مراکز درمان بستری در شهرهای بزرگ (بیشتر از یکصد هزار نفر جمعیت) بر عهده بخش غیر دولتی خواهد بود. همچنین در شهرهای بزرگ جهت واگذاری امکانات درمان بستری موجود و ایجاد مراکز درمان بستری جدید برای بخش غیر دولتی با اولویت تعاونی‌های گروه پزشکی تسهیلات لازم ایجاد خواهد شد.

۵- سازمان بهزیستی کشور مکلف است در جهت ساماندهی و توانبخشی بیماران روانی مزمن و سالمندان در سال اول برنامه سوم نسبت به تهیه، تدوین و اجرای طرح ساماندهی بیماران یادشده اقدام نماید.

آیین‌نامه اجرائی بند فوق با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ب- به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اجازه داده می‌شود در جهت ارتقای کارایی و مشارکت کارکنان و مردم در مورد امکانات بهداشتی و درمانی و داروئی و توانبخشی خود با رعایت موارد مذکور در بند (الف) این ماده اقدامات زیر را انجام دهد:

۱- خرید خدمات تعریف شده از کارکنان خود طبق تعرفه‌های مصوب (نظام

کارمزدی به جای روزمزدی) و همچنین از بخش غیر دولتی.

۲- پرداخت بخشی از درآمدهای حاصل از ارائه خدمات به کارکنان در واحدهای

تحت تصدی دولت به صورت کارانه برای افزایش کارایی آنان.

اعتبار لازم برای اجرای بند (ب) این ماده در لایحه بودجه سالانه منظور خواهد شد. درآمدهای حاصله در هر استان در قالب بودجه‌های سالانه صرف توسعه کمی و کیفی خدمات بهداشتی و درمانی همان استان می‌گردد.

آیین‌نامه‌های اجرائی این ماده شامل تعیین وضعیت کارکنان شاغل، ضوابط و نحوه واگذاری، تعریف خدمات قابل واگذاری و نحوه قیمت‌گذاری آنها، روشهای پرداخت، نحوه هزینه درآمدهای حاصله و سایر موارد، مشترکاً توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان برنامه و بودجه حداکثر در مدت شش ماه پس از تصویب این قانون تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۹۳- به منظور تأمین و توزیع متعادل خدمات درمان بستری مناسب با نیاز در نقاط مختلف کشور، با در نظر گرفتن دو عامل مهم قابل دسترس بودن خدمات برای آحاد مردم و جلوگیری از سرمایه‌گذاریهایی خارج از حد نیاز، سطح‌بندی خدمات درمان بستری با جبران هزینه نقل و انتقال بیماران و حفظ سهم بستری بیماران اعزامی از سطوح پائین‌تر توسط دولت، حسب تخصصهای مختلف و محل‌های استقرار آن، به تفکیک شهرستان صورت خواهد گرفت. هر گونه احداث، ایجاد، توسعه و تجهیز ظرفیتهای درمان بستری کشور و هم‌چنین اختصاص نیروی انسانی جهت ارائه خدمات درمانی مطابق سطح‌بندی خدمات درمانی کشور خواهد بود. ضوابط و برنامه اجرائی سطح‌بندی خدمات درمان بستری کشور حداکثر طی مدت شش ماه از تاریخ تصویب این قانون مشترکاً توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

الف- در راستای تحقق اهداف سطح‌بندی خدمات، وزارت بهداشت، درمان و

آموزش پزشکی مکلف است در طی برنامه پنجساله سوم جهت تطبیق ظرفیتهای موجود درمان بستری و ساماندهی خدمات فوری پزشکی (اورژانس) هماهنگ با سطح بندی خدمات نسبت به رفع کمبودها و تعدیل امکانات درمانی مازاد اعم از نیروی انسانی و تجهیزات، جایگزینی واحدهای درمانی فرسوده و غیر استاندارد اقدامات لازم را انجام دهد.

تبصره - دولت موظف است جهت ساماندهی رسیدگی به بیماران حادثه دیده و اورژانس سیستم رسیدگی به این نوع بیماران (سیستم تروما) را ایجاد کند و بخشهایی را در مراکز درمانی به مرکز حوادث و سوانح (تروما ستر) تبدیل کرده و یا در صورتی که لازم باشد مراکز حوادث و سوانح جدید احداث کند به طوری که تمام این بیماران بدون پرداخت هزینه در این مراکز بطور اورژانس تحت درمان قرار گیرند.

ب - در تطبیق ظرفیتهای مناسب و مورد نیاز با ظرفیتهای موجود، کل امکانات درمان بستری کشور اعم از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان تأمین اجتماعی، بانکها و شرکتهای دولتی، نیروهای مسلح، مؤسسات خیریه و خصوصی و سایر موارد به صورت یک مجموعه صرف نظر از مالکیت و مدیریت آنها منظور خواهد شد.

ج - به منظور ارتقاء سطح کیفی و کمی خدمات توانبخشی و دسترسی آحاد مردم به این خدمات با هدف تساوی فرصتها و مشارکت معلولین در جامعه، مناسب سازی اماکن عمومی (خصوصی و دولتی) در طول برنامه سوم صورت می گیرد. و همچنین در طول برنامه سوم آسایشگاههایی برای بستری جانبازان زن اختصاص یافته و استفاده از آمبولانس برای جانبازان بالای هفتاد درصد (۷۰٪) قطع نخاع و اعصاب و روان و شیمیایی به صورت رایگان منظور می گردد.

آیین نامه اجرائی مربوط به این بند با همکاری وزارت مسکن و شهرسازی و سازمان بهزیستی کشور و سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۹۴ - کلیه مراکز تولید و توزیع مواد خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و همچنین مراکزی که در زمینه‌های فوق خدماتی را ارائه می‌کنند موظفند ضمن رعایت ضوابط بهداشتی که از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دستگاههای ذی‌ربط اعلام می‌گردد نسبت به اخذ تأییدیه ادواری از افراد حقیقی و یا حقوقی (دولتی و یا غیر دولتی) که صلاحیت آنها حسب مورد از طرف دستگاههای سابق‌الذکر برای مدت معین تأیید شده است اقدام کنند. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دستگاههای ذی‌ربط موظفند حسب مورد بر خدمات افراد حقیقی و یا حقوقی تأیید صلاحیت شده به صورت مستمر نظارت و در صورت مشاهده تخلف ضمن رد صلاحیت آنها موضوع را به مراجع قانونی ارجاع نمایند.

آیین‌نامه این ماده مشتمل بر تعیین واحدهای تولیدی، توزیعی و خدماتی مشمول این ماده، تعیین مقاطع زمانی اخذ تأییدیه بهداشتی برای هر یک از مراکز مربوطه، تعیین تعرفه‌ها، نحوه برخورد با متخلفان اعم از اخذ جریمه و معرفی به دادگاه، ضوابط تعیین صلاحیت اشخاص حقیقی و حقوقی نظارت‌کننده و سایر موارد حداکثر طی مدت شش ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری دستگاههای ذی‌ربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۹۵ - ایجاد و احداث هرگونه واحد درمانی توسط دستگاههای موضوع ماده (۱۱) این قانون و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی به استثنای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت مسکن و شهرسازی (به‌عنوان مجری) جز در مواردی که در ماده (۱۹۲) این قانون اجازه داده شده، ممنوع است. ایجاد و احداث واحدهای درمانی توسط دستگاههای سابق‌الذکر در موارد ضروری، با تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با تصویب هیأت وزیران امکانپذیر خواهد بود. مراکز خاص درمانی جانبازان از این امر مستثنی می‌باشد.

ماده ۱۹۶ - به‌منظور تنظیم بازار دارو، تأمین ارز مورد نیاز برای ورود مواد اولیه

دارویی و داروهای ساخته شده وارداتی، جلوگیری از افزایش بی‌رویه قیمت داروهای بهداشتی و طولانی مصرف ضروری، حمایت از نظام بیمه‌ای و جلوگیری از عوارض و مخاطرات دارویی اقدامات زیر انجام خواهد یافت:

الف - فهرست داروهای مجاز همه ساله توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می‌شود. ورود، تولید، عرضه و تجویز دارو خارج از فهرست فوق ممنوع است.

ب - واردات مواد اولیه ساخت دارو و داروهای حمایتی وارداتی در دوره برنامه پنجساله سوم با ارز رسمی خواهد بود. در صورت تغییر نرخ ارز، مابه‌التفاوت نرخ مزبور محاسبه و به صورت یارانه ریالی در قانون بودجه منظور خواهد شد.

ج - داروهای بهداشتی، طولانی مصرف ضروری و داروهای موردنیاز بیماران صعب‌العلاج و جانبازان علاوه بر استفاده از تسهیلات مذکور در بند (ب) این ماده کماکان مشمول دریافت یارانه ریالی خواهند بود.

د - با تقویت و تعمیم نظام بیمه‌ای، یارانه ریالی و مابه‌التفاوت مذکور در بندهای (ب) و (ج) این ماده متناسب با جمعیت تحت پوشش سازمانهای بیمه‌گر به آنها پرداخت خواهد شد.

و - عرضه دارو (به استثنای داروهای غیرنسخه‌ای که فهرست آن توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می‌شود) به مصرف‌کننده نهایی خارج از داروخانه ممنوع است.

ز - به منظور تضمین کیفیت داروهای تولیدی، کلیه کارخانه‌های تولیدکننده دارو موظفند با ایجاد واحدهای کنترل کیفیت و به کارگیری متخصصین ذی‌ربط نسبت به کنترل کیفیت تولیدات خود اقدام کنند. به این منظور به کارخانه‌های ذی‌ربط اجازه داده می‌شود با هماهنگی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از پنجاه درصد (۵۰٪) درآمد موضوع قانون اصلاح بند (۲) و تبصره (۲) ماده (۵) قانون لزوم بازآموزی و

نوآموزی جامعه پزشکی مصوب ۱۳۷۱/۶/۱۵^(۱)، در قالب بودجه‌های سالانه استفاده کنند.

ح - صددرصد (۱۰۰٪) حق سرانه موضوع قانون بیمه همگانی خدمات درمانی کشور مصوب ۱۳۷۳/۸/۳ جانبازان و نیز بیمه مضاعف جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و به بالا و تأمین واردات داروها و تجهیزات پزشکی و توانبخشی جانبازان با ارز رسمی بوده و از عوارض و مالیات و حقوق گمرکی و سود بازرگانی معاف می‌باشند.

آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۹۷ - به منظور نهادینه کردن امنیت غذا (دسترسی همه افراد جامعه به غذای کافی و سالم) و بهبود تغذیه مردم و کاهش بیماری‌های حاصل از سوء تغذیه و ارتقای سلامت جامعه، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است حداکثر طی مدت یک سال نسبت به تعیین سبد غذایی مطلوب اقدام کند و برای تحقق آن دستگاه‌های ذی‌ربط باید اقدامات ذیل را به عمل آورند.

الف - وزارتخانه‌های فرهنگی و آموزشی و همچنین سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موظفند نسبت به ارتقای فرهنگ و آگاهی‌های تغذیه‌ای و ارائه آموزش‌های لازم به منظور ترویج سبد مطلوب غذایی به عموم مردم اقدام کنند.

ب - شورای اقتصاد در توزیع منابع اعتباری یارانه‌ها در مورد مواد غذایی پس از کسب نظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی زمینه اجرای سبد مطلوب غذایی را فراهم خواهد کرد.

ج - به منظور رفع سوء تغذیه خانوارهای کم درآمد، یارانه کالاهای اساسی اعطایی

۱ - قانون لزوم بازآموزی و نوآموزی جامعه پزشکی و ارتقاء سطح دانش پزشکی مصوب ۱۳۶۹/۷/۲۲ و قانون اصلاح بند ۲ و تبصره ۲ ماده ۵ قانون مزبور مصوب ۱۳۷۱/۶/۱۵ به ترتیب در صفحه ۴۳۴ مجموعه قوانین سال ۱۳۶۹ و صفحه ۵۳۳ مجموعه قوانین سال ۱۳۷۱ درج شده است.

به نیازمندان، روستاییان و ساکنین مناطق کمتر توسعه یافته نسبت به سایرین افزایش می‌یابد.

د- به منظور ارتقای سطح سلامتی مردم مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است حداکثر تا پایان برنامه سوم استانداردهای ایمنی مواد غذایی را تکمیل و جهت اعمال نظارت بر کیفیت تولید و عرضه مواد غذایی به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاههای ذی‌ربط اعلام کند.

ه- ساختار و تشکیلات مناسب امنیت غذا و تغذیه در سطوح ملی و استانی طی مدت شش ماه از تصویب این قانون توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و پس از تأیید سازمانهای امور اداری و استخدامی و برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

بخش سوم - اجرا و نظارت

فصل بیست و ششم - اجرا و نظارت

ماده ۱۹۸ - به منظور حسن اجرای قانون برنامه سوم، رئیس جمهور گزارش نظارت و ارزیابی پیشرفت هر سال برنامه را حداکثر تا شهریورماه سال بعد، شامل موارد زیر به مجلس شورای اسلامی ارائه می‌نمایند.

الف - بررسی عملکرد مواد قانونی برنامه.

ب - بررسی عملکرد سیاست‌های اجرایی.

ج - بررسی عملکرد متغیرهای عمده کلان و بخشی از جمله تولید و سرمایه‌گذاری، تجارت خارجی، تراز پرداختها، بودجه، بخش پولی و تورم، اشتغال و بیکاری.

د - ارزیابی نتایج عملکرد و تبیین علل مغایرت با برنامه.

ه - ارائه پیشنهادهاى لازم به منظور بهبود عملکرد برنامه.

تبصره - دستگاههای اجرایی موظفند براساس دستورالعملی که سازمان برنامه و بودجه ابلاغ می کند، نسبت به تهیه و ارائه گزارش پیشرفت عملیات برنامه سوم به سازمان مذکور اقدام کنند.

ماده ۱۹۹ - اجراء قوانین و مقررات مغایر با مفاد این قانون در طی سالهای برنامه سوم متوقف می گردد.

قانون فوق مشتمل بر یکصد و نود و نه ماده و پنجاه و هفت تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ هفدهم فروردین ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۹/۱/۱۷ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

علی اکبر ناطق نوری

رئیس مجلس شورای اسلامی

جدول شماره ۱

تعداد کارکنان دولت - کشوری و لشگری - به استثنای شرکتهای دولتی

در طول سالهای برنامه پنجساله سوم توسعه

سال	تعداد نیروی انسانی موجود در ابتدای سال (۱)	کاهش طبیعی نیروی انسانی در طول سال	حسب نیروی انسانی در طول سال
۱۳۷۹	۲۱۲۸۲۳۰	۴۳۷۶۰	۲۱۸۸۰
۱۳۸۰	۲۱۰۶۳۵۰	۴۳۲۰۰	۲۱۶۰۰
۱۳۸۱	۲۰۸۴۷۵۰	۴۲۵۴۰	۲۱۲۷۰
۱۳۸۲	۲۰۶۳۳۴۸۰	۴۱۹۰۰	۲۰۹۵۰
۱۳۸۳	۲۰۴۲۵۳۰	۴۱۴۲۰	۲۰۷۱۰
۱۳۸۴	۲۰۲۱۸۲۰	-	

جدول شماره ۲

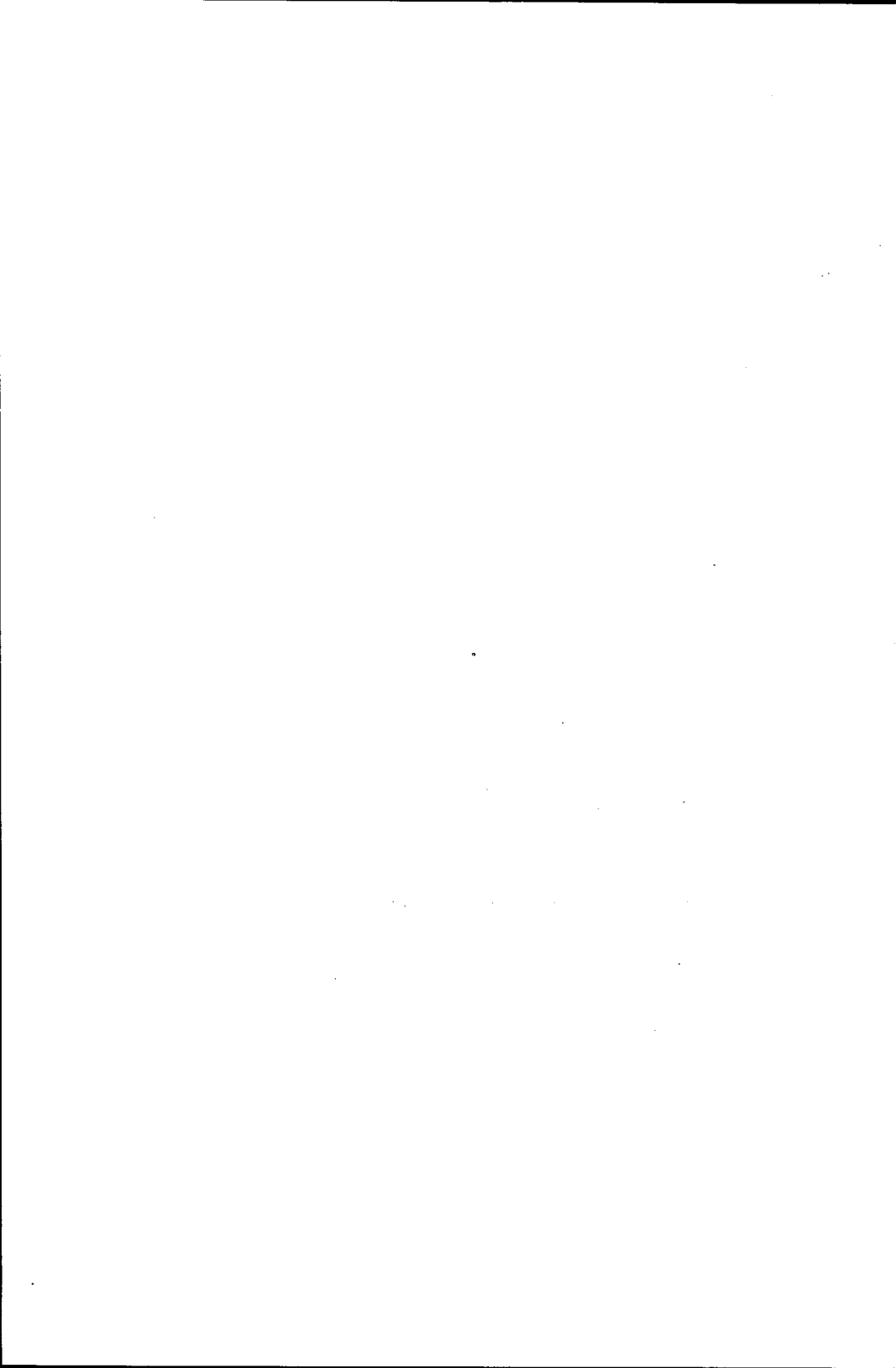
پیش بینی درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام (میلیون دلار)

سال	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	جمع
شرح							
صادرات نفت خام	۱۰۹۵۱/۵	۱۱۰۸۹/۶	۱۰۸۶۴/۸	۱۱۰۵۸	۱۱۵۷۸/۸	۱۲۰۸۲/۸	۵۶۶۷۴

۱- شامل کارکنان رسمی، ثابت، پیمانی، قراردادی، خرید خدمت و کارگران.

نظریات شورای نگهبان در مورد لایحه
برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی
و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

در این قسمت نظریه شماره ۷۸/۲۱/۵۸۷۴ مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۲ (در بند و قسمتی تحت عنوان تذکرات) و نظریه شماره ۷۸/۲۱/۶۳۵۵ مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۲۱ (در بند ۱۶) درج شده است و نحوه تنظیم به این صورت است که در هر نظریه، ابتدا ایراد شورای نگهبان در یک بند تنظیم و سپس متن مورد ایراد از لایحه مصوب درج شده است.

۱ - نظریه شماره ۷۸/۲۱/۵۸۷۴ مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۲ شورای نگهبان

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۴۴۷- ق مورخ ۱۳۷۸/۹/۱۰ و پیرو نامه‌های شماره ۷۸/۲۱/۵۸۵۸ مورخ ۱۳۷۸/۹/۳۰ و شماره ۷۸/۲۱/۵۸۲۹ مورخ ۱۳۷۸/۹/۲۳ «لایحه برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران»، مصوب جلسه مورخ ۱۳۷۸/۹/۷ مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

ایراد شورای نگهبان:

۱ - فراز آخر بند «۵» ماده (۲) از این جهت که دولت را موظف به تهیه و تصویب لایحه نموده است خلاف اصول (۵۷ و ۷۴) قانون اساسی شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۲ - به منظور کاهش تصدیها و تقویت اعمال حاکمیت و نظارت دولت و فراهم نمودن زمینه توسعه مشارکت مؤثر مردم، بخش خصوصی و بخش تعاونی در اداره امور، تبیین دقیق وظایف واحدهای ملی و استانی در برنامه‌ریزی و اجرا و فراهم نمودن زمینه تحقق مطلوب اهداف برنامه سوم، دولت موظف است در طول سال اول برنامه اصلاحات ساختاری لازم را با رعایت موارد زیر در تشکیلات دولت به عمل آورد:

ه - عدم گسترش تشکیلات دولت با تأکید بر کوچک‌سازی دولت از سطوح پایین هرم تشکیلات از طریق جمع‌کلیه فعالیت‌های مربوط به یک وزارتخانه (به جز شرکت‌های مستقل) در سازمان استانی واحد.

براساس این ضوابط باید ترتیبی اتخاذ شود که:

۱- امور انرژی.

۲- امور کشاورزی، دام، توسعه و عمران روستایی.

۳- امور صنعت و معدن.

در سه وزارتخانه جمع‌کلیه شود.

دولت موظف است به منظور تحقق این ماده، عناوین وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مستقل را همراه با حدود مأموریت‌ها و اختیارات هر یک از آنها و تبیین اعمال حاکمیت و اعمال تصدی در حیطه فعالیت هر دستگاه و نحوه تحقق آنها همراه با پیش‌بینی زمان‌بندی مناسب برای تحقق آن در طول سال اول برنامه تشکیلات کلان کشور را تنظیم و ظرف یک ماه جهت تصویب، تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید.

ایراد شورای نگهبان:

۲- نظر به اینکه ماده (۳) قانون شامل دستگاه‌های نظارتی غیر اجرایی نیز می‌شود مغایر اصول (۵۴، ۵۷ و ۱۷۴) قانون اساسی شناخته شد.

همچنین چون عبارت مذکور در ماده شامل اعضای که خارج از قوه مجریه هستند نیز می‌گردد. (مانند رئیس بازرسی و رئیس دیوان عدالت اداری) از جهت تشکیل شورا مغایر اصل (۵۷) قانون اساسی تشخیص داده شد.

به علاوه اطلاق تهیه لایحه مذکور در ماده (۳) که شامل تهیه لایحه قضایی نیز می‌گردد مغایر اصل (۱۵۸) قانون اساسی شناخته شد.

در خصوص عبارت «نظارت ملی» چنانچه در برگزیده نظارت قوه مقننه و قضاییه

نیز باشد این قسمت هم معایر قانون اساسی شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۳- به منظور ایجاد هماهنگی و جلوگیری از تداخل نهادهای نظارتی و کاستن از فعالیتهای موازی و غیر لازم در امور نظارت و بازرسی، شورای عالی نظارت و بازرسی با عضویت رئیس سازمان برنامه و بودجه، دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور، وزیر امور اقتصادی و دارایی، رئیس دیوان محاسبات کشور و رئیس سازمان بازرسی کل کشور زیر نظر رئیس جمهور تشکیل می شود. این شورا موظف است ضمن اعمال هماهنگی در فعالیتهای نهادهای نظارتی، نسبت به شناسایی و تعطیل کلیه فعالیتهایی که با ماهیت نظارت و بازرسی در کشور مغایرت داشته و بدون مجوزهای لازم قانونی انجام می گیرد، اقدام و «لایحه ساماندهی امور نظارت و بازرسی کشور» را با هدف جلوگیری از فعالیتهای تکراری و استقرار نظام کارآمد نظارت ملی با ایجاد پوشش نظارتی کامل تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند.

ایراد شورای نگهبان:

۳- بند «ز» ماده (۵) از این جهت که دولت را موظف به تهیه و تصویب لایحه نموده است خلاف اصول (۵۷ و ۷۴) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۵- به منظور ساماندهی و استفاده مطلوب از امکانات شرکتهای دولتی و افزایش بازدهی و بهره‌وری و اداره مطلوب شرکتهایی که ضروری است در بخش دولتی باقی بمانند و نیز فراهم کردن زمینه واگذاری شرکتهایی که ادامه فعالیت آنها در بخش دولتی غیر ضروری است به بخش غیردولتی، به دولت اجازه داده می شود نسبت به واگذاری، انحلال، ادغام و تجدید سازمان شرکتهای دولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه شرکتهای، تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی، تصویب آیین‌نامه‌های استخدامی و

بیمه، با رعایت مقررات و قوانین مربوط و جابجایی و انتقال وظایف، نیروی انسانی، سهام و داراییهای شرکتهای دولتی و شرکتهای وابسته به آنها با رعایت موارد ذیل اقدام کند:

ز - دولت موظف است نسبت به بازنگری مقررات روابط کار اقدام نموده و لایحه لازم را ظرف شش ماه به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

ایراد شورای نگهبان:

۴ - ماده (۱۲) و تبصره‌های آن هم باید با توجه به ایراد معمول در خصوص ماده (۱۹)^(۱) اصلاح شود.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۲ - سهام متعلق به وزارتخانه‌ها، مؤسسه‌های دولتی، شرکتهای دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و سایر شرکتهایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و یا سهام آنها منفرداً یا مشترکاً متعلق به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکتهای دولتی (به استثنای بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکتهای بیمه) و همچنین سایر شرکتهای دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکتهای تابعه و وابسته وزارت نفت و شرکتهای تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکتهای تابعه و سازمان صنایع ملی ایران و شرکتهای تابعه و مرکز تهیه و توزیع کالا، همچنین سهام متعلق به دستگاههای فوق‌الذکر در شرکتهای غیردولتی و شرکتهایی که تابع قانون خاص می‌باشند، مشمول مقررات این فصل خواهند بود.

۱ - ماده (۱۹) در همین مجموعه درج شده است.

تبصره ۱ - سهام متعلق به دستگاههای مذکور در این ماده که مالکیت آنها به صورت هبه، صلح غیر معوض یا هرگونه عقد دیگری انجام شده نیز مشمول مقررات این فصل می‌شوند.

تبصره ۲ - مشارکت و سرمایه‌گذاری بانکها، شرکتهای بیمه و مؤسسات اعتباری در شرکتها، از شمول مقررات این فصل مستثنی است.

ایراد شورای نگهبان:

۵ - جمله ذیل تبصره ماده (۱۷) که تصویب ضوابط را به عهده هیأت عالی واگذاری گذاشته است خلاف اصول (۶۰ و ۱۳۸) قانون اساسی شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۷ - رعایت اولویتهای زیر در شیوه فروش سهام شرکتهای موضوع این قانون الزامی است:

تبصره - اعطای سهام ترجیحی با اولویت به کارگران و کارکنان همان واحد مدنظر قرار می‌گیرد. ایثارگران و سایر کارگران و کارکنان دولت در شرایط مساوی از اولویت برخوردارند.

ضوابط اجرایی این ماده به پیشنهاد دبیرخانه به تصویب هیأت عالی واگذاری خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۶ - اطلاق ماده (۱۹) چون در مواردی دولت را مسلوب‌الاختیار می‌کند خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۹ - دولت می‌تواند با رعایت اصول (۴۳ و ۴۴) قانون اساسی، شرکتهای صنعتی یا کشاورزی یا خدماتی و امثال آنها، در قبال دریافت وجه نقد و یا کالا با حفظ سایر حقوق مالکیت و با رعایت موارد زیر در اختیار شرکتهای تعاونی و یا بخش

خصوصی با اولویت ایثارگران قرار دهد:

الف - شرکتهای، فعالیتهای و اموال مذکور را به صورت حبس موقت در اختیار شرکتهای تعاونی یا بخش خصوصی قرار دهد و شرکتهای تعاونی و بخش خصوصی مالک منافع آن باشند. در صورتی که شرکتهای مذکور، کارکنان واجد شرایط داشته باشند و مبادرت به تشکیل شرکت تعاونی کنند، تعاونی کارکنان شرکت ذی ربط در اولویت خواهد بود.

ب - دولت می تواند طبق قرارداد بابت استهلاك یا بازسازی یا نگهداری یا توسعه شرکتهای موصوف سالانه مبلغی نقد و یا کالا دریافت کند.

ج - دولت می تواند بهره برداری از تأسیساتی را که بنا به اصول (۴۴ و ۴۵) قانون اساسی و یا دلایل دیگر، واگذاری مالکیت آنها به بخشهای خصوصی و تعاونی میسر نیست تحت شرایط و آیین نامه ای که به تصویب هیأت وزیران می رسد به بخشهای خصوصی و تعاونی واگذار کند.

د - دولت می تواند به هنگام واگذاری شرکتهای فوق یا سایر امکانات موضوع این ماده، مقرراتی را به عنوان شرایط الزامی، مقرر دارد و طرف قرارداد را به رعایت سیاستهای دولت در قیمت گذاری و برنامه ریزی تولید و توزیع و تأمین منافع عمومی ملزم کند.

ه - واگذاری مدیریت شرکتهای دولتی به بخشهای غیردولتی به شرطی مجاز است که شخص حقیقی یا حقوقی که مدیریت را به عهده گرفته است انجام کار را خود در طول مدت قرارداد عهده دار بوده و به شرکتهای و اشخاص دیگری منتقل ننماید. متخلفین به سلب امتیاز واگذاری و محکومیت تصرف در اموال عمومی مجازات می شوند.

ایراد شورای نگهبان:

۷ - در بند «الف» ماده (۱۹) چون حبس موقت مستلزم مجانیت است علاوه بر اینکه

با صدر ماده تعارض دارد خلاف شرع شناخته شد. مضافاً به اینکه اطلاق آن شامل موارد مذکور در اصل (۴۴) قانون اساسی که در اختیار دولت است نیز می‌شود لذا خلاف اصل مذکور می‌باشد.

متن مورد ایراد:

بند «الف» ماده (۱۹) در صفحه قبل درج شده است.

ایراد شورای نگهبان:

۸- اطلاق بهره‌برداری به صورتی که تأسیسات مذکور در بند «ج» ماده (۱۹) را از اختیار دولت خارج کند خلاف اصول (۴۴ و ۴۵) قانون اساسی است. شرایط و ضوابط و قلمرو مربوط به بهره‌برداری هم براساس اصول (۴۴ و ۴۵) باید به تصویب مجلس محترم شورای اسلامی برسد.

همچنین قسمتی از موارد مذکور در اصل (۴۵) که در اختیار ولی امر است مستلزم اجازه معظم‌له می‌باشد.

متن مورد ایراد:

بند «ج» ماده (۱۹) در صفحه قبل درج شده است.

ایراد شورای نگهبان:

۹- اطلاق ماده (۲۴) که شامل عدم پذیرش اعتراض معترض پس از انقضای مدت مذکور در صورت وجود عذر موجه و عدم اطلاع وی هم می‌شود خلاف شرع شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۲۴- رأی هیأت داورى پس از ده روز از تاریخ ابلاغ، قطعی و لازم‌الاجراست و چنانچه طی مدت مذکور یکی از طرفین نسبت به رأی صادره اعتراض داشته باشد باید اعتراض خود را کتباً به دادگاهی که صلاحیت رسیدگی به اصل دعوا را دارد تقدیم نماید. شعبه خاصی که توسط رئیس قوه قضاییه تعیین خواهد شد خارج از نوبت به اعتراض

رسیدگی و رأی مقتضی صادر می‌نماید. رأی صادره قطعی و لازم‌الاجراست.

ایراد شورای نگهبان:

۱۰ - اطلاق ماده (۲۹) نیز همانند ماده (۱۹)^(۱) خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۲۹ - به دولت اجازه داده می‌شود با رعایت ماده (۱۲۹) این قانون، تمهیدات لازم به منظور عرضه خدمات پستی، تأسیس، توسعه، نگهداری و بهره‌برداری از شبکه‌های مخابرات عمومی و اختصاصی را به اشخاص حقیقی و حقوقی بخش تعاونی و خصوصی در قالب آیین‌نامه‌هایی که توسط وزارت پست و تلگراف و تلفن پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، فراهم آورد.

ایراد شورای نگهبان:

۱۱ - اطلاق ماده (۳۱) با توجه به ماده (۱۳۳)^(۲) که اجازه واگذاری امور مربوط را به نحوی که دولت را مسلوب‌الاختیار کند نیز می‌دهد خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۳۱ - به دولت اجازه داده می‌شود براساس پیشنهاد وزارت راه و ترابری آیین‌نامه اجرایی اشتغال اشخاص حقیقی و حقوقی بخش تعاونی و خصوصی در زمینه امور حمل و نقل بار و مسافر توسط راه‌آهن و امور مربوط از قبیل ایجاد، تجهیز،

۱ - ماده (۱۹) در همین مجموعه درج شده است.

۲ - ماده ۱۳۳ - به وزارت راه و ترابری اجازه داده می‌شود که بخشی از فعالیتهای مربوط به حمل و نقل بار و مسافر، تعمیر، نگهداری و بازسازی شبکه و ناوگان حمل و نقل ریلی را به اشخاص حقیقی و حقوقی بخش غیردولتی واگذار کند و در صورت لزوم با ایجاد شرکتهای مشترک بین بخش غیردولتی و راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران از آنها حمایت و تسهیلات لازم در این زمینه را فراهم سازد. ضوابط و مقررات این ماده به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

توسعه، نگهداری خطوط و تأسیسات راه آهن و بهره‌برداری از آنان، مطالعات و تحقیقات و آموزش نیروی انسانی را با رعایت مفاد ماده (۱۳۳)^(۱) این قانون تصویب و اجرا کند.

ایراد شورای نگهبان:

۱۲ - ماده (۳۳) اشکال عبارتی دارد و پس از اصلاح اظهار نظر می‌شود.

متن مورد ایراد:

ماده ۳۳ - به دولت اجازه داده می‌شود براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارتخانه‌های صنایع، بازرگانی و کشاورزی تصویب می‌کند ضوابط مربوط به استانداردهای تولید، قیمت‌گذاری، فروش، توزیع و صادرات و واردات قند و شکر را بدون الزام به رعایت قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب ۱۳۵۳ و اصلاحیه آن، تعیین کند.

ایراد شورای نگهبان:

۱۳ - در ماده (۳۴) همان اشکال ماده (۱۹)^(۲) وجود دارد.

متن مورد ایراد:

ماده ۳۴ - انجام فعالیتهای مربوط به عملیات اکتشاف، استخراج، پالایش، پخش و حمل و نقل مواد نفتی و فرآورده‌های اصلی و فرعی آن با رعایت اصل (۴۴) قانون اساسی توسط بخش غیردولتی مجاز است. ضوابط و شرایط انجام فعالیتهای مذکور با رعایت مفاد ماده (۱۲۷) این قانون براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که طی مدت شش ماه توسط وزارت نفت تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۱۴ - ذیل ماده (۳۶) که دولت را ملزم به تقدیم لایحه نموده است خلاف اصول (۵۷)

۱- به زیرنویس شماره ۲ صفحه قبل مراجعه شود.

۲- ماده (۱۹) و ایراد وارد بر آن در همین مجموعه درج شده است.

و (۷۴) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۳۶ - دولت مکلف است انحصاراتی را که به موجب دستورالعملها و مقررات مصوب خود و یا اعطای امتیاز تخصیص منابع ایجاد شده‌اند طی مدت یک سال لغو کند.

در ارجاع کار و انجام معامله توسط بخش دولتی و عمومی، نباید بین دستگاهها و شرکتهای دولتی و عمومی با بخش تعاونی و خصوصی تبعیض قائل شد. همچنین دولت مکلف است ظرف یک سال پس از تصویب برنامه سوم، لایحه لغو انحصار و جلوگیری از فعالیتهای انحصارگرانه را تقدیم مجلس شورای اسلامی کند.

ایراد شورای نگهبان:

۱۵ - اطلاق ماده (۴۴) که شامل دستگاههایی می شود که زیر نظر مقام معظم رهبری هستند بدون رضایت معظم له خلاف شرع تشخیص داده شد. با قید «با موافقت معظم له» رفع اشکال می شود.

متن مورد ایراد:

ماده ۴۴ - به منظور بهبود ارائه خدمات به ایثارگران (خانواده معظم شهدا، مفقودین، اسرا و همچنین آزادگان، جانبازان و خانواده آنها) و ساماندهی خدمات قابل ارائه، طرح جامع خدمات به ایثارگران مشتمل بر نظام پرداخت حقوق و مستمری، خدمات درمانی و سایر خدمات توسط سازمانهای برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور و نهادهای ذی ربط تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران از محل منابع داخلی نهادها و مؤسسات ذی ربط و بودجه عمومی به اجرا در می آید. اختصاص بودجه عمومی منوط به عدم امکان اجرای طرح از منابع داخلی نهادهای ذی ربط است.

ایراد شورای نگهبان:

۱۶ - اطلاق ذیل ماده (۴۹) نسبت به اشخاصی که مرتکب خلافی اینجا نشده‌اند و

بازگشت آنها خطر جانی دارد خلاف شرع است.

متن مورد ایراد:

ماده ۴۹ - به منظور جلوگیری از حضور نیروی کار غیرمجاز خارجی در بازار کار کشور، کارفرمایانی که اتباع خارجی فاقد پروانه کار را به استخدام درآورند بابت هر روز اشتغال غیرمجاز هر کارگر معادل دوبرابر حداقل دستمزد روزانه جریمه می‌شوند. در صورت تکرار تخلف این جریمه دوبرابر خواهد شد.

چگونگی همکاری دستگاههای مختلف با وزارت کار و امور اجتماعی و نحوه تأمین هزینه اجرایی این ماده، براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد مشترک وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

دولت موظف است کلیه کارگران خارجی فاقد پروانه را حداکثر تا پایان سال ۱۳۷۹ از کشور اخراج و به کشور متبوع خود انتقال دهد.

ایراد شورای نگهبان:

۱۷ - ماده (۵۱) چون اجازه معافیت مالیاتی را نیز به دولت واگذار نموده خلاف اصل (۵۱) قانون اساسی شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۵۱ - به دولت اجازه داده می‌شود به منظور ایجاد اشتغال در مناطق کمتر توسعه یافته:

الف - معافیت‌های مالیاتی و همچنین حقوق و عوارض دولتی برای سرمایه‌گذارانی که در این مناطق اقدام به سرمایه‌گذاری می‌نمایند. طبق آیین‌نامه‌ای که بنا به پیشنهاد وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و صنایع و کار و امور اجتماعی و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت دولت می‌رسد در طول سالیان اجرای برنامه در نظر بگیرد.

ب - قسمتی از سود تسهیلات اعطایی به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و تعاونیها و تعاونیهای خدمات تولیدکنندگان، تعاونیهای تولید روستایی، عشایری و بهره‌برداری

از منابع طبیعی و طرحهای خوداشتغالی را پرداخت کند.

ج - تسهیلات اعطایی در قالب بودجه‌های سنواتی و آیین‌نامه‌های اجرایی آنها باید طوری تقسیم شود که سهم مناطق کمتر توسعه یافته به نسبت شاخص بیکاری آنها بیشتر باشد به صورتی که در پایان برنامه جبران کمبود اشتغال این مناطق شده باشد.

ایراد شورای نگهبان:

۱۸ - ماده (۷۳) و تبصره آن که خزانه‌داری کل غیر متمرکز را تجویز می‌نماید خلاف اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد و مواد (۷۴ و ۷۵) و تبصره‌های آن و ماده (۷۷) و تبصره آن و ماده (۷۸) و ماده (۸۱) و تبصره آن و بند «و» ماده (۸۲) و بند «د» ماده (۸۳) نیز باید به تبع ماده مذکور اصلاح گردد.

متن مورد ایراد:

ماده ۷۳ - به منظور ساماندهی نظام غیر متمرکز درآمد و هزینه‌های استانی، خزانه استان (خزانه معین خزانه‌داری کل در استان) زیر نظر اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان تشکیل می‌گردد.

تبصره - مسؤول خزانه استان را مدیر کل امور اقتصادی و دارایی استان با تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی، منصوب می‌کند.

ماده ۷۴ - خزانه‌داری کل موظف است برای هر یک از خزانه‌های استان یک حساب به عنوان «حساب خزانه‌داری کل»، (خزانه استان) در مرکز استان ذی‌ربط افتتاح کند. از ابتدای سال ۱۳۷۹ نمایندگی خزانه در استان به خزانه استان تبدیل خواهد شد.

ماده ۷۵ - خزانه استان وظایف زیر را بر عهده خواهد داشت:

الف - امور مربوط به ثبت و دریافت کلیه درآمدهای استانی در چارچوب قوانین و مقررات مربوط.

ب - امور مربوط به دریافت و پرداخت سهم از منابع ملی طبق قوانین و مقررات

مالی کشور.

ج - امور مربوط به پرداخت تنخواه گردان حسابداری به دستگاههای اجرایی استان مطابق دستورالعملها و قوانین جاری کشور.

د - امور مربوط به افتتاح حسابهای دولتی در استان برای کلیه دستگاههای اجرایی استان (صرفنظر از اینکه دستگاه دارای بودجه استانی است یا ملی).

ه - انجام امور مربوط به پرداخت اعتبارات جاری و عمرانی استان براساس مصوبات کمیته تخصیص اعتبار استان.

و - ارائه گزارشهای مالی از عملکرد درآمدهای استانی، عملکرد اعتبارات جاری و عمرانی استان به دبیرخانه ستاد درآمد و تجهیز منابع استان و دبیرخانه کمیته تخصیص اعتبار استان در مقاطع سه ماهه.

تبصره ۱ - سایر اموری که براساس قوانین و مقررات موجود به عهده نمایندگی خزانه محول شده است به خزانه استان واگذار می شود.

تبصره ۲ - خزانه استان علاوه بر وظایف استانی خود، در هر موردی که لازم باشد به تشخیص وزیر امور اقتصادی و دارایی به عنوان نمایندگی خزانه داری کل در استان عمل خواهد کرد.

ماده ۷۷ - درصد معینی از درآمدهای هر استان به تأمین اعتبارات عمرانی همان استان اختصاص می یابد و تمام یا قسمتی از هزینه های جاری هر استان از محل درصد باقیمانده درآمدهای آن استان تأمین می شود. به تناسب درآمد و هزینه هر استان، نسبتهای مذکور به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه توسط هیأت وزیران تعیین می گردد.

تبصره - چنانچه درآمد استان از درآمدهای پیش بینی شده در بودجه مصوب بیشتر شود، مازاد درآمد در همان سال، یا سال بعد، جهت تکمیل طرحهای عمرانی و بهبود کیفیت ارائه خدمات و اصلاح ساختارهای فنی، اقتصادی و مدیریتی استان براساس آیین نامه ای که بنا به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران می رسد، در اختیار استان قرار می گیرد.

ماده ۷۸ - کمیته تخصیص اعتبار استانی مرکب از معاون عمرانی استاندار، رئیس سازمان برنامه و بودجه استان و مدیرکل امور اقتصادی و دارایی استان تشکیل می شود و براساس گزارش خزانه استان نسبت به تعیین سقف تخصیص اعتبارات جاری دستگاههای اجرایی استان و اعتبارات عمرانی برحسب فصول تصمیم گیری می کند.

تبصره - وظایف دبیرخانه کمیته تخصیص اعتبار استانی برعهده سازمان برنامه و بودجه استان است.

ماده ۸۱ - سرجمع درآمدهای استانی هر استان که باید به خزانه استان (خزانه معین خزانه داری کل هر استان) واریز شوند، در لایحه بودجه سالانه درج و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی ارائه می شود.

تبصره - دستگاههای استانی وصول کننده درآمد موظفند تمام وصولیهایی را که به موجب قانون دریافت می کنند به خزانه استان واریز کنند.

ماده ۸۲ - به منظور ساماندهی درآمدهای استان و بهبود مستمر روشهای کسب درآمدهای استانی و شناسایی منابع جدید درآمدی، ستاد درآمد و تجهیز منابع استان به ریاست استاندار و مرکب از افراد ذیل در هر استان تشکیل می شود.

.....

و - رئیس خزانه استان.

ماده ۸۳ - ستاد درآمد و تجهیز منابع استان وظایف ذیل را برعهده دارد:

.....

د - بررسی و اظهارنظر در مورد گزارشهای مربوط به وصول درآمدهای استان که توسط خزانه استان ارائه می شوند.

ایراد شورای نگهبان:

۱۹ - ماده (۹۳) از این جهت که تصویب تعاریف، نحوه فعالیت و اعمال نظارت و نیز ضوابط مربوط به تأمین و ترتیب انحلال و ورشکستگی مؤسسات، سازمانها و

واحدهای اعتباری غیربانکی را به آیین نامه محول نموده خلاف اصل (۸۵) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۹۳ - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است جهت افزایش شرایط رقابتی بانکها و گسترش بازارهای مالی و تشویق پس انداز داخلی، زمینه فعالیت مجاز انواع مؤسسات، سازمانها و واحدهای اعتباری غیربانکی (غیردولتی) را فراهم و نظارت لازم بر آنها را اعمال نماید و از فعالیت مؤسسات غیرمجاز جلوگیری به عمل آورد. آیین نامه اجرایی ذی ربط حداکثر طی مدت شش ماه پس از تصویب این قانون شامل تعاریف، نحوه فعالیت و اعمال نظارت بر این مؤسسات با پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تأیید شورای پول و اعتبار به تصویب هیأت وزیران می رسد. ضوابط مربوط به تأسیس و ترتیبات انحلال و ورشکستگی مؤسسات، سازمانها و واحدهای اعتباری غیربانکی (غیردولتی) به نحوی که موجبات گسترش فعالیت و رقابت این گونه مؤسسات، سازمانها، واحدها و بانکها را حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون فراهم آورد، بنا به پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب شورای پول و اعتبار خواهد رسید. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است برحسب جریان امور بانکها و مؤسسات، سازمانها و واحدهای اعتباری غیربانکی (غیردولتی) براساس ضوابط مصوب نظارت نماید.

ایراد شورای نگهبان:

۲۰ - بند «ج» ماده (۹۴) از این جهت که واگذاری مالکیت سهام به اشخاص خصوصی است خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۹۴ - به منظور تقویت پایه سرمایه بانکها و افزایش توان حضور بانکهای ایرانی در بانکداری بین المللی، به دولت اجازه داده می شود که در سالهای برنامه سوم،

حداکثر تا مبلغ پنج هزار میلیارد (۵۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال اوراق مشارکت ویژه برای تقویت پایه سرمایه بانکهها، منتشر نماید. معادل کل وجوه واریز شده از این محل به حساب خزانه، عیناً به بانکهها مسترد خواهد شد تا به عنوان افزایش سهم دولت در سرمایه بانکهها، منظور شود تا زمان تسویه کامل اصل و سود اوراق مشارکت مذکور، سود سالانه بانکهها قبل از کسر مالیات به ترتیب ذیل توزیع خواهد شد:

ج - به منظور کارایی بیشتر بانکهها و جلب همکاری مردم، به دولت اجازه داده می شود حداکثر چهل و نه درصد (۴۹٪) سهام بانکهها را به عموم مردم و در شرایط مساوی با اولویت به کارکنان بانکهها و ایثارگران واگذار نماید.

آیین نامه اجرایی این ماده طی سه ماه پس از تصویب این قانون توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و دارایی پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۲۱- ماده (۹۸) خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۹۸ - به دولت اجازه داده می شود با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی:

الف - نسبت به صدور مجوز ایجاد شرکتهای بیمه غیردولتی و شرکتهای بیمه اتکایی با ساختار خصوصی و تعاونی در چارچوب قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه گری اقدام و ضوابط و مقررات لازم را در این زمینه تعیین کند.

ب - نسبت به ایجاد شرکت بیمه اتکایی با مشارکت بیمه گران و بیمه گزاران عمده اقدام کند. اساسنامه این شرکت به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۲۲- ماده (۱۰۰) خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۰۰ - به دولت اجازه داده می‌شود جهت افزایش شرایط رقابتی بازارهای مالی و تشویق پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، زمینه فعالیت مجاز بانکهای غیردولتی را فراهم آورد. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مسؤول نظارت بر فعالیت بانکهای غیردولتی است.

ایراد شورای نگهبان:

۲۳ - عبارت «فراهم کردن تا آخر...» ذیل بند «ب» ماده (۱۰۵) قانون از این جهت که اطلاق آن تجویز می‌کند تا بخشی از امکاناتی را که اصل (۴۴) در اختیار دولت گذاشته به بخش غیردولتی واگذار کنند خلاف اصل مذکور است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۰۵ - دولت موظف است امکانات لازم برای دستیابی آسان به اطلاعات داخلی و خارجی، زمینه‌سازی برای اتصال کشور به شبکه‌های جهانی، بهبود خدمات و ترویج استفاده از فن‌آوریهای جدید را از طرق زیر فراهم نماید:

الف - ایجاد زیرساختهای ارتباطی و شاهراههای اطلاعاتی لازم، پهنای باند کافی و گسترده از طریق وزارت پست و تلگراف و تلفن و ایجاد تسهیلات لازم برای استفاده دانشجویان و اعضای هیأت علمی.

ب - تفکیک وظایف مجموعه‌های تأمین‌کننده اطلاعات، «تأمین‌کننده خدمات» و «تأمین‌کننده ارتباطات» و فراهم کردن امکانات برای حضور بخشهای غیردولتی در این زمینه‌ها.

ایراد شورای نگهبان:

۲۴ - ماده (۱۱۰) چون وضعیت مالکیت سدا را از این جهت که در اختیار دولت یا اشخاص دیگری است مشخص ننموده و در صورت واگذاری به اشخاص خصوصی خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی است رفع ابهام شود.

متن مورد ابراد:

ماده ۱۱۰ - به منظور تشویق سرمایه گذاران خصوصی و تعاونی (اعم از حقیقی و حقوقی) برای سرمایه گذاری در طرحهای تأمین آب و ایجاد شبکه‌های آبیاری و زهکشی، به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود تکمیل طرحهای سد و شبکه‌های آبیاری مستقل نیمه تمام را که حداکثر سی درصد (۳۰٪) عملیات اجرایی آنها خاتمه یافته و نیز طرحهایی را که مطالعات مرحله دوم آنها در طول برنامه سوم به تصویب می‌رسد، به سرمایه گذاران غیر دولتی با شرایط ذیل واگذار کند:

الف - کلیه منابع آب استحصالی به جز حقابه‌های موجود به سرمایه گذار اختصاص می‌یابد.

ب - حقابه‌های موجود این تأسیسات همچنان در اختیار وزارت نیرو باقی خواهد بود تا براساس قانون توزیع عادلانه آب و سایر قوانین و مقررات در اختیار حقابه‌بران قرار گیرد.

ج - کلیه اراضی ملی و موات بلامعارض که براساس طرح مطالعاتی احداث سد به عنوان زمینهای واقع در طرحهای توسعه کشت زیر این سدها و شبکه‌ها محسوب می‌شوند، با قیمتهای منطقه‌ای که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تعیین شده است، توسط وزار تخانه‌های کشاورزی و جهاد سازندگی به سرمایه گذاران و همچنین واگذاری اراضی ملی و موات بلامعارض که براساس طرح مطالعاتی وزارت کشاورزی قابل کشت می‌باشد با اولویت شرکتهای تعاونی ایثارگران، بسیجیان و رزمندگان (به ویژه مناطق مرزی) واگذار خواهد شد.

تأیید محل احداث سد و تأسیسات آبی مورد نظر و نظارت مهندسی در کلیه مراحل مطالعاتی تا تصویب صلاحیت فنی طرح و نظارت عالی در مرحله اجرا و شروع اولین آگیری و بهره‌برداری از تأسیسات، به عهده وزارت نیرو است.

د - کلیه مستحذات و حقوقی که در نتیجه این گونه سرمایه گذاریها حاصل می‌شود.

در حد پروانه‌های صادره متعلق به سرمایه‌گذار خواهد بود و در حدودی که اجازه بهره‌برداری از آب صادر می‌شود سرمایه‌گذار می‌تواند با انتخاب الگوی اقتصادی مورد نظر خود، آن را مصرف کند یا به فروش برساند.

آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل نحوه قیمت‌گذاری، زمان بندی و نحوه واریز سهم دولت به درآمد عمومی با پیشنهاد وزارت نیرو و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۲۵- ذیل تبصره ماده (۱۱۳) از جهت اینکه تصویب آیین‌نامه را به عهده اشخاصی غیر از وزرای گذشته خلاف قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۱۳- کلیه اصناف تولیدی مستقر در شهرها چنانچه به شهرکهای صنعتی منتقل شوند ضمن استفاده از تسهیلات ویژه در خصوص واگذاری اقساطی زمین در شهرکهای صنعتی از حمایتها و تسهیلات اعتباری که توسط دولت تعیین می‌گردد، برخوردار خواهند بود.

تبصره - به وزارت بازرگانی اجازه داده می‌شود که به منظور ساماندهی و قانونمند نمودن واحدهای صنفی فاقد پروانه کسب که تا قبل از سال ۱۳۷۸ در کشور دایر شده و دارای سند مالکیت یا اجاره‌نامه و یا مبایعه‌نامه و یا قرارداد واگذاری عین یا منافع ملک با اشخاص حقیقی یا حقوقی، سازمانها، نهادها و ارگانها باشند توسط اتحادیه‌های صنفی کشور با دریافت گواهی پرداخت عوارض سالیانه شهرداری و همچنین گواهی مشخص بودن وضعیت مالیاتی، پروانه کسب موقت صادر نمایند.

ایراد شورای نگهبان:

۲۶- اطلاق ماده (۱۱۶) در خصوص صدور پروانه بهره‌برداری که شامل معادن بزرگ هم می‌شود به نحوی که دولت را مسلوب‌الاختیار نماید خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی است. همچنین اطلاق واگذاری بهره‌برداری چون شامل موارد بهره‌برداری

انحصاری نیز می‌شود خلاف بند «۵» اصل (۴۳) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۱۶ - در اجرای ماده (۱۲) قانون معادن مصوب ۱۳۷۸/۳/۲۳، وزارت معادن و فلزات مجاز است نسبت به صدور پروانه بهره‌برداری برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی که فعالیت اکتشافی آنها منتهی به اخذ گواهی کشف هر نوع معدن در محدوده وظایف وزارت مذکور می‌شود، اقدام کند.

تبصره ۱ - به وزارت معادن و فلزات اجازه داده می‌شود در راستای انجام وظیفه اکتشافی خود نسبت به تأسیس شرکتهای سهامی عام غیردولتی اکتشافی اقدام و کلیه سهام آن را به مردم عرضه نماید.

تبصره ۲ - وزارت معادن و فلزات مکلف است در خصوص شناسایی و معرفی کمربندهای دارای آنومالیهای مواد معدنی در سراسر کشور به عنوان برنامه‌ریزی کلان بخش معدن اقدام نموده و مطالعات مربوطه را تا کشف معادن درجه یک در حد استانداردهای بین‌المللی ادامه دهد.

ایراد شورای نگهبان:

۲۷ - در ماده (۱۱۷) که مقررات مربوط به مناطق آزاد را به مناطق ویژه اقتصادی نیز تسری داده است باید به این مطلب توجه شود که آن بخش از مقررات مناطق آزاد که مورد ایراد شورای نگهبان قرار گرفته و در مجمع تشخیص مصلحت نظام، آن مقررات بر اساس نظر مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی قبول شده است عنوان استثناء دارد و تنها نسبت به مناطق آزاد مجری است و قابل تسری به مناطق ویژه اقتصادی نمی‌باشد. بنابراین باید این موارد در ماده (۱۱۷) ذکر شود.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۱۷ - الف - از تاریخ تصویب این قانون، مناطق ویژه اقتصادی طبق قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی مصوب سال ۱۳۷۲ و اصلاحات بعدی آن

اداره می‌گردند و از تسهیلات مذکور در قانون مذکور برخوردار خواهند بود. موارد ذیل از شمول حکم قانون یادشده مستثنی هستند:

۱- مناطق ویژه اقتصادی جدید و محدوده برنامه‌ها، شرح فعالیت و نحوه اداره و مدیریت آنها با تصویب هیأت وزیران تعیین می‌گردد.

۲- ورود کالا به صورت مسافری از مناطق ویژه اقتصادی به قاچاق و گمرکی کشور ممنوع است.

۳- مناطق ویژه اقتصادی تابع قوانین و مقررات مالیاتی کشور می‌باشند.

ب- ورود کالا از مناطق ویژه اقتصادی به داخل کشور مشمول قوانین و مقررات صادرات و واردات خواهد بود. ورود کالا به مناطق ویژه و صدور کالا به خارج از کشور از مناطق مذکور، تابع مقرراتی خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۲۸- نظر به اینکه احصای مناطق گرمسیر و مرطوب در بند «ه» ماده (۱۲۶) جامع نیست و نظر به اینکه معادل‌سازی هزینه مصرف برق در مناطق گرمسیر با هزینه مصرف گاز در مناطق سردسیر و تعیین استفاده از کولر گازی تا چهار دستگاه در همین بند موجب افزایش مصرف می‌شود بند «ه» ماده (۱۲۶) مغایر با بند (۹) اصل سوم و بند (۶) اصل چهل و سوم قانون اساسی است. همچنین نظر به اینکه معلوم نیست پرداخت مابه‌التفاوت از منابع داخلی موجب افزایش هزینه مناطق سردسیر می‌شود یا نه ذیل بند یادشده مبهم است و در صورتی که بر هزینه مناطق سردسیر بی‌انجامد اضرار به غیر و مغایر با بند (۵) اصل (۴۳) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۲۶- دولت موظف است به منظور اعمال صرفه جویی، منطقی کردن مصرف

انرژی و حفاظت از محیط زیست، اقدامات زیر را انجام دهد:

.....

ه- به منظور توسعه و تأمین عدالت اجتماعی، دولت مکلف است حداکثر تا پایان اردیبهشت ماه سال ۱۳۷۹ ترتیبی را اتخاذ نماید که هزینه مصرف برق خانگی با استفاده از کولر گازی تا چهار دستگاه و سایر لوازم برقی خانگی در نقاط گرمسیر و یا مرطوب شامل (استانهای ایلام، خوزستان، بوشهر، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، گلستان، مازندران، گیلان و شهرستانهای ارزوئیه، بزم، جیرفت، کهنوج و منطقه شهداد در کرمان و شهرستانهای لار، لامرد، جهرم، داراب و فسا در استان فارس و شهرستان قصر شیرین در استان کرمانشاه و شهرستان بافق در استان یزد) در تمام طول سال معادل هزینه سالانه مصرف گاز خانگی و (لوله کشی) در نقاط سردسیر باشد.

در صورت نیاز به پرداخت مابه‌التفاوت از منابع داخلی، اعتبار آن توسط وزارتخانه‌های نفت و نیرو و شرکتهای تابعه آنها تأمین می‌گردد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان برنامه و بودجه و دستگاههای اجرایی ذی‌ربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۲۹- بند «الف» ماده (۱۲۹) به این دلیل که واگذاری آن به بخش خصوصی و تعاونی منتهی به خروج از حیطه اموال عمومی می‌گردد خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۲۹- الف- به وزارت پست و تلگراف و تلفن اجازه داده می‌شود، مجوز ایجاد و بهره‌برداری برای بخش غیردولتی در زمینه شبکه‌های غیرمادر در بخش مخابرات، شبکه‌های مستقل و موازی پستی و مخابراتی را در موارد زیر، صادر کند:

۱- شبکه تلفن همراه.

۲- شبکه پی‌جو.

۳- مراکز تلفن کم ظرفیت تا پنج هزار شماره.

۴- شبکه انتقال داده‌ها.

۵- شبکه‌های ارائه خدمات ارزش افزوده.

۶- شبکه مخابرات روستایی.

۷- شبکه قبول پستی.

۸- شبکه حمل و نقل پستی.

ایراد شورای نگهبان:

۳۰- بند «ب» ماده (۱۲۹) که موجب واگذاری بهره‌برداری قسمتی از فعالیتهای مذکور به بخش خصوصی و تعاونی می‌شود به نحوی که دولت مسلوب‌الاختیار گردد خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۲۹ - ب - به شرکتهای دولتی مخابراتی اجازه داده می‌شود، قسمتی از فعالیتهای خود را شامل نگهداری و بهره‌برداری، طراحی، مهندسی، نصب و راه‌اندازی، آزمایش و تحویل تجهیزات و شبکه‌ها با رعایت خط مشیهای دولت به بخشهای تعاونی و خصوصی واگذار کند.

ایراد شورای نگهبان:

۳۱- بند «ج» ماده (۱۲۹) ایجاد شبکه خصوصی و تعاونی در مقابل شبکه دولتی خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۲۹ - ج - به وزارت پست و تلگراف و تلفن اجازه داده می‌شود برای مناطقی که در برنامه پنجساله سوم توسعه، ایجاد شبکه مخابراتی از طریق شرکتهای مخابراتی دولتی در آنها پیش‌بینی نشده، مجوز لازم را به منظور ایجاد شبکه مزبور، برای شرکتهای مخابراتی و تعاونی و خصوصی واجد شرایط به صورت رقابتی صادر کند.

ایراد شورای نگهبان:

۳۲- در بند «ب» ماده (۱۳۰) بهره‌برداری وسیله بخش غیردولتی و واگذاری مالکیت سهام شرکت‌های مخبرات به بخش غیردولتی به هر نسبت موجب خروج آن از حیطه اموال عمومی است و خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی می‌باشد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۳۰ - به منظور صیانت از منابع ملی، نیل به عدالت اجتماعی، توسعه ارتباطات به نقاط غیر برخوردار، بالابردن بازده ملی و بازده بخش، شفاف‌سازی اقتصادی و بهبود رفاه اجتماعی، دولت موظف است موارد زیر را به اجرا گذارد:

.....

ب - واگذاری تدریجی سهام شرکت‌های مخبرات استانی (حداکثر ۴۹٪) به بخش‌های غیردولتی و سهم کردن مشترکین به صورت داوطلبانه به میزان ودایع پرداختی به شرکتها (پس از محاسبه به نرخ روز) در سرمایه شرکتها.

ایراد شورای نگهبان:

۳۳- در بند «الف» ماده (۱۳۴) واگذاری سهام شرکت‌های هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران و دیگر عناوین مذکور در این بند به جز در خصوص شرکت‌های تابعه و شرکت ملی نفتکش به بخش غیردولتی به هر نسبت خروج از حیطه اموال عمومی و خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی است.

ضمناً در مورد شرکت‌های تابعه اگر موجب سلب اختیار دولت شود خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی می‌باشد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۳۴ - به دولت اجازه داده می‌شود:

الف - نسبت به واگذاری سهام شرکت‌های هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (حداکثر تا ۴۹٪)، هواپیمایی آسمان، هواپیمایی پیام، حمل و نقل هوایی نفت، خدمات هلیکوپتری (ساخه)، کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آن و شرکت

ملی نفتکش ایران به بخشهای تعاونی و خصوصی اقدام کند.

ایراد شورای نگهبان:

۳۴- اطلاق بند «الف» ماده (۱۳۵) خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۳۵- به سازمان هواپیمایی کشوری اجازه داده می شود:

الف- نسبت به تکمیل و اجرای طرحهای فرودگاهها و پروازی و توسعه ناوگان هوایی با جلب سرمایه های داخلی و خارجی از طریق انعقاد قراردادهای مشارکت، پیش فروش خدمات فرودگاهی و خدمات پروازی و واگذاری زمین اقدام و تعهدات مربوط را تأدییه کند.

ایراد شورای نگهبان:

۳۵- بند «د» ماده (۱۳۷) با توجه به صدر ماده که مصرف آن را به پیش بینی در بودجه

سالانه مقید نکرده خلاف اصل (۵۳) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۳۷- به منظور تأمین منابع مالی مورد نیاز جهت توسعه، نگهداری و

بهره برداری امور حمل و نقل جاده ای، به سازمان حمل و نقل جاده ای و پایانه های کشور

اجازه داده می شود:

.....

د- کلیه دریافتیهای این ماده پس از وصول به حساب سازمان حمل و نقل جاده ای و

پایانه های کشور نزد خزانه داری کل واریز خواهد شد.

ایراد شورای نگهبان:

۳۶- ماده (۱۳۹) از این جهت که وصولیهای مذکور در آن به خزانه واریز نمی شود

خلاف اصل (۵۳) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۳۹ - صدور هرگونه مجوز بهره‌برداری آب از منابع سطحی یا زیرزمینی و شبکه توزیع شهری برای مصارف واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، دامداری، خدماتی و سایر مصارفی که تولید فاضلاب با حجم زیاد می‌کنند و همچنین استمرار مجوزهای صادره در گذشته، منوط به اجرای تأسیسات جمع‌آوری فاضلاب، تصفیه و دفع بهداشتی پساب است. تا زمان اجرای تأسیسات مناسب از واحدهای مصرف‌کننده آب با توجه به نوع و میزان آلودگی، جریمه بر مبنای آیین‌نامه و تعرفه مصوب دولت اخذ و برای طرحهای حفاظت کیفی منابع آب و تصفیه و دفع بهداشتی فاضلاب هزینه خواهد شد. وزارت نیرو با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست کشور و دستگاه اجرایی ذی‌ربط نسبت به تهیه آیین‌نامه اجرایی این ماده و پیشنهاد آن برای تصویب در هیأت وزیران اقدام خواهد کرد.

ایراد شورای نگهبان:

۳۷- بند «ه» ماده (۱۴۶) از این جهت که موجب سلب مالکیت و تصرف در ملک بدون رضایت مالک آن می‌شود خلاف شرع تشخیص داده شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۴۶ - الف -

ه- به منظور حل مشکل املاکی که مالکین عرصه و اعیان آن متفاوت بوده و مالکین اعیان سند مالکیت دریافت کرده و مالک عرصه آنها در دسترس نباشد. قیمت عادلانه عرصه توسط سازمان ملی و زمین و مسکن تعیین و هیأتی مرکب از یک نفر قاضی، رئیس ثبت اسناد محل، رئیس سازمان ملی زمین و مسکن و رئیس اداره امور اقتصادی و دارایی شهرستان نسبت به صدور سند مالکیت عرصه اعلام رأی خواهند نمود. و جوه دریافتی از متصرفین در حسابی نزد خزانه واریز و در صورت مراجعه مالک یا نماینده او پرداخت می‌گردد.

ایراد شورای نگهبان:

۳۸- نظر به اینکه ماده (۱۴۷) واریز وجوه دریافتی را به خزانه لازم ندانسته و پرداخت وجوه مذکور را به حدود اعتبارات مصوب مقید ننموده، خلاف اصل (۵۳) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۴۷- دستگاههای اجرایی مکلفند کلیه هزینه‌های مربوط به تعمیر، نگهداری و سایر خدمات مشترک خانه‌های سازمانی مربوط به خود را از محل عواید حاصل از اجاره خانه‌های مزبور به کارکنان خود تأمین کرده و علاوه بر آن ترتیبی اتخاذ کنند که هزینه‌های مربوط به آب، برق، مخابرات و سوخت توسط استفاده‌کنندگان پرداخت گردد.

همزمان با اجرای این ماده، حق عائله‌مندی پرسنل نیروهای مسلح و سایر کارکنانی که از خانه‌های سازمانی استفاده می‌کنند برقرار و صرف نگهداری خانه‌های مذکور می‌گردد.

تبصره - دولت مکلف است کمک هزینه مسکن کارکنان نیروهای مسلح (نظامی و انتظامی) ساکن در خانه‌های سازمانی را پس از کسر از دریافتی آنان به حساب مخصوصی در خزانه واریز نماید و همه‌ساله معادل وجوه واریز شده به حساب فوق در سال قبل در بودجه نیروهای مسلح (نظامی و انتظامی) برای تأمین هزینه تعمیر و نگهداری خانه‌های سازمانی پیش‌بینی گردد.

ایراد شورای نگهبان:

۳۹- ذیل ماده (۱۵۶) از این جهت که تصمیمات ستاد هماهنگی آموزشهای فنی و حرفه‌ای را لازم‌الاجراء ندانسته خلاف اصول (۶۰، ۱۳۴ و ۱۳۸) قانون اساسی شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۵۶- به منظور هماهنگی امر سیاستگذاری آموزشهای فنی و حرفه‌ای اعم از

رسمی و غیررسمی شامل آموزشهای کاردانی و علمی کاربردی که متولی آن وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و آموزشهای فنی و حرفه‌ای متوسطه و کار و دانش که متولی آن وزارت آموزش و پرورش و آموزشهای فنی و حرفه‌ای کوتاه‌مدت که متولی آن وزارت کار و امور اجتماعی و آموزشهای ضمن خدمت کارکنان دولت و مدیریت حرفه‌ای تخصصی که متولی آن سازمان امور اداری و استخدامی کشور می‌باشند، شورای عالی کارآموزی مواد (۵، ۶ و ۷ قانون کارآموزی مصوب ۱۳۴۹/۲/۲۸ مجلسین سنا و شورای ملی سابق) و شورای عالی هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای کشور (مصوب ۱۳۵۹/۲/۲۰ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران) و شورای عالی آموزشهای علمی، کاربردی (مصوب سال ۱۳۶۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی) منحل و ستاد هماهنگی آموزشهای فنی و حرفه‌ای به ریاست معاون اول رئیس جمهور و عضویت وزرای آموزش و پرورش، کار و امور اجتماعی، علوم، تحقیقات و فن آوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشاورزی و جهاد سازندگی و رئیس سازمان برنامه و بودجه و دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور و ریاست مرکز امور مشارکت زنان تشکیل می‌گردد. سایر وزرا حسب مورد و به تشخیص و دعوت رئیس ستاد در جلسات شرکت خواهند نمود. رئیس سازمان برنامه و بودجه دبیر ستاد می‌باشد. سایر وظایف و اختیارات شوراهای مذکور به وزارتخانه‌های ذی‌ربط تفویض می‌گردد. تصمیمات این ستاد برای کلیه وزارتخانه‌ها و شوراهای در امور مذکور لازم‌الاجرا خواهد بود.

این‌نامه اجرایی این ماده طی مدت سه ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد ستاد به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۴۰- ذیل شق «۲» بند «الف» ماده (۱۶۰) از این نظر که واریز درآمدهای مذکور را به خزانه لازم ندانسته و مصرف آن را مقید به حدود اعتبارات مصوب نکرده خلاف اصل

(۵۳) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۶۰ - الف - به منظور گسترش عدالت اجتماعی و فراهم کردن امکان استفاده عادلانه اقشار مختلف جامعه از کالاها و خدمات فرهنگی، ورزشی و هنری و به منظور ایجاد تعادل و کاهش نابرابریها اجازه داده می شود:

۲- دستگاههای اجرایی امکانات، تأسیسات و فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی، طرحهای نیمه تمام و اراضی متعلق را در مناطق شهری با اولویت شهرهای بزرگ را به بخشهای غیردولتی با اولویت اشخاص حقیقی و حقوقی اینثارگران که دارای سوابق ورزشی، فرهنگی و هنری و شهرداریها در قالب قراردادهای اجاره، اجاره به شرط تملیک و فروش، واگذار نموده و درآمدهای ناشی از آن را برای احداث فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی در مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته در چارچوب سیاستهای برنامه سوم هزینه کند.

ایراد شورای نگهبان:

۴۱ - قسمت اول تبصره ماده (۱۶۰) مبتنی بر اصلاح ماده (۱۲)^(۱) قانون است که باید ماده اخیرالذکر اصلاح شود.

علاوه بر این چون عموم نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی مذکور در این تبصره شامل نهادها و مؤسسات عمومی که تحت نظر مقام معظم رهبری هستند نیز می گردد و همچنین شامل نهادها و مؤسساتی که تحت اداره دولت نیستند هم می شود خلاف موازین شرع شناخته شد. در مورد نهادها و مؤسسات تحت نظر مقام معظم رهبری با قید موافقت معظم له رفع اشکال می شود.

۱- ماده (۱۲) در همین مجموعه درج شده است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۶۰- الف - به منظور گسترش عدالت اجتماعی و فراهم کردن امکان استفاده عادلانه اقشار مختلف جامعه از کالاها و خدمات فرهنگی، ورزشی و هنری و به منظور ایجاد تعادل و کاهش نابرابریها اجازه داده می شود:

۱- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان تربیت بدنی حسب مورد شاخصها و استانداردهای مربوط به بهره مندی نقاط مختلف کشور از فضاهای ورزشی، فرهنگی، هنری و همچنین میزان دسترسی ساکنین مناطق مختلف کشور به خدمات و تولیدات فرهنگی، هنری و ورزشی را متناسب با ویژگیهای اجتماعی، فرهنگی، جمعیتی و جغرافیایی هریک از این مناطق، حداکثر تا پایان سال اول برنامه سوم تهیه و همراه با ارائه راه حل‌های مناسب برای ایجاد تعادل به هیأت وزیران ارائه دهند.

۲- دستگاههای اجرایی امکانات، تأسیسات و فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی، طرحهای نیمه تمام و اراضی متعلق را در مناطق شهری با اولویت شهرهای بزرگ را به بخشهای غیردولتی با اولویت اشخاص حقیقی و حقوقی اینترگران که دارای سوابق ورزشی، فرهنگی و هنری و شهرداریها در قالب قراردادهای اجازه، اجاره به شرط تملیک و فروش، واگذار نموده و درآمدهای ناشی از آن را برای احداث فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی در مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته در چارچوب سیاستهای برنامه سوم هزینه کند.

ب - سازمان برنامه و بودجه موظف است در لوایح بودجه سنواتی هریک از سالهای برنامه اعتبارات بخشهای فرهنگی و هنر، تربیت بدنی و ورزش را با توجه به موارد مذکور در بند «الف» این ماده و با عنایت به وضعیت بهره برداری از فضاهای ورزشی، فرهنگی و هنری در مناطق مختلف کشور به گونه ای توزیع کند که نابرابریهای موجود در زمینه برخورداری مناطق مختلف کشور از فضاهای ورزشی، فرهنگی و هنری و دستیابی ساکنین آنها به تولیدات فرهنگی تقلیل یافته و به تعادل برسد.

آیین نامه اجرایی این ماده شامل نحوه واگذاری امکانات، تأسیسات و فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی، اراضی و طرحهای نیمه تمام قابل واگذاری، نحوه استفاده از تسهیلات بانکی و موارد و نحوه مصرف درآمدهای ناشی از اجرای مفاد این ماده، به پیشنهاد مشترک سازمانهای برنامه و بودجه، امور اداری و استخدامی کشور، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان تربیت بدنی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره - کلیه دستگاههای موضوع ماده (۱۲)^(۱) این قانون و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی مشمول مفاد این ماده می باشد.

ایراد شورای نگهبان:

۴۲- در ماده (۱۶۴) تعیین تکلیف برای نیروی مقاومت بسیج و سازمان تبلیغات اسلامی و دفتر تبلیغات اسلامی که زیر نظر مقام معظم رهبری هستند بدون موافقت معظم له خلاف موازین شرعی است.

همچنین عموم آن نسبت به دستگاههای غیردولتی که مدیریت آن به عهده دولت نیستند خلاف موازین شرع می باشد.

علاوه براین بند (و، ز، ح) ماده (۱۶۴) همان اشکال قسمت اول بند را دارند.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۶۴ - برای اعتلای معرفت دینی و قرآنی و بهره گیری از اندیشه های والای حضرت امام خمینی (ره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری حضرت آیت... خامنه ای در تحکیم مبانی فکری ارزشهای انقلاب اسلامی و فرهنگ جهاد و شهادت در جامعه، به ویژه در جوانان و نوجوانان، وزارتخانه های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فن آوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما، نیروی مقاومت بسیج، سازمان تبلیغات اسلامی، دفتر تبلیغات اسلامی و سایر

۱- ماده (۱۲) در همین مجموعه درج شده است.

دستگاههایی که از بودجه عمومی استفاده می‌کنند موظفند:

الف - یکی از مراکز پژوهشی موجود خود را برای انجام مطالعات مستمر و همه‌جانبه در زمینه‌های بهره‌گیری از علوم و فن‌آورها و هنر دینی و افکار حضرت ام‌المومنین (ره) مأمور کنند و با پیش‌بینی منابع لازم زمینه‌های مشارکت دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی را در پژوهشهای مرتبط با این امور فراهم کنند.

ب - در طرحها و فعالیتهای فرهنگی و تربیتی، آموزشی با بهره‌گیری از انواع هنرها، علوم و فن‌آوریهای جدید، اثربخشی فعالیتهای در این زمینه‌ها را تعمیق بخشند و با پیش‌بینی امکانات و امتیازات کافی زمینه جذب اندیشمندان متعدد و استعداد‌های خلاق، نوآور را در این عرصه‌ها فراهم سازند.

ج - یکی از واحدهای مناسب موجود خود را برای تحقیق و ارزیابی مستمر اثربخشی فعالیتهای فرهنگی، تربیتی موجود و جدید و چگونگی ارتقای بهره‌وری از منابع موجود در اجرای اهداف سابق‌الذکر را تجهیز کنند.

شروع هرگونه فعالیت جدید فرهنگی، تربیتی و آموزشی در زمینه‌های فوق با ارائه توجیه مناسب مبتنی بر نتایج این ارزیابیها صورت خواهد پذیرفت.

د - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف است به منظور ترویج فرهنگ ایثار و شهادت و بزرگداشت یاد شهیدان و تجلیل از ایثارگران و حماسه دفاع مقدس و اعطای تسهیلات ویژه در فعالیتهای فرهنگی، هنری به خانواده‌های معظم شاهد و ایثارگران با همکاری بنیاد شهید انقلاب اسلامی و بنیاد جانبازان و مستضعفان انقلاب اسلامی و بنیاد حفظ آثار و ارزشهای دفاع مقدس، طرح مناسبی را تهیه و به هیأت وزیران ارائه کند.

ه - دستگاههای ذی‌ربط موظفند به منظور ترویج فرهنگ و ارزشهای والای اسلام و ایران اسلامی و استفاده از اندیشه‌های دینی و سیاسی حضرت امام خمینی (ره)، اقدامات ذیل را انجام دهند:

۱- سازمان امور اداری و استخدامی کشور موظف است برنامه آموزشی ویژه‌ای را برای مدیران دولتی تهیه و از طریق آن مبانی نظری و اندیشه‌های دینی و سیاسی حضرت امام خمینی (ره) را آموزش دهد.

۲- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فن آوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با تجدیدنظر در برنامه‌های آموزش و تربیتی خود معرفی شخصیت حضرت امام خمینی (ره) و اندیشه‌های معظم‌له را مورد عنایت خاص قرار دهند.

۳- وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری برنامه‌های خاصی را برای تقویت مطالعات و پژوهش‌های مربوط به شناخت افکار و اندیشه‌های امام خمینی (ره) با همکاری مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی (ره) تدوین و با بهره‌گیری از ظرفیتهای مؤسسات و مراکز پژوهشی و پایان‌نامه‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی زمینه شناخت هرچه بیشتر افکار معظم‌له را فراهم سازد.

۴- به منظور اجرا، نظارت و ارزیابی این برنامه‌ها، ستادی در قالب آیین‌نامه این بند تعیین می‌شود.

و- به منظور آموزش همگانی قرآن کریم، سازمان تبلیغات اسلامی موظف است در سطح کشور و نقاط محروم نسبت به فراخوان و آموزش قرآن (باعنوان طرح نهضت قرآن‌آموزی) اقدام نماید. در این راستا ضمن اولویت بخشیدن به جوانان و نوجوانان سازمان مذکور مجاز است تا در هر یک از مراکز استانها نسبت به تأسیس و حمایت مرکز تربیت معلم و مبلغ قرآن اقدام نماید.

آیین‌نامه اجرایی این بند با مشارکت سازمان تبلیغات اسلامی و سازمان اوقاف و امور خیریه تهیه و در سال اول برنامه سوم به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ز- به منظور هماهنگی اعزام مبلغ خصوصاً جهت نقاط محروم و دهستانهای فاقد روحانی در ایام سال به مناسبت‌های مختلف سازمان تبلیغات اسلامی موظف است ضمن

انجام مطالعات و تحقیقات میدانی لازم در خصوص نیازمندیهای تبلیغ دینی سراسر کشور در سال اول برنامه سوم نتیجه آن را با طرح جامع شناسائی، گزینش و آموزش های کوتاه مدت، بلندمدت و اعزام با مشارکت سایر ارگانها و نهادهای ذی ربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

ح - به منظور بررسی و پژوهش پیرامون مسائل مستحدثه و مشکلات مذهبی اقشار مختلف در زمینه فرهنگ دینی و نحوه پاسخگویی منطقی به سوالات و مشکلات مذکور، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم موظف است ضمن هماهنگی با مراکز پژوهشی دینی، راهکارها و طرحهای کاربردی و برنامه های عملی تحقق هدف فوق را طی سال اول برنامه سوم تهیه و به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی برساند.

آیین نامه اجرائی این ماده، شامل نحوه همکاری دستگاههای اجرائی، به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه و دستگاههای فوق الذکر حداکثر ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۴۳ - بند «ب» ماده (۱۶۷) که دولت را ملزم به تهیه و تصویب لایحه می کند خلاف اصول (۵۷ و ۷۴) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۶۷ - به منظور شناخت تحولات فرهنگی جامعه، افزایش کارآیی دستگاههای فرهنگی، ساماندهی مجموعه فعالیتهای مؤثر بر فرهنگ عمومی جامعه و اعمال نظارت مستمر بر فعالیتهای فرهنگی اقدامات ذیل به عمل خواهد آمد:

ب - دولت موظف است تا پایان سال اول برنامه سوم مجموعه اصلاحات قانونی لازم در نحوه انجام فعالیتهای فرهنگی دستگاههای اجرائی متولی امور فرهنگی اعم از دولتی، نهادها و سازمانهای عمومی غیردولتی را با هدف شفاف سازی مسئولیتهای

دولت در قبال تحولات فرهنگی، افزایش کارآیی، حذف فعالیت‌های موازی، برقراری انضباط مالی، تنوع بخشیدن به روش‌های تأمین منابع، فراهم آوردن زمینه‌های بیشتر مشارکت مردم در امور فرهنگی را در قالب «طرح ساماندهی امور فرهنگی» تهیه و برای تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ایراد شورای نگهبان:

۴۴ - عموم بند «د» ماده (۱۶۷) چون شامل نهادها و سازمانی است که زیر نظر مقام معظم رهبری هستند و همچنین شامل نهاد و سازمانهای غیردولتی که تحت مدیریت دولت نیستند نیز می‌شود خلاف موازین شرعی است.

متن مورد ایراد:

بند د (ماده ۱۶۷) - کلیه دستگاههای اجرایی، نهادها و سازمانهای عمومی غیردولتی موظفند براساس رهنمودها و نتایج مطالعات و گزارشهای این ستاد، فعالیتهای خود را اصلاح و یا تقویت نمایند و سازمان برنامه و بودجه نیز در زمان تنظیم بودجه‌های سالیانه گزارشها و تحلیلهای منتشره ستاد موضوع بند «ج» این ماده را مدنظر قرار داده و تمهیدات لازم برای اجرای پیشنهادات اصلاحی ستاد مذکور را فراهم آورد.

ایراد شورای نگهبان:

۴۵ - بند «ب» ماده (۱۸۰) از این نظر که واریز مبلغ مذکور را به خزانه لازم ندانسته و نیز پرداخت آن را مقید به حدود اعتبارات مصوب ننموده، خلاف اصل (۵۳) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۸۰ - به منظور تحقق آرمانهای حضرت امام خمینی (ره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا پیرامون ارتش بیست میلیونی و ایجاد بستر مناسب جهت مشارکت نوجوانان و جوانان در امور اجتماعی، فرهنگی، دفاعی و اشاعه تفکر بسیجی و مردمی کردن امنیت و دفاع از طریق تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفین:

ب - کلیه شرکتهای دولتی و شرکتهای تابعه و وابسته به آنها و شرکتهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است، مانند شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، شرکت مخابرات ایران و شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران موظفند که یک درصد (۱٪) از سود ناخالص خویش را جهت توسعه بسیج منظور دارند.

تاسی درصد (۳۰٪) از درآمدهای حاصل از اجرای بند «ب» این ماده صرف توسعه رده‌های مقاومت آن دستگاه و مابقی به صورت متمرکز در اختیار نیروی مقاومت بسیج قرار می‌گیرد تا در جهت ایجاد تعادل در سایر مناطق کشور هزینه شود. نحوه تأمین وجوه موضوع این بند و سایر موارد برابر آیین‌نامه‌ای که ظرف مدت شش ماه از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد خواهد بود.

ایراد شورای نگهبان

۴۶ - نظر به اینکه اصل (۱۷۶) قانون اساسی تشکیل شوراهای فرعی را به عهده شورای امنیت ملی محول نموده و ماده (۱۸۴) از این جهت که شورای مرزهای کشور را ایجاد کرده است خلاف اصل مذکور می‌باشد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۸۴ - شورای مرزهای کشور به عنوان یکی از شوراهای فرعی شورای عالی امنیت ملی با وظایف زیر تشکیل می‌گردد. ترکیب اعضا و تشکیلات شورا با پیشنهاد وزارت کشور و وزارت اطلاعات به تصویب شورای عالی امنیت ملی خواهد رسید.

الف - هماهنگ کردن سیاستهای اقتصادی، سیاسی، فرهنگی با مسائل امنیتی مرز در عالیترین سطح اجرایی کشور و هماهنگی بین دستگاههای اجرایی در مرز به منظور ایجاد وحدت رویه.

ب- نظارت بر وظایف و اقدامات کلیه دستگاهها و سازمانها و نیروهای دست‌اندرکار در مسائل مرزی.

ج- تهیه و تنظیم استراتژی کشور در امور مرز جهت تصویب شورای عالی امنیت ملی و اجرای طرح جامع مرزهای کشور.

ایراد شورای نگهبان:

۴۷- در ماده (۱۸۶) از این جهت که شورای هماهنگی اجرایی اتباع بیگانه یک شورای تصمیم‌گیرنده در امور اجرایی است فلذا تشکیل شورای مذکور خلاف اصول (۱۳۴ و ۱۳۸) قانون اساسی می‌باشد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۸۶- به منظور ایجاد تمرکز در سیاستگذاری در امور اجرایی هماهنگی و اتخاذ تصمیم در امور اتباع خارجی (آواره، پناهنده، مهاجر و اتباع خارجی دارای گذرنامه) در زمینه ورود، اسکان، اخراج، اشتغال، آموزش، بهداشت و درمان و روابط بین‌الملل، شورای هماهنگی اجرایی اتباع بیگانه به ریاست وزیر کشور و عضویت وزیران آموزش و پرورش، اطلاعات، امور خارجه، کار و امور اجتماعی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، رئیس سازمان برنامه و بودجه. شورای عالی امنیت ملی، فرمانده نیروی انتظامی و رئیس جمعیت هلال‌احمر تشکیل می‌گردد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی، کشور و اطلاعات به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۴۸- ماده (۱۸۹) از این جهت که مخالف مواد (۲۸ و ۲۹) مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام مصوب ۱۳۷۶ می‌باشد با توجه به نظریه تفسیری شورای نگهبان به شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۱۶ خلاف اصل (۱۱۲) قانون اساسی شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۸۹ - درآمدها و وجوه حاصل از اجرای قانون مبارزه با مواد مخدر و فعالیت‌های مبارزه با مواد مخدر به درآمد عمومی واریز خواهد شد. اعتبار مورد نیاز برای مبارزه با مواد مخدر به پیشنهاد ستاد مذکور در قالب لوایح بودجه سنواتی منظور می‌گردد تا براساس موافقتنامه‌های متبادله با سازمان برنامه و بودجه در اختیار دستگاه‌های مجری قرار گرفته و هزینه گردد.

ایراد شورای نگهبان:

۴۹ - نظر به اینکه عموم مواد (۱۹۰، ۱۹۱ و ۱۹۲) شامل دستگاهها و واحدهایی که تحت نظر مقام معظم رهبری هستند و نیز دستگاهها و واحدهایی که تحت مدیریت دولت نیستند نیز می‌گردد خلاف موازین شرع شناخته شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۹۰ - به منظور اعمال سیاستهای نظام جمهوری اسلامی ایران در روابط خارجی و ایجاد وحدت رویه در این زمینه، وزارت امور خارجه بر کلیه روابط خارجی نظارت خواهد داشت و سایر دستگاهها و واحدهایی که به نحوی در خارج از کشور فعالیت دارند و یا فعالیت و اقدامات آنان در روابط خارجی اثرگذار است، ملزم به اجرای سیاستهای ابلاغی توسط وزارت امور خارجه هستند. همچنین نمایندگیهای آنها در خارج از کشور موظفند براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت امور خارجه، به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، در انجام فعالیتهای خود با نمایندگیهای سیاسی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور هماهنگی لازم را به عمل آورند.

تبصره - به منظور اعمال سیاستهای فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران و تمرکز در سیاستگذاری و هماهنگی در فعالیتهای فرهنگی و تبلیغی خارج از کشور و با اهداف استفاده بهینه از امکانات مادی و معنوی موجود انجام امور کلیه فعالیتهای فرهنگی تبلیغی و هنری بخشهای دولتی و غیردولتی در خارج از کشور براساس اساسنامه

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی که به تأیید مقام معظم رهبری رسیده است با سازمان مذکور خواهد بود.

ماده ۱۹۱ - به منظور تنظیم سطح روابط جمهوری اسلامی ایران با کشورهای جهان و مجامع بین‌المللی، دولت مکلف است براساس گزارش جامعی که وزارت امور خارجه از فعالیتهای برون‌مرزی دستگاههای اجرایی و همکاری و عضویت آنها در سازمانهای بین‌المللی و منطقه‌ای (شامل بررسی وضع موجود، ارزیابی عملکرد و ضرورت یا عدم ضرورت ادامه عضویت یا فعالیت دستگاههای مذکور در خارج از کشور و یا کاهش سطح روابط و فعالیتها) تهیه و ارائه می‌کند، در مورد ادامه و یا قطع فعالیت دستگاههای اجرایی در خارج از کشور و سطح آن و وضعیت عضویت وزارتخانه‌ها، سازمانها، شرکتهای دولتی و نهادهای انقلابی در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی اتخاذ تصمیم کند.

کلیه دستگاههای موضوع ماده (۱۲) این قانون و نهادهای عمومی غیردولتی، در صورت تأیید ادامه فعالیتشان در خارج از کشور موظفند حداکثر طی مدت شش ماه تشکیلات و ساختار نمایندگیهای خارج از کشور و نیز وضعیت عضویت خود در مجامع بین‌المللی را براساس مصوبات هیأت وزیران اصلاح کنند.

ماده ۱۹۲ - ایجاد هرگونه دفتر، نمایندگی، شعبه و واحد اداری جدید و عناوین مشابه در خارج از کشور توسط دستگاههای موضوع ماده (۱۲) این قانون و نهادهای عمومی غیردولتی منوط به پیشنهاد دستگاه ذی‌ربط و وزارت امور خارجه و تصویب هیأت وزیران خواهد بود.

تبصره - بانکها و شرکتهای بیمه از شمول این ماده مستثنی هستند.

ایراد شورای نگهبان:

۵۰ - بند «ج» ماده (۱۹۷) از این جهت که قاضی را در صورتی که بازداشت موقت را ضروری بداند محدود می‌کند و موجب تضییق اختیارات شرعی قاضی می‌گردد خلاف

موازین شرع تشخیص داده شد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۹۷ - به منظور اصلاح وضعیت زندانها و ایجاد محیط مناسب بازپروری و اصلاح و تربیت زندانیان در بازگشت آنان به زندگی سالم اجتماعی اقدامات زیر صورت می‌گیرد:

ج - صدور قرار بازداشت موقت افراد جز در مواردی که الزام قانونی صریح وجود دارد ممنوع است. برای جلوگیری از تراکم زندانیان در زندانهای کشور، قضات محاکم موظفند در صدور رأی قطعی متهمان و افرادی که با قرار بازداشت موقت زندانی شده‌اند با لغو قرار بازداشت آنها تا زمان رسیدگی، با رعایت تشریفات لازم مانند قرار التزام یا کفیل تسریع کنند.

ایراد شورای نگهبان:

۵۱ - در بند «۵» ماده (۱۹۸) چون عبارت «سود وام» دادن ربا را تجویز می‌کند، خلاف موازین شرعی است و اگر عبارت به «سود تسهیلات» اصلاح شود اشکال مرتفع می‌گردد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۹۸ - دولت موظف است همه ساله معادل پنجاه درصد (۵۰٪) درآمد کلیه دادگاهها و سازمانهای وابسته به قوه قضاییه که برابر قانون وصول و به خزانه واریز می‌گردد را طی بودجه سنواتی به عنوان کمک در اختیار قوه قضاییه قرار داده تا پس از تصویب رئیس قوه قضاییه در موارد ذیل در دادگستری و سازمانهای وابسته به قوه قضاییه هزینه گردد:

۱- احداث، تکمیل و خرید ساختمانهای اداری و خانه‌های سازمانی.

۲- تجهیز ساختمانهای اداری و خرید ملزومات و خودرو.

- ۳- پرداخت کارانه، حق کشیک و مأموریت.
- ۴- تأمین کسری هزینه‌های ضروری جاری دستگاهها.
- ۵- پرداخت سود وام مسکن قضات و کارکنان.
- ۶- سایر موارد ضروری به تشخیص رئیس قوه قضائیه.

ایراد شورای نگهبان:

۵۲- ماده (۱۹۹) از این جهت که در کلیه مراحل اداری حضور وکیل الزامی می‌داند خلاف شرع و اصل (۲۴) قانون اساسی تشخیص شده.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۹۹- دعاوی و دادرسیهای مربوط به حقوق مالکیت خصوصی و فعالیتهای اقتصادی منحصراً در محاکم تخصصی دادگاههای عمومی با بهره‌گیری از کارشناسان رسمی و متخصصان مربوطه مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت. در کلیه مراحل رسیدگی حضور وکیل الزامی است.

ایراد شورای نگهبان:

۵۳- در بند «ب» ماده (۲۰۰) چون واریز درآمدهای مذکور را به خزانه لازم ندانسته خلاف اصل (۵۳) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

بند ب (ماده ۲۰۰) - به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اجازه داده می‌شود در جهت ارتقای کارآیی و مشارکت کارکنان در موارد امکانات بهداشتی و درمانی و دارویی و توانبخشی خود با رعایت موارد مذکور در بند «الف» این ماده اقدامات زیر را انجام دهد:

- ۱- خرید خدمات تعریف شده از کارکنان خود طبق تعرفه‌های مصوب (نظام کارمزدی به جای روزمزدی) و همچنین از بخش غیردولتی.
- ۲- پرداخت بخشی از درآمدهای حاصل از ارائه خدمات به کارکنان در واحدهای

تحت تصدی دولت به صورت کارانه برای افزایش کارایی آنان.
اعتبار لازم برای اجرای بند «ب» این ماده در لایحه بودجه سالانه منظور خواهد شد.
درآمدهای حاصله در هراستان نیز صرف توسعه کمی و کیفی خدمات بهداشتی و درمانی همان استان می‌گردد.

آیین‌نامه‌های اجرایی این ماده شامل تعیین وضعیت کارکنان شاغل، ضوابط و نحوه واگذاری، تعریف خدمات قابل واگذاری و نحوه قیمت‌گذاری آنها، روشهای پرداخت، نحوه هزینه درآمدهای حاصله و سایر موارد، مشترکاً توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان برنامه و بودجه حداکثر در مدت شش ماه پس از تصویب این قانون تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۵۴- بند «ز» ماده (۲۰۴) خلاف اصل (۵۳) قانون اساسی می‌باشد.

متن مورد ایراد:

ماده ۲۰۴ - به منظور تنظیم بازار دارو، تأمین ارز موردنیاز برای ورود مواد اولیه دارویی و داروهای ساخته‌شده وارداتی، جلوگیری از افزایش بی‌رویه قیمت داروهای بهداشتی و طولانی مصرف ضروری، حمایت از نظام بیمه‌ای و جلوگیری از عوارض و مخاطرات دارویی اقدامات زیر انجام خواهد یافت:

.....

ز - به منظور تضمین کیفیت داروهای تولیدی، کلیه کارخانه‌های تولیدکننده دارو موظفند با ایجاد واحدهای کنترل کیفیت و به کارگیری متخصصین ذی‌ربط نسبت به کنترل کیفیت تولیدات خود اقدام کنند. به این منظور به کارخانه‌های ذی‌ربط اجازه داده می‌شود با هماهنگی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از پنجاه درصد (۵۰٪) درآمد موضوع قانون اصلاح بند (۲) و تبصره (۲) ماده (۵) قانون لزوم بازآموزی و نوآموزی جامعه پزشکی و ارتقای سطح دانش پزشکی آنها مصوب ۱۳۷۱/۶/۱۵

استفاده کنند.

تذکرات

- ۱- در ماده (۲۹) عبارت «ماده ۱۲۲» باید به «ماده ۱۲۹» اصلاح شود.
متن مورد تذکر: ماده (۲۹) در همین مجموعه درج شده است.
 - ۲- تذکر در ماده (۳۱) باید عبارت «ماده ۱۲۶» به ماده «۱۳۳» اصلاح شود.
متن مورد تذکر: ماده (۳۱) در همین مجموعه درج شده است.
 - ۳- در ماده (۳۴) لازم است عبارت «ماده ۱۲۰» به عبارت «ماده ۱۲۷» اصلاح شود.
متن مورد تذکر: ماده (۳۴) در همین مجموعه درج شده است.
 - ۵- در بند «ج» ماده (۱۱۰) پس از عبارت و «همچنین» کلمه «واگذاری» اضافه است.
متن مورد تذکر: بند «ج» ماده (۱۱۰) در همین مجموعه درج شده است.
- تذکر شورای نگهبان:

- ۴- در ماده (۵۵) قانون و سایر موارد «عبارت در قالب ارقام مندرج در جدول شماره» باید حذف شود زیرا ماده پیشنهادی دولت در این خصوص خلاف شناخته شد.
متن مورد تذکر:

ماده ۵۵- به دولت اجازه داده می شود، در قالب لوایح بودجه سنواتی و از طریق وجوه اداره شده، تسهیلات متناسب با سهم متقاضیان سرمایه گذاری در طرحهای اشتغالزای صنایع کوچک و نیز قسمتی از سود و کارمزد تسهیلات مذکور را در قالب این قانون تأمین کند. همچنین بخشی از تسهیلات اعتباری سیستم بانکی باید برای حمایت از صنایع کوچک و اشتغالزای اختصاص یابد.

این نامه اجرایی این ماده حداکثر طی مدت شش ماه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تذکر شورای نگهبان:

- ۶- در بند «ب» ماده (۱۱۷) عبارت «داخل کشور» صحیح نیست به صورت مناسبی

اصلاح شود.

متن مورد تذکر:

بند ب ماده ۱۱۷ - ورود کالا از مناطق ویژه اقتصادی به داخل کشور مشمول قوانین و مقررات صادرات و واردات خواهد بود. ورود کالا به مناطق ویژه و صدور کالا به خارج از کشور از مناطق مذکور، تابع مقرراتی خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تذکر شورای نگهبان:

۷- در پاراگراف دوم بند «ج» ماده (۱۴۸) کلمه (به) بعد از نسبت اضافه است.

متن مورد تذکر:

بند ج ماده ۱۴۸ - هزینه تغذیه شبانه‌روزی دانش‌آموزان در مدارس شبانه‌روزی و سرویس ایاب و ذهاب هر هفته یکبار آنها به روستاها و مدارس و سایر هزینه‌های لازم در بودجه‌های سنواتی دیده شود.

برای ایاب و ذهاب دانش‌آموزان دختر و پسر در روستاهای کوچک فاقد مدرسه راهنمایی و متوسطه به روستاهای دارای مدرسه، در صورت به صرفه بودن رفت و آمد نسبت به تحصیل در مدارس شبانه‌روزی هزینه ایاب و ذهاب منظور خواهد شد. در مناطق آموزشی که نسبت به دانش‌آموزان راهنمایی و متوسطه به ابتدایی آنها کمتر از متوسط کشور است حدنصاب تشکیل کلاسهای راهنمایی ده نفر و متوسطه حداقل پانزده نفر می‌باشد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه و سازمان امور اداری و استخدامی کشور و وزارت آموزش و پرورش به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تذکر شورای نگهبان:

۸- در صدر ماده (۱۷۱) و بند «ب» آن و تاریخ (۱۳۷۶/۲/۱) صحیح نمی‌باشد و باید

تبدیل به (۱۳۶۷/۲/۱) گردد.

متن مورد تذکر:

ماده ۱۷۱ - به منظور حسن اجرای وظایف مندرج در قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۷۶/۲/۱ در خصوص مرمت و احیای بافتها و بناهای تاریخی فرهنگی اقدامات ذیل انجام می شود:

ب - در شهرهای دارای بافت تاریخی ارزشمند که حدود آن طبق ماده (۳) قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۷۶/۲/۱، اعلام شده و یا می شود تشکیلات شهرداریها مورد تجدیدنظر قرار می گیرد و به منظور انجام امور مربوط به حفاظت از بافت تاریخی اینگونه شهرها، ساز و کار مدیریتی مناسب در شهرداریهای مذکور ایجاد می گردد.

تذکر شورای نگهبان:

۹ - در ماده (۱۹۳) اگر منظور از سیاست کلی همان سیاست کلی نظام است که توسط مقام معظم رهبری اعلام شده به بند (۵) متن مذکور مراجعه شود.

متن مورد تذکر:

ماده ۱۹۳ - وزارت امور خارجه موظف است با بهره گیری از نظرات کلیه دستگاههای ذی ربط راهبردهای مناسب را برای اجرای دقیق سیاستهای کلی ذیل تهیه و جهت تصویب در سال اول برنامه سوم به شورای عالی امنیت ملی ارائه نماید:

۱ - گسترش همکاریهای دوجانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی.

۲ - ادامه برهیزار تسنج در روابط با کشورهای غیرمتخاصم.

۳ - بهره گیری از روابط برای افزایش توان ملی.

۴ - مقابله با افزون‌خواهی کشورهای متخاصم.

۵ - تلاش برای راهیابی از حضور بیگانگان.

- ۶- مقابله با تک قطبی شدن جهان.
- ۷- حمایت از مسلمانان و ملت‌های مظلوم.
- ۸- تلاش برای ایجاد نزدیکی بیشتر میان کشورهای اسلامی.
- ۹- تلاش برای اصلاح ساختار سازمان ملل.

تذکر شورای نگهبان:

۱۰- در بند «ب» ماده (۱۹۷) کلمه وزارت دادگستری با توجه به اصل (۱۶۰) قانون

اساسی صحیح نیست، باید اصلاح شود.

متن مورد تذکر:

بند ب ماده ۱۹۷- وزارت دادگستری موظف است نسبت به تهیه آیین‌نامه کار زندانیان، با اولویت حرفه‌آموزی مناسب اقدام کند به نحوی که پس از اتمام دوره محکومیت آنها ضمن ارائه تأییدیه اشتغال، امکان حذف سوء پیشینه و حضور مؤثر آنها در جامعه فراهم گردد.

۲- نظریه شماره ۷۸/۲۱/۶۳۵۵ مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۲۱ شورای نگهبان

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۶۴۱-ق مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۱۷ و شماره ۳۴۴۷-ق مورخ ۱۳۷۸/۹/۱۰ و پیرو نامه‌های شماره ۷۸/۲۱/۵۸۷۴ مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۲ و شماره ۷۸/۲۱/۵۸۵۸ مورخ ۱۳۷۸/۹/۳۰ و شماره ۷۸/۲۱/۵۸۲۹ مورخ ۱۳۷۸/۹/۲۳:

لایحه برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران که با اصلاحاتی در جلسه مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۱۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است، در جلسات متعدد شورای نگهبان مطرح شد که نظر شورا بدین شرح اعلام می‌گردد:

ایراد شورای نگهبان:

۱- اشکال معمول در بند (۱۶) ایراد سابق شورارفع نشده و اشکال مذکور در آن به قوت خود باقی است. بنابراین اطلاق ذیل ماده (۴۹) نسبت به اشخاصی که مرتکب تخلفی در جمهوری اسلامی ایران نشده‌اند و بازگشت آنها برایشان خطر جانی دارد خلاف شرع است.

متن مورد ایراد:

ماده ۴۹- به منظور جلوگیری از حضور نیروی کار غیرمجاز خارجی در بازار کار کشور، کارفرمایانی که اتباع خارجی فاقد پروانه کار را به استخدام درآورند بابت هر روز اشتغال غیرمجاز هر کارگر معادل ده برابر حداقل دستمزد روزانه جریمه می‌شوند.

در صورت تکرار تخلف این جریمه دو برابر خواهد شد.

چگونگی همکاری دستگاههای مختلف با وزارت کار و امور اجتماعی و نحوه تأمین هزینه اجرایی این ماده، براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد مشترک وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. دولت موظف است کلیه کارگران خارجی فاقد پروانه را حداکثر تا پایان سال ۱۳۷۹ از کشور اخراج و به کشور متبوع خود انتقال دهد.

ایراد شورای نگهبان:

۲- اشکال معمول در بند «۱۷» ایراد سابق شورارفع نشده و اشکال مذکور در آن درخصوص ماده (۵۱) به قوت خود باقی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۵۱ - به دولت اجازه داده می‌شود به منظور ایجاد اشتغال در مناطق کمتر توسعه یافته:

الف - معافتهای مالیاتی و همچنین حقوق و عوارض دولتی برای سرمایه‌گذارانی که در این مناطق اقدام به سرمایه‌گذاری می‌نمایند. طبق آیین‌نامه‌ای که بنا به پیشنهاد وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و صنایع و کار و امور اجتماعی و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت دولت می‌رسد در طول سالیان اجرای برنامه در نظر بگیرد.

ب - قسمتی از سود تسهیلات اعطایی به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و تعاونیها و تعاونیهای خدمات تولیدکنندگان، تعاونیهای تولید روستایی، عشایری و بهره‌برداری از منابع طبیعی و طرحهای خوداشتغالی را پرداخت کند.

ج - تسهیلات اعطایی در قالب بودجه‌های سنواتی و آیین‌نامه‌های اجرایی آنها باید طوری تقسیم شود که سهم مناطق کمتر توسعه یافته به نسبت شاخص بیکاری آنها بیشتر باشد به صورتی که در پایان برنامه جبران کمبود اشتغال این مناطق شده باشد.

ایراد شورای نگهبان:

۳- در خصوص ماده (۷۷) چون تغییر یا اصلاحی اعلام نشده بنابراین اشکال سابق شورا مذکور در بند (۱۸) نامه قبلی به قوت خود باقی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۷۷- درصد معینی از درآمدهای هر استان به تأمین اعتبارات عمرانی همان استان اختصاص می‌یابد و تمام یا قسمتی از هزینه‌های جاری هر استان از محل درصد باقیمانده درآمدهای آن استان تأمین می‌شود. به تناسب درآمد و هزینه هر استان، نسبتهای مذکور به پیشنهاد سازمان برنامه بودجه توسط هیأت وزیران تعیین می‌گردد. تبصره - چنانچه درآمد استان از درآمدهای پیش‌بینی شده در بودجه مصوب بیشتر شود، مازاد درآمد در همان سال، یا سال بعد، جهت تکمیل طرحهای عمرانی و بهبود کیفیت ارائه خدمات و اصلاح ساختارهای فنی، اقتصادی و مدیریتی استان براساس آیین‌نامه‌ای که بنا به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، در اختیار استان قرار می‌گیرد.

ایراد شورای نگهبان:

۴- در ماده (۹۳) چون نحوه فعالیت مؤسسات اعتباری غیربانکی به قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱ احاله گردیده و در فصل مربوط به نحوه فعالیت در قانون مذکور انواع فعالیتهای بانکی نیز ذکر شده است از این جهت این مؤسسه در حقیقت بانک بوده و در این صورت چون این مؤسسات غیردولتی است ماده مذکور خلاف اصل (۴۴) قانون اساسی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۹۳- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است جهت افزایش شرایط رقابتی بانکها و گسترش بازارهای مالی و تشویق پس‌انداز داخلی، زمینه فعالیت مجاز انواع مؤسسات، سازمانها و واحدهای اعتباری غیربانکی (غیردولتی) را فراهم و نظارت لازم بر آنها را اعمال نماید و از فعالیت مؤسسات غیرمجاز جلوگیری به عمل

آورد. شرایط مربوط به تأسیس و نحوه فعالیت و ترتیب انحلال و ورشکستگی مؤسسات، سازمانها و واحدهای اعتباری غیربانکی (غیردولتی) تابع ضوابط تعیین شده برای بانکها در قانون پولی و بانکی کشور مصوب سال ۱۳۵۱ خواهد بود. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است، بر حسن جریان امور بانکها و مؤسسات، سازمانها و واحدهای اعتباری غیربانکی (غیردولتی) براساس ضوابط مصوب نظارت نماید.

ایراد شورای نگهبان:

۵- در بند «ج» ماده (۹۴) اشکال رفع نشده و اشکال سابق شورا به قوت خود باقی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۹۴ - به منظور تقویت پایه سرمایه بانکها و افزایش توان حضور بانکهای ایرانی در بانکداری بین‌المللی، به دولت اجازه داده می‌شود که در سالهای برنامه سوم، حداکثر تا مبلغ پنج هزار میلیارد (۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال اوراق مشارکت ویژه برای تقویت پایه سرمایه بانکها، منتشر نماید. معادل کل وجوه واریز شده از این محل به حساب خزانه، عیناً به بانکها مسترد خواهد شد تا به عنوان افزایش سهم دولت در سرمایه بانکها منظور شود. تا زمان تسویه کامل اصل و سود اوراق مشارکت مذکور، سود سالانه بانکها قبل از کسر مالیات به ترتیب ذیل توزیع خواهد شد:

.....

ج - به منظور کارآیی بیشتر بانکها و جلب همکاری مردم، به دولت اجازه داده می‌شود حداکثر چهل و نه درصد (۴۹٪) سهام بانکها را به عموم مردم و در شرایط مساوی با اولویت به کارکنان بانکها و ایثارگران واگذار نماید.

آیین‌نامه اجرایی این ماده طی سه ماه پس از تصویب این قانون توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و دارایی پیشنهاد و به تصویب هیأت

وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۶- در ماده (۹۸) اشکال رفع نشده و اشکال قبلی شورا به قوت خود باقی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۹۸ - به دولت اجازه داده می شود با حفظ حاکمیت دولت بر امور بیمه گری نظیر: تنظیم، تعمیم و هدایت امر بیمه در کشور و حمایت بیمه گزاران و بیمه شدگان و صاحبان حقوق آنها و اعمال نظارت دولت بر فعالیتهای بیمه ای و پیشگیری از ایجاد انحصار در بخش غیردولتی با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی:

الف - نسبت به صدور مجوز ایجاد شرکتهای بیمه غیردولتی و شرکتهای بیمه اتکایی با ساختار خصوصی و تعاونی در چارچوب قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه گری اقدام و ضوابط و مقررات لازم را در این زمینه تعیین کند.

ب - نسبت به ایجاد شرکت بیمه اتکایی با مشارکت بیمه گران و بیمه گزاران اقدام کند. اساسنامه این شرکت به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۷ - چون از بند «ج» ماده (۱۰۰) چنین برمی آید که دولت ملزم به صدور مجوز جهت تأسیس بانک به اشخاص مذکور می باشد بند مذکور به ترتیبی اصلاح شود که اختیار صدور مجوز با دولت باشد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۰۰ - به منظور افزایش شرایط رقابتی در بازارهای مالی و تشویق پس انداز و سرمایه گذاری و ایجاد زمینه رشد و توسعه اقتصادی کشور و جلوگیری از ضرر و زیان جامعه با توجه به ذیل اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و در چارچوب ضوابط، قلمرو و شرایط تعیین شده در زیر اجازه تأسیس بانک توسط بخش غیردولتی داده می شود:

الف - سیاستگذاری پولی، اعتباری، ارزی، چاپ اسکناس، ضرب سکه، حفظ ذخایر ارزی، نظارت بر بانکها و صدور مجوز فعالیت بانکی در قلمرو و وظایف دولت بوده و جهت اعمال حاکمیت همچنان در اختیار دولت باقی می ماند.

ب - ضوابط مربوط به نحوه فعالیت بانکها از قبیل رعایت نسبتهای مالی تعیین شده جهت داشتن ساختار مالی سالم و نوع قراردادها و عقود و فعالیتهای بانکها طبق قوانین پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱ و قانون عملیات بانکی بدون ربا خواهد بود.

ج - مجوز فعالیت به افراد حقیقی و حقوقی به شرط داشتن شرایط زیر توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعطا می گردد:

۱ - داشتن تجربه و دانش لازم در این کار.

۲ - از نظر مالی توان تأمین سرمایه لازم و انجام کار را داشته باشد.

۳ - عدم داشتن هرگونه سوء پیشینه اعم از مالی و اخلاقی.

ایراد شورای نگهبان:

۸- ماده (۱۱۰) از این جهت که به مقتضیات مالکیت و حاکمیت دولت به طور کامل

اشاره نشده است همچنان دارای ابهام است:

الف - استفاده از سد، تا آن حد نباید ادامه یابد که مالکیت دولت بر سد، عملاً منتفی

شود.

ب - با توجه به اینکه سدها و شبکه های بزرگ آبرسانی در مالکیت عمومی و

دراختیار دولت است.

تعیین محل احداث سد و تأسیسات آبی که مقدمه ای برای واگذاری تکمیل و

بهره برداری به بخش خصوصی است باید در اختیار دولت باشد.

بنابراین در اجرای ذیل اصل (۴۴) در خصوص تعیین ضوابط و قلمرو و شرایط

تعیین منطقه ای که سد باید در آن منطقه احداث شود بر عهده هیأت دولت است.

ج - در خصوص مستحذات که ممکن است شامل تولید برق هم بشود مسائل

مربوط به چگونگی ایجاد بهره‌برداری آن نیز باید به تصویب هیأت دولت برسد.

د - سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی مطلق است و شامل سرمایه‌گذاران خارجی نیز می‌شود این امر نیز باید تصریح شود تا اظهار نظر گردد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۱۰ - به منظور تشویق سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی، خصوصی و تعاونی برای سرمایه‌گذاری در طرحهای تأمین آب و ایجاد شبکه‌های آبیاری و زهکشی، به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود با حفظ مالکیت و حاکمیت دولت، تکمیل و بهره‌برداری طرحهای سد و شبکه‌های آبیاری مستقل نیمه‌تمام را که حداکثر سی درصد (۳۰٪) عملیات اجرایی آنها خاتمه یافته و نیز طرحهایی را که مطالعات مرحله دوم آنها در طول برنامه سوم به تصویب می‌رسد، به سرمایه‌گذاران غیردولتی با شرایط ذیل واگذار کند:

الف - آب استحصالی به جز حقابه‌های موجود به سرمایه‌گذار اختصاص می‌یابد.

ب - حقابه‌های موجود این تأسیسات همچنان در اختیار وزارت نیرو باقی خواهد بود تا براساس قانون توزیع عادلانه آب و سایر قوانین و مقررات در اختیار حقابه‌بران قرار گیرد.

ج - کلیه اراضی ملی و موات بلامعارض که براساس طرح مطالعاتی احداث سد به عنوان زمینهای واقع در طرحهای توسعه کشت زیر این سدها و شبکه‌ها محسوب می‌شوند، با قیمتهای منطقه‌ای که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تعیین شده است، توسط وزارتخانه‌های کشاورزی و جهاد سازندگی به سرمایه‌گذاران و همچنین اراضی ملی و موات بلامعارض که براساس طرح مطالعاتی وزارت کشاورزی قابل کشت می‌باشد با اولویت شرکتهای تعاونی ایثارگران، بسیجیان و رزمندگان (به ویژه مناطق مرزی) واگذار خواهد شد.

تأیید محل احداث سد و تأسیسات آبی موردنظر و نظارت مهندسی در کلیه مراحل

مطالعاتی تا تصویب صلاحیت فنی طرح و نظارت عالیه در مرحله اجرا و شروع اولین آگیری و بهره‌برداری از تأسیسات، به عهده وزارت نیرو است.

د- کلیه مستحذات و حقوقی که در نتیجه این گونه سرمایه‌گذارها حاصل می‌شود در حد پروانه‌های صادره متعلق به سرمایه‌گذار خواهد بود و در حدودی که اجازه بهره‌برداری از آب صادر می‌شود سرمایه‌گذار می‌تواند با انتخاب الگوی اقتصادی موردنظر خود، آن را مصرف کند یا به فروش برساند.

آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل نحوه قیمت‌گذاری، زمان‌بندی و نحوه واریز سهم دولت به درآمد عمومی با پیشنهاد وزارت نیرو و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ایراد شورای نگهبان:

۹- در ماده (۱۱۶) اشکال رفع نشده و اشکال سابق شورا به قوت خود باقی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۱۶ - در اجرای ماده (۱۲) قانون معادن مصوب ۱۳۷۸/۳/۲۳، وزارت معادن و فلزات مجاز است با رعایت آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد نسبت به صدور پروانه بهره‌برداری برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی که فعالیت اکتشافی آنها منتهی به اخذ گواهی کشف هر نوع معدن در محدوده و ظایف وزارت مذکور می‌شود، اقدام کند.

تبصره - صدور پروانه بهره‌برداری از معادن بزرگ برای بخش خصوصی (داخلی و خارجی) نباید موجبات بهره‌برداری انحصاری از یک ماده معدنی را فراهم نماید.

ایراد شورای نگهبان:

۱۰- نظر به اینکه امور ذیل بند «الف» ماده (۱۲۹) مطابق اصل (۴۴) در حیطه اموال عمومی و در اختیار دولت است خروج آن با لحاظ ذیل اصل نیز در هر مورد باید با مجوز دولت باشد، بنابراین چنانچه عبارت «مجوز هیأت دولت» جانشین عبارت «مجوز وزارت پست و تلگراف و تلفن» بشود ایراد رفع می‌گردد.

۱۱- با استظهار به اینکه اصلاح منتهی به حذف بند «ج» ماده (۱۲۹)^(۱) گردیده است اشکال رفع شده تلقی می‌گردد.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۲۹ - الف - به منظور تحقق حاکمیت دولت، ایجاد و حفظ شبکه‌های مادر مخابراتی، تنظیم فضای فرکانسی کشور و تضمین استمرار ارائه خدمات پستی و مخابراتی به عهده دولت خواهد بود. با توجه به ذیل اصل (۴۴) قانون اساسی، به منظور جلوگیری از ضرر و زیان جامعه و تحقق رشد و توسعه اقتصادی کشور، بخش غیردولتی، در قلمرو شبکه‌های غیرمادر بخش مخابرات، شبکه‌های مستقل و موازی پستی و مخابراتی و دزموور ذیل، حسب مجوز وزارت پست و تلگراف و تلفن اجازه فعالیت خواهد داشت:

۱- شبکه تلفن همراه.

۲- شبکه پی‌جو.

۳- مراکز تلفن کم‌ظرفیت تا پنج هزار شماره.

۴- شبکه انتقال داده‌ها.

۵- شبکه‌های ارائه خدمات ارزش افزوده.

۶- شبکه مخابرات روستایی.

۷- شبکه قبول پستی.

۸- شبکه حمل و نقل پستی.

ب- به منظور کمک به رشد و توسعه اقتصادی، به شرکتهای دولتی مخابراتی اجازه داده می‌شود قسمتی از فعالیتهای خود را در زمینه‌های نگهداری و بهره‌برداری، طراحی، مهندسی، نصب و راه‌اندازی، آزمایش و تحویل تجهیزات و شبکه‌ها با رعایت

۱- بند ج ماده (۱۲۹) در همین مجموعه درج شده است.

موارد مذکور در بند «الف» و نیز خط مشیهای دولت به بخشهای تعاونی و خصوصی واگذار کند.

تبصره - مجوز فعالیت بخش غیردولتی در حیطههای مذکور در این ماده و پس از حصول اطمینان از عدم ایجاد انحصار در بخش غیردولتی و استمرار ارائه خدمات، براساس آیین نامه ای خواهد بود که به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه و وزارت پست و تلگراف و تلفن تهیه و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ایراد شورای نگهبان:

۱۲- در ماده (۱۵۶) اشکال رفع نشده و ایراد مذکور در نامه سابق شورا به قوت خود

باقی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۵۶ - به منظور هماهنگی امر سیاستگذاری آموزشهای فنی و حرفه ای اعم از رسمی و غیررسمی شامل آموزشهای کاردانی و علمی، کاربردی که متولی آن وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و آموزشهای فنی و حرفه ای متوسطه و کار و دانش که متولی آن وزارت آموزش و پرورش و آموزشهای فنی و حرفه ای کوتاه مدت که متولی آن وزارت کار و امور اجتماعی و آموزشهای ضمن خدمت کارکنان دولت و مدیریت حرفه ای تخصصی که متولی آن سازمان امور اداری و استخدامی کشور می باشند، شورای عالی کارآموزی (مواد ۵، ۶ و ۷ قانون کارآموزی مصوب ۱۳۴۹ مجلسین سنا و شورای ملی سابق) و شورای عالی هماهنگی آموزش فنی و حرفه ای کشور (مصوب ۱۳۵۹ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران) و شورای عالی آموزشهای علمی، کاربردی (مصوب ۱۳۶۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی) منحل و ستاد هماهنگی آموزشهای فنی و حرفه ای به ریاست معاون اول رئیس جمهور و عضویت وزرای آموزش و پرورش، کار و امور اجتماعی، علوم، تحقیقات و فن آوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشاورزی و جهاد

سازندگی و رئیس سازمان برنامه و بودجه و دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور و رئیس مرکز امور مشارکت زنان تشکیل می‌گردد. سایر وزرا حسب مورد و به تشخیص و دعوت رئیس ستاد در جلسات شرکت خواهند نمود. رئیس سازمان برنامه و بودجه دبیر ستاد می‌باشد. سایر وظایف و اختیارات شوراهای مذکور به وزارتخانه‌های ذی‌ربط تفویض می‌گردد. تصمیمات این ستاد پس از تأیید رئیس جمهور برای کلیه وزارتخانه‌ها و شوراهای مذکور لازم‌الاجرا خواهد بود.

ایراد شورای نگهبان:

۱۳- در ماده (۱۸۶) اشکال رفع شده و ایراد مذکور در نامه سابق شورابه قوت خود باقی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۸۶ - به منظور ایجاد تمرکز در سیاستگذاری امور اتباع خارجی (آواره، پناهنده، مهاجر و اتباع خارجی دارای گذرنامه) در زمینه ورود، اسکان، اخراج، اشتغال، آموزش، بهداشت و درمان و روابط بین‌الملل، شورای هماهنگی اجرایی اتباع بیگانه به ریاست وزیر کشور و عضویت وزیران آموزش و پرورش، اطلاعات، امور خارجه، کار و امور اجتماعی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، رئیس سازمان برنامه و بودجه، دبیر شورای عالی امنیت ملی، فرمانده نیروی انتظامی و رئیس جمعیت هلال احمر تشکیل می‌گردد. تصمیمات شورای مذکور پس از تأیید رئیس جمهور قابل اجرا خواهد بود.

ایراد شورای نگهبان:

۱۴ - با استظهار به اینکه بند «ج» ماده (۱۹۷)^(۱) حذف شد اشکال رفع شده تلقی می‌گردد.

۱- بند «ج» ماده (۱۹۷) در همین مجموعه درج شده است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۹۷ - به منظور اصلاح وضعیت زندانها و ایجاد محیط مناسب بازپروری و اصلاح و تربیت زندانیان در بازگشت آنان به زندگی سالم اجتماعی اقدامات زیر صورت می‌گیرد:

الف - سازمان زندانها موظف است با همکاری انجمنها و نهادهای مردمی نسبت به فعالتر کردن انجمنهای حمایت از خانواده زندانیان و معدومین نیازمند و ایجاد انجمن در تمامی مراکز اقدام کند، به نحوی که تا پایان برنامه صددرصد (۱۰۰٪) خانواده‌های نیازمند زندانیان و معدومین تحت پوشش قرار گیرند.

ب - وزارت دادگستری موظف است نسبت به تهیه آیین‌نامه کار زندانیان، با اولویت حرفه‌آموزی مناسب اقدام کند، به نحوی که پس از اتمام دوره محکومیت آنها ضمن ارائه تأییدیه اشتغال، امکان حذف سوء پیشینه و حضور مؤثر آنها در جامعه فراهم گردد.

ایراد شورای نگهبان:

۱۵ - در مورد ماده (۱۹۹) چون تغییر یا اصلاحی اعلام نشده اشکال کماکان به قوت خود باقی است.

متن مورد ایراد:

ماده ۱۹۹ - دعاوی و دادرسیهای مربوط به حقوق مالکیت خصوصی و فعالیتهای اقتصادی منحصرأدر محاکم تخصصی دادگاههای عمومی با بهره‌گیری از کارشناسان رسمی و متخصصان مربوطه مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت. در کلیه مراحل رسیدگی حضور وکیل الزامی است.

ایراد شورای نگهبان:

۱۶ - موادی از این قانون که با توجه به ذیل اصل (۴۴)، سرمایه‌گذاری یا بهره‌برداری و نظایر اینها را برای بخش خصوصی (اعم از حقیقی و حقوقی) و یا تعاونی مجاز

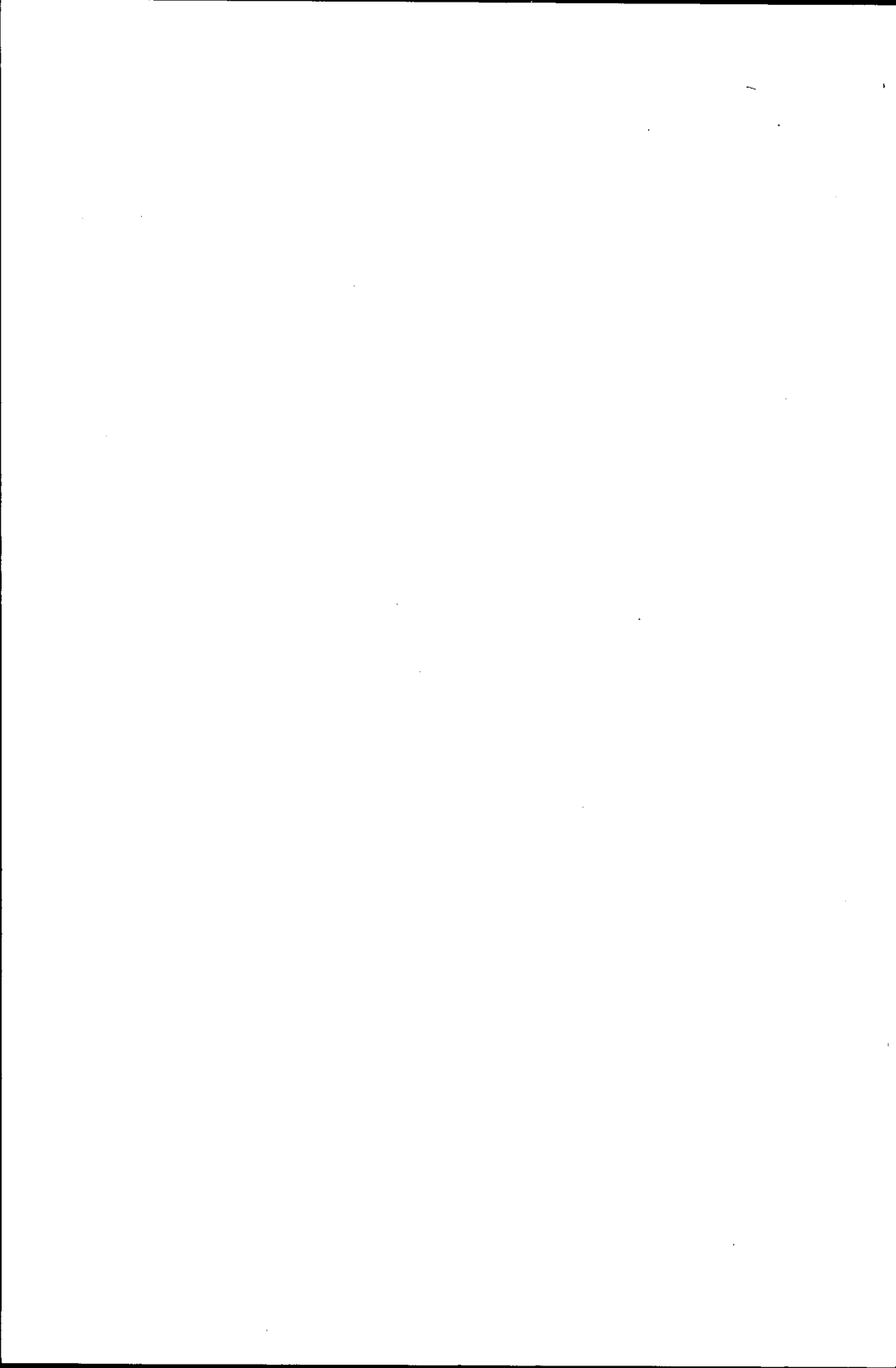
دانسته است، مطلق است و شامل بخش خصوصی (حقیقی و حقوقی) خارجی نیز می شود. با توجه به اینکه ذیل اصل (۴۴) خروج از اصل را مقید به تعیین ضوابط، قلمرو و شرایط کرده است، مجلس باید در هریک از موارد مذکور در مواد برنامه صریحاً معین کند که واگذاری این موارد را به شخص حقیقی و حقوقی خارجی مفید یا مضر می داند.

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

احمد علیزاده

واژه‌نامه تفصیلی

واژه	شماره مواد و تبصره‌ها	واژه	شماره مواد و تبصره‌ها
آب	ماده ۱۰۴، ۱۰۶، تبصره ۱، ماده ۲، ماده ۱۰۶، تبصره ماده ۱۰۷، ماده ۱۰۸، تبصره ماده ۱۰۹، ماده ۱۲۲، ۱۳۴، ۱۳۸، ۱۴۲	آموزش نظامی	ماده ۱۷۶
آب بها	ماده ۱۳۳	آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای	ماده ۶۴
آب خیزداری	ماده ۱۰۶	آموزش‌های ضمن خدمت کارکنان دولت	ماده ۱۵۱
آب دریا	ماده ۱۸۱	آموزش‌های کوتاه مدت بلند مدت	ماده ۱۵۹
آبزیان	ماده ۱۰۹	آموزش‌های کوتاه مدت پودمانی	ماده ۱۵۰
آب شرب بهداشتی	ماده ۱۳۷	آموزش‌های متنوع مهارتی	ماده ۵۱
آب کشاورزی	ماده ۱۰۷	آموزش همگانی	ماده ۱۵۹
آبیاری	ماده ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۹	آواره	ماده ۱۸۰
آتش سوزی	ماده ۱۸۱	آیین نامه (آیین نامه اجرایی)	ماده ۱، ۳، ۴، ماده ۸، ۱۴، ۱۵، تبصره ماده ۱۶، ۱۷، ۲۱، ۲۹، ۳۰، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۸، ۴۹، ۵۰، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۹، ۶۰، ۶۲، ۶۱، تبصره ماده ۷۰، تبصره ماده ۷۶، ماده ۸۵، ۸۷، ۹۰، ۹۳، ۹۴، ۹۶، ۱۰۲، ۱۰۴، تبصره ۲، ماده ۱۰۶، ماده ۱۰۸، تبصره ماده ۱۱۰، ماده ۱۱۲، ۱۱۳، تبصره ۲ ماده ۱۲۱، ماده ۱۲۳، تبصره ماده ۱۲۴، ۱۲۷، ۱۳۴، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۳، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۹، تبصره ماده ۱۶۰، ماده ۱۶۱، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۸، ۱۸۰، ۱۸۳، ۱۸۷، ۱۸۹، ۱۹۲، ۱۹۳، ماده ۱۹۴، تبصره ۱ ماده ۱۹۶
آبادسازی حریم دریا	ماده ۱۰۴	آیین نامه کار زندانیان	ماده ۱۹۰
آزادگان	ماده ۴۳، ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۵۲	آیین نامه نحوه مشارکت بخش دولتی نظام بانکی و بخش غیردولتی	ماده ۱۰۰
آسایشگاهها	ماده ۱۹۳	آیین نامه‌های استخدامی و بیمه ماده ۴	ماده ۴
آسمان	ماده ۱۲۹	آیین نامه‌های مالی و معاملاتی	ماده ۴
آسیب	ماده ۱۷۶		
آسیبهای اجتماعی	ماده ۳۸		
آگهی منافع	ماده ۸۵		
آلودگی (آلودگیها)	ماده ۱۰۴، ۱۳۴		
آلودگی هوا	ماده ۱۰۴		
آمادگی رزمی	ماده ۱۷۶		
آماده سازی	ماده ۱۹، ۱۶۳		
آمار	ماده ۱۶۲		
آمیولانس	ماده ۱۹۳		
آموزش (آموزشها)	ماده ۳۰، ۳۸، ۴۴، ۵۶، ۱۵۰، ۱۵۲، ۱۵۴، ۱۵۹، ۱۶۳، ۱۶۷، ۱۷۹، ۱۸۰، تبصره ۱ ماده ۱۹۶، ماده ۱۹۷		
آموزش عالی (آموزش‌های علمی)	ماده ۱۵۲، ۱۵۳		
آموزش قرآن	ماده ۱۵۹		
آموزشگاه‌های غیر دولتی	ماده ۱۵۲		
غیرانتفاعی			
آموزشگاه‌های آزاد فنی و حرفه‌ای	ماده ۵۱		

ماده ۸۶، ۸۷، ۸۹، ۱۱۳،	ارز		
تبصره ماده ۱۱۴، ماده ۱۲۲،			
۱۶۴، ۱۹۶		ماده ۵۶	ایزار کار
ماده ۸۷، ۱۹۶	ارز رسمی	ماده ۹۵	ایزارهای مالی
تبصره ۳ ماده ۸۶	ارزش پول ملی	ماده ۱۸۱	ابتنه عمومی
ماده ۸۵	ارزش حال خالص بدهی ها و تعهدات	ماده ۱۳۲	ابتنه فنی
		ماده ۲۱، ۸۳، ۱۱۷	اتاق تعاون
ماده ۱۰	ارزشهای اسلامی و نقلایی	ماده ۱۸۰	اتباع خارجی
ماده ۱۵۹	ارزشهای انقلاب اسلامی	تبصره ماده ۱۱۰	اتحادیه های صنفی کشور
ماده ۸۷	ارز صرفه جویی شده	ماده ۱۰۴	اتوبوسها
ماده ۶۲، ۹۹، ۱۰۵، ۱۵۹،	ارزیابی	ماده ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۱۰۲،	اجاره
۱۶۲، ۱۹۸		۱۲۷، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۹، ۱۵۵،	
تبصره ماده ۱۱۰، ماده ۱۵۹	ارگانها	ماده ۱۵۵	اجاره به شرط تملیک
ماده ۳۶، ۳۷	ازکارافتادگی	تبصره ماده ۱۱۰	اجاره نامه
ماده ۴، ۶، ۱۵، ۱۰۰، ۱۱۱،	اساسنامه	ماده ۱۳۹	احداث مسکن
۱۲۹، ۱۳۷، ۱۵۲، ۱۵۴،		ماده ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۶۳	احیا
۱۶۶، ۱۶۷، تبصره (ماده ۱۸۳)		ماده ۱۸۹	اختلافات
	اساسنامه شرکتهای هوایی کشور	ماده ۲، ۴، ۵، ۱۴، تبصره ۱	اختیارات
ماده ۹۰	اساسنامه های بانکها	ماده ۲۷، تبصره ماده ۷۸، ماده	
ماده ۹۶	اساسنامه های خاص	۱۱۸، ۱۴۰، ۱۵۱، ۱۷۹، ۱۸۹،	
ماده ۷۰، تبصره ۱، ۲، ۳، ماده	استان (استانها)	ماده ۱۸۰	اخراج
۷۰، ماده ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴،		تبصره ماده ۷۰، ۱۴۰، ۱۷۵،	ادارات
تبصره ۱، ۲، ماده ۷۴، ماده ۷۵،		۱۸۷	
تبصره ماده ۷۵، ماده ۷۶، تبصره		ماده ۱۱۷	ادارات کل
ماده ۷۶، تبصره ماده		ماده ۱۴۱	اداره ثبت اسناد محل
۷۷، ماده ۷۸، تبصره ماده		ماده ۷۲، تبصره ماده ۸۱	اداره کل امور اقتصادی و دارائی استان
۸۰، ماده ۸۱، تبصره ۲، ماده		ماده ۱۱۷	اداره کل بازرگانی استان
۸۱، ماده ۸۲، ۱۱۷، ۱۴۰،		ماده ۴، ۴۰، ۱۷۴،	ادغام
۱۴۴، ۱۴۹، ۱۵۹،		ماده ۱۰۸، ۱۵۵، ۱۶۳، ۱۷۷،	اراضی
۱۶۲، ۱۹۲		ماده ۱۰۸	اراضی بزرگ
ماده ۷۰، ۸۱، ۱۱۷	استاندار (استانداران)	ماده ۱۰۴	اراک
ماده ۳۲، ۱۰۴، ۱۲۱، ماده	استاندارد (ها)	ماده ۱۰۳، ۱۲۵، ۱۳۷، تبصره ۱	ارتباطات
۱۵۵، ۱۹۳		ماده ۱۸۳	
ماده ۱۱۳	استانداردهای اجباری	ماده ۱۶۲	ارتباطات جمعی
ماده ۱۹۷	استانداردهای ایمنی	ماده ۱۶۲	ارتباطات فرهنگی
ماده ۸۵	استانداردهای بین المللی	ماده ۱۷۵	ارتش بیست میلیونی
ماده ۶۱	استانداردهای فنی	ماده ۱۵۸	ارتقای شغلی
ماده ۱۲۱	استانداردهای مصرف انرژی	ماده ۴۸	اردوگاههای مشخص
ماده ۱۲۵	استانهای زیانده		

ماده ۲۹	استخدام	اصیل اعتماد	ماده ۵۶
ماده ۳	استخدامهای جدید	اصیل عدم تمرکز	ماده ۲
ماده ۱۵۹	استعدادهای خلاق	اصناف	ماده ۱۲۱
ماده ۱۵۲، ۱۵۷، تبصره ۱ ماده ۱۸۳	استفاده بهینه	اصناف تولیدی	ماده ۱۱۰
ماده ۶۹	استفراض	اضافه کار	ماده ۱۴۳
ماده ۱۸۰، ۶۲، ۱۷۸	استهلاک	اطلاعات	ماده ۱۰۳، ۹۴، ۵۹، ۴۲، ۱۶۲، ۱۸۰
ماده ۶۲	استهلاک دارائی های ثابت	اطلاع رسانی	ماده ۱۶۷، ۱۱۶، ۹۴
ماده ۱۷۸	استهلاک ماشین آلات	اعتبار (اعتبارات)	ماده ۵، ۱۴، ۱۷، ۲۲، ۴۹، ۵۵، ۶۰، ۶۱، ۶۴، ۶۷، ۶۸، ۷۴، ۷۷، تبصره ماده ۷۷، ماده ۸۳، تبصره ماده ۸۳، ماده ۸۷، ۹۱، ۹۲، ۱۰۶، تبصره ۱ ماده ۱۱۰، ماده ۱۱۳، ۱۱۶، ۱۲۵، ۱۳۱، ۱۳۴، ۱۳۶، ۱۴۱، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۵، ۱۶۶، ۱۷۳، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۸۱، ۱۹۲
ماده ۱۴۱	استیجاری	اعتبارات بانکی	ماده ۱۵۲
ماده ۴۳	اسرا	اعتبارات ترجیحی	ماده ۸۴
ماده ۱۸۰	اسکان اتباع خارجی	اعتبارات جاری	ماده ۷۵، ۷۴، ۷۱، ۶۴، ۷۵، ۷۷، ۱۵۴، ۱۵۰
ماده ۱۳۷	اسکان عشایر داوطلب	اعتبارات خاص	ماده ۱۱۱، ۱۳۷
ماده ۹۸	اسکناس	اعتبارات خرد	ماده ۱۳۷
تبصره ماده ۱۰۷	اسناد آب	اعتبارات صادراتی	ماده ۱۱۶
ماده ۵۲	اشتراک	اعتبارات طرحهای عمرانی	ماده ۶۵
ماده ۱۷، ۲۷، ۳۰، ۳۸، ۴۹	اشتغال	انتفاعی	ماده ۲۹، ۳۰، ۳۳، تبصره ماده ۱۱۰، ماده ۱۶۱، ۱۶۹
تبصره ماده ۴۹، ماده ۵۰، ۵۶		اعتبارات عمرانی	ماده ۱۱۷، ۱۱۴، ۱۰۴
۷۱، تبصره ماده ۱۰۵، ساده		اعتبارات عمومی	ماده ۲، ماده ۳، ۴، ۱۱، ۱۹، ۳۹، ۴۱، ۷۱، تبصره ماده ۷۶، ماده ۸۳، ۹۹، ۱۱۵، ۱۲۰، ۱۲۷، ۱۲۹، ۱۵۸، ۱۶۲، ۱۶۶، ۱۷۷، ۱۸۴، ۱۹۰، ۱۹۶، ۱۸۴
۱۰۶، ۱۰۹، ۱۳۷، ۱۵۸		اعتبار سالانه طرحها	ماده ۱۲۹، ۱۲۷، ۱۲۰، ۱۲۷، ۱۲۹، ۱۵۸، ۱۶۲، ۱۶۶، ۱۷۷، ۱۸۴
۱۸۰، ۱۹۰		اعتبار صادراتی	ماده ۱۴۰، ۲۳
ماده ۵۵، تبصره ۱ ماده ۱۰۵	اشتهائزائی	اعتراض	ماده ۱۵۹
۱۰۵	اشتغال زنان	اعزام مبلغ	ماده ۵۳
ماده ۱۵۸	اشتغال مازاد	اعزام نیروی کار به خارج	ماده ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۵۴
تبصره ماده ۴۹	اشخاص حقیقی و حقوقی	اعضای هیأت علمی	ماده ۱۸۲، ۲
ماده ۲۰، ۲۹، ۳۰، ۳۳، تبصره ماده ۱۱۰، ماده ۱۶۱، ۱۶۹		اعمال تصدی	ماده ۱، ۲، ۴، ۶، ۹، ۹۸
ماده ۱۱۷	اشخاص خصوصی	اعمال حاکمیت	ماده ۲۴
ماده ۱۱۴	اشیاء عتیقه	افتتاح حسابهای دولتی	
ماده ۱۰۴	اصفهان		
ماده ۱، تبصره ماده ۱، ماده ۲، ۳، ۴، ۱۱، ۱۹، ۳۹، ۴۱، ۷۱، تبصره ماده ۷۶، ماده ۸۳، ۹۹، ۱۱۵، ۱۲۰، ۱۲۷، ۱۲۹، ۱۵۸، ۱۶۲، ۱۶۶، ۱۷۷، ۱۸۴، ۱۹۰، ۱۹۶، ۱۸۴	اصلاح (اصلاحات)		
ماده ۱۵۷، ماده ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۶۲، ۱۶۶، ۱۷۷، ۱۸۴	اصلاحات سازمانی		
ماده ۱	اصلاح نظام اداری		
ماده ۱۵۳، ۶۱، ۳۲	اصلاحیه		

ماده ۴۸	اموال	ماده ۱۸، ۳۹، ۱۴۴، ۱۶۵
ماده ۱۳۹	اموال عمومی	ماده ۱۸
ماده ۳	اموال مازاد بر نیاز	ماده ۶۶
ماده ۵	امور اجتماعی فرهنگی دفاعی	ماده ۱۷۵
ماده ۱	آموز اشتغالزرا	ماده ۷۱
تبصره ۲ ماده ۱۰۶	امور اقتصادی تولیدی و اجتماعی	ماده ۷۱
ماده ۷۱	اجتماعی	
ماده ۱۷	امور حاکمیتی	ماده ۲۸، ۳۳
ماده ۶۷، ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۳۹	امور راهبردی	ماده ۱
۱۶۱	امور عام المنفعه	ماده ۷۱
ماده ۱۳۹، ۱۵۳	امور فرهنگی	ماده ۱۶۲
تبصره ماده ۴۳	انتقال	ماده ۳، ۴، ۱۶، ۴۲، ۴۸
ماده ۱۵۵، ۳۶، ۶۴		ماده ۱۰۴، تبصره ماده ۱۰۷، تبصره
ماده ۱۱۴		ماده ۱۱۴، ماده ۱۲۲، ۱۲۴،
تبصره ۲ ماده ۵۸		ماده ۱۳۳، ۱۳۸، ۱۴۳، ۱۴۴،
ماده ۳۳		ماده ۱۷۳، ۱۹۳
تبصره ماده ۱۰۶	انتقال فن آوری	ماده ۱۱۱
ماده ۱۰۷	انتقال کارکنان	ماده ۳
	انتقال مالکیت	ماده ۱۶۱
ماده ۱۹۳	انجمنها	ماده ۱۹۰
ماده ۱۶۳	انجمن های ورزشی	ماده ۱۶۹
ماده ۱۷۰	انحصار	ماده ۴، ۱۰، ۲۸، ۳۱، ۳۳، ۳۵،
تبصره ماده ۳۸، تبصره ۱ ماده ۴۳		تبصره ماده ۱۲۲، ماده ۱۲۸،
ماده ۱۴۰، ۱۵۲، ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۶۶	انحصار دخانیات	ماده ۱۲۹
ماده ۱۷۵	انحلال	ماده ۳۱
ماده ۵۷، ۱۰۴، ۱۱۳، ۱۵۹	اندیشمندان متعدد	ماده ۴، ماده ۱۴، ۹۲
ماده ۱۶۱	انرژی	ماده ۱۵۹
ماده ۳	انسجام تشکیلاتی	ماده ۲، ۱۱۹، ۱۲۱، تبصره ۲
ماده ۱۸۱، ۳۶	انشعاب	ماده ۱۲۱، ماده ۱۲۳
ماده ۱۹۳		ماده ۱
ماده ۱۵۳	انضباط مالی	ماده ۵۲، ۱۰۴، ۱۳۳، ۱۳۸،
تبصره ماده ۱۰۹	انهار	ماده ۱۷۵
ماده ۴۰	اوراق مشارکت	ماده ۱۶۲
ماده ۱۳۸، ۱۴۰، ۱۶۶، ۱۷۷	اوراق مشارکت ویژه	ماده ۱۰۷، ۱۱۶، ۹۱
ماده ۱۷۵، ۶۴	اورزانس	ماده ۹۳
ماده ۱۳۰	اورقاف	ماده ۱۹۳، تبصره ماده ۱۹۳
ماده ۱۰۹، ماده ۱۹۷	اولویت (ها)	ماده ۱۴۰، ۱۵۹
ماده ۱۰		ماده ۹، ۱۶، تبصره ۱ ماده
افراد خارجی		
افراد متأهل		
افزایش حقوق		
افزایش قیمت		
اقتصادی نمودن فعالیتهای		
اقدامات زیربنایی		
اقدامات عمرانی		
اقدامات محدودکننده تجاری		
اقساط		
اقساط بلندمدت		
اقتدار آسیب پذیر		
اقتدار مختلف جامعه		
اقتلام دامی یا نباتی		
اقتلام عمدہ دفاعی		
اکتشاف		
الگوی کشت		
الگوی مصرف بهینه آب		
کشاورزی		
اماکن عمومی		
اماکن مذهبی		
اماکن ورزشی		
امام خمینی (ره)		
امتیازات		
امتیازات استخدامی		
امدادرسانی (امداد)		
امکانات درمانی		
امکانات رفاهی دانشجویی		
امکانات زیربنایی		
امکانات مردمی		
املاک		
امنیت		
امنیت پرواز		
امنیت غذایی		
امنیت ملی		

ب	
ماده ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۵۶، ۵۷، ۶۰، ۶۱، ۶۴، ۷۱، ۸۵، ۹۹، ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۰۹، تبصره ماده ۱۰۹، ۱۳۱، ۱۴۹، ۱۵۲، ۱۵۵، ۱۵۹، ۱۹۰، ۱۹۲	ماده ۹۹
اولویت‌های راهبردی اولین سال برنامه سوم اهداف	ماده ۱۱۶، ماده ۱۰، ۶۱، تبصره ۱ ماده ۷۰، تبصره ۲ ماده ۸۶، ماده ۹۹، ۱۰۰، تبصره ۱ ماده ۱۰۶، ماده ۱۰۹، ۱۱۱، ۱۱۳، ۱۲۰، ۱۲۷، ۱۴۷، ۱۵۴، ۱۵۷، ۱۵۹، ۱۶۲، تبصره ۱ ماده ۱۸۳، ماده ۱۹۳
اهواز ایثارگران	ماده ۱۰۴، ماده ۹، تبصره ۱ ماده ۱۶، ماده ۴۳، ۱۰۹، ۱۳۱، ۱۵۵، ۱۵۹، ماده ۵۰، ۱۳۷، ماده ۱۰، ۲۸، تبصره ماده ۱۲۴، ماده ۱۲۸، ۱۲۹
ایجاد اشتغال ایجاد انحصار ایران	ماده ۱۱، ۱۳، ۲۱، ۳۴، ۴۴، ۴۸، ۵۳، ۵۵، ۵۶، ۶۰، ۶۶، ۸۳، تبصره ۲، ۸۳، ماده ۸۵، ۸۶، تبصره ۱ ماده ۸۶، ماده ۸۷، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۶، ۹۷، ۱۰۴، ۱۰۶، ماده ۱۱۳، ۱۱۷، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۷، ۱۵۱، ۱۵۷، ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۸۳، تبصره ۱ ماده ۱۸۳، ماده ۱۹۷
ایستگاه‌های پیمان ایمان ایمینی معاملات	ماده ۱۰۷، تبصره ماده ۱۰۹، ماده ۱۶۳، ماده ۹۴
بازار	ماده ۸۷، ۱۱۴
بازار ارز	ماده ۸۶
بازارچه	ماده ۷۱
بازار داخلی	ماده ۱۱۴، تبصره ماده ۱۱۴، ماده ۱۲۰، ماده ۱۲۰، ماده ۱۹۶
بازار نازو	ماده ۱۹۶
بازار سرمایه ایران	ماده ۹۳
بازارهای بین‌المللی	ماده ۱۱۶
بازارهای جهانی	ماده ۱۱۶
بازارهای مالی	ماده ۹۲، ۹۸، ۱۱۱
بازارهای محلی	ماده ۵۶، تبصره ۲ ماده ۱۰۶
بازپرداخت	ماده ۵۶، ۸۴، ۹۳، ۹۷، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۷۳، ۱۸۱
بازپرداخت اقساط	ماده ۶۷، ۱۰۶
بازپرداخت بدهیها و تعهدات	ماده ۸۵
بازتوانی	ماده ۳۸
بازخرید	ماده ۳، ۱۴۳
بازده ملی	ماده ۱۲۵
بازدهی اقتصادی	تبصره ۱ ماده ۱۰۶
بازدهی مطلوب	ماده ۴۱
بازرسی کمی و کیفی	ماده ۸۵
بازسازی	ماده ۱۶۱، ۱۶۳، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۷۸، ۱۸۱
بازماندگان	ماده ۳۷، ۳۹
بازنشستگان	ماده ۳
بازنشستگی	ماده ۲۷، ۳۶، تبصره ماده ۳۷، ماده ۱۷۴
بازنگری مقررات روابط کار	ماده ۴
باشگاههای ورزشی	ماده ۱۶۹
باغ	ماده ۱۴۴
باغداری	ماده ۱۰۶
بافت تاریخی	ماده ۱۶۶
بافت مسکونی روستاها	ماده ۱۴۰
بایمانده درآمدها	ماده ۷۶
بایمانده سود سالانه هر بانک	ماده ۹۳
بایمانده وجوه ارزی	ماده ۶۰
بالاترین مقام اجرایی دستگاه	ماده ۸۵

بانک توسعه صادرات ایران	ماده ۱۱۳، ۱۱۷	فرهنگی)
بانکداری بین‌المللی	ماده ۹۳	بخش کشاورزی
بانک صنعت و معدن	ماده ۵۵	بخش مکمل بیمه‌های تأمین اجتماعی
بانک کشاورزی	ماده ۵۵، ۱۰۶	اجتماعی
بانک مرکزی	ماده ۵۳، ۵۵، ۵۶، ۶۰، ۱۱۳	بخشنامه‌ها
	ماده ۶۹، ۸۳، تبصره ۱، ۲ ماده ۸۳، ماده ۸۵	بخشها
	ماده ۸۶، ۸۵، تبصره ۱ ساده	بخشهای تولیدی و زیربنایی
	ماده ۸۶، ۸۷، ۹۱، ۹۲، ۹۳	بخشهای غیر تولیدی
	ماده ۹۷، تبصره ۲ ماده ۱۰۶، ماده ۱۱۳، ۱۱۷، ۱۳۹، ۱۶۴	بخشهای نئی و حرانه‌ای دولتی و غیردولتی
بانک مسکن	ماده ۵۵	بخش همگانی و مکمل
بانکها	ماده ۱۱، تبصره ۲ ماده ۱۱، ماده ۵۵، ۶۷، ۶۸، ۸۵، ۹۰، ۹۲، ۹۳، ۹۸، ۱۰۲، ۱۳۱	بدهی
	ماده ۱۳۹، تبصره ۱ ماده ۱۸۵، ماده ۱۹۳	بدهیهای خارجی
	ماده ۶۷، ۶۵، ۶۷	بذر
بانکهای تخصصی	ماده ۶۷، ۶۵، ۶۷	برق
بانکهای داخل یا خارج	ماده ۸۵	برق منطقه‌ای
بحران مالی	ماده ۳۹	برگ سبز چای
بحران مکانیزاسیون	ماده ۱۰۹	برنامه اصلاحات ساختاری
بحرانهای فرهنگی	ماده ۱۶۲	برنامه جامع ملی ساماندهی امور جوانان
بخش پولی	ماده ۱۹۸	برنامه جامع نیروی انسانی
بخش (بخشها) ترازنی	ماده ۹، ۲۵، ۲۷، ۲۹، ۳۰، ۳۵، ۵۱، ۱۲۲، ۱۲۴	برنامه دوم
بخش خصوصی	ماده ۹، ۱۸، ۲۵، ۲۷، ۲۹، ۳۰، ۳۵، ۵۱، ۵۴، ۱۰۲	برنامه ریزی
	ماده ۱۲۲، ۱۵۲، ۱۹۲	
بخش دفاع	ماده ۶۱، ۱۷۲	برنامه‌ریزی کلان
بخش (بخشها) دولتی	ماده ۱، ۳، ۴، ۹، ۳۵، ۶۴، ۱۰۰، ۱۰۲، ۱۲۱، ۱۹۲	برنامه زمان‌بندی
بخش عمومی	ماده ۳۵	برنامه (ها) سالانه
بخش غیربیمه‌ای	ماده ۳۸	برنامه (ها) میان مدت
بخش (بخشها) غیردولتی	ماده ۴، تبصره ۴ ماده ۴، ماده ۱۸، ۲۸، ۳۳، ۵۵، ۵۶، ۶۴، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲	برنامه‌های آموزشی
	ماده ۱۱۱، ۱۲۱، ۱۲۴، تبصره ۱	برنامه‌های اجرایی
	ماده ۱۲۴، ۱۲۸، ۱۲۹	برنامه‌های اشتغال‌زایی
	ماده ۱۳۱، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۹۲	برنامه‌های بلندمدت توسعه استان
بخش فرهنگ (بخشهای	ماده ۵۸، ۱۶۲	برنامه‌های تحول نظام اداری
		ماده ۱

۱۹۸، ۱۹۷، ۱۹۶		ماده ۱۶۸	برنامه‌های تلویزیونی
ماده ۷۵، ۸۲	بودجه استان	ماده ۷۱	برنامه‌های توسعه استان
تبصره ماده ۷۰، ۷۴، ۷۸	بودجه استانی	ماده ۱۵۹	برنامه‌های خاص
ماده ۵، ۴۶، ۴۴، ۵۰، ۵۴، ۶۱	بودجه سالانه (سالانه)	ماده ۷۸	برنامه‌های عمرانی
ماده ۶۵، ۶۸، ۶۹، ۷۵، ۷۶	- ستوانی)	تبصره ماده ۸۶	برنامه‌های عملیاتی
ماده ۷۸، تبصره ماده ۷۹		ماده ۱	برنامه‌های مرتبط با فعالیت دولت
۸۰، ۸۲، ۸۴، ۸۵، ۸۷، ۱۰۲		ماده ۷۵	برنامه‌های مصوب
۱۰۴، ۱۰۶، ۱۱۱، ۱۱۶، ۱۱۹		ماده ۷۱	برنامه‌های میان مدت توسعه
۱۲۰، ۱۲۷، ۱۳۱، ۱۳۲			استان
۱۳۴، ۱۳۵، ۱۴۳، ۱۴۷، ۱۵۲		ماده ۴۶	برنج
۱۵۵، ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۶۸		ماده ۲۹	بسته بندی
۱۷۰، ۱۷۲، ۱۷۷، ۱۸۱		ماده ۱۹، ۴۴، تبصره ۱ ماده ۴۴، ماده ۱۴۴، ۱۵۷، ۱۵۹	بسیج
۱۹۱، ۱۹۲		۱۶۳، ۱۷۵	
تبصره ماده ۷۵	بودجه عمرانی	ماده ۷۱	بسیج استان
ماده ۴۳، ۶۰، ۶۴، ۶۷، ۱۰۴	بودجه عمومی	ماده ۶۴، ۱۷۵	بسیج مستضعفین
۱۰۶، ۱۵۲، ۱۵۹		ماده ۷۱	بسیجیان
ماده ۷۱، ۷۱، ۱۱۶، ۱۷۵	بودجه کلی کشور	ماده ۱۸۱، ۴۴	بلابای طبیعی
ماده ۶۵، ۶۶، تبصره ماده ۷۶	بودجه مصوب	ماده ۱۳۰، ۱۷۰	بلیط
ماده ۱۲۵		ماده ۱۶۶	بناهای تاریخی
ماده ۷۴	بودجه ملی	ماده ۱۵۶	بناهای فرهنگی
ماده ۴، ۹۴	بورس	ماده ۱۱۹	بنزین
ماده ۹۵	بورس اوراق بهادار	ماده ۱۵۹	بنیاد شهید انقلاب اسلامی
ماده ۹۵	بورس کالا	ماده ۱۴۰	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
ماده ۹۵	بورسهای منطقه‌ای	ماده ۳۹	بنیه مالی
ماده ۱۵۳	بورسهای خارج از کشور	ماده ۱، تبصره ماده ۴، ماده ۷	بودجه
ماده ۶۴	بهبود وضعیت زندگی افراد جامعه	ماده ۱۳، ۱۵، ۲۱، ۴۰، تبصره	
ماده ۱۰۶	بهره برداران بخش کشاورزی	ماده ۷۷، ماده ۷۹، ۸۳، ۸۶	
ماده ۱۰۸	بهره برداران عرفی	تبصره ماده ۸۶، ماده ۸۸	
ماده ۱۰۸، ۱۰۷	بهره برداری بینه	ماده ۱۰۰، ۱۰۵، تبصره ۱ ماده ۱۰۶	
ماده ۴، ۵، ۹، ۱۰۹، ۱۵۹	بهره‌وری	ماده ۱۱۷، ۱۱۳، تبصره ۲۱، ماده ۱۲۱، تبصره ماده ۱۲۴	
ماده ۳، ۱	بهنه‌سازی	ماده ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹	
ماده ۱۰۶	بیابان	تبصره ماده ۱۴۲، ماده ۱۴۹	
ماده ۱۶۶	بیت حضرت امام خمینی ره	ماده ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۴، ۱۵۷	
ماده ۳۶	بی‌سرپرستی	تبصره ماده ۱۶۰، ماده ۱۶۱	
ماده ۸۵	بیع متقابل	ماده ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۶، ۱۶۷	
ماده ۵۶	بیکاران ساکن در روستاها	ماده ۱۶۹، ۱۷۴، ۱۷۸، ۱۸۰	
ماده ۳۶، ۳۷، ۵۰، ۱۹۸	بیکاری	ماده ۱۹۳، تبصره ماده ۱۹۳	
ماده ۱۸۶	بیکانگان		

ماده ۱۰۹، ۱۰۸	پروانه بهره‌برداری	ماده ۱۹۳، تبصره ماده ۱۹۳	بیماران
ماده ۱۶۱، ۱۳۸	پروانه ساخت	تبصره ماده ۱۹۳	بیماران حادثه دیده
ماده ۵۲	پروانه ساختمان	ماده ۱۹۲	بیماران روانی مزمن
ماده ۴۸	پروانه کار	ماده ۱۹۶	بیماران صعب‌العلاج
تبصره ماده ۱۱۰	پروانه کسب	ماده ۱۹۷	بیماریها
ماده ۱۰۹، ۱۰۲، ۸۹، ۸۵، ۶۱، ۱۰۵	پروژه (خا)	ماده ۴، تبصره ۲ ماده ۴، ماده ۱۱، تبصره ۲ ماده ۱۱، ماده ۲۴، ۲۷، تبصره ۱ ماده ۲۷، ماده ۳۴، ۳۷، تبصره ماده ۳۷، ماده ۳۸، ۳۹، ۴۱، ۴۲، ۴۹، ۱۳۸	بیمه
تبصره ۱ ماده ۱۰۹، ماده ۱۸۱	پروژه‌دهی عمرانی	ماده ۱۸۱، ۱۷۴، ۱ تبصره ۱	بیمه‌شدگان
ماده ۶۱، تبصره ماده ۱۰۵، ماده ۱۷۸	پژوهش (پژوهشها)	ماده ۱۸۵، ماده ۱۹۶	بیمه‌گر
ماده ۱۰۰، ۱۵۹	پژوهشهای بنیادی	ماده ۲۷، تبصره ماده ۳۷، ماده ۳۷	بیمه مرکزی ایران
ماده ۱۰۲	پژوهشهای دانشگاهی	ماده ۴۲، ۴۱، ۳۹	بیمه مسؤلیت
ماده ۱۵۴	پژوهشهای کاربردی	ماده ۳۷، تبصره ماده ۳۷	بیمه مضاعف
ماده ۱۶۳	پس‌انداز	ماده ۴۲، ۴۱، ۳۹	بیمه نامه
ماده ۹۸، ۹۲، ۷۱، ۵۶	پست	ماده ۲۴، تبصره ماده ۳۷	بیمه‌های حمایتی
ماده ۱۰۴، ۱۰۳، ۶۸، ۵۲، ۲۸		ماده ۹۶، ۳۴	بیمه‌های مکمل
ماده ۱۱۶، ۱۱۲		ماده ۳۷	بیمه همگانی
ماده ۱۲۵		ماده ۱۹۶	بیمه همگانی و تکمیل
ماده ۴۱	پستهای سازمانی	ماده ۱۳۹	
ماده ۴۰، تبصره ۲ ماده ۵۸	پشتیبانی	ماده ۱۰۱	
ماده ۱۱۲، ۱۰۴، ۹۹، ۶۱		تبصره ماده ۳۷	
ماده ۱۱۲، ۱۶۷، ۱۷۱، ۱۷۲		ماده ۳۷، تبصره ماده ۳۷، ماده ۳۸، تبصره ماده ۱۹۶	
ماده ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶		تبصره ماده ۳۷	
ماده ۱۷۸، ۱۷۷			
ماده ۱۶۷	پشتیبانی علمی		
ماده ۱۶۳	پمپ بنزینهای بین شهری		
ماده ۱۸۰	پناهنده		
ماده ۲۶	پنیر	ماده ۱۴۳، ۱۶۵	
ماده ۱۰۹	بودر ماهی	ماده ۳	
ماده ۱۵۲، ۱۲۹	پیام	ماده ۱۷۷، ۱۷۳	
ماده ۱۵۲	پیام نور	ماده ۱۷۵	
ماده ۳۲	پیری	ماده ۳۳	
ماده ۱۱۵	پیش‌آگهی	ماده ۱۲۲	
ماده ۱۳۰	پیش فروش خدمات فرودگاهی	ماده ۳۹، ۲۵، ۲۰، ۱ تبصره ۱	
ماده ۱۸۱، ۴۴	پیشگیری	ماده ۱۰۹، ماده ۱۱۳، ۱۳۷	
ماده ۱۶۲	پیشنهادات اصلاحی	ماده ۱۹۰، ۱۹۷	
ماده ۴۰، ۴۹، ۴۰، ۲۱، ۴۰، ۵۹	پیشنهاد مشترک	ماده ۱۵۹، ۱۶۰	
ماده ۱۰۰، ۹۶، ۹۰، ۸۵، ۷۹، ۶۱		ماده ۱۳۱، ۱۶۳	
ماده ۱۰۴، تبصره ماده ۱۲۴		ماده ۱۶۳، ۱۷۵	
ماده ۱۲۶، ۱۲۹، ۱۳۶، ۱۳۷		ماده ۳	

ب

پاداش	ماده ۱۴۳، ۱۶۵
پاداش پایان خدمت	ماده ۳
پادگانها	ماده ۱۷۷، ۱۷۳
پاسگاههای نیروی انتظامی	ماده ۱۷۵
پالایش	ماده ۳۳
پالایشگاه	ماده ۱۲۲
پایان برنامه	ماده ۳۹، ۲۵، ۲۰، ۱ تبصره ۱
پایان نامه	ماده ۱۰۹، ماده ۱۱۳، ۱۳۷
پایانه‌های مسافری	ماده ۱۵۹، ۱۶۰
پایگاههای مقاومت بسیج	ماده ۱۳۱، ۱۶۳
پرستل بخش دولتی	ماده ۱۶۳، ۱۷۵
	ماده ۳

۱۰۲، ۱۰۰، ۹۹، ۳۰ ماده	تحقیق (تحقیقات)	۱۵۷، ۱۵۶، ۱۵۵، ۱۵۰، ۱۴۳	
۱۵۱، ۱۴۰، ۱۳۷، ۱۳۱		۱۷۴، ۱۷۰، ۱۶۶، ۱۶۴، ۱۶۱	
۱۵۹، ۱۵۴، ۱۵۳، ۱۵۲		۱۸۰	
۱۹۷، ۱۶۲		ماده ۱۵۸، ۱۵۷	پیگیری
ماده ۱۵۸	تحولات آینده جامعه	ماده ۱۲۷، ۸۸	پیمانکاران
ماده ۱۶۲	تحولات فرهنگی	ماده ۱۷۸، ۱۱۶	پیمانکاری
ماده ۱۶۲	تحولات نگرشی بینشی رفتاری		
ماده ۷۱	تحول اداری		
ماده ۱۹۲	تختهای آموزشی	ماده ۳۰، ۱۲۲، ۱۳۳، ۱۵۵	تأسیسات
ماده ۱۰۴	تخریب محض زیست	۱۸۱، ۱۷۳، ۱۵۶	
ماده ۱۹۴، ۱۸۸، ۱۷۸، ۱۵۴	تخصص ()	ماده ۱۳۴	تأسیسات جمع آوری ناضلاب
ماده ۷۷، ۷۴، ۶۱، ۷۷، تبصره	تخصیص اعتبار	ماده ۱۳۲	تأسیسات زیربنایی
ماده ۷۷		ماده ۹۸	تأسیس بانک
تبصره ماده ۷۵	تخصیص اعتبارات عمرانی	ماده ۱۰۴	تاکسی
ماده ۵۸، ۴۹، ۱۷، ۱۴	تخلفات (ها)	ماده ۱۶۱	تالارهای نمایش
ماده ۱۹۴، ۱۰۴	تخلف	تبصره ماده ۲۷، ماده ۳۶	تأمین اجتماعی
ماده ۴۰	تداخل وظایف	۳۹، ۴۷، ۴۵، ۴۹، ۷۱	
ماده ۱۹۸	تراز پرداختها	۱۷۴، ۱۳۸، تبصره ماده ۱۹۳	تأمین اجتماعی نیروهای مسلح ماده ۱۷۴
تبصره ماده ۸۶	تراز تجاری کشور	ماده ۶۰، ۶۴، ۷۶، ۷۸، ۸۷	تأمین اعتبار (اعتبارات)
ماده ۱۳۸	تراکم	۱۳۶، ۱۰۶	
ماده ۱۵۶، ۱۵۵، ۱۴۴، ۶۴	تربیت بدنی	ماده ۱۹۴	تأییدیه ادواری
۱۷۰، ۱۶۹، ۱۶۳، ۱۶۲		ماده ۱۹۰	تأییدیه اشتغال
ماده ۳	ترکیب تحصیلی کارکنان دولت	ماده ۱۹۴	تأییدیه بهداشتی
ماده ۱۷۹	تسلیح یگانها	ماده ۱۰۸	تبدیل به احسن
ماده ۵۵، ۵۳، ۵۱، ۵۰، ۳۸	تسهیلات	ماده ۱۰۴	تبریز
۱۰۶، ۱۰۳، ۱۰۲، ۸۷، ۵۶		ماده ۳۵، ۱۲۳	تبعیض
۱۲۲، ۱۱۶، ۱۱۳، ۱۰۸		ماده ۱۶۳، ۱۵۹، ۶۴	تبلیغ (تبلیغات) دینی
۱۶۴، ۱۵۷، ۱۳۷، ۱۲۸		ماده ۷۱، ۱۱۵، ۱۹۸	تجارت خارجی
۱۹۶، ۱۹۲، ۱۸۱		ماده ۴	تجدید سازمان
ماده ۱۱۰، ۸۴، ۶۸، ۶۷، ۵۴	تسهیلات اعتباری	ماده ۱، ۱۵۹، ۱۶۶، ۱۷۴	تجدیدنظر
۱۷۳، ۱۵۲، ۱۳۹، ۱۳۱		ماده ۹۸	تجربه
ماده ۱۴۹	تسهیلات اعتباری مسکن	ماده ۵۹، ۶۷، ۱۰۲، ۱۰۹	تجهیزات
ماده ۱۵۵، ۱۵۲، ۱۳۹، ۱۳۱	تسهیلات بانکی	۱۲۱، ۱۲۴، ۱۲۷، ۱۳۰	
۱۷۳، ۱۶۱		ماده ۱۶۲، ۱۷۵، ۱۹۳، تبصره ۱	
ماده ۸۵	تسهیلات بلندمدت	ماده ۱۹۶	
ماده ۱۱۱	تسهیلات بین بانکی	ماده ۱۴۳	تجهیزات آموزشی
ماده ۸۵	تسهیلات خارجی	ماده ۱۴۰	تحدید حدود
ماده ۱۵۳	تسهیلات رفاهی	ماده ۱۴۳، ۱۵۲، ۱۵۳	تحصیل

۱۲۲، ۱۱۱، ۵۱، ۳۵، ۳۰، ۲۹	ماده ۱۱۷	تسهیلات صادراتی
۱۳۱، ۱۲۹، ۱۲۷، ۱۲۴	ماده ۱۰۱، ۱۰۰	تسهیلات مالی
۱۹۲، ۱۳۸	ماده ۸۵	تسهیلات مالی خارجی
ماده ۱۰۹	ماده ۱۹۱	تسهیلات مسکن
ماده ۵۰	ماده ۳	تسهیلات و امتیازات استخدامی
ماده ۱۰۹	ماده ۶۵	تسهیلات و کمکهای مالی و فنی
ماده ۱۰۹	ماده ۱۱۰، ۱۰۹	تسهیلات ویژه
ماده ۵۰	ماده ۱۰۸	تشکلهای اقتصادی
ماده ۷۱	ماده ۱۰۹	تشکلهای بهره برداران
ماده ۳		آب و خاک
ماده ۱۹۴، ۱۳۴، ۱۳۳	ماده ۱۶	تشکلهای تخصصی
ماده ۱۸۷	ماده ۱۵۷	تشکلهای غیر دولتی
ماده ۱۱۵	ماده ۱۸۲	تشکلهای مردمی صنعتی -
ماده ۱۰۴، ۱۳۵، ۱۳۵، تبصره		تخصصی
ماده ۱۴۲، ماده ۱۶۳	ماده ۱۳۷	تشکلهای مهندسی
ماده ۱۴، ۱۷، ۳۷، ۳۹، ۵۶	ماده ۵۹، ۹۹، ۱۶۶، ۱۸۴	تشکلات
۱۳۰، ۱۰۲، ۹۷، ۸۵، ۶۱	۱۹۷	
ماده ۸۵	ماده ۲	تشکلات دولت
ماده ۱۷	تبصره ماده ۱۵۴	تشکیل شرکتهای دولتی
ماده ۱۵۳، ۱۵۲	ماده ۱۸۶	تشیخ
ماده ۱۹۷	ماده ۱۵۰	تشویقات قانونی
ماده ۱۴۳	ماده ۱۱۳	تشویقها
ماده ۶، ۱۵، ۴۲، ۹۹، ۱۰۴	ماده ۲، ۴، ۶۴، ۱۲۷، ۱۳۶	تصدی
تبصره ماده ۱۰۹، ماده ۱۲۹	۱۵۰	
۱۳۵، ۱۵۶، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۷۷	ماده ۱، ۱۲۰، ۱۸۲، ۱۹۲	تصدی دولت
۱۹۶	ماده ۱	تصدیهای غیر ضرور
ماده ۱۰۴، ۱۳۵، ۱۰۹	ماده ۱۸، ۱۰۸، ۱۴۰، ۱۷۷	تصرف
۱۷۷، ۱۷۳، ۱۶۱	ماده ۱۸	تصرف در اموال عمومی
ماده ۱۷۵	ماده ۸، تبصره ماده ۸۳، ماده	تصمیمات
ماده ۵۲	۱۸۰، ۱۵۱	
ماده ۱۴۸	ماده ۲۱، ۴۰، ۷۰، ۷۱، ۷۷	تصمیم گیری
ماده ۱۸۶	۸۷	
ماده ۱۵۴	ماده ۱۷، ۳۳، ۴۷، ۸۴	تضمین
ماده ۱۰۳، ۶۸، ۱۰۴	ماده ۸۷، ۱۲۴، ۹۷	
۱۱۲، تبصره ماده ۱۲۴	ماده ۱۲۹، ۱۵۳، ۱۸۱، ۱۹۶	
ماده ۱۲۵، ۱۳۷، ۱۷۵	ماده ۸۷، ۱۲۲	تضمین خرید
ماده ۱۲۴	ماده ۸۶، ۱۰۴، ۱۲۵، ۱۵۵	تعادل
ماده ۱۷۷، ۱۶۶، ۱۴۱	ماده ۱۷۵	
ماده ۱۱۳	ماده ۹، ۱۶، ۱۸، ۲۵، ۲۷	تعاونی (تعاونیها)

ماده ۱۰۵، ماده ۱۱۴، ۱۲۱، ۱۳۴				
ماده ۵۲	خفر چاه			
ماده ۱۰۷، تبصره آن	حقابه داران	ماده ۹۸	چاپ اسکناس	
ماده ۱۰۴	حق الاشتراک	ماده ۲۹	جای خشک	
ماده ۱۰۴	حق الامتياز	ماده ۱۰۶	چشمه سار	
ماده ۱۶۵	حق الکشف			
تبصره ماده ۱۶۰	حق انحصاری			
ماده ۱۳۳، ۱۳۸، ۱۷۵	حق انشعاب	ماده ۱۲۴، ۱۳۰، ۶۴	حاکمیت دولت	
ماده ۲۷، تبصره (ماده ۲۷)	حق بیمه	ماده ۱۰	حاکمیت نظام	
ماده ۳۷، ۳۹، ۴۲، ۴۹، ۱۳۸	حق تغییر کاربری	ماده ۱۱۹	حاصلهای انرژی	
ماده ۱۷۷	حق رأی	ماده ۱۸۸، ۶۱	حجم عملیات	
تبصره (ماده ۸۱)	حق سرانه	ماده ۶۳	حد تصاب معاملات دولتی	
تبصره (ماده ۱۹۶)	حق کشیک	ماده ۲، ۴۰، ۱۱۵، ۱۳۷	حذف	
ماده ۱۹۱	حق کنترل	ماده ۱۹۰	حذف فعالیتهای موازی	
ماده ۸۵	حقوق	ماده ۱۶۲	حرف و مشاغل مختلف کوچک ماده ۵۶	
ماده ۳، ۱۸، ۴۳، ۴۹، ۱۴۷	حقوق عامه	ماده ۵۱، ۶۴، ۱۴۶، ۱۵۱	حرفه	
۱۷۷، ۱۷۶، ۱۶۰	حقوق گمرکی	ماده ۱۶۷	حرفه آموختگان	
ماده ۱۸۷	حقوق و عوارض دولتی	ماده ۵۶	حرفه آموزشی	
ماده ۵۸، ۱۱۳، تبصره ۱ ماده ۱۹۶	حکم انتقال	ماده ۱۹۰	حریم	
ماده ۵۰	حکم قانونی خاص	ماده ۱۰۴، ۱۷۳	حساب خاص (مخصوص)	
ماده ۳	حمایت (ها)	ماده ۱۴۲، ۱۰۴، ۹۳، ۷۳، ۱۴۲	حساب خزانه	
ماده ۵		ماده ۱۴۹	حساب درآمد اختصاصی	
ماده ۳۶، ۳۸، ۴۶، ۵۲، ۵۳		ماده ۶۰	حساب درآمد عمومی	
۵۴، ۵۷، ۶۷، ۸۷، ۸۹، ۹۹		ماده ۶۰	حساب ذخیره ارزی	
۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۶		ماده ۶۰	حساب ذخیره ریالی	
۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱		ماده ۱۷۷	حساب ردیف خاص	
۱۱۳، ۱۱۳، ۱۲۸، ۱۳۷، ۱۳۸		ماده ۶۰	حساب سپرده دولت	
۱۳۹، ۱۴۱، ۱۵۲، ۱۵۷		ماده ۱۴۹	حسابها	
۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۳		ماده ۸۵	حسابهای ارزی خارج از کشور ماده ۸۵	
۱۶۹، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۹۰، ۱۹۶	حمایتهای دولت	ماده ۷۴	حسابهای دولتی	
ماده ۸۴	حمایتهای مالی	ماده ۱، ۸۵، ۱۰۵، ۱۶۶، ۱۹۸	حسن اجرا	
ماده ۳۶	حمل و نقل بار و مسافر	ماده ۱۶۶	حسینیه چهاران	
ماده ۳۰	حمل و نقل مواد نفتی	ماده ۱۵۹	حضرت آیت الله خامنه ای	
ماده ۳۳	حوادث	تبصره (ماده ۵۸، ۱۵۹، ۱۶۲)	حضرت امام خمینی (ره)	
ماده ۳۶، ۴۴، ماده ۱۳۲	حوادث غیر مترقبه	ماده ۱۷۵، ۱۶۶	حفاظت محیط زیست	
تبصره ماده ۱۹۳	حوزه های ستادی و وزارتخانه ها	ماده ۱۶۵	حفاظت محیط زیست	
تبصره (ماده ۱۸۱، ۴۴)		ماده ۱۰۴، ۱۰۵، تبصره ۱		

ماده ۱۵۴	خدمات پژوهشی مراکز تحقیقاتی	ماده ۱۴۴، ۱۶۳	حوزه‌های علمیه
ماده ۲۸	خدمات پستی و مخابراتی	ماده ۵۹	حوزه‌های مالیاتی
تبصره ماده ۳۸، تبصره ماده ۴۳	خدمات حمایتی		
ماده ۱۹۳	خدمات درمان بستری	ماده ۴۷، ۴۸، ۵۳، تبصره ۲	
ماده ۱۹۲	خدمات درمان سرپایی	ماده ۵۸، ۸۶، ۸۵، ۱۱۳، ۱۱۷	
	روستاییان	۱۵۳، ۱۸۰، ۱۸۳، تبصره ۱	
ماده ۳۷، ۳۸، ۴۳، ۱۷۴	خدمات درمانی	ماده ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵	
ماده ۱۹۳، تبصره ماده ۱۹۶	خدمات دولتی	ماده ۱	خارج از مرکز
ماده ۳	خدمات زیربنایی	ماده ۲۳، ۱۴۰	خارج از نوبت
ماده ۱۳۷	خدمات شهری و روستایی	ماده ۴۸، ۷۱، ۸۵، ۸۸، ۹۷	خارجی
ماده ۷۱	خدمات فرهنگی	۱۰۳، ۱۱۱، ۱۱۵، ۱۱۶	
ماده ۱۵۵، ۱۶۲	خدمات فوری پزشکی	۱۲۲، ۱۳۰، ۱۶۶، ۱۷۱	
ماده ۱۹۳	خدمات قضایی	۱۸۰، ۱۸۳، ۱۹۸	خاک کشاورزی
ماده ۱۸۷	خدمات مختلف اجتماعی زنان	ماده ۱۰۶	خانواده
ماده ۱۵۸	خدمات ورزشی	ماده ۴۳، ۱۵۸، ۱۹۰	خانواده معظم شهدا (شاهد)
ماده ۱۶۹	خدمات هلیکوپتری	ماده ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۵۹	خانواده‌های تحت پوشش
ماده ۱۲۹	خدمات مضمولان وظیفه	ماده ۱۹۷	خانوارهای کم درآمد
ماده ۱۷۶	خروج آب از کشور	ماده ۱۴۲، تبصره ماده ۱۴۲	خانه‌های سازمانی
تبصره ماده ۱۰۹	خروج از کشور	ماده ۱۷۷، ۱۹۱	
ماده ۱۶۴	خرید (خریداری)	ماده ۱۴۰	خبرگان ثبتی
ماده ۸۹، ۸۶، ۲۹، ۱۰۲	خریدار (خریداران)	ماده ۱۸، ۳۳، ۳۷، تبصره ۲۳	خدمات
ماده ۱۳۹، ۱۲۲، ۱۰۴	خرید از داخل (داخلی)	ماده ۳۷، ماده ۳۸، ۳۹، ۴۳	
ماده ۱۶۶، ۱۷۱، ۱۹۱	خرید خدمات	ماده ۴۶، ۴۹، ۵۰، ۶۳، ۶۴، تبصره ۱	
ماده ۱۱۳، ۸۵، ۱۷، ۱۴	خرید زمین	ماده ۸۶، ۸۵، ۹۰، ۹۶	
ماده ۸۷، ۴۷	خرانه	ماده ۱۰۳، ۱۰۵، تبصره ۱	
ماده ۱۹۲		۱۰۹، ۱۱۴، ۱۱۳، ۱۱۶	
ماده ۱۴۴		۱۲۴، تبصره ماده ۱۲۴، ۱۲۶	
ماده ۱۹، ۴۶، ۷۴، تبصره ۱		۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۷، ۱۴۲	
ماده ۷۴، ماده ۷۶، تبصره ماده ۷۶		۱۲۵، ۱۳۳، ۱۶۱، ۱۶۴	
ماده ۷۶، ماده ۷۷، ۸۰، تبصره ماده ۸۰		۱۶۶، ۱۷۱، ۱۷۴، ۱۷۷	
ماده ۸۱، ۸۲، ۸۷، ۹۳		ماده ۱۹۲، ۱۹۳	
ماده ۱۰۶، ۱۳۴، ۱۴۲		ماده ۹۴، ۱۱۶	خدمات اطلاع رسانی
تبصره ماده ۱۴۲، ماده ۱۴۹		ماده ۳۶، ۱۹۲	خدمات بهداشتی درمانی
ماده ۱۵۲، ۱۵۵، ۱۶۸، ۱۷۲، ۱۷۵		ماده ۳۷، ۴۵، ۱۱۶	خدمات بیمه‌ای
ماده ۱۹۱		ماده ۴۵، تبصره ماده ۴۵	خدمات بیمه‌ای همگانی و مکمل
ماده ۷۱	خزانه استان	ماده ۱۳۰	خدمات پروازی
ماده ۷۳، تبصره ۲، ماده ۲	خزانه‌داری کلی		

۱۷۸، ۱۷۵، ۱۶۳		ماده ۷۴، ۱۳۲، ۱۳۵	
ماده ۶۲	داراییهای ثابت	ماده ۷۲، ۷۳، ۷۴، تبصره ۱، ۲	خزانه معین استان
ماده ۱۷۲	داراییهای غیر ضرور	ماده ۷۴، ماده ۷۶، ۷۷، ۸۰	
ماده ۴۶، ۱۹۶	دارو	تبصره ماده ۸۰، ماده ۸۱، ۸۲	
ماده ۱۹۶	داروخانه	ماده ۲۵، ۱۰۴، ۱۳۲، ۱۸۱	خسارت
ماده ۱۰۶، ۱۰۴، ۱۰۶، ۱۰۹	دام	ماده ۱۸۱	خشکسائی
ماده ۱۰۶	دامپرشیکی	ماده ۲۴	خطاهای غیر عمدی
ماده ۱۰۸	دامداران	ماده ۱۰۸	خط فقر
ماده ۱۰۶، ۱۳۴، ۱۸۱	دامداری	ماده ۷۱	خط مشیهای پولی کشور
ماده ۹۸، ۱۰۲، ۱۵۱	دانش	ماده ۱۲۴	خط مشیهای دولت
ماده ۱۵۳	دانش آموختگان	ماده ۷۰	خط مشیهای کلان کشور
ماده ۱۴۳	دانش آموزان	ماده ۱۲۸	خطوط ریلی
ماده ۱۰۳، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۹	دانشجو (دانشجویان)	ماده ۱۴۴، ۱۵۳	خوابگاه (ها)
۱۹۲		ماده ۳۸	خود اتکایی
ماده ۱۵۲	دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی	ماده ۶۶، ۱۰۴، ۱۹۱	خودرو (ها)
ماده ۱۵۳	دانشجویان کم درآمد	ماده ۱۰۲	خودروهای سواری
ماده ۱۰۲، ۱۴۴، ۱۵۲	دانشگاه (ها)	ماده ۱	خودکارسازی
ماده ۱۵۴، ۱۵۳، ۱۷۶	دانشگاه آزاد اسلامی	تبصره ماده ۱۶۳	خودداری
ماده ۱۵۲، ۱۴۴، ۱۵۲	دانشگاه پیام نور	ماده ۱۲۲	خوراک
ماده ۱۵۳	دانشگاههای دولتی	ماده ۱۲۲	خوزستان
ماده ۱۰۶، ۱۰۹	دانه های روغنی	ماده ۸۶، ۱۱۲، ۱۳۲	
ماده ۱۴، ۱۱۷	دبیرخانه	ماده ۸۳	داخل کشور
ماده ۷۴، تبصره ۲ ماده ۸۱	دبیرخانه ستاد درآمد و تجهیز منابع استان	ماده ۲۳، ۱۴۰، ۱۹۱، ۱۹۴	دادستان کل کشور
تبصره ۳ ماده ۷۰	دبیرخانه شورای برنامه ریزی و توسعه استان	ماده ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱	دادگاه (ها)
ماده ۱۶۰	دبیرخانه شورای عالی داده ورزی	ماده ۹۴	دادگستری
تبصره ۱ ماده ۸۶	دبیرخانه کمیته دبیرخانه کمیته تخصیص اعتبار ماده ۷۴، تبصره ماده ۷۷	ماده ۴، تبصره ۳ ماده ۴، ماده ۵، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۹، ۲۱، ۲۱، ۳۹، ۳۴، ۴۱، ۵۰، ۵۳، ۵۶، ۵۹، ۶۰، ۶۳، ۷۲، تبصره ۲	داد و ستد الکترونیکی اوراق بهادار
ماده ۱۱۷	دبیرخانه کمیته توسعه صادرات ماده ۱۱۷	ماده ۷۴، ماده ۷۷، ۷۹، ۸۱، تبصره ۲ ماده ۸۱، ماده ۸۳	دارائی
ماده ۱۵۱	دبیر ستاد هماهنگی آموزشهای فنی و حرفه ای	ماده ۸۳، ماده ۸۵، ۸۶، تبصره ماده ۸۶، ماده ۹۳	
تبصره ۱ ماده ۱	دبیر شورای عالی اداری	تبصره ۲ ماده ۱۰۶، ماده ۱۱۳	
ماده ۱۸۰	دبیر شورای عالی امنیت ملی	ماده ۱۱۷، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۷	

ماده ۱۰۴	دریای خزر	ماده ۱، تبصره (ماده)	دیپارک سازمان امور اداری و
ماده ۷۱	دستگاه اجرایی استانی		استخدامی
ماده ۱۶۲	دستگاههای آموزشی فرهنگي	ماده ۳۱	دخانیات
ماده ۱، ۳، ۲۶، ۲۷، ۳۴، ۴۴، (۶) تبصره (ماده ۸۱)، ماده ۸۲، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۱۰۲، ۱۰۴، ۱۰۶، تبصره (ماده ۱۰۶)، تبصره ۲، ماده ۱۲، ماده ۱۲۹، ۱۳۴، ۱۳۶، ۱۴۲، ۱۵۰، ۱۵۲، ۱۵۵، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۳، ۱۷۸، ۱۸۲، تبصره (ماده ۱۹۸)	دستگاههای اجرایی	ماده ۱۹، ۴۹، ۵۳، ۶۰، ۷۱، ۷۲، ۷۴، ۷۵، ۷۶، تبصره ماده ۷۶، تبصره ۱ ماده ۸۰، ماده ۸۱، تبصره ۱، ماده ۲، ماده ۸۱، ماده ۸۷، ۸۸، ۱۰۶، ۱۱۳، ۱۲۰، ۱۲۲، ۱۲۵، ۱۳۵، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۵، ۱۴۹، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۶۶، ۱۶۸، ۱۷۰، ۱۷۲، ۱۷۵، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۶، ۱۹۷	درآمد (ها)
ماده ۷۷، ۷۴، ۷۱، تبصره (ماده ۷۰)، ماده ۷۱، تبصره (ماده ۷۸)، ماده ۱۴۹	دستگاههای اجرایی استان	ماده ۶۰، ۷۱، ۸۵، تبصره ۱	درآمد اختصاصی
ماده ۱۶۷	دستگاههای اجرایی اطلاعاتی	ماده ۱۰۶، ۱۴۹، ۱۵۴	درآمد ارزی
ماده ۱۴۹	دستگاههای اجرایی ملی	ماده ۶۰، ۵۳، ۱۲۰	درآمد (ها) استان
ماده ۱۶۲	دستگاههای اجرایی متولی امور فرهنگي	ماده ۷۱، تبصره (ماده ۷۶)، ماده ۸۱، ۸۲	درآمد (ها) استانی
ماده ۸۲	دستگاههای اجرایی وصول کننده درآمد	ماده ۷۱، ۷۵، ۷۹، تبصره ماده ۷۹، ماده ۸۱، ۸۰، ۸۱	درآمد شهرداری
دستگاههای استانی وصول کننده تبصره (ماده ۸۰) درآمد		ماده ۶۰، ۶۰، ۶۴، ۷۱، ۸۷، ۱۰۴، ۱۶۵، ۱۶۸، ۱۷۰	درآمد (ها) عمومی
ماده ۱۳۷، ۱۵۳، ۱۸۲، ماده ۱۳۷، ماده ۱۵۸، ۱۶۲، ماده ۴۰، ماده ۳۹	دستگاههای دولتی	ماده ۱۳۹، ۱۳۸	درآمد مشمول مالیات
ماده ۱، ۳، ۱۷، ۱۴، ۸، ۷۱، ۷۴، ۹۰، ۹۰، ۱۸۸، تبصره ۱، ۱۹۸	دستگاههای محلی	ماده ۷۵	درآمد ملی
ماده ۶۱	دستگاههای مسئول	ماده ۶۰	درآمدهای ریالی
ماده ۱۶۴	دستگاههای موازی	ماده ۷۱	درآمدهای عمومی و اختصاصی
ماده ۱۳۲	دستگاههای دولتی	ماده ۶۰	درآمد دولت
تبصره (ماده ۵۸)، ماده ۶۱، ۱۱۲، ۱۷۴، ۱۷۳، ۱۷۲، ۱۷۱، ۱۷۸، ۱۷۷، ۱۷۶، ۱۷۵، ماده ۶۴	دستورالعمل (ها)	ماده ۳۷، تبصره (ماده ۳۷)، ماده ۳۸، ۳۹، ۴۲، ۴۹، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۹، ۱۵۳، ۱۸۰، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، تبصره ۱، ماده ۱۹۶، (ماده ۱۹۷)	درآمدهای غیرنفتی
	دستورالعمل خاص	ماده ۱۹۳، ۱۹۲	درمان
	دفاتر خدمات جهانگردی	ماده ۱۹۲	درمان بستری
	دفاتر مرزی	ماده ۱۸۱، ۱۰۴	درمان سرمایه شهری
	دفاتر و شعبات شرکت‌های دولتی تبصره (ماده ۳) درآمد دفاع	ماده ۱۳۲	دریا
	دفاع از مرزهای کشور		دریاچهها

۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴	ماده ۱۵۹	دفاع مقدس
۱۲۵، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰	ماده ۱۳۷	دفتر امور مناطق محروم کشور
۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۶	ماده ۱۵۹	دفتر تبلیغات اسلامی
۱۳۷، ۱۴۰، ۱۴۱؛ تبصره ماده	ماده ۱۵۹	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه
۱۴۲، ماده ۱۴۳، ۱۴۷، ۱۵۱		علمیه قم
۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۸	ماده ۸۵	دلار
۱۶۲، ۱۶۳؛ تبصره ماده ۱۶۳	ماده ۱۷۶	دوره آموزش نظامی
ماده ۱۶۶، ۱۷۳، ۱۷۵، ۱۷۶	ماده ۱۷۶	دوره خدمت
۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۴، ۱۹۱	ماده ۱۹	دوره مالی
۱۹۲، ۱۹۳؛ تبصره ماده ۱۹۳	ماده ۱۹۰	دوره محکومیت
ماده ۱۴۰	ماده ۱۵۲، ۱۵۰	دوره های آموزشی
ماده ۱۵۹	ماده ۱۵۰	دوره های آموزشی ضمن خدمت
تبصره ماده ۱۲۱	ماده ۱۵۰	دوره های آموزشی ویژه مدیران
ماده ۱۴۷، ۳	ماده ۱۵۹	دوره های تحصیلات تکمیلی
	ماده ۱۵۲	دوره های خاص
	ماده ۱۵۳	دوره های روزانه
ماده ۶۰	ماده ۱۵۲	دوره های شبانه
ماده ۸۵، ۹۸	ماده ۱۵۲	دوره های گاردانی علمی
ماده ۱۱۴، ۱۰۴		- کاربردی
ماده ۵۶	ماده ۱۵۲	دوره های کارشناسی
ماده ۱۰۹	ماده ۱۱۱، ۱۱۸	دو سال اول برنامه
		دولت
	ماده ۲، ۳، ۴؛ تبصره ۳،	
	ماده ۴، ماده ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۱،	
رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و ماده ۲۱، ۸۳	۱۵، تبصره ۱ ماده ۱۶، ماده	
معادن	۱۷، ۱۸، ۲۴، ۲۶، ۲۸، ۲۹،	
رئیس اتاق تعاون	۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۵، ۳۶،	
رئیس بنیاد مسکن انقلاب	۳۷، تبصره ماده ۳۷، تبصره	
اسلامی	ماده ۳۸، ماده ۳۹، ۴۶، ۴۹،	
رئیس جمعیت هلال احمر	۵۰، ۵۱، ۵۴، ۵۷، ۵۹، ۶۰،	
رئیس جمهور	۶۲، ۶۴، ۶۵، ۶۷، ۶۹، ۷۱،	
ماده ۱، ۱۴، ۱۶، ۱۷، ۱۱۷، ۱۳۷	۷۸، ۸۴، تبصره ماده ۸۶،	
۱۹۸، ۱۵۱	ماده ۸۷، ۹۰، ۹۳، ۹۴، ۹۶،	
رئیس خزانه معین استان	۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱،	
ماده ۱	۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۶،	
رئیس سازمان برنامه و بودجه	تبصره ماده ۱۰۶، ماده ۱۰۷،	
ماده ۷، ۱۳، ۲۱، ۸۱، ۸۳	تبصره ماده ۱۰۷، ماده ۱۰۸،	
۸۶	تبصره ماده ۱۰۹، ماده ۱۱۰،	
رئیس سازمان برنامه و بودجه	۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴،	
استان	۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۹، ۱۲۰،	
رئیس سازمان میراث فرهنگی		
ماده ۱۶۶		کشور

ریس شورای عالی اداری	ماده ۱	باکشورهای جهان
ریس شورای اسلامی شهر مرکز استان	ماده ۸۱	روابط خارجی
ریس قوه قضائیه	ماده ۲۳، ۱۴۰، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۹۱، ۱۸۹	رودخانه‌های مرزی
ریس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	ماده ۱۳، ۵۳، ۸۳، تبصره ۱، ۲	روزنامه‌های کثیرالانتشار
ریس مرکز امور مشارکت زنان	ماده ۸۳، ۸۶، ۱۱۷	داخلی و خارجی
ریس هیأت عالی واگذاری	ماده ۱۳	رؤسا
راننده	ماده ۱۰۴	رؤسای قوای سه‌گانه
راه	ماده ۳۰، ۵۲، ۱۲۷، ۱۲۸	روستا(ها)
راه‌آهن	ماده ۱۳۲، ۱۳۷، ۱۶۳	روستاهای بالای بیست خانوار
راهپای کاهش هزینه	ماده ۳۰، ۱۲۶، ۱۲۸	روستاهای دارای مدرسه
رای	ماده ۷۱	روستایی (روستاییان)
رای اکثریت	ماده ۲۲	روشن خوداظهاری
رایگان	ماده ۱۹۲، ۱۹۳	روشهای تشویقی
رتبه‌بندی	ماده ۸۸، ۱۱۶	روشهای کسب درآمدهای استانی
رد صلاحیت	ماده ۱۹۴	روغن
رده‌های مقاومت ارتش بیست میلیونی	ماده ۱۷۵	روغن‌نیانی
رده‌های مقاومت بیج	ماده ۱۷۵	رهنمودهای کلی
ردیف خاص	ماده ۱۳۴، ۱۵۵، ۱۷۵، ۱۷۷	ریاست
ردیف مستقل	ماده ۱۰۲	ریاست جمهوری
رسانه‌ها	ماده ۱۶۲، ۱۶۷	
رسانه‌های گروهی	ماده ۴۴	
رشته‌های شغلی	ماده ۳	
رشد	ماده ۳، ۳۹، تبصره ماده ۷۵	
رشد تورم	ماده ۳	زائران
رشد سالانه	ماده ۹۸، ۱۰۴، ۱۰۹، ۱۲۴	زراعت
رفاه اجتماعی	ماده ۱۵۷، ۱۶۷	زلزله
رفع اختلافات محلی	ماده ۱۸۹	زمان‌بندی
رفع مشکلات	ماده ۸۲، ۱۱۷	زمان صلح
رقابت	ماده ۹۶، ۱۱۶	زمین (ها)
روابط بین‌الملل	ماده ۱۸۰	زمینهای شهری
روابط جمهوری اسلامی ایران	ماده ۱۸۴	زن (زنان)
		زنان بیکار سرپرست خانوار

ز

زندانها	ماده ۱۹۰	تبصره ماده ۷۷، ماده ۷۸، ۷۹
زندانیان	ماده ۱۹۰	۸۱، ۸۳، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸
زیتون	ماده ۱۰۹	۱۰۰، ۱۰۲، ۱۰۴، ۱۰۵
زیربناهما	ماده ۱۰۸، ۱۳۰	تبصره ۱، تبصره ۲، ماده ۱۰۶
زیرساختهای ارتباطی	ماده ۱۰۳	ماده ۱۱۳، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۲۱
زیرساختهای اقتصادی و اجتماعی	ماده ۶۴	تبصره ۲ ماده ۱۲۱، تبصره ماده ۱۲۴، ماده ۱۲۷، ۱۳۷، ۱۳۸
زیست محیطی	ماده ۶۱، ۸۵، ۱۰۴، ۱۰۵	۱۳۹، ۱۴۳، ۱۵۰، ۱۵۱
	تبصره ماده ۱۰۵، ماده ۱۲۲	۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۷، ۱۵۹
		تبصره ماده ۱۶۰، ماده ۱۶۱
		۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۹
		۱۷۰، ۱۷۴، ۱۷۸، ۱۸۰
		۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۷، تبصره ماده ۱۹۸
سابقه پرداخت حق بیمه	ماده ۳۹	
ساحل دریای خزر	ماده ۱۰۴	
ساختار اداره امور کشور	ماده ۱	
ساختار داخلی	ماده ۱	سازمان برنامه و بودجه استان تبصره ۳ ماده ۷۰، ماده ۷۱
ساختار سازمانی	ماده ۴۰	۷۷، تبصره (ماده ۷۷)، ماده ۸۱
ساختار مالی سالم	ماده ۹۸	ماده ۱۰۴
ساختارهای فنی اقتصادی و مدیریتی استان	تبصره ماده ۷۶	تبصره ماده ۴۳، ماده ۴۴، ۱۴۰، ۱۵۲، ۱۹۲، ۱۹۳
ساختمان (ها)	ماده ۵۲، ۵۵، ۱۲۱، ۱۳۷	تبصره ماده ۲۷، ماده ۳۹
ساختمانهای اداری	ماده ۱۰۲، ۱۹۱	۱۴۴، ۱۷۵
ساختمانهای جدید الاحداث	ماده ۱۷۵	ماده ۱۷۴
ساخت مسکن	ماده ۱۳۹	ماده ۱۵۶، ۱۵۹، ۱۶۳
ساده سازی	ماده ۶۱	ماده ۱۴۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۶۹
سازمان استانی واحد	ماده ۲	۱۷۰
سازمان اموراداری و استخدامی	ماده ۱، ۳، ۴، تبصره ۳ ماده ۴، ماده ۶، ۴۰، ۴۲، ۴۳، ۵۹	ماده ۱۰۴، تبصره ماده ۱۰۵
کشور	تبصره ماده ۷۸، ماده ۹۰، ۹۶، ۱۰۰، ۱۲۳، ۱۲۷، ۱۳۶	ماده ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۳۴
	ماده ۱۳۷، ۱۴۳، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲	ماده ۱۳۱، ۱۳۲
	ماده ۱۵۵، ۱۵۹، ۱۶۳، ۱۷۴	
	ماده ۱۷۶، ۱۹۷	ماده ۱۵۵
سازمان انرژی اتمی ایران	ماده ۱۲۳	ماده ۱، ۴، تبصره ۳ ماده ۴، ماده ۷
سازمان برنامه و بودجه	ماده ۱۳، ۱۵، ۲۱، ۴۰، ۴۳، ۴۹	ماده ۱۰۶، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۳۷
	ماده ۵۰، ۵۲، ۶۰، ۶۱، ۶۴، ۶۷	۱۵۸، ۱۶۳، ۱۷۹
	تبصره ۱، ماده ۷۰، ماده ۷۱	ماده ۱۹۰
	تبصره ماده ۷۶، ماده ۷۷	ماده ۱۱
		ماده ۱۱
		سازمان زندانها
		سازمان صنایع ملی ایران
		سازمان گسترش و نوسازی

ماده ۹۳	سود اوراق مشارکت ویژه	۱۹۸، ۱۹۳، ۱۹۲، ۱۶۶	
ماده ۱۳ او تبصره آن	سود بازرگانی	۵۱	سرمایه گذاران بخش خصوصی ماده ۵۱
ماده ۹۳	سود سالانه بانکها		وتعازنی
ماده ۱۷۵	سود ناخالص	تبصره ۲ ماده ۴، تبصره ۲ ماده	سرمایه گذاری (ها)
ماده ۱۰۹	سويا	۱۱، ماده ۱۷، ۴۱، ۵۰، ۵۲، ۵۴	
تبصره ۱ ماده ۱۶	سهام توجیحي	۶۰، ۶۴، ۶۶، ۷۱، ۸۷، ۹۸	
ماده ۱۵۴	سهامداران	۱۰۰، ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۱۱	
ماده ۵۹	سه سال اول برنامه سوم	۱۲۰، ۱۲۵، ۱۵۲، ۱۶۶	
ماده ۴، ماده ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	سهام (سهام)	۱۹۸، ۱۹۳، ۱۹۲	
تبصره ۱ ماده ۱۱، ماده ۱۴، ۱۶		ماده ۱۳۷	سرمایه گذاریهای اشتغالزا
تبصره ۱ ماده ۱۶، ماده ۱۷، ۱۹		ماده ۴۱	سرمایه گذاریهای جدید
۲۰، ۲۶، ۲۷، ۳۹		ماده ۶۴	سرمایه گذاریهای زیربنایی
۵۰، ۵۴، ۶۲، ۷۴، ۷۵، ۱۰۲		ماده ۱۱۲	سرمایه گذاریهای متمرکز
ماده ۱۰۹، ماده ۱۱۱، ۱۲۲		ماده ۷۱	سرمایه گذاریهای مردمی
۱۲۵، ۱۳۸، ۱۴۴، ۱۴۷		ماده ۶۷	سرمایه گذاریهای مولد
۱۶۱، ۱۸۱، ۱۹۳		ماده ۱۲۰	سرمایه ملی
ماده ۱۴۴	سهام الارث	ماده ۱۶۶	سرمایه های بین المللی
ماده ۱۰۶، ۶۷	سهام حمایت دولت	ماده ۷۷	سقف تخصیص اعتبارات
ماده ۱۲۵، ۱۱۳	سهام دولت		جاری
ماده ۴۹، ۳۹	سهام کارفرما	ماده ۱۳۷	سکونتگاههای روستایی
ماده ۳۹	سهام کارگر	ماده ۱۷۹	سلاح
ماده ۱۱۶	سهام بندی	ماده ۱۹۷	سلامت جامعه
ماده ۱۱۶، ۵۱	سهامیه خاص	ماده ۱۹۷	سلامتی مردم
ماده ۴، ۹، ۱۴، ۲۷، ۴۰	سیاست (سیاستها)	ماده ۲۷، ماده ۱۰۹	سم
۴۶، ۷۰، ۹۸، ۹۹، ۱۰۷، ۱۱۲، ۱۱۴		ماده ۱۴۱	سند
۱۱۷، ۱۲۰، ۱۲۷، ۱۲۸		تبصره ماده ۱۱۰، ماده ۱۴۰	سند مالکیت
۱۵۱، ۱۵۲، ۱۶۷، ۱۸۳		۱۷۷	
تبصره ۳ ماده ۸۶	سیاست ارزی	ماده ۳۶، ۴۴، ۱۳۲، تبصره	سوانح
ماده ۱، ۲، ۴، ۹، ۳۳، ۹۹	سیاستگذاری	ماده ۱۹۳	
۱۱۲، ۱۵۱، ۱۸۰، تبصره ۱		ماده ۱۰۴	سواریهای شخصی
ماده ۱۸۳		ماده ۲۴	سوانح طبیعی
ماده ۹۸	سیاستگذاری پولی اعتباری	ماده ۹۸، ۱۹۰	سوء پیشینه
	ارزی	ماده ۱۹۷	سوء تغذیه
ماده ۷۱، ۷۱، ۸۲، ۱۶۲، ۱۹۸	سیاستهای اجرایی	تبصره ۲ ماده ۱۲۱، ماده ۱۴۲	سوخت
ماده ۱۵۵	سیاستهای برنامه سوم	ماده ۱۰۴	سوخت بد
ماده ۱۲۱	سیاستهای تشویقی	ماده ۵۰، ۵۱، ۵۴، ۶۷، ۶۸	سود
ماده ۱۸	سیاستهای دولت	۸۴، ۸۷، ۱۰۰، ۱۰۶، تبصره ۲	
ماده ۱۶۲، تبصره ۱ ماده ۱۸۳	سیاستهای فرهنگی	ماده ۱۰۶، ۱۳۱، ۱۳۷، ۱۸۱	
ماده ۷۱	سیاستهای کلان	۱۹۱، تبصره ۱ ماده ۱۹۶	

سیاستهای مصوب دولت	ماده ۷۱	شبکه‌های تلویزیونی شهرستانها ماده ۱۶۸
سیاستهای مصوب شورای عالی ماده ۱۶۲		شبکه‌های جهانی ماده ۱۰۳
انقلاب فرهنگی		شبکه‌های غیر مادر بخش ماده ۱۲۴
سیستم بانکی	ماده ۵۴، ۶۹، ۹۰، ۱۰۶، ۱۸۱	مخابرات
سیستم نروما	تبصره ماده ۱۹۳	شخص حقیقی یا حقوقی ماده ۱۸
سیستمها	ماده ۱۰۱، ماده ۱۲۱	شرایط رقابتی ماده ۹۸، ۹۲
سیل	ماده ۱۸۱	شرایط زیست محیطی ماده ۸۵
سینماها	ماده ۱۶۱	شرایط یکسان ارزی و ریالی ماده ۸۸
		شرح وظایف جدید تبصره ماده ۷۸
		شرکت توانیر ماده ۱۲۰
شاخص بیکاری	ماده ۵۰	شرکت سهامی بیمه ایران ماده ۳۴
شاخص خرده‌فروشی کالا و خدمات	ماده ۶۳	شرکت سهامی راه‌آهن ماده ۱۲۶
شاخصها	ماده ۱۵۵	جمهوری اسلامی ایران
شاخصهای فرهنگی	ماده ۱۶۲	شرکت مخابرات ایران ماده ۱۲۵، ۱۷۵
شاخصهای کیفی نیروی انسانی ماده ۳		شرکت ملی گاز ایران ماده ۱۲۰
شاهراههای اطلاعاتی	ماده ۱۰۳	شرکت ملی نفت ایران ماده ۱۱، ۱۲۰، ۱۲۰، ۱۷۵
شبکه انتقال داده‌ها	ماده ۱۲۴	شرکت ملی نفتکش ایران ماده ۱۲۹
شبکه بانکی کشور	ماده ۹۴	شرکتها
شبکه بی جو	ماده ۱۲۴	ماده ۹، ۱۴، ۱۶، ۱۹، ۲۵، ۴۵، ۱۱۶، ۱۲۰، ۱۲۶، ۱۳۲، ۱۳۷، ۱۷۱
شبکه تلفن همراه	ماده ۱۲۴	شرکتهای اقماری ماده ۱
شبکه توزیع شهری	ماده ۱۳۴	شرکتهای بزرگ ماده ۱۶
شبکه توزیع مناسب	تبصره ماده ۱۰۹	شرکتهای بیمه
شبکه جامع اطلاع رسانی	ماده ۱۱۶	تبصره ۲ ماده ۴، تبصره ۱، ۹۶، ۴۵
بازرگانی کشور		تبصره ۱ ماده ۱۸۵
شبکه رایانه‌ای بازار سرمایه ایران	ماده ۹۴	ماده ۶۸، ۱۲۹، ۱۷۵
شبکه قبول پستی	ماده ۱۲۴	شرکتهای تابعه و وابسته وزارت ماده ۱۱
شبکه مخابرات روستایی	ماده ۱۲۴	نفت
شبکه ها	ماده ۱۲۴	شرکتهای تحت پوشش ماده ۱۱۱
شبکه‌های آبیاری	ماده ۱۰۷	شرکتهای تعاونی ماده ۱۸، ۱۲۷
شبکه‌های آماربرداری	تبصره ماده ۱۰۶	شرکتهای تعاونی راهداری ماده ۱۲۷
شبکه‌های آموزشی	ماده ۱۶۷	شرکتهای توزیع نیروی برق ماده ۱۲۲
شبکه‌های ارائه خدمات ارزش افزوده	ماده ۱۲۴	شرکتهای دولتی
شبکه‌های اندازه‌گیری مصارف آب	تبصره ماده ۱۰۶	ماده ۳، ۴، تبصره ۱، ۴، ۱۱، ۱۸، ۲۶، ۲۷، ۳۵، ۳۹، ۶۲، ۶۶
شبکه‌های اندازه‌گیری منابع آلوده‌کننده آب	تبصره ماده ۱۰۶	ماده ۲، ۳، ۴، ۱۰۲، ۱۰۴، ۱۱۳، ۱۱۷، ۱۲۰، ۱۲۴، ۱۵۴، ۱۶۶
		ماده ۱۷۵، ۱۸۴، ۱۹۳
		ماده ۶۴
		شرکتهای دولتی متولی امور

استان	تبصره ۳ ماده ۷۰، ماده ۷۱، ۸۲	زیربنائی	
شورای بورس	ماده ۹۵، ۹۴	شرکتهای دولتی مخابراتی	ماده ۱۲۴
شورای پژوهشهای علمی کشور	ماده ۱۰۲	شرکتهای صنعتی و معدنی دولتی	ماده ۶۴
شورای پول و اعتبار	ماده ۵۵، ۵۶، ۸۳، تبصره ۱	شرکتهای صنعتی یا کشاورزی	ماده ۱۸
شورای عالی آموزشهای علمی کاربردی	ماده ۸۳، ۹۱، ۹۲	یا خدماتی	
شورای عالی اداری	ماده ۱۵۱	شرکتهای غیردولتی	ماده ۱۱
شورای عالی امنیت ملی	ماده ۱، تبصره ۳ ماده ۴	شرکتهای کوچک	ماده ۱۶
شورای عالی انقلاب فرهنگی	ماده ۱۸۰، ۱۸۶	شرکتهای مادر	ماده ۲۵، ۱۹
شورای عالی توسعه صادرات غیر نفتی	ماده ۱۱۷	شرکتهای مادر تخصصی	ماده ۱۵، ۴
شورای عالی حفاظت محیط زیست	ماده ۱۰۵	شرکتهای متوسط	ماده ۱۶
شورای عالی داده‌ورزی	ماده ۱۶۰	شرکتهای مخابراتی	ماده ۱۲۵
شورای عالی کار آموزی	ماده ۱۵۱	شرکتهای مستقل	ماده ۲
شورای عالی معماری و شهرسازی	ماده ۱۶۶، ۷۱	شرکتهای مشترک	ماده ۱۲۸
شورای عالی هواپیمایی کشوری	ماده ۱۳۰، ۱۲۹	شرکتهای ملی یا مصادره شده	ماده ۲۵
شورای گسترش آموزش عالی	ماده ۱۵۲	شرکتهای وابسته	ماده ۱۲۵، ۴
شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه	ماده ۱۸۰	شرکتهای هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران	ماده ۱۲۹
شهادت شهود	ماده ۱۴۰	شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران	ماده ۱۷۵
شهر (شهرها)	ماده ۱، ۳، ۴۰، ۵۲، ۷۱، ۸۱	شعب (شعبه)	ماده ۲۳، تبصره ۱ ماده ۷۰
شهر (شهرها)	ماده ۱۱۰، ۱۱۸، تبصره ماده ۱۳۴، ۱۳۳، ۱۳۱	شعب نظام بانکی	ماده ۱۶۴، ۱۸۵
شهر (شهرها)	ماده ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸	شغاف سازی اقتصادی	ماده ۱۲۵
شهر (شهرها)	ماده ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۳	شکایت (شکایات)	ماده ۲۱، ۲۰
شهر (شهرها)	ماده ۱۴۵، ۱۵۱، ۱۶۳	شکر	ماده ۳۲، ۴۶
شهر (شهرها)	ماده ۱۴۶، ۱۵۲، ۱۵۵، ۱۵۶	شور (ها)	ماده ۱، تبصره ۲ ماده ۷۰
شهر (شهرها)	ماده ۱۶۳، ۱۶۸، ۱۶۶	شوراهای اسلامی	تبصره ۲ ماده ۸۳، ماده ۱۱۷
شهر (شهرها)	ماده ۱۷۷، ۱۸۱، ۱۹۲، ۱۹۳	شوراهای اسلامی بخش	ماده ۱۴۵، ۱۵۱، ۱۶۳
شهر (شهرها)	تبصره ماده ۱۹۳، ماده ۱۹۵	شوراهای اسلامی شهر	ماده ۱
شهر (شهرها)	ماده ۱۹۸	شوراهای حل اختلاف	ماده ۱۳۳، ۱۶۶
شهرداری (ها)	ماده ۱، ماده ۱۰۴، تبصره	شورای اسلامی استان	ماده ۱۸۹
شهرداری (ها)	ماده ۱۱۰، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸	شورای اسلامی روستا	ماده ۸۱
شهرداری (ها)	ماده ۱۴۶، ۱۵۵، ۱۶۱، ۱۶۳	شورای اقتصاد	ماده ۱، ماده ۴۰، ماده ۸۱
شهرداری (ها)	ماده ۱۶۶، ۱۷۷	شورای برنامه‌ریزی و توسعه	ماده ۱۳۳، ۱۳۲، ۱۹۷
شهرداری (ها)	ماده ۱۰۴، ۱۶۶		ماده ۷۰، تبصره ۱ ماده ۷۰

ماده ۱۱۲	صنایع الکترونیک	ماده ۳، ۷۱، ۱۴۵، ۱۶۶	شهرستان (ها)
ماده ۱۷۳	صنایع دفاعی	۱۹۳، ۱۶۸	
ماده ۱۱۱، ۵۴	صنایع کوچک	ماده ۱۶۳، ۱۶۱	شهرکهای جدیدالاحداث
ماده ۲۷، تبصره ماده ۲۷	صندوق بازنشستگی	ماده ۱۱۰، ۵۲	شهرکهای صنعتی
تبصره ماده ۳۷		ماده ۱۹۲، ۱۷۳، ۱۵۵	شهرهای بزرگ
ماده ۱۴۷	صندوق ذخیره فرهنگیان	ماده ۱۳۳	شهرهای جدید فاقد شورای اسلامی شهر
ماده ۱۳۷	صندوق فرش‌الحسنه توسعه اشتغال روستائی	ماده ۱۶۶	شهرهای دارای بافت تاریخی
ماده ۴۲	صندوقهای بیمه‌ای	ماده ۱۹۲	شهرهای کوچک
ماده ۱۱۱	صندوقهای خاص سپرده‌گیری	ماده ۱۵۲	شهریه
ماده ۱۰۰	صندوقهای ذرتی	ماده ۱۵۹	شهیدان
ماده ۱۵۳، ۱۵۲	صندوقهای رفاه دانشجویان	ماده ۱۰۴	شیراز
ماده ۱۰۰	صندوقهای غیردولتی	ماده ۴۶	شیر خشک
ماده ۱۱۳	صندوقهای غیردولتی توسعه صادرات	ماده ۱۰۶	شیلات
ماده ۱۱۱، ۹۷، ۵۵، ۲	صنعت	ماده ۱۹۳	شیمیایی
ماده ۱۸۱، ۹۶	صنعت بیمه		
ماده ۱۴۰	صورتجلسه تفکیکی	ماده ۱۰۴	صاحب امتیاز
ماده ۲۲	صورتجلس	ماده ۱	صاحبنظر
		ماده ۸۱	صاحبنظر در امور اقتصادی
			ومالی
			صادرات
ماده ۹۸	ضرب سکه	ماده ۳۱، ۳۲، ۶۰، ۸۹، ۹۷	
ماده ۲۴	ضرر و زیان ناشی از جرم	ماده ۱۰۹، ماده ۱۱۳، ۱۱۴	
ماده ۱۱۶	ضمانتنامه بانکی	۱۱۶، ۱۱۷، ۱۲۰، ۱۲۲	
ماده ۱، ۲، ۳، ۵، ۱۴، ۱۷	ضوابط	ماده ۱۱۷، ۱۱۳	صادرات غیرنفتی
تبصره ماده ۱۸، ماده ۲۷، ۲۸		ماده ۱۱۳	صادرکنندگان
ماده ۳۷، تبصره ماده ۳۸		ماده ۶۶، ۵۶، ۴۴	صدا و سیما
ماده ۴۱، ۴۲، ۵۲، ماده ۹۲، ۹۸		ماده ۶۰	صدور نفت خام
ماده ۱۰۵، تبصره ۲ ماده ۱۰۶، ماده ۱۰۸		ماده ۶۱، ۷۱، ۸۷، ۱۰۷	صرفه‌جویی
ماده ۱۰۸، تبصره ۱، ۲، ماده ۱۲۱		۱۲۱، ۱۷۴	
ماده ۱۲۸، ۱۳۳، ۱۳۷، ۱۵۲		ماده ۱۰۶	صرفه‌جویی ارزی
ماده ۱۶۷، ۱۷۹، ۱۹۲، ۱۹۳		ماده ۱۱۶، ۱۲۷، ۱۸۷	صلاحیت
ماده ۳۴، تبصره ماده ۸۳	ضوابط اجرائی	۱۹۴	
ماده ۹۴		تبصره ماده ۱۱	صلح غیرمعموض
ماده ۹۰	ضوابط اداری استخدامی و انضباطی	ماده ۱۱، ۲۱، ۳۱، ۳۲، ۵۰، ۵۲، ۶۷، ۸۳، ۱۱۷، ۱۲۱	صنایع
ماده ۱۹۴	ضوابط بهداشتی	تبصره ماده ۱۲۱، ماده ۱۲۲	
ماده ۱۰۴	ضوابط زیست محیطی	ماده ۱۶۸، ۱۷۲، ۱۷۵، ۱۸۱	
ماده ۹۶	ضوابط مالی اداری استخدامی و	ماده ۵۴	صنایع اشتغالزرا

انضباطی خاص			
ماده ۹۷	طرحهای غیردولتی		
ماده ۱۵۹	طرحهای کاربردی		
ماده ۵۵	طرحهای کشاورزی و دامپروری		
ماده ۱۰۶	طرحهای کوچک آبی	ماده ۴۰، ۵۹، ۶۱، ۶۷، ۶۸	طراحی
ماده ۱۰۸	طرحهای مختلف تولیدی	ماده ۱۰۹، ماده ۱۲۱	
ماده ۱۰۸	طرحهای مرتعداری و تولید علوفه	ماده ۱۲۴، ۱۳۷، ۱۶۳	
ماده ۱۳۵	طرحهای مصوب شهری	ماده ۴۴، تبصره ماده ۴۹	طرح (ها)
ماده ۱۱۱	طرحهای معین	ماده ۶۴، ۶۷، ۸۵، ۱۰۵	
ماده ۶۷	طرحهای مورد تأیید	ماده ۱۱۶، ۱۵۷، ۱۵۹، ۱۶۳	
ماده ۱۵۵	طرحهای نیمه تمام	ماده ۱۶۶، ۱۷۸، ۱۹۲	
ماده ۱۸۱	طوفان	ماده ۷۱	طرح آمایش ملی
ماده ۱۰۶	طیور	ماده ۱۴۴	طرح توسعه
		ماده ۱۳۸، ۱۴۴، ۱۵۹، ۱۶۳	طرح (ها) جامع
		۱۷۵	
		ماده ۴۴	طرح جامع امداد و نجات
ماده ۱۵۵، ۱۲۵، ۶۴، ۳۶	عدالت اجتماعی	ماده ۴۳	طرح جامع خدمات به ابارگران
ماده ۶۴	عدالت قضائی	ماده ۱۷۳	طرح جامع نحوه استقرار نیروهای مسلح
ماده ۲۳	عذر موجه	ماده ۱۱۶	طرح شبکه جامع اطلاع رسانی بازرگانی کشور
ماده ۱۰۹، ۱۰۸	عرضه های مرتعی	ماده ۱۵۹	طرح نهضت قرآن آموزی
ماده ۱۰۹	عرف بهره برداری	ماده ۵۴	طرحهای اشتغالزای
ماده ۱۳۷، ۱۰۸، ۱۰۴	عشایر	ماده ۶۵	طرحهای انتفاعی
ماده ۱۰۹	عشایر سیار کشور	ماده ۸۵	طرحهای بیع متقابل
ماده ۱۸۴	عضویت در مجامع بین المللی	ماده ۱۶۱	طرحهای توسعه شهری
تبصره ماده ۱۱، ماده ۳۴	عقد (عقود)	تبصره ماده ۱۰۵	طرحهای توسعه عمرانی
ماده ۹۸، ۸۵	علوفه	ماده ۷۱	طرحهای توسعه و عمران
ماده ۱۰۹، ۱۰۸، ۱۰۴	علوفه وارداتی	ماده ۱۶۱	طرحهای جامع شهری
ماده ۱۰۹	علوم	ماده ۵۰	طرحهای خود اشتغالی
ماده ۱۹۲، ۱۵۹، ۱۵۳، ۱۵۲	عمران	ماده ۸۵	طرحهای دولتی
ماده ۱۷۷، ۱۳۷، ۷۱، ۷۰	عمران روستائی	ماده ۱۰۴	طرحهای سالم سازی محیط زیست
ماده ۲	عملکرد	ماده ۱۲۰	طرحهای سرمایه ای
ماده ۷۴، ۵۶، ۷۴، تبصره ۱	عملکرد	ماده ۱۵۲	طرحهای سرمایه گذاری بخش خصوصی
ماده ۸۶، ماده ۱۱۷، ۱۴۷	عملکرد	ماده ۵۵	طرحهای صنعتی و معدنی
ماده ۱۸۴، ۱۷۹، ۱۶۷، ۱۵۸	عملکرد برنامه	ماده ۶۱، ۶۵، ۷۱، تبصره	طرحهای عمرانی
ماده ۱۹۸	عملیات اجرایی	ماده ۱۱۶، ماده ۷۶	طرحهای عمرانی غیرانتفاعی
ماده ۴۴	عملیات اکتشافی	ماده ۶۴	
ماده ۶۸، ۶۷	عملیات اکتشافی و معدنی		
ماده ۶۷	عملیات بانکی بدون ربا		
ماده ۹۸، ۹۱، ۵۵			

قانون (قوانین) بودجه ستوانی ماده ۵، ۶۰، ۶۱، ۶۷، ۷۶، (سالیانه)	قانون (قوانین) بودجه ستوانی ماده ۵، ۶۰، ۶۱، ۶۷، ۷۶، (سالیانه)	ماده ۵۹، ۷۱، ۱۳۷	فعالیهای اقتصادی
۱۲۰، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۴۹	۱۲۰، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۴۹	ماده ۳۵	فعالیهای انحصارگرانه
۱۷۷، ۱۷۲، ۱۵۵	۱۷۷، ۱۷۲، ۱۵۵	ماده ۶۴	فعالیهای بخش غیردولتی
ماده ۹۵	ماده ۹۵	ماده ۱۸۴	فعالیهای برون مرزی
قانون بورس	قانون بورس	ماده ۳۷	فعالیهای بیمه‌ای
قانون بیمه اجباری کارگران	قانون بیمه اجباری کارگران	ماده ۱۰۰	فعالیهای پژوهشی
ساختمانی	ساختمانی	ماده ۱۴	فعالیهای تبلیغاتی
قانون بیمه مرکزی ایران و	قانون بیمه مرکزی ایران و	ماده ۱۵۹	فعالیهای تربیتی
بیمه گری	بیمه گری	ماده ۶۰	فعالیهای تولیدی
قانون بیمه‌های خدمات	قانون بیمه‌های خدمات	ماده ۶۴	فعالیهای دولت
تبصره ماده ۱۹۶	تبصره ماده ۱۹۶	ماده ۱۴، ۶۴، ۷۱، ۱۵۹	فعالیهای فرهنگی
درمانی کشور	درمانی کشور	۱۶۲، ۱۶۳، تبصره ماده ۱۸۳	
قانون پولی و بانکی کشور	قانون پولی و بانکی کشور	ماده ۱	فعالیهای قابل واگذاری
قانون تأسیس بورس اوراق	قانون تأسیس بورس اوراق	ماده ۱۵۸	فعالیهای مطالباتی
بهدار	بهدار	ماده ۱۶۲	فعالیهای موازی
قانون تأمین اجتماعی	قانون تأمین اجتماعی	ماده ۱۵۹، ۶۴	فعالیهای هنری
قانون تثبیت نرخ آب بهای	قانون تثبیت نرخ آب بهای	ماده ۱۰۰، ۹۹، ۶۸، ۹۹	فن‌آوری (ها)
ماده ۹۲	ماده ۹۲	ماده ۱۰۳، تبصره ماده ۱۰۶، ماده	
ماده ۹۵	ماده ۹۵	۱۱۱، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۹	
تبصره ماده ۳۹، ۳۹، ۱۳۸	تبصره ماده ۳۹، ۳۹، ۱۳۸	۱۶۷، ۱۷۱، ۱۷۲	
قانون تجارت	قانون تجارت	ماده ۱۰۲	فن‌آوری نو
قانون تشکیل شوراهای اسلامی	قانون تشکیل شوراهای اسلامی	ماده ۳۹	فوت
قانون چگونگی اداره سازمان	قانون چگونگی اداره سازمان	ماده ۱۴	فهرست اسامی
تعاون مصرف شهر	تعاون مصرف شهر		
قانون خاص	قانون خاص		
قانون عملیات بانکی بدون ربا	قانون عملیات بانکی بدون ربا		
قانون کارآموزی	قانون کارآموزی		
قانون محاسبات عمومی کشور	قانون محاسبات عمومی کشور		
قانون مربوط به مصوبات	قانون مربوط به مصوبات		
شورای عالی انقلاب فرهنگی	شورای عالی انقلاب فرهنگی		
درخصوص ترکیب هیأت امن	درخصوص ترکیب هیأت امن		
قانون منع مداخله کارکنان در	قانون منع مداخله کارکنان در		
معاملات دولتی	معاملات دولتی		
قانون نحوه توزیع قند و شکر	قانون نحوه توزیع قند و شکر		
تولیدی	تولیدی		
قانون نظام هماهنگ پرداخت	قانون نظام هماهنگ پرداخت		
کارکنان دولت	کارکنان دولت		
قیول تضمین بازپرداخت	قیول تضمین بازپرداخت		
قرآن کریم	قرآن کریم		
ترباره داد	ترباره داد		
۲۰، ۱۹، ۱۸، ۱۷، ۱۴، ۳، ماده	۲۰، ۱۹، ۱۸، ۱۷، ۱۴، ۳، ماده		
۱۱۶، ۱۰۶، ۹۸، ۸۵، ۳۴	۱۱۶، ۱۰۶، ۹۸، ۸۵، ۳۴		
۱۵۵، ۱۴۹، ۱۴۱، ۱۳۰، ۱۲۲	۱۵۵، ۱۴۹، ۱۴۱، ۱۳۰، ۱۲۲		
۱۹۱، ۱۷۸، ۱۶۲، ۱۶۱	۱۹۱، ۱۷۸، ۱۶۲، ۱۶۱		

ماده ۱۰۴، ۱۰۹، ۱۳۵، ۱۵۶	کاربری	ماده ۳۴	قرارداد بیمه
۱۷۷، ۱۷۳، ۱۶۱		ماده ۱۷۸	قرارداد پیمانکاری
ماده ۱۷۵، ۱۲۱، ۱۰۴	کارخانجات (کارخانه‌ها)	ماده ۸۵	قرارداد خارجی
ماده ۱۷۳	کارخانجات بزرگ صنعتی	ماده ۱۴، ۲۰	قرارداد واگذاری سهام
	دفاعی	ماده ۱۴، ۱۷	قراردادهای فروش سهام
ماده ۱۹۶	کارخانه‌های تولیدکننده دارو	ماده ۵۶، ۱۳۷، ۱۵۳، ۱۸۱	قرض الحسنه
ماده ۱۵۲، ۱۵۱	کاردانی	ماده ۱۰۸	تشلای
ماده ۱۴۰	کارشناسان	ماده ۱۴۰، ۱۸۸، ۱۹۱	فضات
ماده ۱۵۴	کارشناسان پژوهشی	تبصره ماده ۱۲۱	قطع برق
ماده ۸۳	کارشناس پولی ریانگی	ماده ۱۹۳	قطع نخاع
ماده ۱۸۶	کارشناسان رسی	ماده ۳۲، ۴۶	قند
ماده ۱۰۲، ۴۹، ۳۹، ۳۷، ۲۷	کارفرما	ماده ۱۰۶	قنوات
ماده ۴، تبصره ماده ۱۶	کارکنان	ماده ۱۷۶	قوانین نیروهای مسلح
ماده ۱۸، ۲۷، ۴۲، ۴۲، ۱۴۷		ماده ۱۱	قوانین و مقررات عمومی
۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۴، ۱۹۱		ماده ۷۴	قوانین و مقررات مالی
ماده ۱۳۸	کارکنان ثابت	ماده ۲۳، ۱۴۰، ۱۵۸، ۱۸۷	نوع قضایه
ماده ۴۹	کارکنان جدیدالاستخدام	۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۱	
ماده ۳	کارکنان رسمی و ثابت	ماده ۵، ۱۴، ۱۷، ۴۶، ۲۷، ۵۲	قیمت
ماده ۱۹۲، ۱۵۰	کارکنان شاغل	ماده ۸۵، ۸۷، ۸۹، ۱۱۹، تبصره ۲	
ماده ۳	کارکنان مشاغل تخصصی	ماده ۱۲۱، ۱۳۰، ۱۴۱	
تبصره ماده ۱۴۲	کارکنان نیروهای مسلح	ماده ۱۶۳، ۱۶۶، ۱۹۶	قیمت (ها) تضمینی
ماده ۴۲	کارکنان وزارت اطلاعات	ماده ۲۲، ۴۷، ۱۲۲	
ماده ۴۹	کارگاهها	ماده ۱۴۱	قیمت توافقی
ماده ۳، تبصره ماده ۱۶	کارگران	ماده ۶۶	قیمت دفتری
ماده ۳۹		ماده ۱۴۱	قیمت روز
ماده ۱۳۸	کارگران فصلی	ماده ۱۰۴، ۱۴۱	قیمت عادلانه روز
ماده ۵۴، تبصره ماده ۱۰۶	کارمزد	ماده ۱۴۱	قیمت کارشناسی
۱۱۶، ۱۳۹، ۱۸۱، ۱۹۲		ماده ۵، ۱۴، ۱۸، ۳۲، ۱۰۷	قیمت گذاری
ماده ۱۵۴	کارمندان	۱۰۸، ۱۹۲	
ماده ۵۳	کاربایهای خصوصی	ماده ۱۴۱، ۱۶۱	قیمت منطقه‌ای
ماده ۱۶۵	کاشفان اموال تاجاق	ماده ۱۲۲	قیمتهای بین‌المللی
ماده ۵۸	کاغذ		
ماده ۵، ۱۱، ۱۸، ۴۶، ۴۷، ۶۳	کالا(ها)		
۸۶، ۸۹، ۹۵، ۱۱۳، ۱۱۴		ماده ۱۵۴	کادر علمی
۱۳۲، ۱۴۵، ۱۵۵، ۱۶۲		ماده ۱۱۱	کارآفرینی
ماده ۴۶	کالایرگ	ماده ۹، ۹، ۵۹، ۶۴، ۱۵۰	کارآبی
ماده ۸۷، ۴۷، ۱۹۷	کالاهای اساسی	ماده ۱۶۲، ۱۸۸، ۱۶۲	
ماده ۸۹	کالاهای ساخت داخلی	تبصره ماده ۱۰۶	کارآبی اقتصادی
ماده ۱۱۳	کالاهای صادراتی	ماده ۱۹۱، ۱۹۲	کارانه

ک

ماده ۱۴۰، ۱۵۲، ۱۶۷	ماده ۱۴۵، ۸۵، ۴۶	کالاهای وارداتی
ماده ۱، تبصره ۳۸، تبصره ۱ ماده ۴۳، ماده ۱۴۰، ۱۵۲	ماده ۱۳۲	کالای ترانزیتی
ماده ۷۷، ۷۴، ۷۷، تبصره ماده ۷۷	ماده ۸۷	کالای جایگزین
ماده ۱۱۷	ماده ۱۷۵	کانونهای فرهنگی ورزشی بسج
ماده ۱۶۹	ماده ۱۰۴	کاهش آلودگی هوا
تبصره ماده ۷۰، تبصره ۲ ماده ۷۰	ماده ۵۸، ۶۰، ۶۹	کتاب درسی آموزش و پرورش
ماده ۱۱۷، ۱۶۶، ۱۷۷	ماده ۱۹۱	کسری هزینه های ضروری
ماده ۸۳، تبصره ۱ ماده ۸۶	ماده ۳۹	کسری جاری
ماده ۱۱۷	ماده ۴۲	کسور
ماده ۱۱۷	ماده ۳	کسور بازنشستگی
ماده ۱۳، تبصره ماده ۸۶، ماده ۱۱۷	ماده ۵۵، ۴۷، ۳۲، ۲۹، ۱۸، ۲۰	کشاورزی
ماده ۱۱۷	ماده ۱۰۴، ۱۰۶، تبصره ۲، ۹۷	
ماده ۱۲، ۱۶، ۸۵، ۱۲۹، ۱۹۶	ماده ۱۰۶، ماده ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، تبصره ماده ۱۰۹، ماده ۱۸۱، ۱۳۷	
ماده ۱۴۰	ماده ۱۰۹	کشت آبی
ماده ۱۰۶	ماده ۱۲۹	کشتریانی جمهوری اسلامی ایران
ماده ۵۸	ماده ۱۸۶	کشورهای اسلامی
ماده ۱۳۷	ماده ۱۲۶	کشورهای عضو اگو
ماده ۲	ماده ۱۸۶	کشورهای غیر متخاصم
ماده ۴۷، ماده ۱۰۹	ماده ۱۸۶	کشورهای متخاصم
ماده ۱۹۷	ماده ۱۴۳	کلاسهای راهنمایی و متوسطه
ماده ۵۲، ۱۰۴، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۳۸، ۱۷۵	تبصره (ماده ۱۱۴)	کمبود احتمالی
ماده ۱۲۰، ۱۱۹، ۱۲۰	ماده ۳۷، ۷۱، ۱۰۱، ۱۰۴	کمک (کمکها)
ماده ۱۸۰	ماده ۱۰۶، تبصره ماده ۱۰۶	
ماده ۱۶۴، ۱۶۶	ماده ۱۱۱، ۱۱۳، ۱۱۷، ۱۲۴	
ماده ۱۹۲	ماده ۱۲۵، ۱۳۱، ماده ۱۶۳، ۱۶۹	
ماده ۳	۱۹۱	
ماده ۱۶	ماده ۱۰۶، ۶۷، ۱۰۶	کمک بلاعوض
ماده ۱۵۸	ماده ۳۷، ۱۵۳	کمکهای دولت
ماده ۱۶۳	ماده ۶۵، ۶۷، ۶۸، ۱۰۴	کمکهای مالی
ماده ۳۸	ماده ۱۵۲	کمکهای مردمی
ماده ۱۴، ۷۷، ۸۲، ۱۶۲	تبصره ماده ۱۴۲	کمک هزینه مسکن
ماده ۱۹۸، ۱۹۸، تبصره ماده ۱۹۸	تبصره ماده ۴۳، ماده ۵۲	کمیته
تبصره ماده ۱۹۸	ماده ۶۷، ماده ۸۶، تبصره ۱	
	ماده ۸۶، ماده ۱۰۶، ۱۲۱	

ماده ۱۰۴، ۱۰۷، ۱۰۷، تبصره ۱ ماده ۱۰۷، ماده ۱۴۱، ۱۸۱	مالکان (مالکین)	ماده ۵۶، تبصره ماده ۸۶، ماده ۱۱۷، ۱۵۸، ۱۶۷	گزارش عملکرد
تبصره ماده ۱۱، ۱۵، ۱۸، تبصره ماده ۱۱، ۱۲۸	مالکیت	ماده ۱۶۰	گزارشهای پژوهشی
۱۳۳، ۱۴۰، ۱۶۱، ۱۷۷، ۱۹۳		ماده ۷۴	گزارشهای مالی
ماده ۴، ۶۰، ۶۲، ۹۳، ۱۱۳	مالیات (ها)	ماده ۱۴	گزارشهای نظارتی
۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۴		ماده ۱۵۹	گزينش
تبصره ۱ ماده ۱۹۶		ماده ۱۱۷	گمرک
ماده ۴۹	مالیات بر حقوق	ماده ۴۶	گندم
ماده ۶۶، ۶۲	مالیات بردارآمد	گواهی پرداخت عوارض سالیانه تبصره ماده ۱۱۰	گواهی پرداخت عوارض سالیانه تبصره ماده ۱۱۰
ماده ۲۶	مالیات نقل و انتقال	ماده ۱۶۵	گواهی ورود
ماده ۲، تبصره ماده ۳۷، ماده ۱۱۱، ۱۵۷، ۱۹۱	مأموریت (ها)	ماده ۱۱۳	گواهیهای مرسوم در تجارت
ماده ۴	مأموریت کارکنان		بین المللی
تبصره ماده ۳۷	مأمورین اجرایی و عملیاتی	ماده ۱۶۸	گیرنده‌های تلویزیونی وارداتی ماده ۱۶۸
ماده ۹۳	مانده بازپرداخت نشده		گیرنده‌های رنگی ساخت داخل ماده ۱۶۸
ماده ۸۴	مانده تسهیلات تکلیفی		
ماده ۶۷	مانده وجوه	ماده ۱۶۸	لاابپ تصویر گیرنده
ماده ۶۰	مانده وجوه ارزی	ماده ۵۸، ۳۵	لغو
ماده ۷۱	مبادلات مرزی	ماده ۳۵	لغو انحصار
ماده ۹۴	مبادله الکترونیکی	ماده ۵۴، ۶۴، ۶۵، ۶۹، ۷۵، تبصره ماده ۷۸	لواج (لایحه) بودجه سالانه
ماده ۱۶۴	مبادی ورودی هوایی دریایی زمینی	تبصره ماده ۷۸، ماده ۸۵، ۸۷، ۷۹	کل کشور
تبصره ماده ۱۱۰	مبایعه نامه	۱۰۲، ۱۰۴، ۱۱۹، ۱۲۷	
ماده ۸۳	متخصص پولی و بانکی	۱۳۷، ۱۴۷، ۱۵۵، ۱۵۲، ۱۶۵	
ماده ۱	متخصص در امور اداری و مدیریت	۱۶۸، ۱۷۰، ۱۸۱، ۱۹۲	
ماده ۲۱، ۱۹۶	متخصصین (متخصصان)		
ماده ۱۸، ۹۴، ماده ۱۰۴، ۱۹۴	متخلف (متخلفان - متخلفین)	ماده ۳۹، ۴۶، ۴۶، ۶۷، ۶۸	ماه التفاوت
ماده ۱۴۱، ۱۴۰	متصرفین	۸۵، ۸۷، ۱۳۱، ۱۳۱، ۱۹۶	
ماده ۱۳۹	متقاضیان مسکن	ماده ۳، تبصره ماده ۴۹، ماده ۴۹	مازاد
ماده ۱۸	مجازات	۶۶، ۱۲۲، ۱۲۷، ۱۳۸، ۱۵۲	
ماده ۱۸۴	مجامع بین المللی	۱۹۳	
ماده ۱۳۱	مجتمعات خدمات رفاهی بین راهی	تبصره ماده ۷۶، ماده ۱۱۳	مازاد درآمد
ماده ۱۶۱	مجتمعات فرهنگی	ماده ۶۰	مازاد درآمد ارزی
ماده ۱۳۸	مجتمعات مسکونی	ماده ۱۱۳	مازاد درآمد حاصل از صادرات
تبصره ماده ۳۷	مجروریت	ماده ۶۷، ۶۸، ۱۰۹، ۱۱۶	نفت
ماده ۱، تبصره ماده ۴، ماده ۴	مجلس شورای اسلامی	۱۱۷، ۱۷۸	ماشین آلات

۱۳۴		ماده ۱۳، ۱۴، تبصره ماده ۳۸، ماده	
ماده ۱۳۷	محیطهای روستایی	۳۹، ۴۰، ۵۶، ۷۵، تبصره ۱	
ماده ۲۸، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۴۲	مخابرات	ماده ۷۹، ماده ۸۰، ۸۱، ۸۳،	
۱۷۵		۸۵، تبصره ۱ ماده ۸۶، ماده ۹۴،	
ماده ۱۲۴	مخابرات روستایی	۹۹، ۱۱۷، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۹،	
ماده ۲۴	مخارج	۱۴۷، ۱۹۸، ۱۹۹	
ماده ۱۹۶	مخاطرات دارویی	ماده ۷، ۶۸، ۹۶، ۱۳۲	مجمع (مجامع) عمومی
ماده ۱۴۳، ۱۴۸، ۱۴۳	مدارس (مدرسه)	ماده ۹۰	مجمع عمومی بانکها
ماده ۱۴۳	مدارس شبانه روزی	تبصره ۲ ماده ۴، تبصره ۱ ماده	مجوز
ماده ۱۵۳	مدت تمهید خدمت	۵۸، ماده ۱۱۳، ۱۲۲، ۱۲۴،	
ماده ۱۵۲	مدرک دانشگاهی	ماده ۱۳۴، ۱۵۲، ۱۷۲، ۱۷۴،	
تبصره ۱ ماده ۷۰، ۱۵۰	مدیران	۱۷۷، ۱۷۹، ۱۸۷	
ماده ۱۵۹	مدیران دولتی	ماده ۱۶۱، ۱۷۷	مجوز ساخت
ماده ۱۱۷	مدیران کل بازرگانی	تبصره ماده ۱۲۴	مجوز فعالیت
ماده ۱۱۷	مدیرعامل بانک توسعه	ماده ۹۸	مجوز فعالیت بانکی
	صادرات	۷۹	مجوز وصول درآمدهای استانی تبصره ماده ۷۹
مديرعامل بانک صادرات استان ماده ۱۱۷			جدید
مديرکل امور اقتصادی و دارایی ماده ۷۷، ۸۱		ماده ۴۲	محاسبات بیمه‌ای
	استان	ماده ۱۳۹	محاسبات مالیاتی
مديریت		ماده ۱۸۸، ۱۸۹،	محاكم دادگستری
ماده ۱۰۸، ۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۰۹		ماده ۱۷۷	محدوده خدمات شهری
۱۹۳، ۱۶۶، ۱۶۳، ۱۲۲، ۱۰۹		ماده ۶۴، تبصره ماده ۱۲۱،	محدودیت
ماده ۴۴	مديریت بحران	ماده ۱۵۴	
ماده ۱۵۱	مديریت حزه‌ای تخصصی	تبصره ۱ ماده ۴۳	محرورین
ماده ۱۰	مديریت سالم	تبصره ۱ ماده ۱۰۶	محصولات
ماده ۱۳۶	مديریت شهری	ماده ۱۰۹	محصولات باغی
تبصره ۲ ماده ۱۰۶	مديریت کبخی آب	ماده ۱۱۳	محصولات تولیدی
ماده ۶۴	مديریت ملی	ماده ۱۱۶	محصولات صادراتی کشور
ماده ۱	مديریت منابع انسانی	ماده ۱۰۹، ۱۸۱	محصولات کشاورزی
تبصره ۲ ماده ۱۰۶	مديریت‌های محلی آب	ماده ۱۲۲	محصولات مازاد بر مصرف
ماده ۱۰۴	مديریت یکپارچه منابع پایه	ماده ۱۲۲	محصولات وابسته به صنایع
ماده ۱۴۰	مراجع دولتی		تفت
ماده ۱	مراجعه کنندگان	ماده ۲۴، ۱۸، ۱۹۰	محکومیت
ماده ۳۶	مراقبت‌های پزشکی	ماده ۲۴	محکومیت جزائی مالی
ماده ۱۵۹	مراکز استانها	ماده ۲۴	محکومیت قابل خرید
ماده ۱۵۴	مراکز پژوهشی	ماده ۱۶۳	محلات
مراکز پژوهشی بخش غیردولتی ماده ۱۰۱		ماده ۱۵۶	محوطه‌های فرهنگی تاریخی
ماده ۱۵۹	مراکز پژوهشی دینی	ماده ۱۰۴، ۱۰۵، تبصره ۱	محیط زیست
ماده ۱۶۳، ۱۵۴، ۱۰۲	مراکز تحقیقاتی	ماده ۱۰۵، ماده ۱۱۴، ۱۲۱،	
ماده ۱۴۴	مراکز تحقیقاتی وابسته به		

موضوع	ماده	موضوع	ماده
مراکز تلفن کم ظرفیت	ماده ۱۲۴	مسکن	ماده ۳۸، ۵۵، تبصره ماده ۱۲۱، ماده ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، تبصره ماده ۱۴۲
مراکز خاص درمانی جانبازان	ماده ۱۹۵	مسئول (مسئولان)	ماده ۱۶۱، ۱۶۳، ۱۶۶، ۱۹۱، ۱۹۳، ماده ۱۹۵، ماده ۷، ۲۴، ۸۵، تبصره ۲ ماده ۸۶، ماده ۱۴۷، ۱۵۴، ۱۵۸، ۱۶۳، ۱۶۲
مراکز خدمات اشتغال	ماده ۴۹	مسئول دستگاه اجرایی	تبصره ماده ۸۱
مراکز درمان بستری	ماده ۱۹۲	مسئول نظارت	تبصره ماده ۱
مراکز درمان روستایی	ماده ۱۹۲	مسئولیت	ماده ۲۴، تبصره ماده ۳۷، ماده ۸۵، ۱۲۰، ۱۶۲
مراکز درمانی و مذهبی	ماده ۴۰	مسئولیت انفرادی	ماده ۲۴
مراکز فرهنگی هنری و ورزشی	ماده ۱۳۵	مسئولیت جمعی	ماده ۲۴
بهداشتی توانبخشی آموزشی زاداری	ماده ۱۳۵، تبصره ماده ۱۹۳	مسئولیت مدنی	ماده ۲۴
مراکز نظامی	ماده ۱۳۵، ۱۷۳	مشارکت	تبصره ۲ ماده ۴، تبصره ماده ۱۱، ماده ۳۶، ۴۳، ۴۴، ۹۱، ۹۳، ۱۰۰، ۱۰۴، ۱۰۶، تبصره ۱ ماده ۱۱۶، ماده ۱۲۶، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۵۱، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۷، ۱۷۱، ۱۷۵، ۱۹۲، ۱۹۳
مرتع	ماده ۱۰۶، ماده ۱۰۹	مشارکت غیر دولتی	ماده ۱۰۷
مردم	ماده ۱۰، ۱۶، ۳۶، ۴۴، ۵۶، ۶۴، ۷۱، ۱۰۴، ۱۰۸، ۱۳۷، ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۶۳، ۱۸۷، ۱۸۹، ۱۹۲، ۱۹۳، ماده ۱۹۷	مشارکت خارجی	ماده ۱۲۲
مرکز آمار ایران	ماده ۱۶۲	مشارکت زنان و جوانان	ماده ۷۱
مرکز استان (مراکز استانها)	ماده ۷۳، ۸۱، ۱۵۹	مشارکت عمومی	ماده ۱۰
مرکز اطلاع رسانی	ماده ۱۱۶	مشارکتهای مردمی	ماده ۱۰۲، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۶۳، ۱۸۹
مرکز امور مشارکت زنان	ماده ۱۵۸	مشاغل	ماده ۳
ریاست جمهوری	ماده ۱۱۳	مشاور (مشاوران)	ماده ۱۱۶، ۱۸۷
مرکز توسعه صادرات ایران	ماده ۱۱	مشخصات فنی	ماده ۱۰۴، ۱۲۱
مرکز تهیه و توزیع کالا	ماده ۱۵۷	مشکلات	ماده ۸۲، ۱۱۷، ۱۵۶
مرکز ملی جوانان	تبصره ماده ۴۹، ماده ۱۴۷	مشکلات مذهبی	ماده ۱۵۹
مزایا	ماده ۱۷۶	مشمولان وظیفه	ماده ۱۷۶
مزایای مستمر	ماده ۳	مشهد	ماده ۱۰۴
مزایده	تبصره ماده ۴، ماده ۱۸، ۶۶، ۱۴۱، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۷۲، ۱۷۷	مصرفکنندگان	ماده ۱۰۷، ۱۲۱
مسائل فرهنگی	ماده ۱۶۲	مصوبات	ماده ۱، ۷۴، ۱۴۴، ۱۵۴
مسائل پیستجده	ماده ۱۵۹	مصوبات شورای عالی اداری	ماده ۱
مسابقات ورزشی	ماده ۱۷۰	مصوبات هیأت وزیران	ماده ۱۴، ۳۷، ۱۸۴
مسافر (مسافران)	ماده ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۶۸، ۱۶۳	مطالعات	ماده ۳۰، ۶۱، ۶۷، ۶۸، ۱۵۸
مسافران پروازهای داخلی	ماده ۱۳۰		
مستلزم ذکر نام	ماده ۱۱، ۱۷۵		
مستمری	ماده ۳۹، ۴۳		
مستمری بگیران	ماده ۳		
مسجد (مساجد)	ماده ۱۶۳		

تبصره ماده ۱۱۰، ۱۴۱	ملک	۱۵۹، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۵	
ماده ۴، ۶۰، ۱۰۲، ۱۱۴، ۱۹۶	ممنوع (ممنوعیت)	۱۶۷، ۱۸۱	
ماده ۱۱۵	ممنوعیهای شرعی	ماده ۱۰۵	مطالعات امکان سنجی
ماده ۱۰۴، تبصره ۲ ماده ۱۰۶	منابع آب	ماده ۶۰	معادل ریالی
ماده ۱۳۴		ماده ۸۷، ۱۳۴، ۱۵۲، ۱۵۵	معادل وجوه واریزی
ماده ۱۳۴	منابع آب سطحی یا زیرزمینی	۱۶۵، ۱۶۸، ۱۷۰	
تبصره ۲ ماده ۱۰۶	منابع آلوده کننده آب	ماده ۴، ۲۶، ۵۰، ۵۸، ۶۶	معاف (معافیت)
ماده ۱۶۳، ۱۹۷	منابع اعتباری	۱۱۳، تبصره ماده ۱۲۱، ماده	
ماده ۷۱	منابع انسانی	۱۳۸، ۱۴۰، ۱۴۴، ۱۴۶	
ماده ۱۷۳، ۱۸۱	منابع بانکی	۱۵۲، ۱۶۸، ۱۷۵، تبصره آن	
ماده ۱۰۲	منابع بخش خصوصی	ماده ۱۲۲، ۱۳۹، ۵۸	معافیت (با) مالیاتی
ماده ۱۰۴	منابع پایه	ماده ۳۵، ۸۸، ۹۴، ۹۵	معاملات (معامله)
ماده ۱۳۶	منابع تامین اعتبار	ماده ۸۵	معاملات ارزی
ماده ۱۱۶	منابع تامین مالی	ماده ۶۳، ۱۴۹، ۱۵۴	معاملات دولتی
ماده ۶۴، ۶۸، ۱۲۵، ۱۳۱	منابع داخلی	ماده ۸۵	معامله و قرارداد خارجی
ماده ۸۱، ۸۲	منابع درآمد	ماده ۷۷	معاون
ماده ۱۶۳	منابع دولتی	ماده ۸۳	معاون اقتصادی
ماده ۵۰، ۱۰۴، ۱۰۶، ۱۰۸	منابع طبیعی	ماده ۱۱۷، ۱۵۱	معاون اول رئیس جمهور
ماده ۱۰۹		ماده ۵۹	معاونت امور مالیاتی
ماده ۶۴، ۱۴۵	منابع غیردولتی	ماده ۲، ۵۵، ۹۷، ۱۱۱	معادن
ماده ۶۴	منابع غیروابسته به بودجه	ماده ۳۸	معلولیهای جسمی و روانی
	عمومی دولت	تبصره ۲ ماده ۴۳، ماده ۱۹۳	معلولین
ماده ۹	منابع مادی و انسانی کشور	ماده ۱۲۱، تبصره ۲ ماده ۱۲۱	معیارها
ماده ۴۴، ۷۱، ۹۷، ۱۰۶	منابع مالی	ماده ۱۰۸، ۱۳۷	معیشت
۱۱۱، ۱۲۷، ۱۳۲، ۱۶۶		ماده ۱۳۸	مفصاحساب
ماده ۹۷	منابع مالی خارجی	ماده ۴۳	مفقودین
ماده ۴۴	منابع مالی و تدارکاتی	تبصره ۱ ماده ۵۸، تبصره ۲	مقام معظم رهبری
ماده ۷۱، ۷۴، ۱۲۵	منابع ملی	ماده ۱۵۵، ماده ۱۵۹، تبصره ۱	
ماده ۱۴۴	منازل مسکونی	ماده ۱۵۹، ماده ۱۶۲، تبصره	
ماده ۱۶۸	مناطق آزاد تجاری - صنعتی	ماده ۱۶۲، ماده ۱۶۳، ۱۶۷	
ماده ۱۸۱	مناطق آسیب دیده	ماده ۱۷۵، تبصره ۱، ۲ ماده ۱۸۳	
ماده ۱۴۳	مناطق آموزشی	تبصره ماده ۱۸۴، تبصره ۲	
ماده ۱۳۷، ۱۴۳، ۱۵۵، ۱۵۸	مناطق توسعه نیافته	ماده ۱۸۵	
ماده ۱۷۶، ۱۹۲		ماده ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۷	مقام معظم فرماندهی کل قوا
تبصره ۱ ماده ۱۰۵	مناطق حفاظت شده	ماده ۲۷	مقررات بازنشستگی
ماده ۱۳۷، تبصره آن	مناطق روستائی	ماده ۱۵۴	مقررات خاص
ماده ۱۰۸	مناطق زیست	ماده ۴، ۱۱، ۱۲۳، ۱۵۴	مقررات عمومی
ماده ۱۴۳، ۱۵۵	مناطق شهری	ماده ۱۳۷	مقررات نماسازی
ماده ۱۴۳، ۱۵۵، ۱۵۸	مناطق کمتر توسعه یافته	ماده ۱۰۵	مکانیابی

ماده ۳، ۴، ۶، ۱۱، ۲۶، ۲۷، ۵۹، ۸۵، ۱۳۵، ۱۵۴	مؤسسات دولتی	۱۷۶، ۱۹۲، ۱۹۷	مناطق نیازمند
ماده ۷۰، ماده ۶، تبصره ۱ ماده ۷۰، ماده ۸۵، تبصره ۱ ماده ۱۵۵	مؤسسات عمومی غیردولتی	ماده ۱۴۳	مناطق ویژه اقتصادی
ماده ۱۳۷	مؤسسات غیر دولتی	ماده ۶۴	منافع اجتماعی
ماده ۹۲	مؤسسات غیرمجاز	ماده ۱۸	منافع عمومی
ماده ۱۸۷	مؤسسات مشاوره حقوقی	ماده ۶۴	منافع فردی
ماده ۶	مؤسسات وابسته	ماده ۱۱۲	منافع ملی
ماده ۵۷	موقعیت شمالی	ماده ۸۵	منافسه محدود یا بین‌المللی
ماده ۱۸۰	مهاجر	ماده ۱۰، تبصره ۳ ماده ۴، تبصره ۲ ماده ۷۰، ماده ۱۵۱	منحل
ماده ۵۱	مهارت‌های فنی و حرفه‌ای	ماده ۵۶، ۱۱۳، ۱۹۶	مواد اولیه
ماده ۱۷۹	مهمات	ماده ۱۹۶	مواد اولیه دارویی
ماده ۱، ۶۸، ۸۵، ۸۸، تبصره ماده ۱۰۹، ماده ۱۱۳	مهندسی	ماده ۱۹۶	مواد اولیه ساخت دارو
ماده ۱۱۶، تبصره ماده ۱۲۱، ماده ۱۲۴، ۱۳۷	مهندسی ساخت تجهیزات	ماده ۱۹۷	مواد غذایی
ماده ۶۷	میراث فرهنگی	ماده ۳۳	مواد نفتی
ماده ۱۶۶، ۱۶۵، ۱۱۴	میعانات گازی	ماده ۶۱، ۸۵	موافقتنامه (ها)
ماده ۱۲۰	میمنه‌های بوس	ماده ۶۱	موافقتنامه شرح عملیات
ماده ۱۰۴	نابرابریها	ماده ۶۱	طرح‌های عمرانی
ماده ۱۵۵	ناتوانیهای جسمی ذهنی روانی	ماده ۶۱	موافقتنامه طرح‌های عمرانی
ماده ۳۶، ماده ۱۳، ۸۱، ۸۳، تبصره ۱ ماده ۸۶، ماده ۱۱۷	ناظر	ماده ۶۱	انتفاعی و غیرانتفاعی
ماده ۱۳۰، ۱۲۹	ناوبری	ماده ۶۱	موافقتنامه طرح‌های عمرانی
ماده ۱۳۰	ناوگان هوایی		صرف‌انظمامی
ماده ۵۲، ۳۹، ۵۲، ۶۰، ۶۷، ۶۸، ۸۴، ۱۰۷، ۱۱۳، ۱۱۵، ۱۳۱	نرخ (نرخها)	ماده ۵۹	موانع سازمانی
ماده ۱۹۶	نرخ ارز	ماده ۱۰۴	موتورسیکلتها
ماده ۱۹۶	نرخ رشد مستمر	ماده ۵۹	مؤدیان مالیاتی
ماده ۳۹	نرخ سود	ماده ۳، ۱۴۴، ۱۵۴	مؤسسات آموزش عالی
ماده ۱۳۱، ۱۱۳، ۸۴، ۶۸، ۶۷	نرخ فروش	ماده ۱۵۲	مؤسسات آموزش عالی غیر
ماده ۵۲	نرخ مبادله روز	تبصره ۲ ماده ۴، ۱۱، تبصره ۲ ماده ۱۱، ماده ۹۲	انتفاعی غیردولتی
ماده ۶۰	نرخ نهاده‌ها		مؤسسات اعتباری
ماده ۵۲	نرخهای ترجیحی	ماده ۹۲	مؤسسات اعتباری غیربانکی
ماده ۱۶۰	نرم‌افزارهای چند رسانه‌ای	ماده ۶۴، ۱۱۱	غیردولتی
		ماده ۴۱، ۱۳۹	مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت
		ماده ۱۹۳	مؤسسات بیمه
		ماده ۴، ۱۹۳، تبصره ماده ۱۹۳	مؤسسات خصوصی
		ماده ۱۲۲	مؤسسات خیریه
			مؤسسات داخلی

ماده ۱۵۹	نقاط محروم	تبصره ماده ۱۶۰	نرم افزارهای رایانه‌ای
ماده ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲	نقشه	ماده ۱۵۷	نسل جوان کشور
ماده ۱۲۰	نقشه بردار	تبصره ماده ۱، ۱۲، ۱۴، ۵۳	نظارت
ماده ۱۴۰	نقشه تفکیکی	۷۰، ۸۲، ۹۲، ۹۸، ۹۹، ۱۰۵	
ماده ۱۰۴	نقص فنی	۱۱۶، ۱۲۲، ۱۵۹، ۱۶۲	
ماده ۴۲، ۲۶	نقل و انتقال	۱۶۶، ۱۷۹، ۱۸۳، ۱۹۴	
ماده ۴	نقل و انتقال سهام	۱۹۷، ۱۹۸	
ماده ۱۶۳	نمازخانه	ماده ۲	نظارت دولت
ماده ۱۱۳	نمایشگاه تجاری - صنعتی	ماده ۱۸۲	نظارت‌های سازمان یافته مردمی
ماده ۱۱۳	بین‌المللی	ماده ۱۵۰	نظام آموزش عالی رسمی کشور
ماده ۱۱۳	نمایشگاه‌های بین‌المللی	ماده ۱	نظام اداری
ماده ۷، ۱۳، ۵۲، ۸۳، ۱۲۱	نمایندگان (نماینده)	ماده ۹۴	نظام اطلاع رسانی
۱۴۰، ۱۴۱، ۱۵۴، ۱۶۶		ماده ۱۴	نظام اقساطی
ماده ۸۱	نمایندگان استان	ماده ۵۶، ۶۵، ۶۷، ۹۰، ۱۰۰	نظام بانکی
ماده ۱، تبصره ماده ۸۶، ۱۱۷	نمایندگان مجلس شورای اسلامی	۱۱۶، ۱۶۴	نظام برنامه‌ریزی کشور
تبصره ماده ۷۰، ماده ۱۸۵	نمایندگی (ها)	ماده ۷۰	نظام بودجه استانی
ماده ۷۳، تبصره ماده ۷۴	نمایندگی خزانه	ماده ۱۹۶	نظام بیمه‌ای
ماده ۷۳، تبصره ماده ۷۴	نمایندگی خزانه‌داری کل در استان	ماده ۴۰، ۴۶، ۷۱، ۱۷۴	نظام تأمین اجتماعی
ماده ۷	نمایندگی سهام دولت	ماده ۵۹	نظام جامع اطلاعات مالیاتی
ماده ۱۸۴	نمایندگی‌های خارج از کشور	ماده ۹۹	نظام علمی کشور
ماده ۱۸۳	نمایندگی‌های سیاسی	ماده ۷۲	نظام غیرمتمرکز درآمد
ماده ۶۸، ۶۷	نمونه‌سازی ماشین‌آلات	ماده ۵۹	هزینه استانی
ماده ۵۲	نواحی صنعتی	ماده ۱۲۱	نظام مالیاتی کشور
ماده ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۷۵	نوجوانان	تبصره ماده ۱۰۶	نظام مهندسی کشور
ماده ۱۱، ۱۳۵، ۱۷۵، ۱۸۱	نوسازی	ماده ۲۲	نظام‌های بهره‌برداري مناسب
ماده ۱۰۶	نوغانداری	ماده ۶۴	نظر اقلیت
ماده ۵۸، ۱۶۶، ۱۸۴	نهادهای انقلابی	ماده ۶۴	نظم اجتماعی
ماده ۶، تبصره ماده ۷۰، ۸۵	نهادهای عمومی غیردولتی	ماده ۱۱، ۳۳، ۵۲، ۶۰، ۶۷	نظم و امنیت عمومی
ماده ۱۱۳، ۱۱۷، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۹۵	نیازهای مردمی	ماده ۴۸، ۱۰۴، ۱۱۳، ۱۱۷، ۱۱۹	نفت
ماده ۱۹۰	نیازمند (نیازمندان)	ماده ۱۲۰، تبصره ۱ و ماده ۱۲۱	
ماده ۳۸، تبصره ماده ۳۸		ماده ۱۲۱، ۱۳۸، ۱۲۲، ۱۶۳	
ماده ۱۹۰، ۱۹۳		ماده ۱۷۵	
ماده ۱۰۶، ۶۷	نیازهای اعتباری	ماده ۳۳، ۴۰، ۱۲۰	نفت خام
ماده ۱۵۷	نیازهای جوانان	ماده ۱۱۹، تبصره ماده ۲۱	نفت کوره
تبصره ماده ۱۱۴، ۱۲۰	نیازهای داخلی	ماده ۱۱۹	نفت گاز
ماده ۱۷۲	نیازهای ضروری بخش دفاع	ماده ۱۳۸	نقاط روستایی
ماده ۱۸۸	نیازهای منطقه‌ای	ماده ۱۲۵	نقاط غیر برخوردار

ماده ۱	واحدهای شهرستانی	ماده ۱۷۱	تیمزهای نیروهای مسلح
ماده ۵۲	واحدهای صنعتی معدنی	ماده ۵۲، ۶۷، ۶۸، ۱۰۴	نیرو
	کشاورزی	تبصره ۱ و ماده ۱۰۶، ماده	
تبصره ماده ۱۱۰	واحدهای صنعتی فاقد پروانه کسب	۱۰۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، تبصره ماده ۱۲۱، ماده ۱۲۲	
ماده ۱۹۶	واحدهای کنترل کیفیت	۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۸	نیروگاه
ماده ۱۳۸	واحدهای مسکونی کوچک	ماده ۱۲۲	نیروهای تحت نظر
ماده ۱۳۴	واحدهای مصرف کننده آب	ماده ۱۷۸	نیروهای مسلح کشور
ماده ۲	واحدهای ملی	ماده ۴۲، تبصره ماده ۵۸، ماده ۶۱، ۱۱۲، تبصره ماده ۱۴۲، ماده ۱۶۵، ۱۶۹، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵	
ماده ۵۸، ۳۲، ۳۱، ۱۰۶، ۱۰۹، ۱۲۰، ۱۶۸، ۱۹۶، تبصره ۱ ماده ۱۹۶	واردات	ماده ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۹۳	نیروی انتظامی
تبصره ماده ۱۱۴	واردات بدون انتقال ارز	ماده ۳۷، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۹	
ماده ۱۶۸، ۱۲۱	واردکنندگان	۱۸۰	نیروی (ها) انسانی
ماده ۴، ۹، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، تبصره ماده ۱۶، ماده ۱۷، ۱۸، ۲۱، ۲۴، تبصره ماده ۲۵، ماده ۴۱، ۶۴، ۱۰۸، ۱۰۹	واگذاری	ماده ۱، ۳، ۴، ۳۰، ۴۱، ۵۹، ۱۲۷، ۱۴۳، ۱۷۶، ۱۹۳	نیروی برق
تبصره ماده ۱۱۰، ماده ۱۲۷، ۱۳۳، ۱۳۷، ۱۵۵، ۱۵۷، ۱۷۳، ۱۸۲، ۱۹۲		ماده ۱۲۲	نیروی کار
ماده ۱۱۰	واگذاری اقساطی زمین	ماده ۴۹، ۵۱، ۵۳	نیروی کار جدید
ماده ۲	واگذاری امور اجرایی	ماده ۳۹	نیروی مازاد
ماده ۲۰، ۳۹، ۱۲۹	واگذاری سهام	ماده ۳	نیروی مقاومت بسیج
ماده ۶۰، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۸۱	وام	ماده ۴۴، تبصره ماده ۴۴، ماده ۱۴۴، ۱۵۷، ۱۵۹، ۱۷۵	
ماده ۵۶	وام بدون بهره	ماده ۱۵۲	واحد آموزش عالی وابسته
ماده ۱۵۲	وام بلندمدت	ماده ۱۸۵	واحد اداری
ماده ۱۵۳	وام فرض الحسنه بلندمدت	ماده ۱۹۵	واحد درمانی
ماده ۶۰	وام کوتاه مدت	ماده ۱	واحد سازمانی
ماده ۱۱۶، ۱۳۹، ۱۵۳	وثیقه	ماده ۱۳۸	واحد مسکونی
ماده ۴۶، ۵۴، ۵۶، ۶۰، ۶۷، ۶۸، ۹۳، ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۳۱، تبصره ماده ۱۴۲، ماده ۱۵۲، ۱۶۳، ۱۶۹	وجوه	ماده ۱۵۲	واحدهای آموزش عالی
ماده ۶۵	وجوه برگشت شده	ماده ۲، ماده ۹۲، ماده ۱۳۴	واحدهای استانی
ماده ۳	وجوه تشویقی	ماده ۵۲، ۱۰۴، ۱۹۴	واحدهای اعتباری غیربانکی
ماده ۱۷۸، ۶۶	وجوه دریافتی	ماده ۵۲	غیردولتی واحدهای بزرگ تولیدی
ماده ۸۷، ۱۳۴، ۱۴۹، ۱۵۲، ۱۵۵، ۱۶۸، ۱۶۵، ۱۷۰	وجوه واریزی	ماده ۱۹۳	صنعتی دامداری خدماتی
		ماده ۲	واحدهای تولیدی
			واحدهای تولیدی غیردولتی
			واحدهای درمانی فرسوده
			واحدهای ستادی

		وزیر بهداشت، درمان و آموزش	ماده ۱۵۱، ۱۸۰
		پزشکی	
	دب	وزیر پست و تلگراف و تلفن	ماده ۱۲۵
	هتلها	وزیر تعاون	ماده ۱۱۷
	هدایت	وزیر جهادسازندگی	ماده ۱۱۷، ۱۵۱
تبصره (ماده ۱۱)		وزیر دادگستری	ماده ۱۳، ۲۱، ۱۸۸، ۱۸۹
ماده ۱۶۴			۱۹۰
ماده ۵۳، ۷۰، ۱۰۷، ۱۱۱		وزیر راه و ترابری	ماده ۱۳۲
۱۵۳، ۱۴۰	هدف (ها)	وزیر صنایع	ماده ۱۱۷
ماده ۱۰، ۳۶، ۵۲، ۷۱		وزیر علوم، تحقیقات و فن‌آوری	ماده ۱۵۱
تبصره (ماده ۱۰۹، ماده ۱۵۹)	هدف‌گرا نمودن فعالیتها	وزیر کار و امور اجتماعی	ماده ۵۳، ۱۵۱، ۱۸۰
۱۶۲، ۱۶۳، ۱۸۲، ۱۹۳	هزینه (ها)	وزیر کشاورزی	ماده ۱۱۷، ۱۵۱
ماده ۲		وزیر کشور	ماده ۱۸۰
ماده ۱۹، ۲۴، ۳۷، ۴۷، ۵۲		وزیر مسئول	ماده ۷
۶۴، ۷۱، ۷۲، ۷۶، ۱۱۶		وزیر معادن و فلزات	ماده ۱۱۷
۱۲۰، ۱۳۰، ۱۳۳، ۱۳۵، ۱۳۸		وزیر نفت	ماده ۱۱۷
۱۴۰، تبصره ماده ۱۴۲، ماده		وسایل کار	ماده ۵۶
۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۲		وسایل نقلیه	ماده ۱۴۳
۱۵۴، ۱۵۵، ۱۶۱، ۱۷۵		وصول درآمد	ماده ۸۲
۱۸۱، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳		وضیعت معیشتی	ماده ۱۴۷
تبصره ماده ۱۹۳	هزینه ارزی	وظایف	ماده ۱۴، ۴۰، ۴۴، ۵۹، ۶۴
ماده ۸۹	هزینه تحقیقاتی	تبصره ۲ ماده ۷۰، ماده ۷۱	
ماده ۱۰۲	هزینه (ها) قابل قبول	ماده ۷۴، ۷۶، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰	
ماده ۶۴، ۱۰۴، ۱۲۵، ۱۲۰		ماده ۱۰۳، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۳۷	
۱۴۴، ۱۶۳، ۱۶۹، ۱۷۵	هزینه قطعی	ماده ۱۵۱، ۱۵۶، ۱۶۶، ۱۶۷	
ماده ۱۰۶	هزینه‌های اداری	ماده ۱۷۹، ۱۸۹	
ماده ۴۱، ۴۰	هزینه‌های بالاسری	ماده ۱	
ماده ۴۱	هزینه‌های پشتیبانی	تبصره ماده ۷۴، ۷۸، تبصره	
ماده ۴۰	هزینه‌های تحصیلی	ماده ۷۸	
ماده ۱۵۳	هزینه‌های ثبتی	وظایف اجرائی	
ماده ۱۴۰	هزینه‌های جاری	وظایف استانی	
ماده ۷۶، ۱۷۴	هماهنگی (هماهنگ)	وظایف حاکمیتی	ماده ۴، ۱۳۳
ماده ۳، ۱۲، ۴۰، ۴۴، ۷۰		وظایف عمرانی استانی	تبصره ماده ۷۰
تبصره ماده ۷۸، ماده ۹۴		وظایف ملی و استانی	ماده ۲
ماده ۱۰۲، ۱۰۴، ۱۰۶، تبصره ۱		وظایف موازی مشابه و تکراری	ماده ۲۰
ماده ۱۰۹، تبصره ماده ۱۰۹		(مشترک)	
ماده ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۲۸، ۱۳۷		وقف	ماده ۴۰
ماده ۱۴۳، ۱۵۱، ۱۵۹، ۱۶۱		وکالت	ماده ۱۸۷
ماده ۱۶۳، ۱۸۰، ۱۸۳، تبصره ۱		ولی فقیه	ماده ۱۴۱
ماده ۱۸۳، ماده ۱۹۳، ۱۹۶			
ماده ۴۴، ۵۶، ۶۱، تبصره ۲	هسکاری		
ماده ۸۶، ماده ۹۵، ۱۱۳، ۱۲۱			

۱۸۰، ۱۷۸، ۱۷۶، ۱۷۵، ۱۷۴	۱۲۳، ۱۲۸، ۱۲۷، ۱۲۴				
۱۸۵، ۱۸۴، ۱۸۳، ۱۸۲	۱۵۹، ۱۵۸، ۱۵۷، ۱۵۶				
۱۹۴، ۱۹۳، ۱۹۲، ۱۸۹	۱۶۷، ۱۶۵، ۱۶۳، ۱۶۲				
۱۹۵، تبصره ۱ ماده ۱۹۶، ماده ۱۹۷	۱۹۰، ۱۸۴، ۱۷۸، ۱۷۶				
ماده ۱۶۹، ۱۶۰	۱۹۴، ۱۹۳، ۱۹۲	حزب دینی	ماده ۱۵۹		
		حزب متمدان	ماده ۱۶۰		
		حزبها	ماده ۱۵۹		
		حزبهای آسمان	ماده ۱۲۹		
		حزبهای پیام	ماده ۱۲۹		
		حزبهای جمهوری اسلامی	ماده ۱۲۹، ۱۷۵		
		حزبهای داوری	ماده ۱۲۹، ۱۳۰		
		حزب آما	ماده ۱۵۲، ۱۵۴		
		حزبهای داوری	ماده ۲۱، ۲۲، ۲۳		
		حزبهای عالی و انگذاری	ماده ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۷، تبصره ماده ۱۶، تبصره ماده ۱۸		
		حزب وزیران	ماده ۱، ۳، تبصره ۲، ماده ۴، ماده ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۴، ۱۵، تبصره ۱ ماده ۱۶، ماده ۲۱، ۲۹، ۳۳، ۳۴، ۳۷، ۳۹، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۳، ۵۴، ۵۶، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، تبصره ۱ ماده ۷۰، ماده ۷۶، تبصره ماده ۷۶، ماده ۷۸، ۷۹، ۸۳، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۹۳، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۴، ۱۰۵، تبصره ۲، ماده ۱۰۶، ۱۰۸، تبصره ماده ۱۱۰، ماده ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۷، ۱۲۰، ۱۲۱، تبصره ۲ ماده ۱۲۱، ماده ۱۲۴، تبصره ماده ۱۲۴، ماده ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۳۴، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۳، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، تبصره ماده ۱۶۰، ماده ۱۶۱، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۴		

حیاتها

س

پارانه

بسمه تعالی

فهرست کتب منتشر شده معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات

ردیف	نام کتاب	قیمت
۱-	مجموعه فهرست عناوین قوانین و مقررات (شش جلدی)	ریال ۱۴۷۰۰۰
۲-	قانون کار (چاپ پنجم)	ریال ۳۷۰۰
۳-	قانون اساسی کانادا	ریال ۱۱۰۰۰
۴-	مجموعه وظایف و اختیارات دولت	ریال ۲۰۰۰۰
۵-	مجموعه وظایف و اختیارات ریاست جمهوری	ریال ۱۲۵۰۰
۶-	مجموعه قوانین و مقررات مربوط به مسکن (جلد شومین)	ریال ۱۰۰۰۰
-	مجموعه قوانین و مقررات مربوط به مسکن (جلد گالینگور)	ریال ۱۲۰۰۰
۷-	مجموعه قوانین و مقررات مربوط به آزادگان	ریال ۳۰۰۰
۸-	مجموعه قوانین و مقررات مربوط به وظیفه عمومی	ریال ۸۰۰۰
۹-	مجموعه مجازات اسلامی، تعزیرات حکومتی و مبارزه با مواد مخدر (جلد شومین)	ریال ۸۳۰۰
-	مجموعه مجازات اسلامی، تعزیرات حکومتی و مبارزه با مواد مخدر (جلد گالینگور)	ریال ۱۲۵۰۰
۱۰-	قانون مالیات‌های مستقیم (چاپ دوم)	ریال ۵۵۰۰
۱۱-	مجموعه نظرات حقوقی سال ۱۳۶۹	ریال ۱۶۵۰۰
۱۲-	مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی - جلد اول	ریال ۸۲۰۰
۱۳-	مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی - جلد سوم (شومین)	ریال ۲۴۰۰
-	مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی - جلد سوم (گالینگور)	ریال ۱۱۰۰۰
۱۴-	مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی - جلد چهارم	ریال ۶۱۰۰
۱۵-	قانون و آیین‌نامه اجرایی رسیدگی به تخلفات اداری (چاپ دوم)	ریال ۱۷۰۰
۱۶-	مجموعه آیین دادرسی مدنی - جلد اول - چاپ جدید	ریال ۹۰۰۰
۱۷-	مجموعه آیین دادرسی مدنی - جلد دوم	ریال ۱۳۰۰۰
۱۸-	قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین	ریال ۲۵۰۰
۱۹-	قانون مدنی	ریال ۸۰۰۰
۲۰-	قانون مقررات استخدامی سپاه	ریال ۶۰۰۰
۲۱-	قانون تجارت و ثبت شرکتها، علائم و اختراع (جلد گالینگور)	ریال ۳۰۰۰۰
۲۲-	مجموعه قوانین مربوط به انتخابات مجلس شورای اسلامی	ریال ۶۰۰۰
۲۳-	مجموعه قیمت‌گذاری	ریال ۱۲۰۰۰
۲۴-	مجموعه قوانین امور گمرکی (جلد شومین)	ریال ۱۵۰۰۰
-	مجموعه قوانین امور گمرکی (جلد گالینگور)	ریال ۲۰۰۰۰
۲۵-	مجموعه قوانین ثبت اسناد و املاک (جلد شومین)	ریال ۱۳۰۰۰
-	مجموعه قوانین ثبت اسناد و املاک (جلد گالینگور)	ریال ۱۴۰۰۰
۲۶-	مجموعه قوانین انتخابات ریاست جمهوری (جلد شومین)	ریال ۳۰۰۰
-	مجموعه قوانین انتخابات ریاست جمهوری (جلد گالینگور)	ریال ۵۰۰۰
۲۷-	مجموعه توافق‌های تشریفاتی ایران و سایر کشورها - جلد اول	ریال ۲۵۰۰۰
۲۸-	مجموعه توافق‌های تشریفاتی ایران و سایر کشورها - جلد دوم	ریال ۲۰۰۰۰
۲۹-	مجموعه توافق‌های تشریفاتی ایران و سایر کشورها - جلد سوم	ریال ۱۷۰۰۰
۳۰-	مجموعه توافق‌های تشریفاتی ایران و سایر کشورها - جلد چهارم	ریال ۱۹۰۰۰
۳۱-	مجموعه توافق‌های تشریفاتی ایران و سایر کشورها - جلد پنجم	ریال ۲۰۰۰۰

۲۳۰۰۰ ریال	۳۲- مجموعه توافقی‌های نشریاتی ایران و سایر کشورها - جلد ششم
۳۵۰۰۰ ریال	۳۳- مجموعه توافقی‌های نشریاتی ایران و سایر کشورها - جلد هفتم
۴۰۰۰۰ ریال	۳۴- مجموعه کنوانسیونهای بین‌المللی - جلد اول
۲۵۰۰۰ ریال	۳۵- مجموعه کنوانسیونهای بین‌المللی - جلد سوم
۳۰۰۰۰ ریال	۳۶- مجموعه کنوانسیونهای بین‌المللی - جلد چهارم
۳۸۰۰۰ ریال	۳۷- مجموعه کنوانسیونهای بین‌المللی - جلد پنجم
۲۰۰۰۰ ریال	۳۸- مجموعه سازمان‌های دولتی - چنداول
۱۰۰۰۰ ریال	۳۹- مجموعه مصوبات شورای عالی اداری
۲۸۰۰ ریال	۴۰- قانون اساسی کره جنوبی
۵۰۰۰ ریال	۴۱- قانون ارتش
۲۰۰۰ ریال	۴۲- قانون بودجه سال ۱۳۷۵
۴۰۰۰ ریال	۴۳- قانون بودجه سال ۱۳۷۶
۵۵۰۰ ریال	۴۴- قانون بودجه سال ۱۳۷۸
۶۵۰۰ ریال	۴۵- بودجه سال ۱۳۷۹
۳۹۰۰ ریال	۴۶- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (قطع رُفعی)
۳۰۰۰ ریال	۴۷- ترجمه قانون اساسی ایران به زبان انگلیسی (رفعی، شومیز)
۲۵۰۰ ریال	۴۸- قانون اساسی سوریه
۲۹۰۰ ریال	۴۹- قانون اساسی فرانسه
۳۰۰۰ ریال	۵۰- قانون اساسی ایتالیا
۵۵۰۰ ریال	۵۱- قانون اساسی سوئیس
۵۵۰۰۰ ریال	۵۲- مجموعه آراء دیوان عدالت اداری
۲۷۰۰ ریال	۵۳- آیین‌دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب (در امور کیفری) - جیبی
۱۸۰۰ ریال	۵۴- مجموعه قوانین داورى
۲۲۰۰ ریال	۵۵- قانون اساسی آمریکا
۲۲۰۰ ریال	۵۶- قانون اساسی مراکش
۲۰۰۰۰ ریال	۵۷- مجموعه قوانین تأمین اجتماعی (جلد گالینگور)
۳۶۰۰ ریال	۵۸- آیین‌دادرسی دادگاههای عمومی در امور کیفری رفعی

مراکز عرضه انتشارات معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور

- ۱- فروشگاه اداره چاپ و انتشار (خیابان ولی‌عصر - روبروی سینما شهر قشنگ - شماره ۸۴)
- ۲- انتشارات روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران (تهران - ضلع جنوبی پارک شهر - خیابان بهشت)
- ۳- فروشگاههای وابسته به انتشارات دانشگاه تهران (تهران - خیابان کارگر شمالی - جنب مسجد النبی - خیابان شهید فرشی مقدم (شانزدهم) - صندوق پستی ۶۴۶۴ - ۱۴۱۵۵ - تلفن ۸۰۱۲۰۷۶)
- ۴- کتابفروشی دانشکده علوم قضائی و خدمات اداری (دانشکده علوم قضائی و خدمات اداری، قوه قضائیه)
- ۵- کتابفروشی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران (دانشگاه تهران - داخل دانشکده حقوق و علوم سیاسی - تلفن ۴۱۰۳۰۳)
- ۶- کتابفروشی دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی ریاست جمهوری (تهران - خیابان آیت الله طالقانی - نشن فرصت شمالی شماره ۱۴۰ - تلفن ۸۸۲۵۰۷۱)
- ۷- مؤسسه علمی انتشاراتی رجال (میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - روبروی تعزیرات حکومتی - کتابفروشی رجال - تلفن ۶۴۱۱۲۰۵)

ریاست جمهوری
معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات

۹۰۰۰ ریال